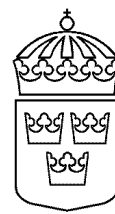

Riksdagens protokoll 1998/99:75

Torsdagen den 25 mars

Protokoll
1998/99:75

Kl. 12.00 – 17.53
19.00 – 22.50

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 mars.

2 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till Valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att Pär-Axel Sahlberg (s), Kungsbacka, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 april 1999 sedan Ingegerd Sahlström (s) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Från Riksskatteverket har också inkommit protokoll angående utseende av ersättare i detta fall.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och protokollet angående ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 24 mars 1999

Lars Tottie

Kerstin Siverby

3 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Andre vice talmannen anmälde att det till kammarkansliet inkommit en promemoria om sammansatt utrikes- och försvarsutskott och en till denna promemoria bifogad förteckning.

Promemorian och den bifogade förteckningen med namnen på de ledamöter och suppleanter som utsetts att ingå i det sammansatta utskottet hade delats ut till kammarens ledamöter.

Promemorian hade följande lydelse:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt riksdagsordningen 4 kap. 8 § genom separata beslut överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda ärende rörande svensk säkerhetspolitik (prop. 1998/99:74 i berörd del jämte tillhörande motioner samt vissa motioner väckta under den allmänna motionstiden 1998).

Till deputerade i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde denna dag utsett följande presidium:

Viola Furubjelke (s) ordförande
Henrik Landerholm (m) vice ordförande
Tone Tingsgård (s) vice ordförande
Åke Carnerö (kd) vice ordförande

Stockholm den 23 mars 1999

Ingemar Wahlberg

Thomas Hörberg

Den bifogade förteckningen hade följande lydelse:

Ledamöter och suppleanter i sammansatta utrikes- och försvarsutskottet

Ur utrikesutskottet

Ur försvarsutskottet

Ledamöter

Viola Furubjelke (s), ordförande

Göran Lenmarker (m)
Sören Lekberg (s)
Berndt Ekholm (s)
Lars Ohly (v)
Jan Erik Ågren (kd)
Marianne Andersson (c)
Karl-Göran Biörsmark (fp)
Karin Enström (m)

Ledamöter

Henrik Landerholm (m) vice ordförande
Tone Tingsgård (s) vice ordförande
Christer Skoog (s)
Åke Carnerö (kd) vice ordförande
Olle Lindström (m)
Håkan Juholt (s)
Berit Jóhannesson (v)
Lars Ångström (mp)

Suppleanter

Bertil Persson (m)
Urban Ahlin (s)
Carina Hägg (s)
Agneta Brendt (s)
Murad Artin (v)
Sten Tolgfors (m)
Marianne Samuelsson (mp)
Fanny Rizell (kd)

Suppleanter

Karin Wegestål (s)
Stig Sandström (v)
Rolf Gunnarsson (m)
Ola Rask (s)
Margareta Viklund (kd)
Anna Lilliehöök (m)
Erik Arthur Egervärn (c)
Runar Patriksson (fp)
Laila Bäck (s)

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1998/99:71 till socialutskottet
1998/99:79 till skatteutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till *måndagen den 12 april*.

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Socialutskottets betänkanden 1998/99:SoU6–SoU9

6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 24 mars

TU6 Sjöfart

Mom. 2 (farledsavgifter för den transoceaniska linjetrafiken och den inrikes sjöfarten)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd, fp)

Votering:

184 för utskottet

123 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 35 v, 16 c, 16 mp

För res. 1: 74 m, 37 kd, 12 fp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 8 v, 5 kd, 2 c, 5 fp

Mom. 4 (avgiftsprinciper för de olika trafikslagen)

1. utskottet
2. res. 3 (c)

Votering:

292 för utskottet

16 för res. 3

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 74 m, 35 v, 37 kd, 13 fp, 16 mp

För res. 3: 16 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 8 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 7 (principer för det framtida stödet till person- och godstransporter till och från Gotland)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

270 för utskottet

37 för res. 5

2 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 73 m, 37 kd, 15 c, 13 fp, 15 mp

För res. 5: 36 v, 1 mp

Avstod: 1 m, 1 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 10 (fritidsbåtsregister)

1. utskottet

2. res. 6 (m, kd, fp)

3. res. 7 (v)

Förberedande votering:

126 för res. 6

38 för res. 7

146 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

185 för utskottet

124 för res. 6

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 35 v, 16 c, 16 mp

För res. 6: 74 m, 37 kd, 13 fp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU5 Vissa fastighetsrättsliga frågor

Mom. 1 (översyn av jordförvärvslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, c)

Votering:

254 för utskottet

55 för res. 1

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 10 fp, 16 mp
För res. 1: 37 kd, 16 c, 2 fp
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 2 (expropriationsändamålen)

1. utskottet
2. res. 2 (kd, m)

Votering:

189 för utskottet

121 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 16 c, 3 fp, 16 mp

För res. 2: 74 m, 37 kd, 10 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 3–5

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU6 Naturresursfrågor och vattenrätt

Mom. 1 (utökat älvskydd)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

52 för res. 1

17 för res. 2

241 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

244 för utskottet

50 för res. 1

16 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 16 c

För res. 1: 37 kd, 13 fp

Avstod: 16 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 2 (älvskyddets omfattning)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

235 för utskottet

74 för res. 3

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 37 kd, 16 c, 13 fp, 15 mp

För res. 3: 74 m

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Mom. 4 (klassning av vindkraften som riksintresse)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

277 för utskottet

32 för res. 5

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 37 kd, 12 fp

För res. 5: 16 c, 16 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 5 fp

Mom. 6 (det kommunala vetot)

1. utskottet

2. res. 7 (mp, c)

Votering:

276 för utskottet

32 för res. 7

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 36 v, 37 kd, 13 fp

För res. 7: 1 m, 15 c, 16 mp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 7 v, 5 kd, 3 c, 4 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU7 Ägarlägenheter

1. utskottet

2. res. (s, v)

Votering:

155 för utskottet

153 för res.

2 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 37 kd, 15 c, 13 fp, 16 mp

För res.: 117 s, 36 v

Avstod: 1 s, 1 c

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 5 kd, 2 c, 4 fp

Birgitta Ahlqvist (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Birgitta Carlsson (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 1998/99:75

25 mars

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att justitieutskottets betänkanden JuU15, JuU16, JuU17 och JuU18 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutat debatt.

7 § Drograttfylleri och sjöfylleri

*Drograttfylleri och
sjöfylleri*

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU15

Drograttfylleri och sjöfylleri (prop. 1998/99:43)

Anf. 1 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! I dag behandlar vi ett betänkande som handlar om att öka säkerheten i trafiken. Givetvis välkomnar vi moderater ett sådant beslut, eftersom reformarbetet inleddes redan under de borgerliga regeringsåren.

Men det finns några punkter där vi skiljer oss från utskottsmajoriteten. Först och främst gäller det förutsättningarna för att upptäcka bruk av narkotika.

Regeringen framhåller i sin proposition att nollgränsen endast skall kontrolleras genom blodprov. Vi moderater anser att även urinprov måste tas för att täcka in samtliga narkotikapreparat, eftersom LSD endast kan påvisas i urin samt att heroin försvinner ganska snabbt från blodbanan och därefter endast kan påvisas i urinprov.

Regeringen motiverar sin avgränsning med att LSD och heroin inte tillhör de vanligaste förekommande drogerna i missbrukssammanhang. Jag vill påstå att regeringens argument tyder på bristfälliga kunskaper och att de här drogerna finns här i Sverige.

Fru talman! Vi moderaterna anser att lagstiftningen borde vara utformad på ett sådant sätt att samtliga narkotikapreparat kan upptäckas vid ett gripande av drograttfyllerister. Mot bakgrund av detta bör regeringen få i uppdrag att komplettera själva lagstiftningen.

Fru talman! Vidare vill jag gå in på de ekonomiska förutsättningar för att kunna genomföra analyserna. I propositionen, som också utskottsmajoriteten ställer sig bakom, konstaterar man att lagförslagen kommer att leda till ökade kostnader, men man anser ändå att de skall rymmas inom befintlig ram. Vi moderater anser, tillsammans med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet, att regeringen måste återkomma i den ekonomiska vårpropositionen med en anslagshöjning till Rättsmedicinalverket för att man skall kunna genomföra dessa laboratorieanalyser.

Jag blir lite förvånad över att varken Socialdemokraternas, Vänsterpartiets eller Miljöpartiets ledamöter i utskottet hade viljan att medverka till ett tillkännagivande till regeringen i det här avseendet. Alla har ju lyssnat på den hearing som vi hade i utskottet där generaldirektören för Rättsmedicinalverket klart och tydligt framhöll att något ekonomiskt utrymme inte fanns för närvarande i Rättsmedicinalverkets anslag. Generaldirektören räknade med att om man skulle genomföra 1 000 provtagningar skulle det innebära en kostnadsökning på ungefär 2,5 miljoner kronor.

Nu vill jag fråga er ledamöter från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet hur ni kan ställa er bakom det här betänkandet men inte vara beredda att ge de ekonomiska förutsättningarna för själva genomförandet.

Fru talman! Härmed vill jag yrka bifall till reservation 3 under mom. 3. Dessutom ställer jag mig bakom vår reservation som gäller ekonomiska konsekvenser av förslagen.

Anf. 2 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! När det gäller drograttfylleri ser vi kristdemokrater med tillfredsställelse på regeringens förslag i propositionen att en nollgräns för narkotika i trafiken införs i trafikbrottslagens 4 §. Det har vi tidigare motionerat om.

Dock visar det sig vara en nollgräns med viss modifikation eftersom regeringen föreslår undantag från den. De som undantas är de förare som har intagit ett narkotikaklassat läkemedel enligt läkares ordination. Huruvida dessa förare har gjort sig skyldiga till rattfylleri skall bedömas efter regler som gäller redan i dag.

Detta är olyckligt eftersom det här förslaget med sin modifierade nollgräns medför uppenbara risker för att det kommer att finnas många trafikfarliga förare i trafiken. En person som intagit ett narkotiskt preparat, läkemedel eller ej, är mindre lämpad att uppträda i trafik. Det behövs ej speciellt mycket av dämpad uppmärksamhet hos en trafikant förorsakad av narkotikaklassat läkemedel för att denne kan vara trafikfarlig. Överdoseringsar av narkotikaklassade läkemedel och sådana i kombination med alkohol är också exempel på problem.

Det framstår dock som något löftesrikt att regeringen säger att man skall följa utvecklingen och i förekommande fall återkomma med förslag till en snävare avgränsning av undantagen till den föreslagna nollgränsen i trafiken.

Vi kristdemokrater anser att förbudet mot att framföra motorfordon efter intag av narkotika i någon form bör vara undantagslöst. Regeringen bör få i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med förslag av denna innebörd. I avvaktan härpå godtar vi det framlagda förslaget.

När det gäller sjöfylleri välkomnar vi den påbörjade promillelagstiftningen som anger gränsen 1,0 ‰ för alkohol i sjölagens bestämmelse om grovt sjöfylleri. Regeringen menar att det för närvarande saknas tillräckligt underlag för att föreslå införandet av en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt. Eftersom trafiken till sjöss blir alltmer intensiv och de snabbaste nöjesbåtarna mycket påminner om trafiken till lands ter det sig ej orimligt att liksom till lands ha promillegränsen 0,2 för sjöfylleri som ej är att betrakta som grovt. Intressant är att dylika tankar stöds av bl.a. regionåklagarna i Göteborg och Stockholm, Motorförarnas helnykterhetsförbund och Tull-Kust, för att ta några. Dessa får anses vara trafiksäkerhetskunniga.

Vi kristdemokrater anser att det skall råda samma nykterhetskrav för sjötrafiken som för vägtrafiken. Det bidrar till enhetlighet och tydlighet. Det är därför glädjande att regeringen i propositionen aviserar att den avser att tillsätta en utredning som skall överväga frågan om att införa en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt. Vi ser det som angeläget att denna utredning tillsätts snarast möjligt.

Regeringen avser att ta initiativ för att ytterligare förbättra informationen om vilka regler som gäller för bilkörning efter intag av narkotiska läkemedel. Vi menar att riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att omedelbart sätta i gång med en sådan informationskampanj om den nya lagstiftningen.

Fru talman! För att måna om tiden nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1, men jag står förstas bakom övriga kristdemokratiska reservationer.

Anf. 3 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Centerpartiet har länge drivit arbetet med en nollgräns i trafiken, inte endast vad gäller alkohol utan även för alla narkotikaklassade preparat, och vi välkomnar förslaget. Det är bra att förslaget har kommit. Myndigheterna har hittills stått maktlösa när de försökt stoppa narkotikapåverkade förare.

För att förhindra att det sker incidenter inom trafiken måste alla hjälpas åt på alla sätt och iaktta alla lagar och regler för att kunna hantera den alltmer täta och intensiva trafiken. Vi har tidigare enats om en lag som säger att alkohol över 0,2 ‰ i samband med framförande av motordrivet fordon, tåg eller spårvagn inte är accepterat. Att inta alkohol eller droger är inte förenligt med att framföra fordon.

Det är av stor betydelse att vi också blir eniga om att för att köra ett motordrivet fordon, tåg eller spårvagn får föraren ej vara påverkad av narkotiska preparat.

Förare med narkotika i kroppen utgör en trafiksäkerhetsrisk. Om narkotikaintaget är gjort på läkarordination eller på illegal väg gör ingen skillnad ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det går inte att kombinera droger och/eller alkohol med att köra bil, tåg eller spårvagn. Det är viktigt att slå fast.

Det är välkänt att läkemedelsmissbruket är stort och att det är mycket vanligt med blandmissbruk. Detta är ännu ett skäl till betydelsen av att vi får en lag som inte accepterar narkotika i kroppen om du kör bil, tåg eller spårvagn. Tyvärr blev det inte majoritet i utskottet för detta, och därför yrkar jag bifall till reservation 1 under mom. 1. Men jag hoppas att regeringen snabbt återkommer i denna fråga.

Det är viktigt att lagstiftningen är tydlig och att det inte blir komplikationer när den skall användas i praktiken. När en reform av den här omfattningen skall genomföras krävs en grannlaga information till allmänheten, och information vet vi kräver resurser. De finns inte redovisade i förslaget. Likaså gäller det resurser för reformens genomförande, bl.a. för den utökade provtagningen och analyseringen. Vid utfrågningen i utskottet klargjorde Rättsmedicinalverket att man måste utöka kapaciteten inom laboratoriet genom att bygga ut ytterligare linjer för att kunna ta emot ett ökat antal prover för analys. Det är viktigt att dessa kostnader redovisas och att medel tillskjuts. Jag instämmer i föreliggande reservationer.

Vad avser frågan om sjöfylleri instämmer Centerpartiet i utskottets förslag att det är motiverat med en strängare syn på nykterheten på sjön. Det hade varit bra om det förslaget hade förelegat nu, i sin helhet, så att riksdagen hade kunnat ta ett konkret ställningstagande till möjligheten att införa promilleregler även för sjöfylleri som inte är grovt. Regeringen avser att tillsätta en utredning om detta. Jag hoppas att det inte dröjer innan det förslaget finns på riksdagens bord eftersom det är angeläget.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 under mom. 1, men står naturligtvis bakom de övriga reservationerna som Centerpartiet har i utskottet.

Anf. 4 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Vi i Folkpartiet tycker att det är mycket bra att vi nu äntligen får bestämmelser om drograttfylleri och sjöfylleri, även om det enbart gäller grovt fylleri.

Men det är några saker som vi tycker att man skulle ha kommit lite längre med.

Det är viktigt att komma ihåg att det inte spelar någon roll hur man har fått narkotika i kroppen, är man påverkad är man farlig för sina medtrafikanter. Därför anser vi i Folkpartiet att det inte skall spela någon roll på vilket sätt man har fått drogerna, vare sig det är illegalt eller legalt. Det spelar ingen roll. Bilkörning hör inte ihop med vare sig alkohol eller droger.

Vi i Folkpartiet menar därför att regeringen så snabbt det över huvud taget är möjligt måste återkomma till riksdagen med förslag även när det gäller den legala förskrivningen, dvs. med ett totalt narkotikaförbud.

Vi tycker också att det är tråkigt att man inte har utvecklat andra sällningsinstrument. Vi vet att polisen under flera år har testat utrustning för analys av bl.a. urinprov. Vi behöver inte bara de vanliga metoderna, utan vi skall utveckla både blodprov och urinprov.

Vi vet att det inte räcker att vi här i riksdagen stiftar lagar. Vi måste också se till att inte bara de som skall se till att lagarna efterlevs, dvs. polisen och andra, får reda på detta, utan även så många som möjligt av invånarna så att de får veta att detta är förbjudet så att de vet att passa sig.

Därför säger vi i Folkpartiet också att man måste komma i gång med en informationskampanj så fort som möjligt.

Om vi har bestämt att man skall ta analyser utöver dem man gör i dag måste det finnas resurser. När vi dessutom vet att myndigheter och sjukvård har fått mindre resurser under senare år på grund av de ekonomiska förutsättningarna vet vi ju att marginalerna är mindre än någonsin. Därför anser vi i Folkpartiet, tillsammans med andra partier, att de berörda myndigheterna behöver kompensation för de ökade kostnader som blir av det beslut vi fattar här i dag.

När det gäller utredningen om sjöfylleri, tycker vi i Folkpartiet, som jag sade inledningsvis, att det är mycket bra att det äntligen blir så att man inte heller på sjön får köra i påverkat tillstånd.

Men det räcker inte att detta bara gäller när det klassas som grovt sjöfylleri. I dag har man så snabba båtar att det räcker att man är bara lite påverkad för att man skall vara en extrem fara för sin omgivning. Därför menar vi i Folkpartiet att man så fort som möjligt måste återkomma med bestämmelser när det gäller icke grovt sjöfylleri.

Vi i Folkpartiet har också sagt att det vore mycket bra om man inför detta år kunde se till att lagstiftningen sjösattes redan den 1 maj i stället för den 1 juli, eftersom det åtminstone i södra Sverige är så att båtarna är i sjön den 1 maj.

Fru talman! Vi i Folkpartiet står naturligtvis bakom alla de reservationer som vi har skrivit på, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Anf. 5 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet tycker att det är bra att det i princip blir nolltolerans när det gäller drogtrattfylleri. Vi godtar den avvägning som görs, nämligen att ändå godkänna läkemedel enligt läkares ordination.

Det är oerhört svårt med gränsdragningar när det gäller läkemedel. Det kan ju faktiskt vara så att en medicinering i låg dos kan göra att en person fungerar bättre i trafiken än utan medicin. Det är denna avvägningsfråga som är så oerhört svår.

Nu i början tycker vi ändå att det är ett bra förslag i den delen. Vi får utvärdera och se om det behövs mer.

När det gäller sjöfylleri finns det en reservation från Miljöpartiet som jag yrkar bifall till, nämligen nr 7.

Redan i 1949 års trafiknykterhetsutredning kom man med förslaget om införandet av ett gränsvärde genom att 4 § i trafikbrottslagen skulle vara tillämplig även för sjötrafik.

Det är lite roligt eftersom jag föddes 1949. Nu står jag här 50 år senare med exakt samma ordalydelse i reservationen. Jag säger i reservation 7 att regeringen måste återkomma med ett lagförslag som innebär att det för enkelt sjöfylleri införs en promillegräns motsvarande den som gäller enligt 4 § trafikbrottslagen. Så lång tid har denna fråga dryftats.

Nu föreslår regeringen alltså en gräns bara för grovt sjöfylleri på 1 ‰.

Vi förstår inte varför man skall ha den skillnaden och varför detta har utretts och dryftats i så många år – 50 år – utan att man har kunnat göra detta.

Regeringen säger nu att vi får utreda det ytterligare och tillsätta en utredning. Men utredningar är ganska dyra. Varför skall vi göra det? Jag tycker att vi skall tillkännage att regeringen kommer tillbaka. Det finns så många personer på departementet som kan klara ut detta. Det är inte så svårt som man vill göra det till.

Det är lite roligt också historiskt. Jag har ägnat mig åt det för BRÅ har beskrivit det väldigt bra i en skrift.

En motion kom redan 1971. Sedan dess har man motionerat i ämnet i femton år. Nordiska rådet tyckte 1989 att det skall vara de regler som jag föreslår, nämligen samma till lands och till sjöss. Socialstyrelsen tyckte likadant 1989. En motion 1989 besvarar justitieministern med att beredningsunderlaget inte är tillräckligt. Det är samma svar som i detta betänkande.

År 1990 kom en Ds. Då sade man: Nej, det är för krångligt.

Så har vi en SOU, *Grovt rattfylleri och sjöfylleri*, 1992. Det är det som ligger som bas för det här betänkandet.

Den mest flitige motionären i riksdagen är Elver Jonsson. Han sitter här i dag. Han började med motioner redan 1977 och 1978 och har fortsatt hela tiden. Nu kan han ju äntligen rösta på det här förslaget om att genast återkomma med förslag, som jag har redogjort för. Det måste också vara roligt för Elver Jonsson att det har gått framåt i det här ämnet när han har hållit på så länge.

Miljöpartiet har också haft dessa tankar tidigare, när vi satt i riksdagen.

Vad finns det då för argument för att införa detta genast? Det har en normbildande effekt. Det är allmänpreventivt. Det är likheter mellan sjötrafik och annan trafik. Det är fördelar med lika regler för all trafik. Det är lättförståeliga regler för allmänheten.

Jag tror inte att människor ute i samhället vet vad som gäller på sjön.

Samtliga båtar kan med en alkoholpåverkad person som förare skapa farliga situationer. Det finns ingen anledning att framföra någon form av farkost i onyktert tillstånd. Dessa förare skapar såväl onödiga räddningspådrag som farliga situationer.

Många tycker så. Båtklubbsordförande, sjöpolisen, Kustbevakningen, lotsenheterna anser att det skall vara detsamma som gäller för vägtrafiken.

Det har varit ett sådant motstånd tidigare och man har skylt på att det har varit så krångligt. Jag har försökt att ställa frågan: Varför har det blivit en sådan långbänk?

Det kanske har varit mäns domäner – särskilt män från 40 år och uppåt som tycker att det här är deras utrymme och att de skall ha rätt till detta. Men det är bara min personliga åsikt.

Det finns fler argument att ta upp. Men jag skall inte göra det nu, utan jag skall sluta med att säga vad en remissinstans har sagt, nämligen juridiska fakulteten vid Lunds universitet. Det får bli mina slutord:

”För att straffrätten skall ha bästa möjliga moralbildande funktion för trafiken i allmänhet bör enligt forskningsnämnden lagreglerna beträffande vägtrafik, sjötrafik och järnvägstrafik vara så enkla och så likartade som möjligt. Därför bör enligt nämnden också *den nedre straffbarhetsgränsen för sjöfylleri ligga vid 0,2 ‰ för den som framför fartyg.*”

Jag skall passa på att svara på några frågor. Maud Ekendahl frågade om rättsmedicinen kommer att kosta mer. Ja, jag tror det. Det är en riktig iakttagelse. Jag tycker dock inte att vi i ett betänkande kan gå in på budgetfrågor. Jag anser att sådana skall behandlas i ett helhetsperspektiv i budgetbehandlingen. Det är mitt svar till Maud Ekendahl.

Det har avgivits en reservation med krav på möjlighet att också testa urinen vid undersökning om droger i trafiken. I betänkandet finns en mycket utförlig skrivning om detta. Riksåklagaren framhåller att det straffrättsligt finns möjlighet att i efterhand göra en sådan kontroll, om man misstänker förekomst av droger som inte ger utslag i blodet. Det föreligger alltså inte något hinder mot en sådan kontroll.

Anf. 6 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Att jag tog upp frågan om pengarna beror på att vi i dag tar ställning till ett betänkande med verkan redan fr.o.m. den 1 juli. Jag anser inte att det är fel att uppmärksamma regeringen på att förslagen i betänkandet föranleder vissa kostnader. Regeringen kan då hinna öka anslaget till Rättsmedicinalverket i den budget som snart kommer att läggas fram.

Det är därför, Kia Andreasson, som vi moderater har avgivit vår reservation. Vi trodde att ni andra skulle kunna gå med på den. Vi har inte gått in på hur stor kostnadsökningen blir men vill att regeringen uppmärksammas på frågan, så att pengarna görs tillgängliga.

Vi vet alla hur det blir när propositionen kommer. Då kommer vi att stå och tjafsa med varandra – majoriteten håller fast vid sin uppfattning och vi vid vår, och då blir det inte några anslag.

Jag är mycket spänd på vad som kommer att hända, och jag hoppas, Kia Andreasson, att vi kan hjälpas åt i det läget, även om det skulle kännas omöjligt. Det finns ännu tid att tänka om före voteringen.

När det gäller urinprovstagning är det helt rätt, som Kia Andreasson säger, att man enligt brottsbalken kan ta prover på olika kroppsvätskor, men alltså bara att det *kan* göras. Vi vill att regeringen kompletterar lagförslaget så att det täcker samtliga narkotiska preparat. Det finns två slag av narkotika som inte kan påvisas i blodet, nämligen LSD och heroin, som i blodet omvandlas till morfin och går ut i urinen.

Anf. 7 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag förutsätter naturligtvis alltid, Maud Ekendahl, att regeringen när den lägger fram lagförslag har gjort en ekonomisk konsekvensanalys. Det ingår i ärendegången att så sker. Jag anser det vara onödigt att vi vid varje tillfälle då ett lagförslag läggs fram skall göra ett sådant här tillkännagivande till regeringen. Den kompetensen och även så den medvetenheten finns inom regeringen. Jag vidhåller alltså att detta får behandlas i samband med budgetbehandlingen i dess helhet.

Vad gäller kontroll av urinhalten i blodet vid t.ex. LSD-missbruk framhöll biträdande riksåklagaren när hon kom till utskottet att hon med sin erfarenhet och sin kompetens absolut inte trodde att det skulle bli något problem. Den skulle kunna ordnas smidigt.

Det är inte bara fråga om att ta blodprov, utan det görs också en kontroll av ögonrörelser m.m. om man ser att föraren är påverkad av någon drog.

Anf. 8 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Det är bara så att vi moderater från början vill ha en klar och tydlig lagstiftning, som täcker alla narkotiska preparat. Det är på den punkten som våra uppfattningar skiljer sig. Det som biträdande riksåklagaren sade är helt riktigt, men det brister när den som fyller i blanketten tar med sig personen i fråga till sjukvården. Det skall där ske en provtagning. Även om man *kan* ta urinprov är det inget som säger *att* det blir gjort.

Vad gäller undersökning av ögonrörelser och pupillstorlek är det så att skilda narkotiska preparat ger olika utslag. Man kan inte specifikt kontrollera vilken narkotikatyp det gäller, om det är LSD eller något annat. Det gäller bara i vissa fall, men hjärnan påverkas olika av skilda centralstimulerande ämnen.

Vi vill bara göra klart att det är bristfälligt att inte ha klara regler i en ny lagstiftning. Det var därför som vi ville att den skulle kompletteras. Också den person från Rättsmedicinalverket som var med på hearingen och som har hand om den här typen av provtagningar sade faktiskt att det vore bra om man fattade beslut om att blodprov kompletterat med urinprov skall tas.

Anf. 9 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Praktiken och erfarenheterna sedan dessa lagförslag trätt i kraft får utvisa vem som har rätt och vem som har fel. Men eftersom åklagarmyndigheten på direkta frågor var så övertygad om att det inte skulle bli några problem, nöjer jag mig med det.

Anf. 10 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! I min gröna ungdom såg jag på TV en riksdagsdebatt där Tage Erlander skulle hålla ett anförande. När han skulle höja talarstolen sade han att debatten skulle föras på en högre nivå. Jag hoppas att jag inte blir missuppfattad när jag nu höjer talarstolen framför mig.

Fru talman! I det här betänkandet behandlar vi ett regeringsförslag som innehåller ändringar i lagstiftningen om trafikonykterhet och onykterhet till sjöss. När det gäller trafikonykterhet föreslås att den som framför motorfordon efter att ha intagit narkotika skall dömas för rattfylleri, om det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i hans blod. Straffansvar inträder inte om narkotikan tagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination. Även i sistnämnda fall kan dock föraren dömas för rattfylleri, om han var så påverkad av narkotikan att han inte kunde föra fordonet på ett betryggande sätt.

Regeringen föreslår också en ny lag om ögonundersökning för att underlätta för polisen att ta reda på om en förare är påverkad av narkotika eller andra droger.

I fråga om sjöfylleri föreslår regeringen att en av de omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömningen av om ett sjöfylleribrott är grovt skall vara om gärningsmannen haft en alkoholkoncentration om minst 1,0 ‰ i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften.

Fru talman! De här frågorna har diskuterats i flera år. Bakom de förslag som vi i dag skall besluta om finns bl.a. Drograttfylleriutredningens betänkande, som lades fram i september 1996, och ett omfattande beredningsarbete.

Justitieutskottet har också hållit en utfrågning med företrädare för Rättsmedicinalverket, Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen. Vidare har Motormännens helnykterhetsförbund och Nationalföreningen för trafik-säkerhetens främjande uppvaktat utskottet.

I anslutning till justitieutskottets betänkande nr 15 har nio reservationer avlämnats.

Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet anser i en gemensam reservation att förbudet mot att framföra motorfordon efter intag av narkotika i någon form bör vara undantagslöst.

Från utskottsmajoritetens sida vill vi framhålla att frågan om hur lagstiftningen skall utformas för att komma till rätta med förare som kör bil eller andra motordrivna fordon under påverkan av andra trafikfarliga medel än alkohol har varit föremål för överväganden under en följd av år. Att regeringen nu lägger fram ett förslag till skärpning av bestämmelserna i ämnet måste därför hälsas med tillfredsställelse.

Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning att det bör finnas ett principiellt förbud mot att framföra bil under påverkan av narkotika. Vi instämmer också i regeringens bedömning att detta förbud inte kan vara undantagslöst. Som regeringen redovisar i propositionen använder ett stort antal personer narkotikaklassade läkemedel i enlighet med läkares ordination. Ett undantagslöst förbud av det slag reservanterna förespråkar skulle innebära att dessa personer inte kunde köra bil ens i de fall där medicineringen inte påverkar körförmågan. En sådan ordning är enligt utskottsmajoritetens mening inte rimlig. Vi vill här också peka på att även den som intagit ett narkotikaklassat läkemedel i enlighet med läkares ordination kan straffas för rattfylleri, om det kan antas att han inte på ett betryggande sätt kan framföra fordonet.

Fru talman! Moderaterna anser i en reservation att även förekomst av narkotika i en bilförarens urin bör kunna leda till ansvar för rattfylleri.

Som regeringen framhållit i propositionen är det normalt sett endast så länge som narkotika finns i blodet som den påverkar en persons möjligheter att köra bil. Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning att endast narkotikaförekomst i blodet under eller efter en bilfärd skall vara straffbar. Visserligen innebär en sådan reglering svårigheter när det gäller droger som LSD, som för närvarande endast kan spåras i urin. Som regeringen framhållit i propositionen är emellertid LSD inte en vanligt förekommande drog, och ingripanden mot LSD-påverkade bilförare kan ske med stöd av bestämmelserna om kliniskt rattfylleri. Härutöver vill vi peka på att eget bruk av narkotika är straffbart som narkotikabrott enligt 1 § 6 narkotikastrafflagen. En bilförare som anträffas med narkotika i urinen riskerar alltså straff för narkotikabrott. Mot bakgrund av detta kan vi inte finna att en lagändring av det slag som efterfrågas i reservationen behövs. Tvärtom skulle ett bifall medföra en utvidgning av det straffbara området som sträcker sig längre än både vad som gäller beträffande alkohol och vad som är motiverat av trafiksäkerhetsskäl.

Miljöpartiet skriver i en reservation att en promillegräns på sjön bör införas snarast, utan att en utredning tillsätts. Utgångspunkt för den lagstiftningen bör vara att det skall råda samma krav på nykterhet på sjön som för landtrafik.

Kristdemokraterna och Folkpartiet anser också i en gemensam reservation att samma krav på nykterhet skall gälla till lands som till sjöss.

I likhet med regeringen anser vi i utskottsmajoriteten att kravet på nykterhet till sjöss inte kan jämföras med vad som gäller för vägtrafikens del. För vissa kategorier av sjöfarare kan det emellertid vara motiverat med en strängare syn på nykterheten än den som i dag kommit till uttryck i lagstiftningen.

För närvarande finns det dock inte tillräckligt underlag för en sådan lagreglering. Regeringen har därför aviserat en utredning som får till uppgift att närmare överväga frågan om införande av en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt. Utredningen skall bl.a. belysa hur en bestämmelse om en sådan promillegräns skulle avgränsas och utformas. Även frågan om huruvida det utvidgade straffansvaret för drogfylleri bör påverka bestämmelserna om sjöfylleri bör övervägas av utredningen. Vi ser inget skäl att föregripa utredningen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i justitieutskottets betänkande nr 15 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 11 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Göran Norlander upprepar igen att det inte finns tillräckligt underlag för att tillgodose min begäran att återkomma med lagförslag om en nedre promillegräns för sjöfylleri. Jag tyckte att jag redogjorde för att det har gjorts många utredningar och producerats mycket underlag under de här åren. Därför förstår jag inte Göran Norlanders argument, och det håller inte.

Det är snarare fråga om vilja och beslutsamhet. Vad finns det för hinder? Det är inte så krångligt som man har sagt att det har varit under 50 år. Det bevisar ju detta att man nu tar en promillegräns, som tidigare har ansetts lika krångligt. Jag upprepar att det krävs vilja och beslutsamhet. Varför finns inte det i detta ärende?

Anf. 12 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! När det gäller en nedre gräns är det viktigt att vi på ett rättssäkert sätt kan fastställa en nedre promillegräns. Vi måste också ta hänsyn till var man vistas i en farkost. Det har stor betydelse om det är i Ödenäs där Kia Andreasson är ute i sin kanot eller om det är i Stockholms skärgård som någon kör en snabbgående farkost.

Vi måste också lägga in en säkerhetsaspekt här. Den som t.ex. har en större båt som han skall övernatta i, ankrar för kvällen, äter middag och kanske dricker en starköl eller en snaps till maten bör rimligtvis kunna flytta båten om det skulle uppstå storm så att han behöver göra det.

Anf. 13 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Att det finns vissa undantag, som alltid framkommer i debatten, om storm eller att ankra för natten, är inte så svårt att skriva in i lagstiftningen. Det är inte så många undantag; jag har bara hört att det är dessa två som förekommer. Jag är helt övertygad om att tjänstemännen på departementet klarar detta utan några svårigheter.

Eftersom det nu skall bli en högre promillehalt måste alla som skall ut med båt fråga sig hur mycket de kan dricka, hur mycket en promille är, hur mycket de tål med hänsyn till kroppsstorlek osv. Det blir sådana spekulationer. Jag tycker att man klart och tydligt skall uttrycka att sjöliv och båtliv inte hör samman med alkohol. Det är inte så konstigt.

Anf. 14 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! I det här sammanhanget tycker jag också att vi bör kunna lita på den enskilde individen, att man har omdöme och själv bedömer om man är kapabel att göra en manöver eller inte.

Anf. 15 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! I mitt inledningsanförande ställde jag frågan till er samtliga i utskottsmajoriteten varför ni inte kunde ställa er bakom vårt förslag i reservationen vad gäller att ge regeringen till känna att det här kommer att innebära utökade kostnader för laboratorieanalyser. Nu ställer jag samma fråga till Göran Norlander, som i sitt anförande inte har svarat mig. Av vilken anledning vill man inte gå med på detta?

Anf. 16 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Kia Andreasson gav ett bra svar, så jag instämmer i det.

Anf. 17 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Tack, Göran Norlander! Då tolkar jag det så att vi kan ta det som en garanti för att vi får se det i vårpropositionen.

Anf. 18 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte lämna några garantier, men vi får se vad som kommer i vårpropositionen.

Anf. 19 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Från Vänsterpartiet ser vi med glädje fram mot att det blir en reglering och lagstiftning när det gäller drograttfylleri. Vi har redan hört här i debatten att det inte är alldeles enkelt utan att det har förekommit debatter både bland politiker och bland allmänheten som visar hur svåra de här frågorna är.

Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i justitieutskottets betänkande.

Jag tänker kommentera några av de frågor som tas upp i reservationer.

Jag skall börja med Maud Ekendahls fråga, så att jag inte glömmer bort den.

Vi har valt att lita på det regeringen skriver i sin proposition om att detta skall rymmas inom befintliga medel, både när det gäller Rättsmedicinalverket och när det gäller polisväsendet. Visar det sig att det inte går får vi ta tag i det då. Jag tycker att det är bra att man uppmärksammar att det kommer att kosta pengar och att man är medveten om att det kanske måste till mer pengar.

Jag tänker prata en liten stund om illegal och legal narkotika. Det är ju så, som en del redan har pratat om, att man blir lika full och lika påverkad om man använder narkotika som man har fått av doktorn som om man använder narkotika som man har köpt på den illegala marknaden. Kroppen reagerar på samma sätt.

Socialdemokraterna pratar om att det finns en massa människor som har fått sina mediciner av läkare. Det står skrivet att det kan handla om

600 000 människor. Det är väldigt många människor. Då har man i propositionen inte alls tagit med de människor som äter sinnesförändrande mediciner som inte är narkotikaklassade. Det gäller en hel massa värktabletter, som också är trafikfarliga om man tar dem i för hög dos. Det är mediciner som människor äter mot epilepsi. Det är narkotiska preparat som man får när man blir sövd eller genomgår operationer. Det handlar om smärtstillande mediciner, men framför allt om lugnande mediciner och sömn- och rogivande mediciner. Det är väl den största gruppen.

Det är inte lätt. Det finns inga bra mätinstrument. Man kan inte mäta på samma sätt som man kan mäta alkohol. När det gäller alkohol går det att blåsa, och då ser man att det är 0,2 ‰. Man kan kalla det för en terapeutisk dos som det går att köra bil på.

Jag tycker att det är bra att vi pratar om detta. Ett enkelt sätt är att säga att man inte får köra bil när man har någon form av narkotiska preparat i kroppen, men nu är det mot bakgrund av det jag har sagt tidigare inte så enkelt.

Det finns en motion om nollgräns när det gäller alkohol, där det förespråkas att man skall sänka från 0,2 ‰ till 0,0 ‰. Det vore ett bra och pedagogiskt sätt att säga att man inte skall dricka över huvud taget när man kör bil. Jag skulle tycka att det var bra. Jag skulle tycka att det var bra om vi aldrig drack alkohol. Fanns det ett sådant förslag skulle jag kanske rösta för det, men det är inte läge för det.

Det är inte heller så enkelt. Det finns massor av utredningar som säger att man är en fullgod bilförare när man ligger under 0,2 ‰. Som jag sade tidigare tror jag att det skulle bli lika svårt om man skulle sänka till 0,0. Man måste räkna centiliter och tid. Jag tror inte att det skulle göra saken lättare ur den aspekten.

Det talades om information och om att man skall gå ut och informera allmänheten om att man har ändrat lagstiftningen. Jag tycker att det är tillgodosett i betänkandet, om vi tittar på hur lagutskottet har yttrat sig. Det skall ske utan dröjsmål, och det skall ske fort. Utskottet instämde i den delen.

Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 20 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Det gäller just att vi politiker skall stifta lagar som är klara och tydliga. Med tanke på att vi lever i ett så trafikintensivt samhälle är det viktigt att alla som framför fordon är i god balans. Därför tycker jag att det är viktigt att säga att man är olämplig som förare och i trafiken om man har fått narkotika i sig på det ena eller andra sättet.

Nu skall man hantera detta i praktiken. Yvonne Oscarsson talade om att 600 000 personer använder sådana mediciner. Hur skall det klaras av i praktisk verklighet?

Jag tycker att det är viktigt att vi har klara och tydliga regler så att man vet vad man skall rätta sig efter. När man framför bil, tåg eller spår-vagn skall man inte ha narkotika eller alkohol i kroppen. Det är ganska enkelt.

Anf. 21 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ingen direkt fråga, men jag pratar ändå utifrån det som sades.

Det låter ibland i debatten som om en massa människor som inte varit där tidigare helt plötsligt skulle köra omkring på våra vägar fullproppade med mediciner och narkotiska preparat. Jag ser det inte som att förslaget innebär att fler människor kommer att köra omkring rattonyktra. Detta är ett framsteg, i och med att man med olika sållningsinstrument skall kunna upptäcka många fler människor som är olämpliga när det gäller att köra bil. Detta är en förbättring. Det är inte en försämring.

Jag förstår väl lite grann vad Gunnel Wallin är ute efter. Det är inte lätt. Jag säger som jag sade förut: Om det visar sig att det blir svårigheter med mediciner som patienter har fått legalt – av läkare – får vi väl återkomma.

Anf. 22 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Det gäller just att vi skall vara klara och tydliga i vår lagstiftning, och även att tillämpningsföreskrifterna skall vara lätta att åtfölja. Det kommer att uppstå många tvistigheter när det gäller hur man har fått preparatet – om man har fått det på recept eller inte – som kan leda till stor administrativ belastning. Därför tycker jag att det är viktigt att hålla fast vid att man inte skall ha alkohol eller narkotika i kroppen när man kör bil, tåg eller spårvagn.

Anf. 23 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Visst är det så om man gör det enkelt för sig. Samtidigt är jag och Vänsterpartiet i dagsläget inte beredda att se till att ca 600 000 människor, varav kanske flertalet mycket väl är kapabla att köra bil, inte längre får köra. De kanske åter sina mediciner på läkares ordination utan att det sker en påverkan på deras sätt att köra bil eller fungera som människor över huvud taget i samhället.

Om det i framtiden kommer mätinstrument, som jag talade om i mitt inlägg tidigare, som man kan jämföra med instrument för att mäta alkohol och som visar att man är en olämplig bilförare vid en viss dos får vi återkomma.

Anf. 24 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Jag kan avstå, för jag har fått svar och ett förtydligande i det Yvonne Oscarsson sade vad gäller om man skall köra bil eller inte.

Men jag hoppas att Yvonne Oscarsson rättar sig. Hon talade om narkotika oberoende av om det gäller illegal eller legal narkotika, dvs. preparat som är utskrivna av läkare. Vi skall nog använda beteckningen narkotikaklassade preparat, dvs. läkemedel, så att man inte får för sig att människor får narkotika utskrivet av läkare hur som helst.

Det är precis som Yvonne Oscarsson sedan kom in på. Det är läkemedel som skall höja livskvaliteten. Människor lider av ångest och kan inte klara sitt dagliga liv. Det är dem vi inte skall sätta dit och straffa genom att förbjuda dem att köra bil.

Anf. 25 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Det är, som Maud Ekendahl säger, människor som ändå får illa i samhället. Vi skall inte straffa dem ytterligare.

Jag sade i utskottet, och det kan jag upprepa här, att dessa människor enligt mitt sätt att se det borde tas om hand på ett helt annat sätt i samhället. De skall inte i så hög grad som i dag tvingas äta mediciner, och vi skall slippa stå här och prata om huruvida de är sinnesförändrade så att de inte kan köra bil eller inte.

Jag hoppas att vi i framtiden kan se till att människor med sömn- och ångestproblem kan få en annan sorts hjälp än tabletter.

Anf. 26 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det finns många företeelser i vårt samhälle som stör såväl folkhälsan som säkerheten i trafiken. Dit hör både narkotika och alkohol. I riksdagen har det under många år drivits krav om att man skall komma till rätta med trafiksäkerheten och reducera ohälsa. I många fall handlar det om att undgå en ond bråd död. Därför är propositionen om drograttfylleri och sjöfylleri att hälsa med tillfredsställelse. Oavsett våra synpunkter på detaljutformningen är det ett principiellt genombrott i båda fallen, och detta kommer att ha stor betydelse när det gäller att stärka trafiksäkerheten och som en delinsats i arbetet för en bättre folkhälsa.

Frågan om promillegränser vid sjöfylleri har ju övervägts under mycket lång tid. För egen del har jag under de senaste 20 åren krävt att fylleri på sjön principiellt skall jämföras med fylleri i trafiken på land och att promillegränser också skall införas. Kia Andreasson gav ju en exposé över Regeringskansliets hantering av frågorna om droger i trafiken; alkoholfylleriet är det mest publika. Vilka som har drivit frågan är ju inte det viktiga. Det viktiga, fru talman, är ju att en genom åren trög riksdagsmajoritet har övervunnits och att vi får en reform i trafiksäkerhetens och folkhälsans intresse. Men tack, Kia Andreasson, för de vänliga orden!

Väg- och sjöfyllerikommittén kom, som sagt, 1992 till slutsatsen att man borde införa promilleregler. Men regeringar av skilda slag har låtit Justitiedepartementets försiktiga – inte sällan negativa – hållning råda, vilket har lett till att man har varit relativt passiv. Man har gärna hänvisat till att man utvärderar olika frågor. När sedan BRÅ:s rapport kom, som visade att det var fullt möjligt att införa en promillegräns till sjöss, tvekade den nuvarande regeringen. Riksdagen gjorde med anledning av motionsförslag ett uttalande om att få en ändring till stånd, och när regeringen inte följde den uppmaningen kom fjolårets beslut att beställa just en promillelag.

Riksdagen har alltså drivit regeringen framför sig. Symtomatiskt är också att det denna historiska dag saknas regeringsföreträdare på kanslihusbänken och att socialdemokraternas talesman är ny i riksdagen. Det kan faktiskt se ut som en händelse som bygger på en tanke, dvs. att ingen vill stå till svars för de skiftande majoriteter som har bromsat reformen tidigare. Nu säger man från socialdemokratiskt håll att man nog skall få regeringen att tillsätta en utredning när det gäller de lägre gränsvärdena. Det är vad man orkar med i dag. Tala om tradition!

Fru talman! Jag är självfallet mycket glad för det principiella genombrottet beträffande möjligheten att upptäcka och beivra sjöfylleri och att det steget nu ändå tas. Det handlar ju inte om att samhället urskillningslöst skall beivra och bestraffa. Lagstiftningen handlar ju i det här fallet, liksom i flertalet fall, om att man skall ge en tydlig signal. I det här fallet

är det en signal till alla sjöfarande om att alkoholbruk strikt måste hållas isär från de situationer då de framför såväl stora som små båtar. Polisen ges genom dagens förslag och beslut möjligheten att ha ett enkelt instrument för att kunna beivra och snabbt säkerställa om otillåten alkoholkonsumtion har förekommit i samband med båttrafiken.

En principiell nollgräns borde dock, fru talman, gälla också för sjötrafiken. Det borde vara den tydliga regeln. Yvonne Oscarsson medgav ju det pedagogiska värde som en sådan skulle ha, och jag delar den inställningen. De problem som hon talar om med tidsgränser och annat finns ju när det gäller alla gränsvärden. Ett lägre gränsvärde är ju inte något speciellt märkvärdigt i sammanhanget. Det skulle vara ett viktigt bidrag om det kom en sådan här signal när det gäller regeringens övriga arbete med det som man kallar för nollvisionen. Det skall gärna vara en debatt på hög nivå – för att citera Göran Norlander – men promillegränserna får inte ligga för högt.

Fru talman! De narkotiska preparaten har rent tekniskt varit svårare att tackla. De har inte heller samma tradition som alkoholbruket i trafiken, men icke desto mindre är de ett jätteproblem. Det har varit lagtekniskt komplicerat, och medicinskt har det rått osäkerhet om hur man skall få ett bra koncept som både främjar trafiksäkerhet och garanterar rättssäkerhet. I likhet med när det gäller promillelagstiftningen, där Norden med Norge och Sverige i spetsen på tidigt 30- och 40-tal gick i bräschen för en lagstiftning som numera är tillämplig i hela världen, är det positivt att vi också kommer loss med en sådan här lagstiftning. Det skall vara samma motiv. Det handlar inte i första hand om att sätta fast och straffa människor, utan det handlar framför allt om att få ett skyddsvärn mot knarkets framfart i trafiken.

Också i det här fallet har det drivits krav om att man skall komma framåt i den här frågan. Därför noterade vi med tillfredsställelse att justitieministern i fjol gav mycket klara besked angående lagstiftning om en principiell nollgräns för narkotika i trafiken. På denna punkt kom det också reaktioner här i riksdagen; företrädare för alla partier utom regeringspartiet påtalade svagheter där propositionen avviker från det som justitieministern tidigare har ställt i utsikt. Den grundläggande skillnaden mellan propositionens förslag och det som motionärer, motororganisationer, medicinska forskare m.fl. har framfört gäller att man skall ha trafikfaran som utgångspunkt för bedömningen.

I propositionen säger justitieministern att det emellertid endast är då en drog befinner sig i blodet som den normalt sett utövar någon påverkan på de psykomotoriska funktionerna och därmed förmågan att framföra fordon. Det kan, om än i begränsad omfattning, leda till att vi kommer att ha narkotikapåverkade bilförare i trafiken utan att polisen kan ingripa eller att straff kan utdömas vad avser trafikbrottslagen. Även i propositionen medger justitieministern att flera preparat inte kan spåras i blodet eller att de försvinner mycket snabbt. Det gäller t.ex. heroin. Men föraren utgör ändå en trafikfara.

Jag har för egen del tagit stort intryck av vad läkare med stor erfarenhet av narkotikans inverkan säger när det gäller att verksamma beståndsdelar i hasch kan lagras i kroppen under lång tid och t.ex. medföra blackouter som innebär stor trafikfara. Ett urinprov skulle t.ex. kunna ge besked om att någon har använt narkotika. Och det handlar även om andra

kroppsvätskor. Det framhålls att också andra prov skulle kunna användas. Eftersom det är illegalt med narkotika borde det vara olagligt att köra bil eller annat fordon med narkotika eller kvardröjande effekter av narkotika i kroppen. Därför är detta en försvagning. Det skulle ha varit en styrka om regeringen hade stått fast vid sina propåer om att alla narkotikaklassade preparat skulle omfattas av den nya lagstiftningen. En åtgärd skulle kunna vara att läkare ålades att utföra intyg där nödvändig information framgår och som kan uppvisas vid poliskontroller då sällningsinstrumentet ger utslag. Jag tror, fru talman, att det skulle öka "trafiksäkerhetstänkandet" hos läkarkåren. Det är någonting som är viktigt, vilket regeringen också medger i propositionen. Därför är det att beklaga att t.ex. urinprov undantas som bevis för narkotikapåverkan kopplad till lagstiftningen.

När detta är sagt, fru talman, vill jag självfallet inte förmörka bilden. Det är nu ändå ett oerhört viktigt steg som tas i en förändrad lagstiftning, som föreslås i propositionen och får stöd av justitieutskottet. Men offensiven när det gäller narkotikan i trafiken har fått en kraftig nedtoning. Därför finns det anledning för både riksdagen och regeringen att ta intryck av de reservationer som är fogade till betänkandet nr 15 när det gäller såväl den principiella hållningen som att man t.ex. betydligt bredare skall kunna spåra narkotikaförekomsten och ha det bästa sällningsinstrumentet. Det gäller självfallet också att aktivt informera om den nya lagen. Regeringen säger sig ta sådana initiativ, men det finns anledning att omedelbart föra en aktiv kampanj när det gäller ett sådant upplägg.

I fråga om sjöfylleriets hantering finns det anledning att ta allvarligt på reservationerna 7, 8 och 9, där man påpekar att det skall vara en principiell hållning: Nykterheten i sjötrafiken skall vara lika viktig som nykterheten i landtrafiken.

Den utredning som regeringen aviserar, att man fortsatt skall utreda lägre gränsvärden för sjöfylleriet, är positiv. Min förhoppning är att detta skall kunna ske med ett helt annat tempo och en helt annan styrka än vad den historiska återblicken ger vid handen. Slutligen vill jag säga att det hade varit av värde om de lagar som riksdagen i dag beslutar om skulle ha kunnat träda i kraft betydligt tidigare. Att låta halva båtsöngen gå innan den nya lagen träder i kraft är förlorad tid.

Det finns till sist, fru talman, en sedelärande iakttagelse att göra, och det är att ett aktivt opinionsarbete från riksdagen och från många organisationer och enskilda som drivit krav om säkrare trafik genom att påverkan av alkohol och andra droger bannlyses och beivras har gett framgång. Denna framgång är inte grundad på politisk prestige utan på den saklighet och den tyngd med vilken forskare och trafiksäkerhetskunniga har drivit detta. Det är glädjande att de motståndsfickor som genom åren kommit med förment tal om rättssäkerhet nu har fått ge vika.

Dagens beslut innebär ett genombrott som kommer trafiksäkerheten på land och på sjön till godo. Detta finns det anledning att upprepa från riksdagens talarstol. Jag yrkar därför bifall till utskottets grundläggande förslag men finner det värt att stödja det viktiga påpekande som ges i de nämnda reservationerna.

Anf. 27 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Som Elver Jonsson sade är jag ny i riksdagen, och jag kan definitivt inte vara någon representant för regeringen. Men eftersom Elver Jonsson är gammal i riksdagen och under många år har arbetat för detta tar jag mig friheten att framföra ett hjärtligt grattis till framgången att ha kommit så här långt. Vi vet att Elver Jonsson har arbetat under många år med den här frågan, och detta måste kännas väldigt skönt för honom.

När det gäller nollgränsen för narkotika måste vi komma ihåg en sak, nämligen att man enligt lagstiftningen måste kunna framföra fordonet på ett betryggande sätt. Det är alltså en fråga om en bedömning som polisen måste göra från fall till fall om man misstänker att någon, av någon anledning, inte är lämplig att framföra ett fordon.

Sedan skall jag avslöja för kammarens ledamöter att jag är trafikklärare sedan 22 år, och enligt nuvarande trafiklagstiftning får man inte framföra ett fordon om man saknar nödiga förutsättningar. Jag är helt övertygad om att det finns en hel del personer, inte minst i kammaren, som saknar nödiga förutsättningar att framföra ett fordon även utan preparat.

Det här är en väldigt viktig fråga. Vi kanske skulle ta en lite allvarligare funderare på om alla är lämpliga att inneha ett körkort.

När det gäller detta med att införa denna lagstiftning tidigare skall man ju genomföra en informationskampanj innan lagen träder i kraft, och då är det viktigt att man får en sådan tidsfrist att man hinner göra det.

Allra sist något jag tycker är väldigt viktigt: Den föredragning vi fick vid utfrågningen av Rättsmedicinalverkets duktiga företrädare måste vi lita till.

Anf. 28 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Låt mig först tacka för de vänliga orden.

Sedan går jag över till den viktiga delen av Göran Norlanders anförande. Han sade att han inte är någon representant för regeringen, och formellt är det ju riktigt. Men det kändes ändå som om han ville ha armbågs lucka till kanslihuset, och det har jag inga synpunkter på.

Men sedan var det detta med att betryggande framföra fordonet. Nu vidgar Göran Norlander den frågan, och det kan det finnas skäl för. Det är ju inte bara fylleri som kan göra färden otrygg – det kan vara synen, det kan vara att man är ”ringrostig” och det kan vara andra saker som hindrar. Därför behöver vi kanske fundera kring frågorna om nödiga förutsättningar, som Göran Norlander uttryckte det.

Detta försvarar dock inte på något sätt den tröghet som funnits i den här frågan. Jag tror att vi kanske nu kan hantera detta mera rationellt och utan alltför mycket av historiska och kalla det gärna kulturella bindningar. Det har ju skett en revolution på trafikens område. Inte minst gäller det sjötrafiken, där båtarna nu ofta är lika snabba som fordon på land. Detta innebär ju helt andra trafikfaror än vad vi historiskt har varit med om.

Anf. 29 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Jag är glad att Elver Jonsson uppskattade de vänliga orden, även om jag nu inte är representant för regeringen. Jag kan trösta

Elver Jonsson med att jag inte har några som helst ambitioner att arm-båga mig in i kanslihuset. Det räcker fullt väl med det hus vi befinner oss i nu.

Sedan tror jag säkert att Elver Jonsson och jag skulle kunna ha väldigt mycket att tycka till om gemensamt när det gäller trafiksäkerhet. Vi kan återkomma i ett annat sammanhang.

Tack för ordet!

Anf. 30 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag vill också ta upp den informationskampanj som Göran Norlander kommenterade tidigare. Han sade att man behöver tid för att informera. Det är ju, fru talman, argument man tar till när det passar. Det är inte många dagar sedan vi antog en mycket komplicerad lagstiftning på diskrimineringens område, och den skulle träda i kraft nästan omgående. Man borde i så fall ha en någotsånär likartad måttstock.

Den fråga vi nu skall besluta om, fru talman, har det förts en mycket aktiv publik debatt om under år, för att inte säga decennier. Det är inga nyheter vi kommer med. Nyheten är att en riksdagsmajoritet, till synes i full enighet i grundfrågorna, nu också har fått med sig kanslihuset och att vi får en lagstiftning som innebär förbättringar både för trafiksäkerheten och – skulle jag tro – i marginalen också för folkhälsan. Därför är dagens beslut om denna reform så oerhört viktigt.

Anf. 31 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Jag är inte den som kan bedöma hur lång tid man behöver för att genomföra en informationskampanj. Men när vi nu har väntat så många år på att den här lagstiftningen skall komma tycker jag att vi kan ge oss till tåls i ytterligare två månader.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

8 § EU-bedrägerier och korruption

Föredrogs

Justitiekommitténs betänkande 1998/99:JuU16
EU-bedrägerier och korruption (prop. 1998/99:32)

Anf. 32 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Bedrägerier inom EU är en mycket aktuell fråga, och det gäller även korruption. Vi från Sverige, som är vana vid demokratiska styrelseformer, är också vana vid öppenhet och insyn. Många av oss har varit lite frustrerade över hur annorlunda det är inom EU.

Centerpartiet anser att det uppmärksammade agerandet från kommissionen visar på den brist på öppenhet som alltjämt råder inom stora delar av EU-organisationen. En helt ny öppenheitskultur måste genomsyra EU. Kommissionens avgång ger ytterligare belägg för hur nödvändigt detta är. Lagstiftningsprocessen borde öppnas, och kommissionens arbete måste präglas av större öppenhet.

Det är inte endast Centerpartiet som kräver ett enklare regelverk. Detta finns det ett brett önskemål om. De krångligheter som enskilda medborgare, organisationer eller företag utsätts för i samband med sökande av EU-bidrag eller stöd ökar risken att dessa utan avsikt utnyttjar något av EU:s stöd på ett otillåtet sätt. Det får inte vara så krångligt att särskilda experter måste anlitas. Krångliga regler innebär också en utökad administration.

Fru talman! Jag har inte för avsikt att ställa något yrkande i denna fråga, men naturligtvis står jag bakom Centerpartiets förslag.

Anf. 33 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Det är nog ingen överdrift att säga att få frågor har väckt sådan allmän vrede som uppgifterna om bedrägerier, korruption och andra oegentligheter inom EU. Alla är säkert därför överens om att dessa mycket allvarliga missbruk måste bekämpas med stor kraft.

Det finns med tanke på de stora ekonomiska belopp det rör sig om utomordentligt starka skäl för att bekämpa denna omfattande och ofta också organiserade brottslighet. Men jag vill också säga att det inte bara handlar om ekonomiska förluster. Jag tycker att det även handlar om unionens trovärdighet i dess helhet. Det är därför också ett starkt svenskt intresse att oegentligheterna inom området bringas till ett minimum. För att klara det krävs att de som begår brott i dessa sammanhang både upptäcks och senare kan lagföras.

Justitieutskottet tillstyrker därför regeringens förslag att godkänna bedrägerikonventionen och den till denna kopplade förklaringen liksom hithörande lagförslag. Bl.a. föreslås ett nytt brott i brottsbalken, nämligen subventionsmissbruk, dvs. användning av EU-bidrag till ändamål som de inte har begärts för.

Likaså tillstyrker utskottet de förslag till ändrade regler för mutor och bestickning som föreslås. Det innebär att det framöver blir straffbart i Sverige att bl.a. besticka en utländsk parlamentsledamot eller minister och vissa andra utövare av offentliga funktioner. I kommunalskattelagen införs ett uttryckligt förbud mot avdrag för muta.

Utskottet konstaterar också att det internationella samarbetet, som har stor betydelse i kampen mot korruptionens skadeverkningar, har burit frukt. Därför välkomnas regeringens förslag vad gäller godkännande av korruptionsprotokollet, korruptionskonventionen och OECD-konventionen. Utskottet tillstyrker förslagen om godkännande av dessa instrument samt därtill anslutande förklaringar och lagändringar.

Slutligen tillstyrks även regeringens förslag avseende domstolsprotokollet.

Fru talman! Som framgått är samtliga partier eniga om dessa förslag. Beträffande Gunnel Wallins reservation har utskottet tidigare framfört att språket i lagar och förordningar skall vara så enkelt och klart som möjligt. Den ståndpunkten upprepar utskottet i detta betänkande. När Gunnel Wallin nu säger att det inte bara är Centerpartiet som tycker att det är viktigt med enklare regler är det självklart, det står ju i betänkandet att alla partierna tycker att detta är viktigt. Det står ju i majoritetstexten. Vi är alltså helt överens på den punkten. Enligt min mening är det som Gunnel Wallin framfört i sin motion och senare i reservationen tillgodosett i utskottstexten. Dessutom är det fråga om huruvida reglerna för

EU:s stöd är ändamålsenligt utformade eller inte, något som faller utanför justitieutskottets beredningsområde. Det handhas ju bl.a. av jordbruksutskottet.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Anf. 34 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! På några minuter, som jag upptäcker har blivit väldigt få vid min anmälan på talarlistan, skulle jag kunna utveckla någonting av det som detta betänkande handlar om. Som flera andra har sagt saknar inte ämnet aktualitet. Man kan väl säga att kulmen i dessa frågor nåddes i och med EU-kommissionens avgång för någon tid sedan.

Det finns all anledning att understryka det jag tidigare har sagt om betydelsen av att man på olika sätt förebygger och beivrar den här typen av oegentligheter, både därför att det rent materiellt är angeläget att pengar används på ett förnuftigt sätt och för att det är demoraliserande. Det bryter ned tilltron till det europeiska samarbetet om vi får en debatt kring de här frågorna som kommer att uppfattas som huvudsaken.

Jag vill gärna i det här sammanhanget varna för den bild som tidvis har tonat fram av att EU i stort sett är en sorts halvkorrupt organisation. Vi som i Sverige är vana vid demokrati ser med oro på hur man betar sig nere på kontinenten, lite fritt uttryckt. Jag tror att det inte gör Europasamarbetet någon tjänst om man agerar på det sättet.

Kampen mot oegentligheter och korruption måste föras utifrån många linjer. Det beslut vi är på väg att fatta i dag, att godkänna ett antal konventioner och framförhandlade protokoll, är en viktig sådan linje.

För ett par månader sedan var jag tillsammans med en utskottskollega, Märta Johansson, på en större konferens i EU som EU-parlamentet hade arrangerat kring de här sakerna. Där fanns deltagare från de olika nationella parlamenten, från EU-parlamentet, från budget- och kontrollutskottet och från EU:s revisionsrätt. Även kommissionens dåvarande ordförande Jacques Santer var närvarande vid denna övning.

Man kan säga att konferensen speglade en genuin oro över de oegentligheter och de hot som man upplevde fanns mot gemenskapens ekonomiska och finansiella intressen. Det fanns ett klart uttalat önskemål, även om det uttrycktes lite olika på konferensen, om ett genuint arbete både på nationell nivå och i samarbete länderna emellan för att komma till rätta med detta.

Jag höll ett litet anförande där, och ett par punkter tycker jag är viktiga. De knyter an till det särskilda yttrande som vi har fogat till betänkandet. Det är att varje administrativ reglering, varje subventionssystem, erbjuder en möjlighet och en lockelse till oegentligheter. Det tror jag att man tvärs igenom historien kan se på alla områden. Därför är det viktigt att subventionssystemen, de olika regleringarna, hålls nere volymmässigt och i antal.

Det råder inget tvivel om att man med ökad klarhet och enkelhet i regelsystemet också kan minimera ett antal problem. Där tycker jag i och för sig, fru talman, att vi skall vara ärliga och ställa oss frågan vad vi själva gjort på nationell nivå. Vi kan kritisera, ibland med stort fog, de gemensamma EU-systemen, men vi har ju haft en viss förmåga att själva bygga på nationella system som för många grupper, inte minst inom

jordbruket, har gjort det nästan omöjligt att överblicka reglerna. De har definitivt varit mycket svåra att följa. Där skulle jag gärna vilja fråga socialdemokraternas företrädare vad han tycker om vår förmåga att göra insatser.

Låt mig sedan också säga att det är viktigt att man ställer upp tydliga mål för de olika program och projekt EU har. Utan tydliga mål för olika program går det inte att revidera och följa upp dem. Det räcker att läsa revisionsrättens rapporter om detta. Det är alldeles uppenbart att det måste finnas en betydligt större stramhet.

Det gäller också, fru talman, att ha system för kontrollen som inte bara finns på papperet, sådana som på papperet kan uppfattas som väldigt fina och formellt eleganta. Det gäller att också ha funktionella kontrollsystem som upptäcker olika former av kostnadsineffektivitet och dålig målpåföljelse. Det finns många exempel. Jag behöver inte tynga kamraren med detta.

Sedan, vilket inte är helt oväsentligt, gäller det att också ha ett slags mental inställning, ett förhållningssätt till EU:s gemensamma pengar, våra gemensamma pengar, så att vi inte uppfattar EU:s pengar som något det är mer tillåtet att vara mindre effektiv med jämfört med de nationella pengarna. Det är också en viktig inställning som betonades vid flera tillfällen.

Fru talman! Mycket mer kunde sägas om detta, men jag tycker att det är viktigt att avslutningsvis understryka att det är angeläget att varje land inom gemenskapen, både på nationell nivå och i samverkan med varandra, gör maximalt för att delta i kampen för att förebygga, upptäcka och beivra olika former av oegentligheter. När riksdagen nu är på väg att fatta beslut med anledning av detta betänkande bidrar vi på ett mycket aktivt sätt till att leva upp till Sveriges ansvar i denna fråga.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 35 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Även om sådant som har att göra med ändamålsenliga regler inte ligger inom vårt område, kan jag på den frågan bara svara att det väl inte finns några delade meningar mellan oss och moderaterna om vikten av att vi ser till att inte göra reglerna konstigare och svårare i Sverige än de behöver vara. När vi talar om vikten av enkla regler kanske det egentligen skulle vara bättre att säga att vi måste ha tydliga regler.

Men jag tror att det är viktigt, vilket vi tar ställning till med det här betänkandet, att det också finns ett straffansvar om man inte följer regler som borde vara så klara att det inte borde uppstå så många missförstånd som vi också har en del exempel på.

Anf. 36 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Jag ser att fru talmannen tittar oroligt på klockan. Det är tid för frågestund om några minuter.

Det är alldeles uppenbart att vi gemensamt – vi behöver inte anstränga oss alltför mycket – kan hitta ett otal exempel på att pålagringen av svenska regler på gemenskapens regler har gjort det mycket svårare och mindre överblickbart att tillämpa dem. Den klassiska liknelsen är tio Guds bud, den amerikanska konstitutionen och export- och importregler-

na för gåsägg inom EU – eller om det är ankägg. Detta visar att EU har, i kombination med nationella regler, ett system som kan förenklas.

I grunden handlar detta om att om det finns administrativa regelsystem, om det finns subventioner och byråkratiska regleringar, finns det alltid en lockelse att missbruka systemen. Därför bör regleringarna och subventionerna minska så mycket som möjligt – volymen och antalet.

Anf. 37 INGVAR JOHNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag begärde inte replik, men jag kan säga något i alla fall.

Det är viktigt att vi förenas i våra ståndpunkter om att reglerna skall vara tydliga. Men jag sade också att det är viktigt att reglerna är tydliga och att det finns ett straffansvar.

Där har funnits exempel under senare tid när någon t.ex. har planterat några ärtor i gräset och kallat det för ärtodling. Det är ett exempel på att det måste finnas både tydliga regler och ett ansvar för hur man benyttar de regler som finns.

Anf. 38 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Jag delar Ingvar Johnssons uppfattning att eventuella otydligheter i regler inte får skymma det faktum att varje person som söker stöd har ett ansvar att uppträda på ett korrekt sätt och följa bestämmelserna.

Det markeras klart i betänkandet att det råder en stor samstämmighet i utskottet, dvs. vi ser allvarligt på dessa frågor. I och med de förslag vi skall anta drar vi vårt strå till stacken för att bekämpa korruption och oegentligheter inom EU.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 39 TALMANNEN:

Denna gång deltar följande statsråd: justitieminister Laila Freivalds, statsrådet Pierre Schori, kulturminister Marita Ulvskog, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Ulrica Messing, miljöminister Kjell Larsson och statsrådet Lars-Erik Lövdén. Justitieministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde. Övriga statsråd besvarar frågor var och en inom sitt respektive ansvarsområde i regeringen.

Anf. 40 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Pierre Schori med anledning av framför allt situationen i Kosovo. Redan nu är det många människor som är på flykt undan den situation som råder. Vilken beredskap har Sverige för att dels hjälpa i närområdet, dels eventuellt ta emot de många människor som i dag är på flykt?

Anf. 41 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det vi nu ser ske i Kosovo är en fördjupning av den redan mycket stora humanitära katastrof som pågått under en längre tid. Vi talar om över en kvarts miljon flyktingar bara inom Kosovo och tiotusentals i grannländerna. Kriget, som nu fortsätter också genom Natoanfallet, har lett till att det är nya stora flyktingströmmar på gång. De berör särskilt och i allra högsta grad grannländerna. Jag tänker på Montenegro och Makedonien. Det är de som bär allas våra bördor när det gäller flyktingpolitik och ansvarsfördelning. Det är därför naturligt att omvärlden nu förbereder sig på ett kraftfullt stöd genom FN:s olika organisationer till dessa länder. Inne i Kosovo är det bara Internationella röda korskommittén och Läkare utan gränser som är kvar, alla andra har lämnat Kosovo på grund av den situation som rådde redan tidigare. Det pågår systematisk etnisk rensning, trakasserier och systematiska avrättningar.

Anf. 42 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Fru talman! Anser statsrådet att en massflyktssituation råder? Vad kommer statsrådet i så fall att göra?

Anf. 43 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Med vad jag har sagt vill jag understryka att det inte är fråga om någon massflykt gentemot norra Europa som efter Bosnienkatastrofen. Det är mycket svårare för flyktingar att röra sig utanför Balkan just nu, det är framför allt i Montenegro och Makedonien. Men det kan bli fråga om massflykt enligt lagens bestämmelser. Här vill jag erinra om vad Anita Gradin hela tiden drivit inom Europeiska unionen med starkt svenskt stöd, nämligen att EU i sådana här situationer skall påta sig ett gemensamt ansvar och också bevilja temporära uppehållstillstånd. Det har inte gått att få till stånd en sådan obligatorisk ordning. Men vi har beredskap i Sverige att omedelbart bistå de internationella hjälporganisationerna. Vi har också beredskap här i Sverige.

Visumtvånget

Anf. 44 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Jag vill fortsätta på den påbörjade frågan, eftersom det här är ett aktuellt ämne.

I förra veckan hörde vi statsrådet tala mycket vackert om asyl och uppehållstillstånd i Sverige. Det talades om att man skall kunna få asyl i andra länder när det är fara för förföljelse. Man får åtnjuta en fristad undan förföljelse. Jag kunde instämma i det mesta statsrådet sade. Jag

hörde också att asylrätten är en absolut nödvändighet, en grundläggande mänsklig rättighet. De orden fäste jag mig särskilt vid, och de är väldigt viktiga att påminna om.

De flyktingar som kommer till Sverige i dag kommer i regel smugelvägen. Det beror inte på att de alltid vill det. Det finns nästan inga andra möjligheter därför att vi har visumtvång som att gör att många människor inte kan komma hit på annat sätt. De har inte möjligheter att skaffa sig visum.

Min fråga är: Vill den svenska regeringen upphäva visumtvånget temporärt om det anses nödvändigt för att hjälpa människor på flykt? Om det är miljontals människor som rör sig i Europa kanske det är omöjligt för Montenegro och andra stater att ta emot dem?

Anf. 45 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Sverige har som alla andra länder en reglerad invandring. Med detta följer också visum och visumtvång. Detta utesluter inte möjligheten att söka asyl i Sverige och andra länder. Vi har Genèvekonventionen. Envar som söker fristad undan förföljelse har rätt till asyl. Till Sverige kom från det aktuella området i fjor ungefär 3 500 personer, varav 70 % från Kosovo. Det är alltså ingen omöjlighet. Vi har drygt 30 000 människor i vårt land från Kosovo.

Anf. 46 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Eftersom jag framställt en interpellation skall jag inte ta upp alla frågor nu utan får diskutera dem senare.

Det är väl ändå så att en stor del av den oreglerade invandringen i Sverige beror på att vi har visumtvång. Många människor anser sig inte vara i en situation att kunna söka visum. Därför kommer de hit utan visum. Den situationen är ganska svår. Många blir hemskickade och får vänta här så länge att det blir en väldigt svår situation. Är det detta som skall hända om flyktingvägen når Sverige?

Anf. 47 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill åter understryka att det inte är tal om någon flyktväg som skall nå Sverige, utan det är framför allt Makedonien och Montenegro som just nu så säga bär bördan för oss. Att vi har visumtvång, liksom alla andra länder, utesluter inte asylrätt. Envar har rätt att söka asyl. Hur man än kommer hit har man rätt att söka asyl och få sin ansökan behandlad. Tänk på alla dem som kom med Raoul Wallenbergs eller Harald Edelstams hjälp – inte hade de visum!

Anf. 48 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Möjligheterna att få stanna här är inte desamma som på Raoul Wallenbergs tid. Det kan vi nog vara överens om.

Jag vill också påpeka att den här situationen inte funnits tidigare i Sverige. Det har ansetts lättare att komma hit.

Min fråga kvarstår: Beror inte en hel del av människosmugglingen på att vi har visumtvånget, att det inte finns något annat sätt för väldigt många människor, inte för alla?

Anf. 49 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Människosmugglingen beror inte på att vi har visumtvång, utan det beror på att vi har reglerad invandring som i andra länder. Det beror också på att vi vill värna asylrätten.

Jag vill också säga att människosmugglingen nu tagit en ny ondskefullare karaktär. Vi kan se hur effektiva metoder sätts in i Europa mot organiserad människosmuggling där man vill tjäna pengar på människorna. I stället blir det rena slavhandeln. Man åker ut i byar i Afrika och också i Kosovo, tar småbarn och säljer dem på bordeller i Europa. Mot detta behöver vi också kontroll och insatser. Då hjälper det till att ha ett organiserat samarbete.

De kommunala bostadsbolagen

Anf. 50 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Beroende på fallande sysselsättning och utflyttning från vissa delar av landet har marknadsvärdet på många kommunala bostadsfastigheter sjunkit. Många kommunala bostadsbolag tar nu upp sina fastigheter till högre värde än marknadsvärdet därför att man menar sig inte ha utrymme för erforderliga nedskrivningar.

Mot den bakgrunden vill jag till statsrådet Lövdén ställa följande fråga: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att få bolagen att i årsredovisningarna rätt återge bostadsbolagens fastigheters marknadsvärde, eller kommer statsrådet att vara överksam i detta avseende?

Anf. 51 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det här är en fråga som bl.a. behandlas av SABO-företagen och Redovisningsrådet. Jag vill för dagen inte uttala mig i den frågan. Jag vill bara konstatera att ägarna till de kommunala bostadsbolagen är ägare som har bildat bolagen som en del av ett långsiktigt ägande.

Det handlar inte om att kommunerna skall använda bostadsbolagen på marknaden, utan de är en del av bostadspolitiken och av ett långsiktigt ägande. Frågan diskuteras alltså för närvarande inom SABO-företagen och i Redovisningsrådet.

Anf. 52 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Dessa bolag lyder under både aktiebolagslagen och redovisningslagen. Jag noterar att statsrådet finner skäl att avvika från lagen i dessa avseenden. I vart fall verkar det som att statsrådet inte har för avsikt att vidta några åtgärder utan att han för tillfället kommer att vara överksam i dessa frågor.

Med god sannolikhet kan man anta att bostäder i Bengtsfors och i bruksorterna i Mellansverige icke rimligtvis kan komma upp i sitt tidigare värde under överskådlig tid.

Anf. 53 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt att jag för dagen inte har för avsikt att vidta någon åtgärd. Detta är en diskussion som för närvarande förs inom ramen för SABO-företagen och Redovisningsrådet.

Jag vill än en gång återknyta till det som jag sade inledningsvis, att de kommunala bostadsbolagen är tillkomna som ett led i den sociala bostadspolitiken. I regel har kommunerna en ambition att ha ett långsiktigt innehav och ett långsiktigt ägaransvar för bolagen.

Jag vill också påminna Carl-Erik Skårman om att regeringen har inrättat en bostadsdelegation och avsatt 2 ½ miljarder kronor under kommande år för att hjälpa till att sanera ekonomin i de kommuner som har ett övermäktigt bostadsåtagande. Att kommuner har bekymmer med sina bostadsbolag är ju en följd av den starka befolkningsomflyttning som nu sker i Sverige.

Tillsättning av tillväxtgrupper

Anf. 54 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill vända mig till statsrådet Mona Sahlin.

Näringsdepartementet har ju knutit till sig olika grupper av företag i sitt arbete. Mona Sahlin har knutit till sig en grupp som kallar sig Nybyggarna.

Enligt tidningsuppgifter från i går har en av de företagare som ingår i Mona Sahlins grupp avskedat en ung kvinna för att hon var gravid. Mot bakgrund av detta och utan att gå in på det specifika fallet vill jag fråga Mona Sahlin:

Hur tillsätts de olika referensgrupperna? Vilka kriterier använder man? Vad gör man för att förhindra att det kommer med företagare som uppenbarligen agerat på ett sätt som helt står i strid mot de lagar som finns på arbetsmarknaden?

Anf. 55 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ett av de största tillväxthindren i dag är att så många unga kvinnor inte får jobb eller blir uppsagda beroende på att de gör det väldigt naturliga, nämligen ser till att det finns barn och därmed en framtid över huvud taget i det här landet.

Om uppgifterna stämmer om den här kvinnan kommer hon inte att tillhöra Nybyggarna, för då har jag inget förtroende för henne. Jag är också en person som har erfarenhet av att se lite bakom tidningsrubrikerna innan jag slutligt bestämmer mig.

När dessa grupper tillsätts gör vi ju inte någon total personkontroll. Grupperna tillsätts av vad vi tror är duggliga och rekorderliga personer med olika bakgrund och olika uppfattningar. Men de har ett gemensamt, och det är att de driver småföretag i väldigt spännande branscher. Om sådant här uppkommer tänker jag förstås agera.

Anf. 56 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Också jag kan se bakom tidningsrubriker och vet att man skall ta med en nypa salt det som står framför allt i kvällspressen. Men det är också en principfråga hur man garderar sig för den här typen av olycksfall i arbetet.

Eftersom ni nu har knutit så många företagare till Näringsdepartementet är det viktigt att agera på ett sådant sätt att man inte undergräver förtroendet hos politiker och allmänhet för detta samarbete.

Anf. 57 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill bara betona än en gång: Om detta visar sig vara sant kommer denna kvinna inte att vara med i Nybyggarna. Det är en oerhört viktig signal att alla som har makt – och dit hör både politiker och företagare – agerar på ett sätt som är i enlighet med både lagar och allmänt rimliga mänskliga värden. Utifrån detta kommer jag som statsråd också att agera och ta ansvar.

Skogskalkningen

Anf. 58 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Kjell Larsson, och det vill jag göra mot bakgrund av de uttalanden som gjordes i söndags från experthåll om skogskalkningen. Det framkom uppgifter om att, förutom att det från ekonomisk synpunkt kan vara tveksamt med den enorma satsning på kalkning av våra skogar som ni gör, också är tveksamt från miljösynpunkt.

Har dessa uppgifter fått regeringen att överväga andra ställningstaganden när det gäller skogskalkningen?

Anf. 59 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det har de inte fått än så länge. Däremot är det klart att vi följer den typen av rapporter. Men nu satsar vi ganska mycket på kalkningsåtgärder framöver. Det är ett sätt att möta den försurning som vi fortfarande är utsatta för.

Jag vill också gärna tillägga att det viktigaste mot försurningen är naturligtvis det internationella samarbetet, inte minst inom EU, på det här området.

Anf. 60 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! De uppgifter som presenterades i söndags är ju sensationella. Det upplystes också om att experterna i fråga stod bakom Skogsstyrelsens ställningstagande i dessa frågor. När man hade kollat upp detta visade det sig att detta inte var sant. Några experter gjorde då dessa uttalanden.

Jag tycker att detta är så pass sensationella uppgifter att de borde få regeringen att överväga andra ställningstaganden, åtminstone inte göra uttalanden om att man fortsätter med den kraftiga kalkningen.

Den här kalkningen skulle på lång sikt kunna vara skadlig för den biologiska mångfalden.

Anf. 61 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag sade till Harald Nordlund att vi under de fyra dagar som har gått sedan i söndags ännu inte har lagt om politiken på det här området. Men jag sade också att vi tar den här typen av rapporter och besked från olika vetenskapsmän om effekterna av olika insatser på miljöområdet på allvar, och det gäller även på det här området.

Frågestund

Anf. 62 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag vill fråga miljöministern vad regeringen tänker göra för att återupprätta förtroendet för det svenska miljöarbetet.

Anf. 63 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Regeringen tänker fullfölja det miljöarbete som har gjort att Sverige är bland de främsta pådrivarna för miljötankandet i världen.

Anf. 64 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det var ett ganska tunt svar i en situation där det är uppenbart att förtroendet för det miljöarbete som regeringen driver sviktar.

När vi hade ansvaret för miljöarbetet hade vi ju ett antal visioner och gjorde en del långsiktiga ställningstaganden när det gäller kretsloppsarbete, producentansvar, en sammanhållen kemikaliepolitik osv. Allt detta har nu spritts ut. Det finns inte längre någon sammanhållning.

Miljöministern har möjlighet att ta ett grepp för att visa vilken riktning som man väljer. Vi i Centerpartiet har sagt att det inte är acceptabelt med en ny fossilgasledning genom Sverige. Håll med om det, miljöministern! Ta greppet om den frågan! Säg efter Centerpartiet, och gör det gärna nu!

Anf. 65 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! En tunn fråga får kanske ett tunt svar.

På samtliga områden som Lennart Daléus nämnde har miljöpolitiken flyttats fram med älgsteg sedan Daléus själv var med och hade ansvar för dessa frågor. Det känner jag mig ganska nöjd över.

Beträffande gasledningen har jag sagt vid tidigare frågestunder och i andra sammanhang att jag inte vill medverka till att vi genom denna infrastruktursatsning skapar ett beroende av naturgas, och det står jag fast vid. Det innebär ett klart besked från min sida.

Pinochet

Anf. 66 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet Schori hur han ser på de brittiska laglordernas beslut i går angående immunitet för Pinochet.

Anf. 67 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det var kanske ett för en icke sakkunnig märkligt beslut med tanke på att man tidsbestämde det till tio år och sade att först därefter upphör immuniteten.

Men det som är positivt i det hela är att genom detta beslut går det ändå att fortsätta granska om Pinochet också hade ansvar för brott mot mänskliga rättigheter, t.ex tortyr, efter 1988. Därmed kan man säga att Pinochet har kommit i en Shakespearesituation, nämligen att det blod som han har på sina händer inte går att tvätta bort.

Anf. 68 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag skulle vilja fortsätta på detta tema och höra om statsrådet Schori anser att Pinochet bör utlämnas till Spanien eller till Chile eller om frågan bör hanteras på något annat sätt, om det blir fråga om utlämning.

Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Förmodligen önskar herr Pinochet inget hellre än att bli utlämnad till Chile men däremot inte till Spanien. Det är nu upp till de engelska myndigheterna att utröna vad det är som ligger honom till last enligt laglordernas beslut. Sedan skall ärendet gå vidare till inrikesministern och därefter möjligtvis tillbaka till överhuset igen, så det kan bli en ganska långdragen process.

Kvar står att Pinochet inte har någon rörelsefrihet och att han har blod på sina händer. Alla vet om detta.

Närpolis

Anf. 70 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till justitieminister Laila Freivalds.

Det är säkert många som tycker att satsningar på närpolis är väldigt bra. Polisen kommer ut till folket, kommer närmare folket och kan också förebygga att brott begås, och det är ett led i att bekämpa vardagsbrottsligheten.

Jag vill ställa en fråga om resurserna till närpolis. Klarar polisdistrikten i dag av den satsning som var tänkt när det gäller närpolisverksamheten? Jag ställer frågan just därför att jag vet att det finns många polisvakanser och att det är polisbrist i landet.

Anf. 71 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Hur många av poliserna som är verksamma i närpolisverksamheten är beroende av hur man i de olika polismyndigheterna beslutar att fördela resurserna på de olika verksamhetsdelarna som man har inom myndigheten.

Jag hoppas att det blir fler länspolismyndigheter som kommer att inse att de måste avsätta mer av sina resurser för att bekämpa vardagsbrottsligheten och att göra det via närpolisverksamheten.

Givetvis har det också betydelse vilka totala resurser som statsmakterna beslutar om till polisen. I den förra budgetpropositionen, som riksdagen har tagit ställning till, föreslog regeringen att polisen skall få ett tillskott på närmare 1 miljard kronor under tre år framöver inklusive detta år och att detta samtidigt skall innebära en satsning på utbildning av flera poliser. Jag kan inte säga exakt hur många poliser som kommer att utbildas. Det beror bl.a. på Polishögskolans kapacitet. Men vi behöver fler poliser och, framför allt, vi behöver fler närpoliser.

Anf. 72 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Frågan föranleds av en viss oro när det gäller just polisverksamheten på sommaren.

Vid ungefär denna tidpunkt förra året kunde man läsa i Borås tidning att närpolisverksamheten skulle dras in under sommaren. Det verkade ju inte speciellt bra. Den kanske behövs ännu mer på sommaren då mycket folk är i rörelse. Man är ute längre på kvällarna, och det är många turister och andra som reser runt till olika platser osv.

Då är min fråga: Hur kommer det att bli i sommar? Finns det resurser inför denna sommar att upprätthålla närpolisverksamheterna i Borås och i landet i övrigt?

I tisdagens Borås tidning kunde man nämligen återigen läsa om oron över just detta med polisbristen. Jag tycker att det också är lite grann en fråga om förtroendet för närpolisen om man drar in resurser vissa tider på året.

Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! En del av det reformarbete som pågår inom polisen handlar om hur polisen använder sina resurser för att på bästa sätt svara mot medborgarnas krav. I den diskussion som pågår inom alla polismyndigheter har man anledning att uppmärksamma bl.a. vid vilka tidpunkter det finns tillgång till så många poliser som behövs. Det handlar både om vilken tid på dygnet polis tjänstgör och om vilka veckodagar som det finns en bemanning som svarar mot behovet. Men det handlar också om säsongförändringar.

Vi hade en omfattande debatt förra året om polisens bemanning under sommaren. Jag tror att den diskussionen ledde till att man insåg att det här är en fråga som myndigheterna har anledning att ta på största allvar och att man måste fundera över hur man skall organisera sitt arbete för att möta medborgarnas krav även under sommaren.

Natos bombningar

Anf. 74 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Schori.

I går kväll startade Nato bombningarna av Serbien, en aktion som inte sanktioneras av FN. Både amerikanska flyg och europeiska länders flyg var inblandade. Det var första gången sedan andra världskriget här i Europa som en självständig stat angreps med bomber. Bomberna kommer naturligtvis att drabba oerhört många civila, och i förlängningen kommer våldet att trappas upp.

Sveriges officiella hållning är att man har förståelse för aktionen därför att det är Miloševićs agerande som har lett till den och framtingat bombningarna. Det är andra gången på ganska kort tid som en bombning har skett utan FN:s sanktion. Jag tycker att detta är en utveckling som är mycket allvarlig. Den är farlig och ett hot mot folkkrätten.

Jag vill därför fråga Pierre Schori med vilka medel regeringen avser att stärka FN:s roll som fredsbevarande och fredsframtingande organisation.

Anf. 75 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det är uppenbart att Sverige inte vill ha en djungelns lag i världspolitik. Det är därför vi har hållit mycket hårt på att det är FN

som skall ge mandatet när det gäller att ta till våld mot andra nationer, i händelse av att den internationella freden hotas, enligt kap. 7 i FN-stadgan.

Samtidigt är det viktigt att inte förtryckarens, krigshundens, lag skall få råda i världspolitiken. Eftersom Kosovo hade kommit i situationen att det pågick ett krig, systematisk etnisk rensning, fördrivning av människor, massmord på civila, förtryck av oberoende medier etc., gick det inte längre att stå med andra i kors. Vi befann oss i den situationen att vi var lamslagna av folkrätten, men inte heller folkrätten kunde skydda oskyldiga människor. Någonting måste göras. Då växte det fram ett fredsförslag som accepterades av den ena sidan. Då växte det fram ett tryck från omvärlden mot Miloševićregimen. Den ville inte ge sig, utan i stället fortsatte detta dödande och förtryck. Då var man tvungen att göra någonting.

Anf. 76 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Fru talman! Tack för svaret.

Men jag är ändå rädd att det här ger ett prejudikat. Jag är också mycket medveten om det våld som sker mot Kosovos befolkning i dag och om den besvärliga situation de har. Men denna kantring att man ger Nato ett uppdrag i stället för att uppdraget kommer från FN innebär en mycket stark förskjutning, tycker jag.

Vad jag förstår har man inte klart för sig vad som skall ske efter bombningarna, alltså hur framtiden kommer att bli och hur man skall behandla allt som kommer att ske i Kosovo och i Serbien efter bombningarna. Det är så mycket som är oklart.

Jag är alltså oerhört rädd för att den här aktionen kommer att ge prejudikat där FN:s roll minskar och Nato tar på sig att vara världspolis.

Anf. 77 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag delar den oron om att vi skulle kunna få en världspolis som bestämmer själv. Jag tror inte att det här fallet kommer att vara ett prejudikat, och det är inte Nato som sådant som har agerat självständigt. Det här har ju vuxit fram ur den s.k. kontaktgruppens arbete. Kontaktgruppen har varit den organisation av stater som har åtagit sig att vara medlare i konflikten.

Nu är vi i en situation där missiler landar. Vi följer naturligtvis detta med största oro. Det finns ingen militär lösning. Bombningar löser inte konflikten. Det måste bli en politisk lösning. Och det räcker faktiskt att presidenten i Belgrad lyfter på telefonluren och säger: Jag är beredd att acceptera det avtal som den andra sidan har undertecknat och som hela världssamfundet inklusive Ryssland ställer sig bekom. Det räcker. Där ligger ansvaret.

Jag vill också gärna understryka, med tanke på all den ångest som finns bland kosovoalbaner och folk från Serbien i Sverige, att man inte på något sätt skall lasta *dem*. Det är en regim i Belgrad som bär det tyngsta ansvaret. Det ansvaret och den belastningen skall inte falla på serber som grupp.

Frågestund

Anf. 78 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Min fråga vill jag ställa till socialförsäkringsministern. Jag har blivit uppmärksam på den kraftigt ökade arbetsbelastning för kassorna i landet som avstämningen och återbetalningen av bostadsbidragen för 1997 innebär. Det är ett omfattande och tidskrävande jobb som kassornas personal skall klara, och det rör sig om många delar som alla är lika viktiga.

Tidigare har det förutsatts att det här arbetet kan ske med stor automatik och utan större resursinsatser. Men enligt de uppgifter som jag har fått stämmer detta sannerligen inte med verkligheten.

Jag skulle mot den bakgrunden vilja fråga socialförsäkringsministern: Anser socialförsäkringsministern att den bild som jag har tecknat av att hanteringen av bostadsbidragen innebär omfattande merjobb för kassornas personal är riktig? Om så är fallet, vilka åtgärder kommer då att vidtas för att ge kassorna möjligheter att på ett rationellt och effektivt sätt fullgöra sina arbetsuppgifter?

Anf. 79 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! När det gäller frågan om merarbete på grund av bostadsbidragen är det i dag väldigt svårt att ha någon uppfattning om vilken omfattning det kommer att få. Visst kommer det att handla om individuell bedömning av ett antal ärenden, men det har också funnits med i arbetet.

När de nya bostadsbidragsreglerna trädde i kraft för två år sedan låg det ju i detta att det handlade om en preliminär bedömning. Denna skulle sedan stämmas av och det skulle fattas slutliga beslut två år senare – beslut som också kunde bli omprövade genom att den enskilde begärde det. Ännu vet vi som sagt för lite om hur många det är som redan har begärt eller kommer att begära omprövning av sina ärenden.

Anf. 80 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Den bild som jag har fått, och det gäller Försäkringskassan i Dalarna, pekar på att det handlar om närmare sju extra årsarbetare för att klara den här tillkommande uppgiften på ett bra och tillfredsställande sätt. Om man slår ut den ansträngningen på resurser över hela landet är det ganska omfattande resurstillskott som kommer att krävas. Jag hoppas att socialförsäkringsministern tar till sig de synpunkter och skrivelser som säkert kommer från olika kassor och efter det vidtar de åtgärder som krävs för att vi skall få en tillfredsställande service och en tillfredsställande situation.

Anf. 81 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är en självklarhet att vi kommer att följa arbetet på försäkringskassorna och se vad det här kan betyda för arbetsbelastningen. Samtidigt är det naturligtvis också en arbetsledningsfråga ute på kassorna att se till att det finns människor i tillräcklig omfattning som kan arbeta med att hjälpa den enskilde i de här ärendena.

Anf. 82 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! I går kväll var jag i Bengtsfors och demonstrerade tillsammans med 8 000 eller 10 000 dalslänningar. Det var ett demonstrationståg på över en kilometer. Jag har aldrig varit med om maken. Socialdemokraten Britt Bohlin var där och höll ett utmärkt anförande som hon avslutade med säga: Hela Dalsland skall leva!

Nu har jag en fråga som väl förmodligen går till statsrådet Mona Sahlin. Det är väldigt viktigt med ett bra vägnät. Dalslands inre vägnät behöver förbättras en hel del. Vägverket har räknat fram att ungefär 50 % av Dalslands inre vägnät delvis är avstängt på våren på grund av tjälskador. Var och en kan förstå att sådant inte bidrar till att öka chanserna för företagsetableringar.

Man vill göra robusta stråk av vissa vägar, tjälsäkra vägarna med andra ord. I första hand behövs det 300 miljoner kronor för att klara detta. Nu undrar jag om statsrådet Sahlin är beredd att agera för att dessa 300 miljoner kronor kan skakas fram på något sätt.

Anf. 83 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är ett märkligt uttryck det där; skaka fram 300 miljoner. Jag är mycket medveten om vad som nu sker i Dalsland och i Bengtsfors. Regeringen är mycket medveten om sin del av ansvaret för att ge Dalsland och många av de här orterna en chans att leva vidare. Det är också många andra aktörer som måste ta sitt ansvar, inte minst Lear.

För att Dalsland skall kunna leva är det många förutsättningar som måste förändras. Det gäller bl.a. utbildningsnivån och bredden på arbetsmarknaden. Regeringen har nu i första hand bett länsstyrelsen och landshövdingen att hålla i arbetet med att se vilka resurser, både statliga och regionala, som behöver komma till. Jag kan inte svara konkret på just frågan om vägpengarna. Men regeringen kommer att vara med för att se på förutsättningarna också för Bengtsfors i framtiden.

Anf. 84 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag tror ändå att det skulle vara psykologiskt värdefullt för dalslänningarna att få *någon* klar och positiv signal om att något är på gång. Det skulle vara synnerligen bra i just en sådan här fråga. Det kan tyckas som en detaljfråga, men det är oerhört viktigt att man får ett bra vägnät. Det är ändå det som är den första förutsättningen för att man skall kunna locka till sig företag och för att man skall tro på ett utvecklat näringsliv. Om vägarna inte är bra är det svårt att få i gång en bra utveckling. Jag hoppas därför för dalslänningarnas skull att ni på Näringsdepartementet i första hand tänker på just de här sakerna.

Anf. 85 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det vore inte speciellt seriöst av mig att stå i dag och prata om "x åtgärd" eller "y åtgärd". Det viktiga nu är att göra insatser som leder till att Dalsland också på lång sikt får möjlighet att överleva.

Då handlar det förvisso om kommunikationer. Men det handlar inte bara om vägnätet utan också om andra kommunikationer som gör det möjligt att med den nya tekniken komma in i framtiden. Det handlar om utbildningsnivå. Det handlar om småföretagarklimat. Det handlar om andra arbetsmarknadsresurser. Vi är nu med via länsstyrelsen, som ju är statens organ ute i regionerna. Vi kommer att vara med och ta vår del av ansvaret.

Idrottsrörelsen

Anf. 86 CARINA ADOLFSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja rikta min fråga till statsrådet Ulrica Messing. Den handlar om idrottsrörelsen och de attityder som finns främst ute bland publiken. Det oroar mig faktiskt väldigt mycket. Man använder mycket grova ord, väldigt mycket könsord. I en artikel i Aftonbladet för en tid sedan kunde man läsa om hur två kvinnliga handbollsdomare hade attackerats av publiken med både svordomar och könsord. Det var alltså en herrmatch som de dömde. Frågan handlar både om attityder till kvinnligt och manligt och – inte minst – om etik och moral.

Min fråga till statsrådet är: Vad kan man göra för att ändra på de här attityderna så att publiken inte använder alla dessa grova ord?

Anf. 87 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Idrottsrörelsen har själv dragit i gång ett stort arbete som jag ser positivt på och som kallas Starta vågen. Det är ett arbete som handlar om etik och moral. Det handlar också om rent spel i den meningen att man inom idrotten skall ha rent spel på planen när man tävlar och tränar men också rent spel utanför planen. Ledare, domare och tränare på olika nivåer lägger nu ned mycket tid på att träffa barn- och ungdomsgrupper för att prata om hur man betar sig mot varandra och om vad det innebär att vara en schyst kompis och hur man kan heja på ett lag eller en kompis som skall göra bättre ifrån sig på ett bra sätt. Det är en viktig del.

Jag tror också att det är viktigt att titta på attityderna i ett större sammanhang just när det gäller frågorna om könsord. Det är ju ingenting som vi upplever bara på arenor i samband med idrottsarrangemang. Det kan man också uppleva som vuxen när man är på en skola, på en fritidsgård eller i ett kulturhus. Jag tycker att det ligger ett ansvar på oss alla att markera varje gång vi hör någon ta till överord eller använda könsord när man skall prata med varandra. Det är alltså ett gemensamt ansvar för oss som är vuxna.

Anf. 88 CARINA ADOLFSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag är också medveten om att man inom idrottsrörelsen jobbar mycket med detta både bland ungdomarna och i ledarutbildningarna.

Jag har genom egen erfarenhet när jag har följt min dotter genom många år, framför allt inom fotbollen där hon har varit både aktiv och dömt matcher, upplevt det som frustrerande att se hur många vuxna människor faktiskt betar sig både mot domarna och mot ledarna. Det

skulle alltså vara önskvärt om man kunde lyfta upp dessa frågor och på något sätt driva en kampanj eller en debatt om dem.

Prot. 1998/99:75
25 mars

Anf. 89 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag tror också att det är önskvärt, och jag tror att det finns starka skäl för att stötta just tjejer speciellt inom idrotten när det gäller att ta för sig och få träna och tävla på lika villkor. Men det gäller också att tjejer som orkar vara tränare och domare samarbetar för att backa upp varandra.

Jag tror också att vi som är föräldrar och som har barn som är aktiva inom barn- och ungdomsidrotten kan ha diskussioner när vi träffas och fundera på vilka krav som vi har på domare och på tränare och hur duktiga vi alla har en förmåga att vara när vi sitter på läktaren att vara med och döma matcher.

Tjejer på arenan, Starta vågen och en ständig debatt om att killar och tjejer alltid skall behandlas jämställt och jämlikt tror jag är oerhört viktiga frågor.

Rekrytering av unga till vården

Anf. 90 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Mona Sahlin. Sommaren 1998 diskuterades problem att rekrytera personal till vården mycket. Då tillsatte regeringen en kommission av ministrar som skulle utarbeta idéer om hur man skulle få inte minst unga människor att engagera sig och vara beredda att börja arbeta inom vården. Nu närmar sig nästa sommar, och sommaren är ofta en problemperiod när det gäller att täcka upp med personal inom vården. Brist på personal inom vården är ett stort problem inte minst för äldre men naturligtvis också för dem som jobbar där.

Min fråga till Mona Sahlin som är ordförande i denna kommission som lyder under Näringsdepartementet är: Hur går det med arbetet och, framför allt, kommer det några handfasta och bra förslag till sommaren angående hur man skall rekrytera unga människor till vården?

Anf. 91 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! I Vårdkommissionen som tillsattes, precis som frågeställaren sade, för en tid sedan ingår delar av regeringen, nämligen de som har ansvar för t.ex. utbildning, arbetsmarknad och kommuner, men också parterna, alltså Kommun- och Landstingsförbundet och de fackliga organisationerna. Men den här kommissionen har ju inte tagit över det ordinarie ansvaret från landsting och kommuner att ha en bra arbetsmiljö, en bra personalpolitik, kompetensutveckling för sin personal och att förstärka insatserna när man har bristyrken. Det som vi i Vårdkommissionen försöker göra är att långsiktigt hitta lösningar, t.ex. titta på dimensioneringen av utbildningen för de många vårdyrkena. Man skall titta på frågan om deltidsarbetslösheten. Om man har problem att rekrytera gäller det ju också att ta reda på hur man behåller den personal som man har inom vården och att man ser till att de som vill jobba mer tid, framför allt kvinnor, också blir tillvaratagna i vården.

Frågestund

Vi kommer med våra förslag precis enligt tidsplanen, nämligen i juni. Vi utgår från att landsting och kommuner, precis som de skall, behåller sitt ansvar för den dagliga skötseln av vården och omsorgen.

Anf. 92 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Med tanke på att bildandet av denna kommission före valet gav ett intryck av handlingskraft, att man skulle göra något åt personalsituationen inom vården, hade jag varit tacksam för att redan nu, med tanke på att det bara är några månader kvar, fått höra något från Mona Sahlin om några kraftfulla förslag till framför allt hur unga människor skall rekryteras. Men jag ser ändå fram mot juni så får vi se.

Rättegången mot Öcalan

Anf. 93 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag skulle vilja rikta en fråga till Pierre Schori. För exakt tre veckor sedan ställde jag en fråga till Göran Persson om Sveriges agerande kring rättegången mot Abdullah Öcalan. Jag fick då beskedet av statsministern att Sverige avvaktade ett eventuellt EU-samarbete. Men om detta inte kommer till stånd var statsministern beredd att ta ett initiativ där Sverige självt begär att få sända en delegation för att bevaka rättegången och eventuella missgrepp som begåtts mot Abdullah Öcalan på fängelseön. Såvitt jag vet har ingenting hänt.

Min fråga är därför ganska enkel. Vad händer i denna fråga?

Anf. 94 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det som händer är att vi alla avvaktar rättegångens inledning, och vi avvaktar den med stor oro och förväntar oss att denna rättegång skall bli öppen och rättvis och att utländska observatörer skall kunna vara närvarande. Ännu har vi inte kommit dit. Vi har inte fått klara besked från de turkiska myndigheterna. Men detta är inte en sak som man kan gömma undan, utan det krävs stor öppenhet och rättssäkerhet. Och vi är oroliga över det sätt som Öcalan förvaras på, och vi vet inte vad som egentligen händer. Vi har bara de turkiska myndigheternas ord. Men våra krav står fast, och vi kommer att fullfölja detta. Men jag kan inte ge några detaljer just nu.

Anf. 95 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Man kan konstatera att varken EU eller Sverige än så länge har begärt att få sända en delegation till Turkiet, utan man uttalar sig i ungefär samma allmänna ordalag som statsrådet gör nu. Men fortfarande kan vi inte se några tecken på en aktivitet mer än i ord. Men inga direkta initiativ har tagits.

När jag ställde frågan förra gången fick jag medhåll från statsministern avseende behovet av att ganska snart få en läkare på plats för att undersöka de eventuella fall av tortyr och neddrogningar av Abdullah Öcalan som ganska många källor påstår förekommer. När det gäller den delen är det ganska bråttom att man ser till att officiellt från den svenska

regeringen eller från EU begär att få sända en delegation, bl.a. bestående av läkare, jurister och parlamentariker.

Jag kan emellertid konstatera att tre veckor har gått sedan jag ställde frågan, och fortfarande har inget initiativ från något håll över huvud taget tagits.

Anf. 96 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det stämmer inte. EU-trojkan har varit på plats och framfört EU:s samlade uppfattning av det slag som jag redovisade här. Och från vår ambassad följer vi dagligen den här situationen. Vi är i daglig kontakt om denna situation och andra förhållanden som gäller det kurdiska folket.

Anf. 97 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! För mig handlar detta om att man måste visa att Turkiet faktiskt officiellt avböjer någon annan nations rätt att delta, och det har man än så länge inte prövat.

Asylsökande

Anf. 98 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Pierre Schori angående effekterna av Dublinavtalet. Folk är på flykt i sina egna länder på Jugoslaviska halvön och i Turkiet. De lever i kaos. När de sedan äntligen flyr och kommer till ett land och begär asyl är det ofta förvirrade berättelser som de ger. De ändrar sig, och det tas till intäkt för att de ljuger. Därmed kanske de inte får asyl. Många från Turkiet flyr i första hand till Tyskland och avvisas då. En del av dem har kommit till Sverige, men Sverige vill inte pröva deras skäl eftersom de redan är prövade i Tyskland. Samtidigt säger Tyskland att man har prövat deras skäl och inte tänker pröva dem igen när man tar emot dem för vidare befordran hem.

Jag undrar vad statsrådet har att säga om denna situation.

Anf. 99 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det är riktigt att vi har flera fall – jag har själv nyligen sett detta på plats, i Malmö – där det kommer asylsökande från Danmark eller Tyskland där de tidigare sökt asyl och fått avslag. Sedan kommer de till Sverige. Då fungerar Dublinavtalet så att man skall återvända. Man kan inte söka asyl igen i ett land som har skrivit under Dublinkonventionen, utan då får man återvända – i det här fallet – till Tyskland eller Danmark. Detta fungerar.

Det här nya och även Schengenavtalet innebär att man söker asyl en gång. Men vi vet att Danmark och Tyskland är rättsstater, som har skrivit under Genèvekonventionen och därför prövas asylrätten på ett korrekt sätt.

Anf. 100 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Det har framkommit nya uppgifter som visar att de här människorna har skyddsstatus. Då uppstår frågan: Kan de åka tillbaka till Tyskland och bli prövade på nytt? Jag upplever att man inte är villig att pröva när man redan har prövat. Vidare har jag erfarit att Sverige kan göra en prövning om vi vill och om den som söker går med på det, vilket man gör. Det är detta som är anledningen till min fråga här.

Anf. 101 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Envar som kommer till Sverige och söker asyl får sin sak prövad. Med Dublinavtalet blir det så att de länder som har skrivit under det prövar bara en gång men då får man sin sak ordentligt prövad, med all den rättssäkerhet och med de konventioner som finns som grund. Vi har ingen anledning att, och skall heller inte enligt det här avtalet, ifrågasätta Danmarks eller Tysklands hantering av detta. Det är själva förutsättningen för det hela.

Det kan inte vara så att man skall kunna söka en gång i ett land och sedan söka en gång till på exakt samma grund.

Eritreaner i Etiopien

Anf. 102 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Schori. Eritrea blev självständigt från Etiopien efter 30 års befrielsekrig. Men i början av maj förra året blossade kriget upp igen. Under sommaren lyckades man få vapenvila och allt verkade lugnt. Men under den här perioden har det i alla fall varit ett mycket spänt tillstånd. Många eritreaner har fångslats och deras ägodelar har konfiskerats. Både FN och EU har kritiserat Etiopien mycket hårt.

Min fråga till statsrådet Schori blir: Vad gör Sverige åt dessa omänskliga deporteringar och konfiskeringar av eritreaners egendom i Etiopien?

Anf. 103 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det utbröt också krig efter spänningarna. Vi har verkat väldigt kraftfullt gentemot våra två samarbetsländer sedan 30 år för att de skall sluta fred med varandra. Där har den afrikanska enhetsorganisationen OAU varit medlare. Etiopien accepterade först detta avtal men det gjorde inte Eritrea. När Eritreas utrikesminister i början av februari var här förde vi ingående samtal med dem. Vi vädjade till dem och uppmanade dem att underteckna avtalet. Så har nu skett, två veckor efter besöket i Stockholm.

Jag tog då också upp den fråga som här har tagits upp, nämligen att man från etiopisk sida deporterade eritreaner som inte hade med det hela att göra, utan som jobbade eller var verksamma på annat sätt i Etiopien. Det menade vi var fel och det har vi protesterat mot. I och med att man löser den här konflikten, vilket nu kan ligga ganska nära, löses också frågan om deportationerna.

Anf. 104 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en fråga om de kommunala bostadsbolag som är i kris på grund av tomma lägenheter och som oftast finns i kommuner med mycket dålig ekonomi.

För att hjälpa de här kommunerna inrättade regeringen en bostadsdelegation den 1 juli 1998. Den hade 500 miljoner kronor till sitt förhållande. Ett sjuttiofem kommuner står i kö för att få hjälp. Under 1998 har delegationen slutit avtal med endast tre kommuner. Inte en krona har betalats ut, förutom 4 miljoner kronor för den administration som tydligen krävs för arbetet.

Min fråga är: Varför gick det så trögt med avtalstecknandet och varför blev det inga utbetalningar 1998?

Frågestund

Anf. 105 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt att Bostadsdelegationen inrättades under fjolåret och tog itu med de ansökningar som fanns inne från kommunerna. I dag finns det, tror jag, 62 ansökningar från kommuner som begärt medel därför att man har övermäktiga åtaganden i sitt bostadsbolag.

Det här är inte en alldeles enkel process. Väldigt noggranna förhandlingar och analyser görs tillsammans med kommunerna innan stöd betalas ut. Tanken är ju att problemet i sig skall lösas. Det skall vara en rekonstruktion av bolaget. Man skall riva undan fastigheter för att inte på nytt vara i samma situation om några år. Det skall också vara en lösning som är långsiktigt hållbar. Vidare krävs det kommunala insatser innan staten undertecknar ett avtal med kommunen om hur problemet skall hanteras.

Nu är arbetet i Bostadsdelegationen i full gång. Vi räknar med att under det här året ha gett merparten av kommunerna besked om man är berättigad till stöd eller inte. Som Owe Hellberg vet har vi under tre års tid avsatt 2 ½ miljarder kronor för att medverka i den här rekonstruktionen av de kommunala bostadsbolagen.

Anf. 106 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Staten ställer tuffa villkor på de kommuner som får hjälp. I fråga om de avtal som har tecknats står staten för ungefär en tredjedel av kostnaderna. Kommunerna får ta resten.

Delegationens regler borde ge större möjligheter att t.ex. förhandla direkt med bostadsbolagen i kommuner där ekonomin är mycket svår och är på väg att kraftigt försämrats. Sådana rekonstruktioner sker ju i privata fastighetsbestånd och i bostadsrättsföreningar där kommunal borgen inte råder – på skattebetalarnas bekostnad och till betydligt större belopp än vad som går till kommunerna via Bostadsdelegationen.

Min fråga är om ministern är beredd att se över reglerna för Bostadsdelegationens arbete eller se till att det åtminstone påskyndas så att de här kommunerna inte behöver ta till drastiska nedskärningar inom vård, omsorg och skola som vi allihop värnar.

Anf. 107 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Från regeringens sida har vi tagit initiativ till att påskynda arbetet i Bostadsdelegationen. Jag kan konstatera att Bostadsdelegationen nu så att säga är uppe i sin fulla arbetskapacitet och arbetar intensivt med de ansökningar som inkommit.

Jag vill understryka att det är kommunerna som är ägare till sina bostadsbolag. De förhandlingar som sker förs i första hand med kommunerna och kräver kommunal medverkan för att lösa problemet på de orter där man har bekymmer med sitt kommunala bostadsbolag.

Skall man lösa problemet handlar det inte om att bara skicka över en summa pengar från statens sida, med risken att man om några år på nytt står inför samma situation. Det handlar i stället om att teckna ett avtal med kommunen om att vidta verksamma åtgärder för att lösa problemet och se till att man får en rekonstruktion. Man får banta ned sitt bostadsbestånd. Vidare skall det finnas förutsättningar för det kommunala bostadsbolaget att bli ett livskraftigt företag framöver.

Efterlevandepensionen

Anf. 108 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Klingvall angående änkepensionen – speciellt för en ganska liten grupp, nämligen UD-tjänstemännens änkor. De drabbas på ett speciellt sätt eftersom det tycks vara så att man förväntas ha en inkomst för att få ihop pensionspoäng. Därför undrar jag vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att även dessa, oftast förtjänstfullt arbetande personer, skall känna en trygghet inför sin ålderdom och en eventuell efterlevandepension.

Anf. 109 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Vi har inget pågående arbete som just berör den här gruppen änkor. Däremot pågår ett arbete med efterlevandepensionerna som helhet. Där har vi ett betänkande som varit ute på remiss och som vi nu kommer att arbeta vidare på för att före sommaren lägga fram en proposition när det gäller efterlevandepensionernas anknytning till det reformerade pensionssystemet.

Anf. 110 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! De här kvinnorna/männen som inte är anställda direkt i tjänst förväntas inte ha någon direkt uppgift och inte heller uppbära någon lön från Sverige. Det innebär således att regeringen accepterar att de går utan pensionsgrundande lön när de är med sin maka/make och t.ex. tar hand om barnen i det land där maken/makan tjänstgör.

Anf. 111 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! För att kunna tjäna in pensionsrätt gäller det att man har en förvärvsinkomst. Har man inte det får man också räkna in annat som är pensionsgrundande. I det nya pensionssystemet finns det andra delar som också är pensionsgrundande förutom förvärvsinkomst. Men jag vill återigen upprepa att det inte pågår något arbete som berör just den här gruppen änkor.

Detta var det sista inlägget i denna frågestund som därmed är avslutad. Jag tackar företrädarna för regeringen och kammarens ledamöter för deras medverkan.

10 § (forts. från 8 §) EU-bedrägerier och korruption (forts. JuU16)

*EU-bedrägerier och
korruption*

Anf. 113 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Innan den muntliga frågestunden diskuterade vi här i kammaren justitiekammarens betänkande om EU-bedrägerier och korruption. EU-organisationen har blivit en ny plattform för personer som vill ägna sig åt bedrägerier och korruption. Det har också blivit ett nytt forskningsområde där det intressanta är att se vilken betydelse EU:s strukturer och regler har och hur kontrollen skall utformas.

I detta betänkande gäller det att Sverige skall godkänna ett antal konventioner som skall skydda EU-gemenskapens finansiella intressen. Det innebär också att vi i svensk lagstiftning får ett nytt brott som kallas subventionsmissbruk och även ett som kallas bestickning av utländska ministrar, parlamentsledamöter och tjänstemän. Det straffbeläggs.

Dessa konventioner och detta betänkande har Miljöpartiet inte alls något emot, utan bifaller dem. Men den stora frågan är: Förhindras nu bedrägerier genom detta? Så är tyvärr inte fallet tror Miljöpartiet. Det som är värt att notera och som måste diskuteras fortsättningsvis är naturligtvis EU:s strukturer och hur dessa befrämjar bedrägeri och fusk.

Några av dessa strukturer är helt uppenbara.

- Ärendemängden. Mycket av det EU sysslar med i dag borde skäras ned. Men mer och mer läggs i stället dit.
- Byråkratin. Den oändliga byråkratin där man inte har en överblick måste också skäras ned.
- EU-lagstiftningen. Hur långt skall den gå? När det gäller skatter och avgifter för varor finns det en mängd kryphål som människor utnyttjar, och det blir smuggling av varor på olika sätt.
- Myndighets- och politikerulturen. Den måste diskuteras framgent. Vi skall inte acceptera hemlighetsmakeriet. Det kan vi vara eniga om här från svensk sida. Vi jobbar för att det skall bli öppenhet.
- Svågerpolitik, vänskapskorruption och mutor. Här kommer kontrollen in. Det skall vara ett sådant klimat att det över huvud taget inte skall vara acceptabelt att skaffa fördelar. Kommissionens uppbyggnad – en för alla, alla för en – gör också att oegentligheter kan fortgå om man skyddar varandra.

Hur lång tid kommer det förändringsarbete som nu krävs att ta? Dessa konventioner som nu Sverige skriver på och som vi fattar beslut om här i riksdagen kommer inte att gälla. Det är många länder som inte skriver på konventionerna, och de träder inte i kraft förrän alla har gjort det. Det finns sådana länder som drar konventionerna i långbänk och inte har så stort intresse av att skriva på dem.

Omfattningen av fusk kan man också diskutera. I betänkandet uppger regeringen att 12 miljarder av EU:s totala budget på 750 miljarder har försvunnit. Men andra talar om 3 %, 10 % och 20 % i stället för de 1,7 % som de 12 miljarderna utgör. Vi får inte riktigt reda på hur mycket det egentligen är. Nu diskuteras 1997 års rapport.

Hur skall vi kunna kontrollera dessa konventioner som vi nu skriver på? Det finns massvis med glipor. Hur skall vi kunna bevisa att dessa pengar har använts på avsett sätt? Det finns så många sorters fusk, inte minst när det gäller strukturpengarna och jordbrukspengarna.

Man undrar hur det står till med själva EU-kommissionen med de oegentligheter som förekommit där och om den bestraffas för dessa. Revisionsrättens rapport för budgetåret 1997 är inte den första i ordningen som visar på misshälligheter. Det har försiggått i många år, och många rapporter har sagt samma sak. Ändå har man inte gjort någonting utan rekommenderat ansvarsfrihet för kommissionen. Varför har man inte från Sveriges sida stött EU-parlamentets reaktion? Varför gick det så långt som det gjorde innan det hände någonting?

Vis av erfarenheten vet man att det måste vara bättre kontroll. Nu diskuteras att inrätta en särskild bedrägerirotel med 300 anställda som skall ligga utanför kommissionen. Det är nödvändigt. Den nuvarande har 130 anställda inom UCLAF. Men hur går det i framtiden med detta system? Ambitionen är att utvidga österut och vara en ekonomisk stormakt. Hur skall det kunna gå att kontrollera om de tolv länder som knackar på dörren skall in i gemenskapen och in i denna struktur? Man kan bara se till problemet med konsultfirmor som nu har förekommit. Hur skall det bli med en större utvidgning?

Kommissionen har varit sluten, och därför har dessa misshälligheter inte uppdagats i tid. Det är en nödvändighet när den nya kommissionen tillträder att det är en helt annan öppenhet. Det har högsta prioritet.

Slutorden är att Miljöpartiets åsikt är att EU-strukturen gör EU till en idealisk grogrund för bedrägerier och korruption. Det är inte bara Miljöpartiets åsikt, utan i en rapport från 1998 skriver Ulrich Sieber vid universitetet i Würzburg: Medlemsländerna försöker bekämpa bedrägerier med juridiska och organisatoriska åtgärder. Men övernationella system är så känsliga för fusk att inte ens en ännu större kontrollapparat och ännu mer utredningsresurser löser problemet.

Det är precis så som vi tror att det förhåller sig, fru talman.

Anf. 114 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! När jag höll mitt inledningsanförande markerade jag vikten av att bekämpa korruption och bedrägeri. Men samtidigt varnade jag för den bild som man tidvis ser uppmålad av EU som någon halvkorrupt organisation nere på kontinenten. Jag tycker att Kia Andreasson i sitt anförande är snubblande nära den beskrivningen och den antydanden.

När jag, och säkert flera andra i utskottet, kritiserar ett antal företeelser och önskar effektivare metoder för att bekämpa de här oegentligheterna gör jag, och många med mig, det utifrån den utgångspunkten att jag bejakar det europeiska samarbetet. Jag ser den europeiska gemenskapen som någonting positivt. Men jag vill få bort de fläckar som finns för att man skall få trovärdighet i detta samarbete.

Fru talman! Man kan fråga sig vad Kia Andreasson har för utgångspunkter när hon kritiserar EU. Vill hon, med de här svagheter som bör bekämpas, visa att EU är så dåligt att man bör lämna det?

Sedan för hon ett resonemang om hur mycket pengar som spillas bort. I en stund av klarsyn säger hon: Tänk om man kunde satsa dessa pengar på EU-utvidgningen!

Det låter nästan så att kunde vi bara få lite effektivare system för regionalfonder och jordbrukspolitik skulle vi kunna kraftsamla kring EU-utvidgningen. Vilken är Kia Andreassons uppfattning? Är det att själv lämna EU och bejaka EU-utvidgningen? Jag tycker att det finns väldigt många inlägg från Miljöpartiet som tyder på att engagemanget för utvidgningen österut och framför allt för det egna svenska medlemskapet är väldigt dåligt.

Fru talman! Det beror lite grann på vilka utgångspunkter man har när man kritiserar EU. Svagheter och felaktigheter skall tydliggöras, bekämpas och förebyggas. Men jag och Moderata samlingspartiet kritiserar utifrån den inställningen att det som är bra kan bli ännu bättre. Den inställningen tror jag inte delas av Kia Andreasson.

Anf. 115 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag väntade på det här inlägget från Anders G Högmark. Så fort jag eller Miljöpartiet har kritiserat och påpekat brister i EU under den tidigare mandatperioden har alltid just den här harangen kommit i slutet på Anders G Högmarks inlägg.

Jag tyckte att jag tydligt sade vad som var fel. Det är för mycket som är övernationellt. Det är många beslut som inte alls behöver fattas i EU. Därför kan man skära ned.

Sedan har vi bidragssystemet. Man har en budget på 750 miljarder som består av skattemedel från de olika länderna. Att få en organisation att handskas varligt med dessa pengar eller se till att det inte fuskas är nästan en omöjlighet. Därför måste det skäras ned på alla områden så att det blir hanterligt. Man skall bara ta upp de frågor som måste vara gemensamma och gallra bort resten.

Om man inte granskar kritiskt, går det ju så långt som det har gjort nu. Hela kommissionen har avgått, och alla tragedier som det innebär blottläggs. Det var ju otroligt svårt att få reda på vad som egentligen försiggick på grund av denna slutenhet.

Det var en anställd som var så modig och besatt ett sådant civilturage att han var beredd att säga av den gren han själv satt på. Han blev ju avskedad. Det var denna tjänsteman som talade om hur det stod till. Först ville ingen tro på honom, men sedan blev det så markant att det kom fram.

Nog måste Anders G Högmark tycka att kritiskt granskande också är positivt, vad man än tycker om själva EU-organisationen.

Anf. 116 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag hoppas att jag uttryckte mig klart. Tydligen var jag inte tillräckligt klar för att Kia Andreasson skulle uppfatta det. Jag har en bestämd uppfattning om att man skall kritisera, bekämpa och förebygga oegentligheter, korruption och annat. Man skall nagelfara och se om man kan förbättra genom att bygga upp klarare regelsystem. Man skall kräva

större klarhet i de olika programmen i målen så att man kan utvärdera dem på ett bättre sätt. Det handlar om att vinna trovärdighet i form av att vara effektiv i medelsanvändningen – att pengarna används på ett bra sätt – men också att vinna trovärdighet i det gemensamma Europaarbetet. Det råder ingen tvekan om att den här typen av oegentligheter och dålig effektivitet i hanteringen av vissa pengar skadar Europatanken och förmågan att samverka.

Jag kommer med denna kritik samtidigt som jag och Moderata samlingspartiet ser Europasamverkan i EU och en fortsatt utvidgning österut som någonting i grunden positivt. Inslagen av överstatlighet skall dock vara begränsade. Vi i Moderata samlingspartiet är inte speciellt intresserade av överstatlighet.

Men när man hör på Kia Andreasson och hennes kritik får man en känsla av att hon tar dessa felaktigheter, som jag också tycker så illa om, som intäkt för att vi bör lämna gemenskapen. Samtidigt talar hon om värdet av östutvidgningen. Det är bra att andra kommer med i EU, men vi själva skall inte vara med.

Fru talman! Låt mig avsluta med överstatligheten. När det gäller miljöinsatser och att driva en aktiv miljöpolitik har Miljöpartiet och de gröna inte varit främmande för ganska stora inslag av överstatlighet i EU-arbetet. Man får välja vilken gren man skall sitta på.

Anf. 117 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Det är egentligen inte alls så krångligt att förstå. Miljöpartiet accepterar naturligtvis resultatet av folkomröstningen, även om det var väldigt knappt, som innebär att vi skall arbeta i EU. Men vi har samtidigt varit väldigt kritiska till de strukturer som finns. De befrämjar allt det negativa som vi ser nu. Det har vi sagt hela tiden.

Amsterdamfördraget är ett annat avtal som går ännu längre i överstatlighet. Det har gjort att vi har tyckt att vi kunde ha en ny folkomröstning och gå ur. Man kan ha dessa två bollar i luften utan att blanda ihop dem.

Men nu diskuterar jag vad som måste göras i samband med bedrägerier och korruption. Strukturerna verkar mer eller mindre heliga. Man vill inte ändra det man har sagt i de ursprungliga fördragen. Jag har ofta påpekat här att jag anser att fördragstexterna med de ursprungliga strukturerna måste ändras, inte minst inför östutvidgningen.

Anf. 118 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag tror inte att det för så mycket längre att vi har den här debatten. Vi har fundamentalt olika utgångspunkter. Kia Andreasson säger att hon och Miljöpartiet accepterar att folket tyvärr, nästan uttalat, har beslutat om att vara kvar i EU.

Moderata samlingspartiet har en annan inställning. Vi inte bara accepterar det, utan vi bejakar det. Vi ser något positivt i det. Vi ser möjligheterna i Europasamarbetet. Och en förutsättning för ett framgångsrikt Europaarbetet – och det kan vi vara överens om – är att fler stater kommer med och att man kan ändra beslutsmekanismerna. Det förutsätter dessutom att man ägnar sig åt de väsentliga sakerna – det som bara kan skötas på en hög nivå. I övrigt bör nationerna själva fatta besluten enligt den klassiska subsidiaritetsprincipen. Jag kan gärna hålla med om att det

är en olycka att EU på central nivå har sysslat med saker som med fördel kunde hanterats på en lägre nivå.

Moderata samlingspartiet och jag tycker att Europasamarbetet är löf-tesrikt. Det är vår utgångspunkt. Kia Andreasson accepterar att det svenska folket vill vara kvar. Det är lite skillnad på detta att vilja bejaka och utveckla och att bara hänga med på släp-vagnen.

Anf. 119 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Vi får väl se vart det leder i framtiden och om vi har rätt i vår analys att de strukturer som den nuvarande EU-organisationen har inte är hållbara på längre sikt. Det gäller både bedrägerier och korruption och de budgetmässiga termerna för att hålla kontroll på det och samtidigt utvidga. Det går inte att göra en utvidgning samtidigt som man vill göra en fördjupning och åstadkomma en större överstatlighet. Det är vår åsikt.

Jag har också sagt många gånger att det är klart att vi måste ha ett Europasamarbete, men inte med de strukturer som finns. Det är detta vi vill ändra på. Men det är kanske redan så fast i de ursprungliga dokumen-ten att man inte vill ändra där. Då är det mycket svårt att få den föränd-ring som vi strävar efter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

11 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU17
Särskild utlänningskontroll (skr. 1998/99:39)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 12 §.)

12 § Chefsförsörjningen inom polisväsendet

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU18
Chefsförsörjningen inom polisväsendet (prop. 1998/99:47)

Anf. 120 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Vi behandlar nu ett betänkande om chefsförsörjning inom polisväsendet, innehållande riktlinjer för hur rekrytering och ut-veckling av chefer inom polisväsendet skall anpassas till kraven på po-lisväsendets behov av chefskompetens. Här föreslås att det begränsade kravet på juridisk examen för högre chefer tas bort.

Frågan berördes redan i budgetpropositionen för 1999. Men det åt-följdes inte av något förslag från regeringens sida. Eftersom utskottet då delade regeringens syn, liksom även Rikspolisstyrelsen, bad vi regering-en återkomma med en proposition i frågan. Det är alltså ett enigt utskott

Prot. 1998/99:75
25 mars

*EU-bedrägerier och
korruption*

*Chefsförsörjningen
inom polisväsendet*

som står bakom det här betänkandet. Egentligen skulle väl inte någon debatt behöva äga rum, såvida det inte finns några särskilda synpunkter som man vill framföra.

Frågan om rekrytering och utbildning av chefer inom polisväsendet har varit föremål för översyn av en särskilt tillsatt arbetsgrupp. Rikspolisstyrelsen har därefter givits i uppdrag att med utgångspunkt i arbetsgruppens förslag och styrelsens remissyttrande lämna förslag till utformning av en ny chefsutbildning och ett nytt system för rekrytering till denna utbildning.

Uppdraget har redovisats och styrelsen anser att systemet för chefsutbildning och rekrytering måste förbättras och anpassas till de nya krav som ett förändrat polisväsende ställer.

Kompetens inom andra områden såsom ekonomi, teknik, arbetsledning osv. måste få större betydelse vid chefsrekrytering. Eftersom riksdagen tidigare, 1980–81, givit tillkänna kravet på fullständig juristutbildning för tillträde till polischefsbanan måste frågan tillbaka till riksdagen för ett upphävande av detta krav.

Kravet på juridisk examen kom till stånd vid en tidpunkt då polismyndigheterna var många. Därmed var de också små. Det var för att säkra tillgången på juridisk kompetens vid varje myndighet som kravet tillkom.

I dag är polismyndigheterna färre och större. De har flera arbetsuppgifter och de har ett omfattande ansvar för personal. Ekonomiadministration och den tekniska utvecklingen ställer också nya krav.

För att kunna tillgodose ökad kompetens på dessa områden krävs att polisen ges möjligheter att bredda rekryteringsbasen för chefer inom polisväsendet. Borttagandet av kravet på juridisk examen för högre chefer inom polisen innebär inte att inte kravet på kvalificerad juridisk kompetens måste finnas på varje polismyndighet. Likaså måste varje chef inom polisväsendet ha ingående kunskaper om rättsreglerna som gäller inom det egna ansvarsområdet. Också varje polisman måste vara väl insatt i de rättsregler som gäller inom hans dagliga verksamhet. Det är alltså ett enigt utskott som har ställt sig bakom förslaget, och det finns således inga reservationer fogade till betänkandet.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 121 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Betänkande JuU18 om chefsförsörjningen inom polisväsendet innebär att riksdagen tar bort kravet på juridisk examen för högre chefer.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet. Men låt mig ändå få ta upp några synpunkter.

Det är oerhört viktigt, om polisens verksamhet skall fungera effektivt, att den leds av chefer med hög kompetens. Chefer måste eventuellt våga bryta gamla revir för att öka samarbetet inom organisationen så att man får en betydligt större öppenhet. Det ställs också höga krav på ledarskapsförmågan hos högre chefer om de skall lyckas i sin verksamhet.

I och med det beslut vi fattar i dag anser vi moderater att vi inte på något sätt får släppa taget, utan att såväl riksdag som regering måste följa frågan även fortsättningsvis.

Anf. 122 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Det är ett enigt utskott, och vi yrkar också bifall till hemställan i betänkandet. Men jag tycker i alla fall att man skulle vilja säga några ord.

Jag noterar att det här betänkandet motsvarar en A 4-sida, eller dubbelvikt, en A 5-sida. På en sida står ordet kompetens åtta gånger. Jag vill att vi skall ta till oss detta att vi alla här, tror jag, är oerhört angelägna om att den här nödvändiga reformen medför att vi får kompetenta, duktiga och bra polischefer. Det tycker jag är särskilt viktigt utifrån den utgångspunkt jag har, nämligen att jag på sikt vill se att polisen tar över förundersökningen i brottmål helt och hållet och frigör åklagarna från det arbetet. Men det ställer då oerhört höga krav på tilltron till polismyndighetens juridiska kompetens och även på dess integritet.

Vad jag vill höja ett varningens finger för är att vi får politiska tillsättningar. Det finns en tendens, menar jag, i Sverige att vi håller på och politiserar chefstjänster långt ned i statsförvaltningen. Detta är en oroande utveckling.

Det krävs, som sagt var, en hel del kompetens, som Margareta Sandgren sade här. Den kompetensen är det inte alls säkert att man har för att man har ett politiskt förflutet eller ett förflutet i facket eller för att man är ett villigt redskap i maktens händer. Den typen av polischefer vill vi inte ha. Det skall mera präglas av den gamla ämbetsmannamodellen med personer med stor integritet, kunskap och social kompetens. Det är naturligtvis alldeles extra viktigt med polisväsendet, där ju allmänhetens förtroende för verksamheten är så betydelsefull.

Med detta har jag sagt att jag inte är helt nöjd med hur det ser ut på alla håll och kanter i svenskt polisväsende i dag. Jag kommer att återkomma om vi inte får någon ordning på de här politiska utnämningarna.

Anf. 123 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Jag vet inte vad Rolf Åbjörnsson har för fog för att säga att det skulle finnas oro för politiska utnämningar när det gäller polis- chefstjänsterna. Jag tycker att det är viktigt att man har rätt kompetens. Sedan kan man tala om att det står kompetens åtta gånger. Men Rolf Åbjörnsson nämnde ju själv att det skall finnas juridisk kompetens.

Det finns också angivet i såväl betänkandet som propositionen att det skall finnas kompetens när det gäller teknik och teknisk utveckling, när det gäller ledaregenskaper, strategi, personal- och ekonomiadministration. Vi skall naturligtvis sträva efter att vi har rätt människor på rätt plats och med rätt kompetens som kan utveckla verksamheten.

Jag vill också passa på att säga till Maud Ekendahl att vi naturligtvis skall följa den här frågan och återkomma. Men det är understruket så många gånger i betänkandet och i propositionen vad som krävs för den framtida chefsförsörjningen inom polisen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

JuU15 Drograttfylleri och sjöfylleri

Mom. 1 (undantag från narkotikaförbudet)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, c, fp)

Votering:

227 för utskottet

62 för res. 1

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 34 v, 13 mp

För res. 1: 35 kd, 15 c, 12 fp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Mom. 3 (narkotika i urin)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

225 för utskottet

70 för res. 3

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 35 v, 35 kd, 15 c, 11 fp, 15 mp

För res. 3: 69 m, 1 fp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 8 (ansvarsförutsättningar för sjöfylleri)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

280 för utskottet

16 för res. 7

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 70 m, 35 v, 35 kd, 15 c, 11 fp

För res. 7: 1 fp, 15 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 9 (utredningen om sjöfylleri)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, fp)

Votering:

233 för utskottet

62 för res. 8

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 35 v, 15 c

För res. 8: 35 kd, 12 fp, 15 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU16 EU-bedrägerier och korruption

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU17 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU18 Chefsförsörjningen inom polisväsendet

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang vid arbetplenum fredagen den 26 mars.

13 § Unga lagöverträdare

Unga lagöverträdare

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU19

Unga lagöverträdare

Anf. 124 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Vi kommer nu att debattera betänkandet *Unga lagöverträdare*. Vi behöver här en tydligare och rakare ungdomspolitik. Efter de senaste mandatperioderna, som präglats av utredningar och undersökningar, är det dags att sätta ned foten och visa på resultat. Skylten "Utredning pågår" måste tas ned.

Vi måste visa våra ungdomar respekt och våga fatta beslut. Vi måste våga prioritera frågorna under området unga lagöverträdare. Det behövs tydliga mål och bättre åtgärder. Vi måste sätta familjen i centrum, hur

stor eller liten familjen än är. Vi måste sätta våra planer i verket och våga visa en klar färdriktning. Unga lagöverträdare, som kan ha så mycket av kaos inom sig, måste få tydliga ramar att hålla sig inom. Vad är det som gäller? Hur kan vi förhindra brott, och vad gäller om någon har begått ett brott?

Vi moderater vill med vår familjepolitik visa på att familjen är den viktigaste brottsförebyggaren. Även den ensamma mamman eller pappan är med sina barn en familj, en familj som vi tror på och som duger även om den behöver extra stöd. Den klarar av att göra sina egna val när så behövs. Det är viktigt för föräldrar att få ta ansvar, om vi skall lyckas med att få våra ungdomar igenom en alltför ofta dramatisk tonårstid. Alla vi vuxna kan naturligtvis samarbeta och ställa upp, och vi måste arbeta med både hjärta och hjärna för att kunna vara goda förebilder och goda lyssnare och för att föra dialog med våra ungdomar, men vi måste våga fatta beslut.

Ungdomar vill ha regler, och ungdomar vill veta vad som gäller. Ingen föds till brottsling, men vi måste ingripa snabbt om svåra situationer uppstår.

Om vi inte med fast hand tar tag i problemen utan väljer att tåga still, ger vi vår tysta tillåtelse. "Farsor och morsor på stan" är bra, men familjens betydelse kan, som vi säkert alla är överens om, knappast överskattas när det gäller att vara brottsförebyggare.

Vi politiker måste ta föräldrarnas oro på allvar, förstå deras rädsla och ge dem rätt att begära hjälp av polis med att få hem sitt barn, när barnet vistas ute sena kvällar utan att ha föräldrars eller vårdnadshavares tillåtelse.

Det finns alltför många olämpliga miljöer, miljöer som lever på alla tider av dygnet och där vakande varma ögon saknas.

Införandet av polisstöd enligt vår reservation skulle utgöra ett komplement till det utökade skadeståndsansvar som i dag gäller för den förälder som uppsåtligt eller av oaktsamhet brister i uppsikten över sitt barn. Dels skulle föräldern våga be om hjälp för att markera att gränsen överträtts, dels skulle polisstödet verka brottsförebyggande. Detta ställer vi moderater upp på.

Det finns föräldrar som inte tror och inte är medvetna om att de kan bli skadeståndsskyldiga för de skador som deras barn har orsakat genom brott. Vi moderater anser därför att det behövs en informationskampanj om föräldrars skadeståndsansvar. Kampanjen skulle med säkerhet även få en brottsförebyggande effekt. Här har regeringen ett ansvar.

Kampen mot narkotika får vi aldrig ge upp. Det måste vara en ständig kamp. Narkotikamissbruket ökar tyvärr bland ungdomar. Enligt TT den 19 mars i år har mer än var tredje elev i årskurs 8 använt droger. Uppgiften är hämtad från södra Sverige. Här har skolorna tagit sitt ansvar och samverkar numera med bl.a. polisen, Lions och länstrafiken i ett drogförebyggande projekt. Näst familjen har skolorna ett stort ansvar.

På Skälltorpsskolan på Hisingen har kurator och skolsköterska startat samtalsgrupper om hälsa och livsstil, för att hjälpa åttorna att hitta rätt under en av livets mest spännande men jobbigaste perioder. Det är inte bara projekt som skall startas. Det skall pågå en ständigt förebyggande undervisning. Skolorna skall ta sitt ansvar, men då måste även lärarna få en kontinuerlig utbildning.

Vad vi moderater hävdar är att verkningfulla åtgärder behövs. Vi vill därför införa en möjlighet att ta såväl blod- som urinprov på ungdomar under 15 år när narkotikamissbruk misstänks. Jag som rektor på en högstadieskola skulle ha velat att denna möjlighet hade varit lagfäst. Det hade givit tillfälle till snabbare ingripanden, även om föräldrar nekat därtill. Men vi skall alltid informera föräldern.

Tyngdpunkten måste ligga på det brottsförebyggande arbetet, men om brott ändå sker anser vi moderater att unga lagöverträdare bör få sitt straff inom kriminalvården, för att betona det allvarliga. Påföljden skall därmed verkställas på särskilda kriminalvårdshem med för ungdomar anpassade regler. Olika typer av brott kräver olika åtgärder. Det gäller att hitta rätt åtgärd och att konsekvent ingripa med konkreta åtgärder.

Därav bör nya påföljder som villkorligt fängelse, weekendfängelse och familjegruppskonferenser övervägas. Om fängelsestraff utdömts bör frågan om halvtidsfrigivning kunna beslutas. Regeringen bör snarast ta itu med det lagstiftningsarbete som krävs enligt vårt förslag.

Eftersom regeringen varit saktfärdig med försöksverksamhet i medlingsfrågan bör riksdagen besluta om när detta arbete skall vara avslutat. Förslag bör kunna presenteras före millennieskiftet.

Det har länge varit ett moderat krav att även den som är minderårig och skäligen misstänkt för ett brott skall kunna registreras i polisens misstankeregister. Den möjlighet som polisen har i dag är otillräcklig, anser vi moderater. Med registrering skulle vi kunna få en klarare bild, och med den kartläggning som görs skulle brottsförebyggande åtgärder bättre planeras.

Föräldrar är föräldrar även om de inte är vårdnadshavare och inte bor tillsammans med sitt barn. Föräldrarna borde därför alltid kallas till förhör och även till rättegång. Det bör självklart vara föräldrars rättighet att bli kallade och vara närvarande, men det bör även vara en plikt.

Slutligen yrkar jag bifall endast till den moderata reservationen 3 under mom. 3, även om vi ställer oss bakom övriga av oss lämnade reservationer till betänkandet *Unga lagöverträdare*.

Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas en mängd olika frågor som handlar om unga lagöverträdare, och alla kommer från den allmänna motionstiden. Jag vill lyfta upp ett par av de frågor som har blivit behandlade.

När det gäller familjens roll som brottsförebyggande är det en oerhört viktig resurs, och det är den viktigaste resursen för våra barn. Familjen är självfallet också den viktigaste resursen när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Om det finns det inga delade meningar i utskottet.

När moderaterna pratar om familjen som brottsförebyggande och som allra viktigast, och när de betonar det och gång på gång reserverar sig, kan man få uppfattningen att övriga inte alls ser familjen som en resurs. Så är inte fallet. Däremot kan man inte ständigt leva i ett slags sörgårdsidyll, där man ser familjen som den som är absolut bäst på att vara brottsförebyggande. Vi vet också att det i väldigt många fall med unga lagöverträdare är fråga om familjer som inte har varit brottsförebyg-

gande, utan snarare har varit med och skapat situationer och skapat problem där ungdomar slås ut och hamnar på fel väg här i livet.

Även om grundtanken är att föräldrarna skall vara den viktigaste resursen, kan inte vi politiker enbart lyfta fram denna fråga. Det är framför allt de barn och ungdomar som inte har möjligheten att få det här stödet, inte har de föräldrarna, som vi som politiker måste ta ett extra ansvar för. Vi måste lyfta fram och diskutera hur vi skall få fler vuxna runt ungdomarna. Hur skall vi kunna få andra att vara de här goda förebilderna? Hur skall vi kunna se till att de barn som har behov som de inte får uppfylla hemma får det på annat vis?

Därför får man inte ständigt stirra sig blind på familjen som den bästa brottsförebyggaren, utan måste också inse att det finns familjer som är brottskapande.

Jag vill lyfta upp frågorna om skadeståndsansvar. Moderaterna säger att det är viktigt att nu gå ut i en kampanj för att tala om att föräldrarna har ett skadeståndsansvar när deras barn begår något brott. Vi i Vänsterpartiet kan inte se att det skulle vara en stor brist i information ute i samhället, att föräldrar saknar kunskaper och att det här inte är någonting som de flesta föräldrar betraktar som ganska självklart.

Man måste också väga in kostnaderna för att genomföra en informationskampanj om den här saken. Det är kostnader förenade med detta. Moderaterna har en tendens att ständigt lägga förslag som kostar. Man säger att vi måste komma åt det här med ungdomsbrottsligheten, att vi måste se till att kunna förändra i samhället på det här sättet. Man är beredd att lägga resurser på kampanjer, att lägga mer resurser inom rättsväsendet, att lägga resurser på att polisen skall få i uppdrag att hämta hem ungdomar om de är ute sent på kvällarna.

Däremot är moderaterna uppenbarligen inte beredda att lägga resurser och vill inte heller tala så mycket om det när vi fokuserar rättsväsendet. De vill ha tydliga mål – klara färdriktningar, sades det. Vi vill att ungdomarna skall få veta vilka tydliga ramar de har att hålla sig inom, tydliga markeringar och en fast hand. Där vill moderaterna införa nya påföljder, straffsanktioner, men de ser inte att detta tar resurser från andra områden, resurser som behövs inom skolan, inom vården och inom omsorgen, som behövs framför allt för att vi skall kunna stötta de barn som inte kan få stöd i sina egna hem.

När det gäller påföljdsfrågor gjordes det en förändring 1998 så att unga lagöverträdare i dag kan dömas upp till fyra år i våra domstolar, men att påföljden, verkställigheten, skall ske i § 12-hem inom socialtjänsten. Vi i Vänsterpartiet var väldigt kritiska när detta infördes. Vi tyckte och tycker fortfarande att det här är ett led i ett ökande strafftänkande när man ser att unga människor hamnar snett. Vi tror fortfarande på att det som unga människor framför allt behöver är vård och behandling, inte straff.

T.o.m. detta säger moderaterna inte är tillräckligt i dag, därför att det är under fel huvudman – det skall inte vara under socialtjänsten utan tvärtom inom kriminalvården, så att det blir en tydlig markering av att det verkligen är ett straff. Inte nog med det, utan man vill gå ännu längre och införa någonting som man kallar weekendfängelse.

Vi i Vänsterpartiet tror inte på att det är just denna väg som är den klara färdriktning som kan förändra samhället. Det är inte det som kan

förändra den ökade ungdomsbrottsligheten. Det är insatser på andra områden i samhället som kan förändra. Det är insatser inom skolan och inom en mängd olika områden, inte ett ökat strafftänkande, som behövs i dag.

Fru talman! Jag vill lyfta upp de två reservationer som Vänsterpartiet har till betänkandet. Den ena har jag berört, och det är reservation 6, som jag yrkar bifall till. Den rör påföljdsfrågorna, där vi fortfarande hävdar, i linje med det jag sade tidigare, att även den förändring som genomfördes 1998 var felaktig. Det hade behövts en helt annan inriktning, med större betoning på att det skall vara vård, att det är vårdaspekten som skall vara övergripande och inte straffaspekten.

Vi har också en reservation nr 9, som handlar om häktade ungdomar. I dag har vi mycket klara regleringar av hur vi kan döma våra unga, i vilket fall de kan dömas till fängelse och i vilket fall de kan dömas till vistelse på § 12-hem. Vi har oerhört starka regleringar för att man i mesta möjliga mån skall undvika att döma unga människor till fängelse. Vi har en speciell lagstiftning.

Men det finns ett område där denna fråga inte alls finns med. Det gäller häktena. De unga brottslingar som begår brott och blir häktade blir häktade på exakt samma villkor som vuxna. Vi vet att häktetiden är en av de svåraste tiderna under hela straffet. Vi vet också att vi många gånger har fått kritik från Europarådets kommission mot tortyr. Vi har fått kritik från FN för att våra häkten är alldeles för restriktiva och för att de häktade har för lite umgänge. Det är för mycket isolering. Denna miljö placerar vi även unga brottslingar i. Där kan vi placera en 16-åring utan att reglera och utan att se till de speciella behov som dessa barn har – det *är* barn det handlar om.

Därför har vi i Vänsterpartiet lyft upp denna fråga. Vi har tyvärr inte lyckats få med oss utskottet, men utskottet har också sagt att det är en speciell problematik. Vänsterpartiets förslag har varit att vi skall titta på de § 12-hem vi har och kanske där inrätta någon häktesavdelning, så att vi kan ha ungdomarna i en annan miljö än häktena.

Vi inser också de problem som utskotten lyfter upp. Det finns risk för att de hamnar långt hemifrån och för att de får svårt att träffa sina anhöriga och sina advokater, eftersom man inte kommer att kunna ha sådana häktesavdelningar på så många ställen.

Men trots att vi ser dessa problem vill vi lyfta fram reservationen. Vi hoppas att vi kan fortsätta diskussionen om hur vi skall kunna reglera detta och skydda de allra yngsta lagöverträdarna även under häktetiden.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 6 och till hemställan i betänkandet i övrigt.

Anf. 126 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Alice Åström lyssnade dåligt på mitt anförande. Jag poängterade där att vi är överens i frågan om familjen som brottsförebyggare. Vad gäller skadestånd vet jag av erfarenhet att föräldrar har dålig kunskap. Polisstödet är en stor möjlighet för de föräldrar som behöver extra stöd att få hjälp. Det gäller inte minst den ensamma mamman som kan behöva hjälp att få hem sitt barn och markera gränser, och som har andra barn att se till i familjen.

Anf. 127 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag lyssnade inte dåligt. Det är ganska underligt att moderaterna säger att vi är överens i frågan om familjens roll i det brottsförebyggande arbetet. Ändå har moderaterna valt att reservera sig, tillsammans med kristdemokraterna, i en reservation där man skriver om familjens och skolans brottsförebyggande betydelse. Det har inte spelat någon roll vad vi i utskottsmajoriteten än har velat skriva i vårt betänkande och att vi är överens om det grundläggande. Moderaterna och kristdemokraterna vill fortfarande hävda att det bara är dessa två partier som lyfter fram den frågan.

Jag kan inte låta bli att säga följande: Om man skall gå ytterligare ett steg längre än vad utskottsmajoriteten gör i sina skrivningar måste man fullständigt bortse ifrån att det finns familjer där detta inte fungerar. Det är den enda punkt där skrivningarna tydligt skiljer sig åt. Det är moderaterna som själva väljer att ställa sig på denna linje. Det är inte jag som lyssnar dåligt.

Sedan vill jag ta upp polishämtning. Det är, tycker jag, ganska anmärkningsvärt att man anser att det skall vara polisens uppgift att åka runt i centrum i de olika städerna och hämta hem barn som inte har kommit hem när klockan är tillräckligt mycket – att det skall vara polisens uppgift att ge det stödet. Moderaterna brukar i vanliga fall hävda att polisen har alldeles för många arbetsuppgifter. De har inte tillräckligt med resurser. De klarar inte sitt arbete. Jag finner det ganska anmärkningsvärt att moderaterna anser att polisen uppenbarligen skulle kunna ta en sådan uppgift. Moderaterna har heller inte sagt hur mycket resurser vi skulle behöva tillföra polisen för att den skall klara detta. Det är något som de annars brukar kritisera.

Anf. 128 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Det är viktigt att vi stöder alla familjer. Det upprepar jag om igen. Det är viktigt att den ensamma mamman får denna möjlighet. Tanken är inte alls att polisen skall göra sina insatser på det sätt som Alice Åström nu talar om. Poliserna skall naturligtvis själva kunna gå fram, ta med sig barnet och köra det hem, men framför allt är det en förebyggande åtgärd. Det är viktigt att vi har poliser och att vi har den resursen, så att denna möjlighet kan få vara ett stöd för de föräldrar som behöver det. Detta är en av de bästa brottsförebyggande insatser som vi skulle kunna sätta i verket.

Anf. 129 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Polisen har faktiskt i dag en möjlighet att omhänderta minderåriga som befinner sig i olämpliga miljöer eller i olämpliga sällskap. Polisen gör redan i dag den avvägningen. Skall man ingripa eller inte?

Jag kan inte se moderaternas förslag och reservation som någonting annat än ett försök att skapa en servicetjänst. Man skall kunna ringa till polisen och få denna hjälp. Moderaterna skriver i förslaget att polisen skall kunna ta minderåriga från olämpliga miljöer. Den möjligheten har polisen redan i dag, och den använder man sig också av redan i dag. Det är i princip ingen skillnad mellan det som moderaterna föreslår och hur det fungerar i dag.

Anf. 130 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 1 under mom. 1 i betänkandet om unga lagöverträdare.

Alice Åström har än en gång lyckats krångla till diskussionen om familjebegreppet. Jag tror att vi alla har den debatt som vi hade i utskottet i november förra året i färskt minne. Jag tror att det är viktigt att vi tittar på vad varje svensk medborgare menar när han i svenska ordlag säger "familj". Det är alltså den lilla krets runt ett barn som fostrar barnet. Det behöver inte alltid vara någon sörgårdsidyll, Alice, även om vi skulle önska att det kunde vara lite mer av sörgårdsidyll i Sverige.

Det finns över 1 036 000 familjer i Sverige. I 850 000 av de familjerna lever barnen med pappa eller mamma eller både mamma och pappa. Sedan finns det 100 000 barn till missbrukare som far väldigt illa. Det finns också föräldrar som helt enkelt inte har tid för sina barn. Där tror jag att det är oerhört viktigt att vi markerar och med politiska beslut försöker se till att dessa föräldrar får mer tid för sina barn.

Det betänkande vi behandlar rör frågor om förebyggande åtgärder samt frågor om påföljdssystemet. I avsnittet om förebyggande åtgärder understryker utskottet familjens betydelse särskilt när det gäller införlivandet av värderingar och normer. Det är helt i linje med kristdemokratisk uppfattning.

I vår reservation förstärker vi vår ståndpunkt när det gäller vikten av att familjepolitiken så långt som möjligt underlättar för föräldrar och andra vårdnadshavare i deras fostrande roll. I den motion som kristdemokraterna lade fram under hösten behandlas frågan om vilken strategi som skall ligga till grund för det brottsförebyggande arbetet. Vi hävdar i motionen att det behövs en ny strategi som bygger på vikten av inre kontroll, dels för att vi över huvud taget skall kunna leva ett bra liv, dels – och framför allt – i brottsförebyggande syfte.

Och när vi talar om inre kontroll handlar det om en inre övertygelse om vad som är rätt och fel. Det är en kontroll över beteendet; man fostras till att rätta till de fel som finns i beteendemönstret. Man lär sig att själv bedöma vad som är rätt och fel, och vi menar att familjen är viktigast i den här normbildningen och normöverföringen.

I utskottet uppstod en debatt om huruvida det var angeläget eller inte med inre kontroll. Vi måste säga att vi inte reservationslöst ställer oss bakom det nationella brottsförebyggande program som socialdemokraterna har antagit. I deras program nämns familjen exempelvis bara i förbigående. Däremot tar man upp frågan om självkontroll. Man säger att det är väldigt viktigt med självkontroll och att föräldrarna självfallet är centrala i individens utveckling av just självkontrollen.

För övrigt handlar strategin i Allas vårt ansvar om hur man skall förhindra människor från att begå brottsliga handlingar genom att göra det så svårt som möjligt. Vi håller med om att en stor del av brottsligheten t.ex. kan byggas bort. Inbrott i bilar etc. kan förebyggas. Men det räcker inte om vi skall lyckas i arbetet med att få människor att se skillnad mellan vad som är ditt och mitt.

Vår strategi handlar framför allt om att man skall medvetandegöra föräldrarna om betydelsen av uppbyggandet av inre kontroll. Det handlar om insatser så att alla som är involverade i barns och ungdomars uppfost-
ran förstår betydelsen av det här. Det handlar om att våra barn skall få en

inre kompass som vägleder dem och ger dem en inre övertygelse och som säger ifrån och meddelar när det är rätt eller fel.

I Gävle, som jag kommer ifrån, har BIG, brottsförebyggarna i Gävle, genomfört ett samarbetsprogram med mycket lovande resultat. Polis, föräldrar, skola, fritidsverksamhet och socialtjänst har tillsammans med Länsförsäkringar jobbat med ett enda syfte, nämligen att man skall få de unga att inse att det är fel med brott. Den nya attityden har lett till att skadegörelsen i skolorna har minskat med hela 25 %.

Anders Schlyter, regionansvarig för Svensk Handel i Mellansverige säger: Ändrade attityder till brott kommer att på sikt minska antalet butiksrån och brott mot butiker.

Det handlar alltså om att ändra attityden, att få den brottsbenägne att inse att det han eller hon håller på med är fel och att skapa en självkontroll, eller inre kontroll, hos den som tidigare inte har haft en sådan.

I tidningen Moderna tider fanns en artikel för ett år sedan som hade rubriken: *Vem ska fostra knyttet?* Det var en universitetslektor i historia vid Roskilde universitet, Håkan Arvidsson, som beskrev familjens ställning i historiska skeden. Han skrev så här: "Familjen är en oerhört seg institution och dess förmåga till anpassning är enastående. Trots alla påfrestningar har familjen alltid haft en remarkabel förmåga att återhämta sig. Den har skakats och tvingats att finna nya former av civila nätverk, men den har förblivit själva kärnan i samhällets liv och arbete".

Karin Busch Zetterberg, en annan forskare, visar i en studie att hemmet och hemlivet utgör den viktigaste meningsskapande faktorn i människors liv.

Av dessa anledningar måste familjen, hemmet, utgöra grundvalen för det vitaliserade civilsamhälle som måste komma i den retirerade socialstatens ställe.

Håkan Arvidsson avslutar sin artikel så här: "En förnyelse och förstärkning av de lokala miljöerna är emellertid inte bara nödvändig för att lösa det sociala samlivets praktiska problem. Det är framför allt nödvändigt för att på nytt kunna upprätta normgivande social kontroll förutan vilken ingen fostran till ett ansvarsfullt vuxenliv är möjlig". Jag skulle själv kunna tillägga: och förutan inget demokratiskt samhälle kan överleva.

Synen på barns behov har förändrats oerhört under 1900-talet. I dag finns en helt ny kunskap om människans psykologiska grundbehov, om hur viktiga våra första levnadsår är och i hur hög grad de första levnadsåren påverkar vår utveckling.

Föräldrar och andra vuxna har ett stort ansvar som etiska signalgivare. En i sin helhet god familjepolitik är alltså en grundläggande förutsättning för ett fungerande brottsförebyggande arbete. Det här understryks också i betänkandet, och det är vi glada över. Samtidigt vill man där markera att de samhällsförändringar som har skett under 1900-talet har lett till att det nu finns många fler vuxna kring barnen. Ja, det finns många fler vuxna kring barnen, men det handlar väl om okända vuxna eller vuxna utanför familjen och hushållet. Jag tror att vi alla kan se några årtionden tillbaka och minnas hur det såg ut med den äldre generationen, som i flera led fanns med i barnens uppväxt.

Utskottet är dock sammanfattningsvis enigt om vikten av att familjen får stöd för att kunna vara den normgivande faktorn i den unges liv. Mil-

jöpartiet har i utskottet skrivit ett särskilt yttrande där man tar avstånd från denna skrivning i betänkandet. Detta gör man mot bakgrund av att man hävdar att familjen som institution inte är någon garant för att barn och ungdom skall ges en trygg uppväxt.

Vi kristdemokrater kan hålla med Miljöpartiet om att de barn och ungdomar som råkar illa ut i samhället är de som tyvärr inte har haft familjer som har haft förmågan att överföra normer och värderingar. Detta ger i alla fall oss kristdemokrater tydliga signaler om att det är av största vikt att familjen och familjens roll i samhället får mycket stöd och stärks. Man skall genom lagstiftning gynna och skapa reella möjligheter för familjerna att överleva. Det handlar om att föräldrarna, de vuxna kring barnen, får mer tid över för sina barn.

Anf. 131 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag blir onekligen lite fundersam när jag hör det här anförandet.

Man säger att man inte skiljer sig så mycket från utskottet när det gäller synen på familjen. Man är klart medveten om att det finns familjer som har problem där föräldrar inte kan ge sina barn det här. Men i slutändan hamnar man ständigt vid den lösningen att man skall ge föräldrarna lite mer tid och lite mer resurser. På frågan om hur det skall kunna göras blir svaret jämt och ständigt att det skall vara ett vårdnadsbidrag.

Samtidigt säger man att man är medveten om de här bristerna. Man pratar om att det finns fler okända människor kring barnen. Inser man inte att det för många barn i Sverige i dag är en räddning att dessa "okända" ser dem och kan tillgodose de behov som inte kan bli tillgodosedda hemma?

När man betonar familjens roll på det här sättet och säger att det bara handlar om mer tid och resurser och om en familjepolitik som gör att föräldrarna får mer tid är risken att många barn blir mer utsatta än vad de är i dag. Jag förstår inte riktigt det resonemanget hos kristdemokraterna. Å ena sidan ser man det här, men å andra sidan skall barnen ändå vara hemma mer. Ibland är räddningen någonting helt annat.

Anf. 132 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att Alice Åström är väl medveten om att det inte är på det sättet. Om hon inte är det har jag uttalat mig väldigt otydligt. Vi tycker nämligen att det mest angelägna är att barnen och barnens bästa kommer i första rummet.

Jag sade att det inte alltid är föräldrarna som är bäst på att överföra värderingar och normer; det är de inte om de inte har den förmågan. Då finns det andra vuxna i barnets närhet.

Vi vill betona vikten av att man ger stöd till föräldrarna, så att de har en rimlig chans att vara de här normöverförarna. Alice Åström faller direkt in i detta med vårdnadsbidraget. Jag vet att ni har ett förslag om sex timmars arbetsdag. Vi har båda förslag om hur vi skulle kunna öka möjligheterna för föräldrarna att få mer tid för sina barn.

Jag tror att både Alice Åström och jag är väl medvetna om att föräldrar i dag genomsnittligt sägs ha en väldigt begränsad tid, även om jag inte vill fastslå några minuter, att över huvud taget tala med sina barn, att föra ett samtal med sina barn. Hur skall man kunna överföra värderingar

och normer till den uppväxande generationen när man inte har tid? Här skulle vi vilja se ett annat förslag i svensk lagstiftning och en annan prioritering av resurser.

Anf. 133 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vi är nog alla överens om att det är viktigt att kunna ha tid för sina barn, att ha tid att prata med dem och möta dem. Men när man pratar om detta som vi gör i dag – om unga lagöverträdare, om det brottsförebyggande perspektivet, om dessa ungdomars roll och om vad som skall hända – blir det för mig väldigt klucket när jag hör kristdemokraternas argumentation. Jag vill lyfta upp detta: Skall man kunna ge trygghet som förälder, skall man kunna ge normer och regler, måste vi ha ett samhälle som fungerar på en mängd olika plan. Då handlar det om att kunna ha ett arbete. Om man inte har det handlar det om att ha en a-kassa som man kan leva på. Det handlar om att ha en trygg miljö. Men där går kristdemokraterna en helt annan väg.

Att man inte ser det totala samhällsperspektivets betydelse också för barnen tycker jag ständigt blir en brist i de här diskussionerna. Och det är kanske det som är det skilda synsättet: att kunna se hela samhället, hela samhällsstrukturen, hur man lever för övrigt, vilka sociala rättigheter man har, vilka socialförsäkringssystem man har, hurdana nivåer man har och hur detta är utformat. Vi anser att detta har stor betydelse för att alla människor skall kunna utvecklas. Har man inte dessa möjligheter kommer man också att ha mindre möjligheter till ett bra föräldraskap, eftersom man saknar den egna tryggheten. Här måste vi också vidta åtgärder. Det räcker inte att bara titta på familjen som institution och tro att det kommer att lösa frågan.

Anf. 134 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det totala samhällsperspektivet för oss kristdemokrater är framför allt att ge föräldrar och andra vuxna valfrihet i samhället. Vi vill inte ha ett totalitärt samhällssystem där alla människor skall styras i samma riktning, utan vi anser att det är viktigt att för de föräldrar som faktiskt tycker att det är angeläget att få vara hemma och vara normöverförare de första levnadsåren skall den möjligheten finnas.

Inför mitt inlägg här i dag, där jag skulle lyfta fram den motion om bl.a. inre kontroll som vi har med i betänkandet och också har reserverat oss till förmån för, läste jag en ganska intressant artikel som jag skulle vilja citera ur. Den handlar om en kriminell kille som sitter i fängelse i Gävle. Han talar om hur oerhört viktigt det är att man får uppleva att man får någonting här inne som säger ifrån. ”Oavsett om det gäller att slå någon på käften eller komma över lättförtjänta olagliga pengar. För den som är kriminell suddas de självklara gränserna ut, eller också har de aldrig funnits.”

Det är just i fråga om de här självklara gränserna som vi tror att vuxenvärlden eller familjen, den lilla cellen, har en fantastisk förmåga att ge ungdomar en bra start. Och av de små, naturliga gemenskaperna säger vi att familjen är den absolut viktigaste. Den fanns långt före staten. Familjen är inte en institution som de offentliga organen har skapat, utan i stället är det samhället som byggs upp av familjer och enskilda individer. Det är dessa som utgör samhället.

Anf. 135 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! På försommaren 1998, för knappt ett år sedan, fattade vi här i riksdagen beslut om påföljdssystemet bl.a. för unga lagöverträdare. Detta trädde i kraft vid årsskiftet. Jag ser verkligen fram emot den utvärdering som skall vara klar i höst. Vi måste verkligen komma till rätta med den starkt ökande ungdomsbrottsligheten.

Centerpartiet anser att det är föräldrarnas skyldighet att ansvara för sina barn. Finns inte föräldrarna finns det andra personer som är utsedda att ha detta ansvar för barnen.

Föräldrarnas ansvar är att ge barnen en trygg tillvaro, omvårdnad och en god fostran. Det står i föräldrabalken. Lever alla vi föräldrar upp till vårt ansvar? Tar vi vårt föräldraskap på allvar, eller är det enklare att bara överlåta ansvaret på samhället?

Det gäller också att ge våra barn och ungdomar framtidstro, att låta dem få veta att de behövs och känna att de betyder något.

Man kan fråga sig varför ungdomar gör saker som innebär att de överträder lagens gränser. Många gånger tror jag att det är för att tala om att de finns, att både inför kompisar och för oss vuxna visa att de vågar. Samhället kan stödja, men det är ytterst föräldrarnas ansvar.

I skolan är det föräldrar tillsammans med skolans personal som stöttar barnen och är goda förebilder. Händer det någonting gäller det att ta itu med det genast. Det måste sättas gränser och skapas regler som ger trygghet, och det skall ske med familjen och skolan i samarbete. Görs det något dumt skall det rättas till. Man skall be om ursäkt. Det är också denna grundmodell som används i de medlingsförsök som pågår på olika håll i samhället, med goda resultat.

Det talades tidigare här i debatten om narkotika och narkotika bland ungdomar. Jag kan ta ett praktiskt exempel från min egen kommun. Ett trettio-tal ungdomar var där inblandade i en narkotikahärva. Det var unga personer. Man tog snabbt tag i detta tillsammans – föräldrar, ungdomar, polis, skola och socialtjänst. Man satte sig ned och pratade igenom det. Alla grupper fick stöd. Föräldrarna kände att de inte var ensamma, ungdomarna likaså. Man lyfte upp det och pratade mycket om det på bygden. Man skapade nätverk tillsammans, just för att arbeta i förebyggande syfte.

Man kan arbeta i bred samverkan i trygghetsråd inom kommunerna för att förebygga brott, t.ex. med nattvandrande föräldrar, med sociala fältassistenter och med närpolisen. Det har framkommit att det finns hinder, t.ex. när det gäller sekretessen, men vill man gå detta att överbrygga. Det gäller dock att ta tag i saker genast, prata igenom dem och kräva något tillbaka.

Jag tror inte att det blir bättre av att man straffar ungdomar under 15 år och sätter dem på kriminalvårdshem. Det har diskuterats att registrera brottsförövare under 15 år. Det anser vi från Centerpartiet inte att man skall göra. Däremot kan brotten registreras så att man får en uppfattning om omfattningen.

En annan aspekt som vi alla måste ta tag i för att förstärka rättssäkerheten är att ungdomar måste våga anmäla brott och vittna. Men tjalla gör ungdomar inte gärna. Man kan bli ansatt. Man kan bli hotad. Man kan bli utesluten från en grupp. Det här är ett synnerligen allvarligt problem som vi måste göra någonting åt. Vi måste ge mod och stöd till ungdomar så

att de vågar vittna för att vi skall komma till rätta med brottsligheten och stärka rättssäkerheten.

Herr talman! Centerpartiet anser att föräldrarnas ansvar för sina barn måste förtydligas, och det måste vara ett brett samarbete mellan myndigheter för att kunna sätta in det stöd som behövs från samhällets sida. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 under mom. 2.

För övrigt avvaktar vi från Centerpartiet uppföljningen av påföljden för unga lagöverträdare som utlovades till hösten.

Anf. 136 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara förklara, Gunnel Wallin, att jag genom ett meddelande från TT ser att socialtjänsten inte klarar av sin situation.

När det gäller kriminalvårdshemmen skall det vara anpassade regler. Den inriktning vi vill ha kan bara verkställas inom ett kriminalvårdshem.

Anf. 137 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Att socialtjänsten är hårt belastad kan jag hålla med om. Men man måste ju börja i någon ända. Man måste börja förebygga på ett mycket tidigt stadium, så att inte någonting sådant händer som gör att man behöver komma in på ett hem. Det är den första åtgärden.

Anf. 138 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Jag delar helt Gunnel Wallins uppfattning att det förebyggande arbetet är viktigast. Allra helst ser jag att inte någon ungdom någonsin skall behöva bli straffad, utan att vi kan förebygga och minska all brottslig verksamhet, i synnerhet i tidiga åldrar.

Anf. 139 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Jag har inget mer att tillägga.

Anf. 140 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Familjen är viktig. Men barn och ungdomar är viktigare. Det är vad vi gör med dem i dag som avgör hur det kommer att bli i framtiden. Dagens betänkande handlar faktiskt om unga lagöverträdare. Man är alltså barn tills man är 18 år enligt barnkonventionen.

Det är viktigt för oss att komma ihåg att barn inte gör som vi vuxna säger utan som vi gör. Vi kan inte fostra fram saker, utan det är genom samhörighet som vi ger dem de normer de behöver för att få en god självkänsla och därigenom ett gott självförtroende.

Vi har också ett ansvar att komma ihåg att våra barn föds med ett fullt utvecklat känsloliv. Det var inte många år sedan vi fick utredningar som visade det. Det gör att vi mer börjar förstå varför människor reagerar som de gör i vuxenlivet.

Den analytiska förmågan förvärvar vi under årens lopp. Därför är det väldigt viktigt att vi också hjälper våra barn att få en god analytisk förmåga.

De här viktiga sakerna, som är så avgörande för att vi skall få så få unga lagöverträdare som möjligt, diskuterar vi väldigt lite, och det är mycket anmärkningsvärt. Det är mycket anmärkningsvärt att vi gör så lite åt det.

Vi i Folkpartiet hävdar alltid att man aldrig nog kan trycka på hur viktigt det är att arbeta brottsförebyggande. Man kan aldrig nog ofta påpeka att även den mest förhärdade brottsling faktiskt börjat som amatör. Det är viktigt för oss att ta hand om amatörerna, helst innan de blir amatörer. Redan när de börjar lukta på fel spår skall vi ta tag i dem.

Det är också viktigt att komma ihåg att det är i allra högsta grad inhumant av oss, inte bara mot brottsoffren, utan även mot brottslingen, att låta detta ske, att vi inte gör någonting.

Men hur skall vi då klara av allt detta som vi faktiskt alla så gärna vill? Jo, genom att vi ser till att vi har ett gott samarbete med de här barnen och ungdomarna som har föräldrar eller familj och när det behövs skall det vara ett gott samarbete med socialtjänst, skola och polis eller vad det kan vara.

Men vi får inte glömma bort att det finns ett antal barn och ungdomar som antingen själva är utsatta för sjukdomar eller att någon av deras nära är det. De lever alltså i social misär. Och, vilket är det allra värsta i bedrövelsen, det finns barn och ungdomar som blir utsatta för brottslig handling och övergrepp.

Då vill jag ställa frågan till oss allihop: Varför är det så svårt för de här barnen och ungdomarna att bli hörda? Varför får de alltför sällan hjälp, och varför får de alltför sällan rätt?

Vi betar oss bedrövt när vi tillåter så mycket social misär och sjukdom. Våra barn och ungdomar blir t.o.m. utsatta för sexuella övergrepp inom familjen. Det är fortfarande alldeles för svårt för de här ungdomarna att bli hörda.

Hur skall vi då klara allt det här? Det gäller som jag sade tidigare att förebygga. När det händer skall vi hjälpas åt. Vi skall visa respekt för varandras förutsättningar. Vi måste också ha förtroende för den person som vi kanske har betänkligheter mot. Det skall gälla mellan de olika generationerna och det skall gälla myndigheter, också mellan de olika myndigheterna.

Jag och Folkpartiet säger precis som alla andra har sagt att när det händer skall man agera snabbt och resolut. Och när det går för långt, vilket vi måste se till blir mycket mer sällan, är faktiskt det nya systemet med slutna ungdomsvård bra. Vi skall se till att så få som det över huvud taget är möjligt skall hamna i fängelse.

Men för att vi skall få så få som möjligt dit måste vi se till att det blir en öppen dialog. Vad är öppen dialog? Det är att man vågar bry sig även när det är besvärligt. Vi skall uppmuntra till en öppen och konstruktiv debatt och kritik. Det är precis det vi inte gör i dag. Vilka är det som har svårast att säga ifrån och ifrågasätta gentemot de vuxna? Jo, det är ju våra barn och ungdomar. Vi lyssnar ju inte tillräckligt på dem. Vi måste alltså se till att våra barn och ungdomar vågar säga ifrån och att de vet att de då får hjälp.

Man kan verkligen bli bedrövad när man vet att vi har ett antal lagar som säger att myndighetspersoner som upptäcker att det begås brottsliga handlingar skall säga ifrån och så har vi utredningar som visar att det kanske bara sker i 30–40 % av fallen.

Nej, vi skall våga visa de frusna barnen och ungdomarna värme, men det skall ske i vardagen. Vi måste alltså se till att allt det här utvecklas

antingen det gäller föräldrarna, skolan, socialtjänsten eller polisen, men framför allt dem dagens betänkande gäller, barn och ungdomar.

Herr talman! Jag vill också yrka bifall till reservation 2.

Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Detta betänkande om ungdomsbrottslighet innehåller frågor som vi har diskuterat nästan varje termin, som jag kallar det. Det bygger på motioner från allmänna motionstiden, och det finns många, långa motioner som man vid det tillfället har att läsa igenom och ta ställning till. Bilden blir lite splittrad.

Jag tycker att området är mycket intressant och engagerande, speciellt den diskussion som har utbrutit några gånger om familjen och de olika sätten att se på den. Jag har därför roat mig med att ta fram fakta. Jag har tittat på vad forskningen säger och gått tillbaka lite i historien för att se vad vi själva i Miljöpartiet har sagt på området.

Jag har funnit att vi pratar om barn och ungdomar generellt. Men faktum är att ungdomsbrottslighet i allt väsentligt är ett manligt fenomen, herr talman. Det är pojkar. Man skulle kunna forska i detta. Vad är det som gör det? Visst finns det flickor. Den allmänna tendensen är att det blir fler flickor, men det är fortfarande ett manligt problem. Är det strukturer i samhället? Är det familjens struktur? Är det medierna? Är det manliga producenter som sköljer över oss med film, video och reklam?

En amerikansk sociolog, Shere Hite, visade i en studie om unga män i olika europeiska länder hur de resonerar och fungerar. Hon fann en smalt avgränsad könsroll. Den innehöll svartvit tänkande, att stänga av sig själv, förhårligande av mansrollen och förakt för modern.

79 % av männen hade pappor som såg ned på mamman. Pojkar i många familjer växer upp med dubbla budskap: Pappa säger åt dem att respektera mamman, men samtidigt behandlar pappan sin kvinna som underlägsen.

Alla pojkar har inte patriarkaliska fäder, men alltför många har det. Många av pojkarna som går ut i vuxenlivet har alltså farfars kläder på sig. Detta är en viktig aspekt.

När Kristdemokraterna säger att normer och värderingar skall överföras, ja, då är det viktigt att säga vilka normer och värderingar det är fråga om. Detta är utgångsläget för de pojkar som hamnar i brottslighet.

Den norske barnpsykologen Magne Raundalen – som även reser runt i Sverige – säger att vi skall tacka alla kvinnor för alla bra pojkar. Han anser att alltför lite har förändrats i den patriarkaliska familjen. Pojkar formas i en skadlig könsroll.

Magne Raundalen har startat ett föräldraprogram i Norge. Varje kommun är en samlad enhet och kan nå föräldrarna tidigt.

Mer faktum: Allvarlig kriminalitet utvecklas mycket sällan utan föregående problem under barndomen och nästan aldrig efter 18 års ålder. Majoriteten av de ungdomar som lagförs för brott återkommer inte inom en treårsperiod. En typisk brottskarriär börjar med busstreck i närområdet. Ju mer långvarigt och mer omfattande en pojkes engagemang i denna typ av relationer blir, desto svårare är vägen tillbaka till ett socialt accepterat liv. Sammanfattningsvis gäller följande: Den som börjar begå brott tidigt fastnar med större sannolikhet i en brottskarriär som vuxen än

den som börjar med brott under den senare delen av tonåren. Detta är basfaktum som vi alla kan bygga vidare på.

Det finns ett nära samband mellan brottslighet och sociala problem. 5–10 % av samtliga barn och familjer har tunga psykosociala problem. Relationerna till föräldrarna är klart betydelsefulla.

Ungdomsbrotten ligger sedan 70-talet på en ganska hög stabil nivå. Dessutom visar undersökningar att barns psykiska hälsa har försämrats. Barn som behöver särskilt stöd inom barnomsorgen, andelen elever i grundskolan med behov av särskilt stöd och anmälningar till socialtjänsten har ökat de senaste åren. Ökningen gäller både barn som far illa och ungdomar i missbruk och kriminalitet.

Detta har betydelse för synsättet i fördelningen av pengar i budgeten. Moderaterna och Kristdemokraterna har en reservation som innebär att familjen skall sköta problemen i alla lägen, och det syns i budgeten att mindre pengar läggs på förebyggande åtgärder med vuxna inom alla dessa verksamheter i det offentliga.

Jag yrkar bifall till reservation 8. Den berör frågan om narkotika. Det låter drastiskt med drogtest av barn under 15 år. Det låter inte trevligt. Men faktum är att narkotikabruket har gått ned i åldrarna. För att upptäcka dessa barn kan testen vara en hjälp för att kunna sätta in resurser tidigt. Syftet är att hjälpa dessa barn innan de fastnar i ett beroende. Det tycker vi är vettigt.

Hur fungerar det med dessa barn som är i riskzonen i dag? Det är socialtjänsten som ansvarar för insatser, som skall följa utvecklingen och vidta förebyggande åtgärder.

Men där finns problem. Det är fråga om två parallella synsätt. Först och främst gäller de generella insatserna för alla barn inom barnomsorg och skola. Inom socialtjänsten gäller en individinriktning. Det är därför samspelet mellan dessa organisationer inte riktigt stämmer. De är parallella i synsätten om riktade och generella insatser.

Det som skall göras är att hitta riskbarnet och samordna dessa parallella system. Jag instämmer mycket i det som Siw Persson och Folkpartiet har sagt, nämligen att det är viktigt att samordna de resurser som finns.

Jag har slagit upp vad Miljöpartiet sade om ungdomsbrottslighet 1990/91. Vi begärde en utredning om en bättre samordning. Folkpartiet och Centern har i dag en reservation om samma sak. Det är inte så mycket som har hänt fastän man har identifierat var problemen kan ligga.

Det nuvarande brottsförebyggande programmet bygger på medborgarinitiativ på lokal nivå, situationell ansats – dvs. att förebygga brottslighet med hjälp av bättre lås, bygga på annat sätt osv. – och en generell välfärdspolitik. Men en samordning av de insatserna saknas i det nuvarande brottsförebyggande programmet. Man har glömt den aspekt som jag vill tillföra.

Vad säger då forskningen? I den nyutkomna skriften *Från napp till kofot* ställer Arne Granholm frågan: Kan de brottsförebyggande insatserna för barn och ungdom göras effektivare? Det är intressant för oss politiker. Det finns inte någon särskilt omfattande forskning som beskriver resultaten av insatser mot ungdomsbrottslighet. Det finns inte mycket underlag för optimism i resultaten av insatser mot ungdomar i riskzonen. Man har inte kunnat påvisa positiva effekter på tidig reaktion på be-

gångna brott. Sarnecki gjorde en studie 1988. Vistelse på § 12-hem har inte förändrat levnadssituationen för de barnen jämfört med pojkar som har vistats på mellanhem. Även ungdomsprojekt och föreningsstöd för barn i riskzonen har inte gjort någon skillnad.

Den socialkriminologiska forskningen har visat att resurserna är otillräckliga. Men forskningen visar inte vilka insatser som faktiskt ger resultat för barn med dåliga prognoser. Barnhälsovården förfogar inte över de insatser som skulle behövas.

Den generella uppfattning bland oss och bland forskare är att det är bra med tidiga åtgärder. Men frågan är vilka åtgärder som skall vidtas och hur de bör utformas. Jag kommer att arbeta för att utöka forskningsområdet. Det behövs mer forskning om hur olika åtgärder slår.

Vi skulle behöva en förändring av socialtjänsten. I dag är socialtjänsten så upptagen av transfereringar, dvs. att betala ut bidrag. Vi skulle behöva en socialtjänst med en egen tongivande avdelning som kan samordna de organisationer som finns på ett effektivt sätt.

Jag tycker att vi kan ta efter Norge och inrätta ett program för föräldravägledning. Det finns en utredning, *Stöd i föräldraskap*, SOU 1997:161, men det har inte blivit något av den utredningen. Det är kanske dags att titta på den norska modellen.

Hänsyn till barnens bästa och barnperspektivet är ibland faktiskt underordnat vuxenperspektivet. När det gäller barn i misshandelsfamiljer tenderar barnens situation ofta att komma i skymundan för de vuxnas problem. Det gäller alla former av problem i familjer. Oftast glöms barn bort, och barnens problematik blir inte tillräckligt bearbetad.

Nyutkomna skrifter och böcker i ämnet är det väldigt viktigt att sätta sig in i, det tycker jag, för oss som skall fatta beslut. Inga Tidefors-Nilsson har skrivit en avhandling med titeln *Den livsfarliga familjen*. Hon visar att sexövergrepp inom familjen ofta bedöms mildare i domstol än de som sker utanför familjen. Ann-Britt Grünwald har skrivit *Trots allt möjligt* och *Orsakerna till kriminalitet: Varför?* Vidare finns en oerhörd stark skildring i en ny bok som heter *Ohörda rop*. Det handlar om en flicka som heter Mary Bell och som var bara barn när hon själv dödade två små barn. Alla fördömde henne och tyckte att det var fruktansvärt. Men en kvinna studerade fallet väldigt noga och fann att mamman var prostituerad och hade sado-masochism som inriktning. Mamman hade flickan med i lekarna. Ingen hade upptäckt hur flickan hade det.

Dessutom såg jag ett TV-program i förra veckan som hade uppe just missbrukarfamiljer. I dag vuxna satt och diskuterade om sin barndom. Man kom fram till att de här familjerna hade väldigt välputsade fasader utan chans till inblick i hur dessa barn hade haft i dessa familjer. Det var inte någon rolig kunskap att ta del av.

Moderaterna säger i en reservation att man skall ha polishämtning. Jag vill kommentera det. Det är precis som när man var liten och hörde någon annans föräldrar säga: Lyder det inte så kommer farbror polisen och hämtar dig. Det är exakt samma innebörd i reservationen.

Hur skulle ungdomars attityd till polisen bli om det var polisen som letade efter ungdomar? Hur skulle man kunna finansiera detta? Hur skulle kommunikationscentraler och telefonväxlar kunna fungera när det i dag klagas på att väsentliga anmälningar inte kommer fram? När jag var väldigt ung befann jag mig i Spanien ett år. Där hade Franco sin *guardia*

civil. Där fick inte ungdomar under en viss ålder vara ute efter kl. 22.00. Det var lättare, för man kunde hämta allihopa i bussar och köra hem. Men här? Hur skall man kunna hitta de barn som man vill ha hem, eftersom det inte är alla som skall hämtas? Det är som att leta efter en nål i en höstack. Hur mycket skulle detta kosta, och hur mycket problem skulle det inte ställa till för polisen? Det verkar nästan som ett skämt.

Moderaterna säger att det är viktigt att vi förebygger i tidig ålder. Men syns det i er budget? Vad föreslår ni mer än familjen, för den behöver vi inte höra talas om mer i detta sammanhang?

Jag kommer att stödja reservation 2 av Centern och Folkpartiet. Den handlar om samordning, som jag har talat om.

Anf. 142 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Jag håller med Siw Persson som tidigare sade, även om hon inte stöder vår polisstödsreservation, att det gäller att få tag i våra ungdomar även om de bara känt lukten av den brottsliga banan. Vi tycker att det skall finnas fler poliser. Någon nål i en höstack har vi aldrig talat om. Det är att förlöjliga förslaget. Det här är ett förslag som skulle ge stöd till föräldrar som behöver det stödet.

Anf. 143 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Det står uttryckligt i er reservation 4: ”Det finns andra situationer, t.ex. när föräldrarna beslutat att barnet skall vara hemma en viss tid, då föräldrar kan behöva myndigheternas bistånd.” Det betyder väl att man skall ringa till polisen och polisen skall hämta hem det speciella barnet. Jag förstår inte att jag sagt något fel utan precis det som står i reservationen.

Anf. 144 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Jag upprepar vad jag sagt tidigare. Det här är en mycket viktig reservation. Möjligheten skall ges att stödja de föräldrar som vi vill ge stöd till. Polisen med sin kunnighet och kompetens kan med ord ibland stödja men har också möjlighet att köra hem en ungdom. Det är viktigt att markera gränser. Jag sade i mitt anförande att det är många levande miljöer alltför många tider på dygnet.

Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Det handlar ändå om hur detta kommer att fungera praktiskt. Om mamman ringer till polisen och säger att min dotter Stina är på ett rejvparty, kan ni hämta hem henne för hon har inte kommit hem och klockan är 23.00 och hon skulle ha varit hemma kl. 22.00, hur skall det praktiskt gå till?

Anf. 146 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Riksdagen behandlar nu justitieutskottets betänkande 19 angående unga lagöverträdare. Det är ett omfattande betänkande. Från vår sida har vi delat upp uppgifterna, jag och Yilmaz Kerimo. Jag kommer att tala om brottsförebyggande åtgärder. Det innefattar familjens och skolans betydelse. Det gäller också förslaget om polisstöd åt föräldrar. Dessutom kommer jag att tala om registrering, drogtest av barn under 15

år och föräldrarnas roll i domstolsprocessen. Yilmaz Kerimo har hand om påföljdsfrågan och behandlingen av häktade ungdomar. Jag ber övriga debattörer att iakttä vilka områden vi har när det gäller eventuella repliker.

Först om familjens och skolans betydelse. Det har lyfts fram i ett antal motioner från Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet. Detta har också blivit föremål för ett särskilt yttrande från Miljöpartiet.

Tonen i den här debatten har hittills varit något mer försonlig än i motionerna. Tidigare talare har i en del fall understrukit att vi faktiskt är överens i det stora hela när det gäller hur vi ser på familjens och skolans betydelse. Men i motionerna ser man ett typexempel på en konstruerad konflikt. Där verkar det som att de olika partierna verkligen har ansträngt sig för att inte förstå vad de andra menar.

I Kristdemokraternas motion heter det exempelvis att regeringens brottsförebyggande program bara nämner familjens betydelse i förbigående. Det upprepade också Ragnwi Marcelind i sitt inlägg. Men om man läser programmet ser man att det där inte är sant. Jag citerar ur programmet om familjens och föräldrarnas brottsförebyggande ansvar: "Föräldrarnas roll är central i detta avseende. Föräldrarna är troligen samhällets bästa brottsförebyggande resurs, eftersom det är de som har den största möjligheten att erbjuda sina barn en god social utveckling." Det är väl en självklarhet. Det är ju solklart vilken utgångspunkt det här brottsförebyggande programmet har. Vad är det egentligen vi diskuterar?

I Miljöpartiets särskilda yttrande heter det att familjen som institution inte är någon garant för att ge barn och ungdom en trygg uppväxt – "inte är någon garant", men det är ju en självklarhet. Det hävdas inte heller i betänkandet. Det hävdar inte vi socialdemokrater heller. Det hävdar, såvitt jag förstår, inte moderater eller kristdemokrater heller. Då är frågan igen: Vad är det egentligen vi diskuterar?

Från socialdemokratiskt håll vill vi vara tydliga på den här punkten. För oss är familjebegreppet alltför viktigt för att det skall användas som partipolitiskt slagträ i en konstruerad konflikt.

Det är en självklarhet att det är föräldrarna som har huvudansvaret för fostrandet av barnen. Det innebär att när det gäller att lära ungarna att skilja på rätt och fel och mitt och ditt är det föräldrarna som har huvudansvaret. Föräldrar som tar det fostraransvaret är också de bästa brottsbekämparna.

Det är också en självklarhet att många barn växer upp i familjer som är trasiga och där föräldrarna inte tar sitt ansvar. Det kan förekomma missbruk och kriminalitet under barnens hela uppväxttid. I värsta fall kan det begås svåra övergrepp inom hemmets väggar, kvinnomisshandel och sexuella övergrepp. I sådana fall är familjen många gånger inte en del av lösningen utan en del av problemet.

Båda dessa bilder är sanna. Vi skall inte idealisera familjen, men vi skall inte heller döma ut den. I familjer som fungerar och där föräldrarna tar sitt fostraransvar på allvar, där är riskerna mindre för att en tonåring skall hamna snett i livet. Så jag förstår ärligt talat inte var motsättningarna på den här punkten egentligen ligger.

Herr talman! Världen är inte enkel. Den är komplicerad och sammansatt. Det glöms ofta bort när vi talar om brott och straff. Det är de enkla teserna som ständigt förs fram. En säger att allt blir bra om vi bara läser

in förbrytarna så länge som möjligt. En annan säger att allt blir bra om vi bara litar på familjerna – det har vi precis diskuterat.

På kriminalpolitikens område florerar fördomar mer än på andra områden. För oss socialdemokrater är det viktigt att lyfta fram två saker.

För det första måste den kriminalpolitiska diskussionen grundas på fakta och forskning, inte på fördomar.

För det andra måste vi ha en helhetssyn där vi utgår ifrån att brottsligheten i ett samhälle hänger samman med en lång rad faktorer. Här finns naturligtvis de sociala faktorerna i botten med klassklyftor, utslagning, segregering och utanförskap. Här finns också frågorna om normer och värderingar i samhället och om fungerande familjer. Och här finns förstås också frågorna om samhällets repressiva funktioner: polisens arbetssätt, domstolarnas effektivitet, kriminalvårdens funktion. Allt detta är en helhet och måste fungera som en sådan.

Folkpartiet tar i en motion upp vikten av att myndigheterna samverkar för att stödja barn och ungdomar som är på väg att hamna snett. Den uppfattningen bygger såvitt jag förstår just på denna helhetssyn, och utskottsmajoriteten delar förstås uppfattningen att det behövs bättre samarbete på lokalplanet där alla goda krafter kan dra åt samma håll. Det gäller polisen, skolan, socialtjänsten osv.

Men lyckligtvis händer det saker varenda dag, och Brottsförebyggande rådet står i centrum för den utvecklingen. Från den 1 januari i år har BRÅ tagit över uppgifter från Kommittén för brottsförebyggande arbete när det gäller att hjälpa till att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet. För detta har BRÅ också fått resurser anvisade av riksdagen.

När det gäller sekretessfrågorna i förhållandet mellan olika myndigheter vill jag också påpeka att det pågår en översyn av sekretesslagen som vi bör avvakta.

Utskottsmajoriteten delar alltså folkpartimotionens grunduppfattning, men man anser inte att den bör föranleda någon ytterligare åtgärd. Därför yrkar vi avslag på den motionen.

Herr talman! Moderaterna har också lagt fram sitt förslag, som de kallar för *Polisstöd åt föräldrar*, eller som det står i motionen: *Föräldrastyrt utegångsförbud* – det står faktiskt så. Anita Sidén har talat om för oss att detta är moderaternas viktigaste brottsförebyggande förslag. Då undrar jag: Kunde ni verkligen inte komma på något bättre? Är detta ert viktigaste brottsförebyggande förslag? Och vad går det ut på?

Polisen skall kunna hämta hem tonåringar som är ute när de inte har lov att vara ute. I dag är det så att polisen tar hem ungdomar om man stöter på dem i en olämplig miljö, det stadgas i polislagens 12 §. Det är inget konstigt med det. Träffar man på ungdomar i en knarkarkvart blir de alltså omedelbart hemkörda.

Men här tänker sig alltså högern något slags utökat ansvar för polisen att köra hem tonåringar, så mycket har jag förstått. Men detaljerna är fortfarande oklara, och här har jag en fråga till Anita Sidén: Vem är det egentligen som skall bestämma när tonåringen skall kunna hämtas med polis?

I motionen sägs det: ”Frågan om vilken åldersgräns och vilka tider som skulle omfattas bör lämpligtvis överlåtas till den lokala nivån att avgöra.” Vad menas med den lokala nivån? Betyder det föräldrarna?

Betyder det kommunen, kommundelen eller närpolisområdet? Vem är det som skall bestämma tidpunkten för när tonåringarna skall kunna hämtas hem av polis?

När man sedan läser i reservationen verkar det som att det ändå är föräldrarnas beslut om tid som skall gälla. Alltså: Vill en förälder ha hem sitt barn kl. 11 på kvällen, så skall han eller hon kunna ringa polisen och begära hämtning. Så måste man tolka det. Men det absurda är att om en förälder vill ha hem sin tonåring direkt efter skolan, då bör väl också polisen ställa upp och hämta ungarna t.ex. kl. 3 på eftermiddagen? Är detta också innebörden i moderaternas förslag?

Sedan är jag nyfiken på om Anita Sidén kan reda ut detta för riksdagen. Vad är egentligen innebörden i ert förslag? Vem skall bestämma när Kalle eller Lisa skall kunna hämtas med polis?

Herr talman! Oavsett svaret på den frågan är förslaget bisarrt, och det ur flera aspekter. Det gäller naturligtvis först resursfrågan. Hur skall värdefulla polisinsatser användas? Moderaterna föreslår ju lite mer pengar till polisväsendet än vad vi gör, det gör de alltid. Det hör till spelets regler. Även om vi hade föreslagit att hela statsbudgeten skulle gå till polisen skulle moderaterna ha försökt att sticka över.

Men det är inte särskilt mycket mer pengar som moderaterna föreslår. Var och en förstår ju att om polisen skall köra hem tonåringar som missat bussen hem från festen, ja, då kommer de extrapengarna att vara uppättna i ett nafs.

Sedan finns det naturligtvis också andra frågor. Jag vet inte om Anita Sidén, Maud Ekendahl, Jeppe Johnsson alltid kom hem på slaget som era föräldrar sagt när ni var i tonåren. Jag gjorde det i alla fall inte, och jag tycker faktiskt att moderaterna borde fundera över följande fråga: Vad är det för samhälle vi får när polisen skall rycka ut för att gripa tonåringar på diskotek, när det enda brott som de har begått är att de ville dansa sista dansen? Vad är det för samhälle att växa upp i?

Jag tycker att moderaterna borde fundera över detta och till nästa år rota ut det här förslaget från sina motioner.

Herr talman! Jag skall bara avslutningsvis kort beröra de tre återstående förslagen i motionerna. Det gäller registrering av barn under 15 år i polisregistren, drogtest på barn under 15 år och förslaget att avskaffa rätt till ersättning för en förälder som hörs i en domstolsförhandling när det gäller mål mot barnet.

Beträffande polisregistren är vår grundhållning att barn under 15 år som begår brott i första hand är ett fall för socialtjänsten. Därför är polisen också skyldig att anmäla till socialnämnden om man misstänker att en person under 15 år – det gäller också för 16- och 17-åringar – har gjort sig skyldig till ett brott som kan medföra fängelse. Hos socialtjänsten samlas ju den här informationen, och det är där som den hör hemma när det gäller så unga människor.

Sedan kan ju polisen, när man utreder ett specifikt brott, upprätta arbetsregister. Och det finns det inget hinder mot att föra upp också 12-, 13- och 14-åringar i det registret. Jag yrkar alltså avslag på det förslaget.

I fråga om drogtest är det förstas en känslig avvägning när det gäller hur långt samhället kan gå med olika tvångsmedel mot en 12–13-åring. Detta ser Narkotikakommissionen på, och vi vill nog avvakta det utredningsarbetet. Jag yrkar avslag också på det förslaget.

Slutligen går jag över till det som moderaterna kallar för att stärka föräldrarnas roll i domstolsprocessen. Detta är i själva verket ett kamouflerat förslag om att dra in föräldrarnas ersättning för förlorad arbetsförtjänst när de hörs i domstol i ett mål som gäller deras eget barn. Det ställer vi inte upp på. Jag yrkar avslag på förslaget.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till hemställan i utskottsbetänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

Anf. 147 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Morgan Johansson uppehåller sig ganska länge vid att han inte förstår skillnaderna i familjesynen. Men det är så viktigt, för det markeras sedan i hur vi fördelar pengarna i budgeten. Utifrån att vi här markerar skillnader i samhällssyn och betonar vad vi tycker är viktigt fördelar vi pengar i budgeten.

Miljöpartiet vill alltså ha mer pengar till kommunerna, därför att vi vill ha mer personal i barnomsorgen och mindre klasser i skolan, och vi vill ha alla dessa stödpersoner och vi vill satsa pengar på barnhälsovården och på forskning på området. Det är där skillnaden ligger. Säger man att familjen är det viktigaste och betonar det i en reservation och att därefter kommer skolan och polisen, behöver man inte ha så mycket pengar för kringverksamheter. Anledningen till att vi uppehåller oss vid denna diskussion gång på gång är att det är där skiljelinjen ligger så starkt.

Anf. 148 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar inte Kia Andreassons uppfattning att det är där skiljelinjen ligger. Man kan både tycka att familjen har en viktig uppgift att fylla ur brottsförebyggande synpunkt, kanske den allra viktigaste, och vara för barnomsorg, föräldraförsäkring, bra skolor och ökade medel till kommunerna. Det är fullt möjligt. Det finns ingen motsättning i detta, som jag ser det.

Anf. 149 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Polisstöd är en av de viktigaste preventiva åtgärderna, men det är inte den enda. Vi har visat på fler alternativ. Vi har inget färdigt förslag på det här området. Men angående frågan om tiderna lyfter vi den till lokal nivå, till kommunerna. Det är väl, Morgan Johansson, inget konstigt, för det här ingår ju i närpolisens normala arbetsuppgifter.

Anf. 150 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Kan Anita Sidén reda ut för mig om det är närpolisen som skall bestämma när det är rimligt att göra en polishämtning av en ungdom som är ute på dagen eller på natten. Är det närpolisen eller är det föräldern som skall bestämma tidpunkten? Det är bara det jag efterfrågar.

Anf. 151 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis föräldern. Men när det gäller polisens uppgifter utgick jag från att det kan ingå i närpolisens normala arbetsuppgifter.

Anf. 152 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Då är det alltså föräldern som skall bestämma. Det innebär i så fall att mitt exempel med en förälder som vill ha sin tonåring hemkörd direkt efter skolan, alltså klockan tre på eftermiddagen, är relevant och att det faktiskt kan bli så.

Avslutningsvis vill jag säga att i vart fall så länge socialdemokratin styr i det här landet kommer polisens primära uppgift aldrig att bli att vara fyllecaffis åt tonåringar.

Anf. 153 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! När Ingvar Carlsson avgick som statsminister fick han frågan av någon tidningsjournalist om han på något område hade blivit besviken under sin tid som politiker. Han svarade då att när välfärdspolitiken etablerades i Sverige, trodde och hoppades man att vi i spåren på denna skulle få en minskad brottslighet. I stället blev det tvärtom. Det var en besvikelse.

Egentligen uttryckte han i detta sammanhang en mycket vanlig uppfattning, nämligen att de välfärdspolitiska åtgärderna skulle vara de grundläggande när det gäller brottsförebyggande åtgärder. Under de senaste 50–60 åren har tendensen varit att understryka de situationsbetingade eller strukturella orsakerna till brott och att förneka individuella skillnader.

I en skrivning vid den socialdemokratiska kongressen i september 1993 illustreras ganska bra de två hittills dominerande brottsteorierna: ”Ökade klyftor, kraftigt stigande arbetslöshet och tilltagande utslagning skapar en grogrund för ökad brottslighet. Detta samband har helt tappats bort i regeringens kriminalpolitik. I stället är det hårdare tag och ökad repression som framställs som universalmedlet mot brottsligheten.” Med regeringen åsyftas i citatet den dåvarande fyrklöverregeringen.

Det som beskrivs i den första delen är egentligen vad man kallar för belastningsteorierna. Den politiska vänstern försöker att flytta ut ansvaret från brottslingen. Dessvärre är det denna typ av teorier som har dominerat den kriminalpolitiska debatten under ett antal årtionden, egentligen ända sedan 1938. Teorin bygger i huvudsak på att en oberoende variabel är den huvudsakliga orsaken till brott. Den individ som begår brott framställs som ett offer för omständigheter.

Herr talman! Högersidan, å andra sidan, brukar ju förknippas med avskräckningsteorierna, dvs. att hårdare tag och straff skall ge en minskad brottslighet. Även vissa medier, inte minst kvällstidningar, bedriver ibland kampanjer som går ut på att hämnd och vedergällning skall utmätas i vissa rättsfall.

Det är självfallet viktigt att det finns en stabil samsyn mellan människorna och rättsordningen om vad som är rätt och fel. Det ökande gapet mellan rättsmedvetandet och rättsordningen är ohållbart i längden.

Det är också klart att det behövs klara signaler, den s.k. allmänpreventionen, i form av rimliga proportioner i bestraffningen. Likvärdiga brott måste bedömas på ett i stort sett likvärdigt sätt. Här uppvisar rättsystemet ibland en del märkligheter, liksom också i proportionerna av bekämpningen av olika brott. På den punkten är det viktigt att debatten fortsätter och att man i lagstiftning och tillämpning korregerar där man kan.

Men egentligen är inte heller bestraffningsteorierna hållbara i den meningen att hårdare straff avsevärt skulle reducera brottsligheten. Det finns inget påvisbart stöd för denna linje i verkligheten.

Herr talman! Skall vi få bukt med en växande kriminalitet handlar det alltså om en annan utgångspunkt än dessa två traditionella linjer. Vi vet faktiskt tillräckligt för att påstå att individer med låg inre kontroll och individer med svaga sociala band till det konventionella samhället har en större benägenhet att begå brott än andra. En god inre kontroll gör att vi motstår stundens frestelser och provokationer, och goda band till samhället ger närhet till och förståelse för andra människor.

Vi måste återskapa förtroendet och tilliten på alla plan om vi skall få en hållbar samhällsutveckling. Det handlar egentligen inte bara om kriminalpolitiken. Det är ett generellt konstaterande. Ett handslag måste få vara ett handslag och ett löfte ett löfte. Hederlighet och ordhållighet måste bli honnörsord igen. Etik är inte en etikett som man klistrar på när det passar och när det är politiskt korrekt. Etisk medvetenhet är heller ingenting som vi föds med. Etiken och moralen levandegörs i samspel med andra människor och införlivas så småningom med vårt tänkande. Bäst fungerar den processen tillsammans med personer som vi älskar och har förtroende för. Det är därför föräldrarna är så viktiga. Det är i 99 fall av 100 de som bäst förmedlar grundläggande värden till sina barn. Men det kräver vardagstid tillsammans, eftersom det är i vardagliga situationer som man löser konflikter och tränar samlevnad på ett naturligt sätt. Kvalitet kan inte ersätta kvantitet när det gäller tid, hur gärna vi än önskar att det så skulle vara.

Herr talman! Neutralitet på det etiska området existerar inte. Normer och värderingar växlar ständigt. Om inte uppbyggliga normer tar överhanden i ett samhälle blir det de nedbrytande normerna som gör det. En diskussion om etiska värden och om vilka normer som skall vara vägledande måste ständigt hållas levande i ett samhälle om vi vill ha en hållbar utveckling.

Alla medborgare borde egentligen dras in i arbetet med att motverka brottsligheten på ett tidigt stadium. Skolans roll, som ju har diskuterats tidigare i dag, är ovärderlig i sammanhanget. Den är ett miniatyrsamhälle. Om klotter, sönderslagna rutor och våld är vardagsmat i skolan kommer det också att bli det utanför skolan. Går det att hejda i skolan går det också att hejda utanför skolan.

Herr talman! Uppbyggnaden av en människas värdeorientering är en mycket lång process. Att överföra ett samhälles etiska bas till de uppväxande, det är det vi kallar för internalisering, är föräldrarnas och det omgivande samhällets viktigaste uppgift.

Det är så kristdemokratin har sett det och ser det. Det har dock inte varit den gängse sanningen i den politiska debatten, även om en del av den moderna kriminologin tycks ha hunnit ifatt insikten om att uppfost-
ran faktiskt har betydelse. Det så enkelt egentligen. Det är vanligt, sunt, mänskligt förnuft att uppfost-
ran faktiskt har betydelse.

Herr talman! Hög inre kontroll åstadkoms bara genom internaliseringen. Politiken måste därför vridas till att skapa goda villkor för införlivande av värden och normer, och det måste ske på ett stadium där det är effektivt, dvs. främst under åldern upp till 6–8 år. Där är det väldigt viktigt att inse att det först och främst handlar om familjens fostrar-

roll och om skolans kompletterande roll som fostrare. Det handlar också i viss mån om mediernas ansvar i sammanhanget. De olika signalgivarna, och för den delen även lagstiftaren, är viktiga i det här sammanhanget.

Det finns ett gammalt talesätt som säger att tillfället gör tjuven. Det är fel. En människa som har införlivat sitt samhälles värdesystem och lärt sig inre kontroll förändras inte av att tillfälle till brott ges. Jag stjälar inte en bil som står utanför mitt hus med en nyckel i. Jag gör inte det, för det är mot mina värderingar. Tillfället är visserligen ett nödvändigt kriterium men inte en tillräcklig grund för brott.

Men visst kan man också arbeta för att påverka den s.k. tillfällesstrukturen, dvs. att minimera tillfällena till brott genom olika säkerhetsåtgärder. Där har vi förstås väldigt mycket att göra. Det minskar möjligen brottsfrekvensen, men inte brottsbenägenheten. Det är två viktiga begrepp som man måste skilja åt. Det är det sistnämnda som vi i första hand måste minimera om vi på allvar skall minska de krafter som är brottsdrivande.

Herr talman! Vad är då brott? Jo, det finns en teori – och det är inte min egen konstruktion om någon trodde det, utan det finns ett antal ansedda forskare som står bakom den. Enligt denna teori, teorin om inre kontroll, är brott uttryck för kortsiktig, omedelbar tillfredsställelse av egenintresset där man bortser från de långsiktiga konsekvenserna både för sig själv och för sina medmänniskor.

Jag har en ganska stor familj. Jag har fem barn. Mellanpojken heter Bobby. Jag brukar ofta säga till honom: Bobby, du måste tänka runt hörnet! Det har jag sagt så ofta att det har blivit ett talesätt i familjen. Vi skämtar ofta om det. Vi behöver nog tänka runt hörnet även i det här huset i många sammanhang. Det är faktiskt viktigt att barn lär sig att handlingar får konsekvenser.

De åtgärder som nu borde högprioriteras är att genomföra kraftfulla insatser för att tala med föräldrar om betydelsen av uppbyggandet av den här inre kontrollen hos barn och ungdomar. Liknade åtgärder bör också genomföras för dem som i sitt dagliga arbete möter barn och påverkar deras uppfostran t.ex. inom förskola, skola, socialvård och andra institutioner. Det behövs också tydlig information för att visa att uppskjuten alkoholdebut minskar risken för att utveckla brottsbenägenhet. Lasse Strömstedt brukar ju ofta ta upp den frågeställningen.

Det behövs tidiga och kraftiga reaktioner på unga som tidigt börjar med brott, redan i åldern 10–15 år. Många gånger kan det, när de når straffmyndighetsåldern 15 år, redan vara för sent. Då kan man kanske inte hindra en brottskarriär utan vidare. Långsiktigt handlar de brottsförebyggande insatserna om ett arbete för en god familjestabilitet.

Herr talman! Det måste till en ny strategi i arbetet för en effektiv brottsbekämpning – eller egentligen ett arbete som syftar till att förhindra att brottsbenägenheten utvecklas. Denna strategi måste bäras fram i det politiska livet av människor som är övertygade om dess riktighet.

En halvhjärtad övertygelse, herr talman, leder bara till halvhjärtade åtgärder. Det är bl.a. därför som vi har kritiserat regeringen. Visserligen tar regeringen, som Morgan Johansson nämnde, med familjens och andra uppfostrares betydelse som brottsförebyggare. Men om man tittar på det underlagsmaterial som regeringen fick innan man tog fram den brotts-

förebyggande strategin var prioriteringen en helt annan än den blev sedan.

Det är det vi har kritiserat. Det har blivit för mycket av institutionellt tänkande. Egentligen borde man ha lyft fram de här förebyggande åtgärderna när det gäller familjepolitik och inre kontroll som huvudlinje i ett längre perspektiv.

Min talartid har visserligen gått ut, men jag vill bara ta upp något mer. Jag tycker att Kia Andreasson tog upp ett par viktiga perspektiv. Det gällde detta att brottsligheten i mycket stor utsträckning är ett manligt problem. Där återstår väldigt mycket forskning. Man kan titta på de olika kurvorna. Där följer män och kvinnor varandra kan man säga. Men det är en väldigt distans mellan kurvorna. Kvinnor eller flickor är mycket mindre brottsbenägna. Det kunde vara intressant att granska detta. Vad är det som leder till denna skillnad? Kan den komma av att man uppfostrar flickor och pojkar på olika sätt? Det kan mycket väl vara så.

Sedan kan man säga att det räcker ju inte att det finns familjer som deltar i det här brottsförebyggande arbetet. Det är också, precis om Kia Andreasson var inne på, viktigt med vilka normer och värderingar man överför. Kvaliteten på värdena och normerna som överförs är också oerhört viktig. Man kan säga att det återstår väldigt mycket kriminologisk forskning om vad det egentligen är som särskiljer på det området.

Anf. 154 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det verkar vara så enkelt i kristdemokraternas värld. Allt hänger på familjen. Det sägs ingenting om klassklyftor, segregering, utanförskap, sociala faktorer eller något sådant. Allting hänger på familjen. Vad jag förstår är er tes att samhällen som förmår att hävda familjen som institution också har lägre brottslighet. Det är själva grundbulten.

Då är det så att jag har låtit Riksdagens utredningstjänst ta fram jämförande statistik mellan Sverige och USA. Det gäller mord, dråp och misshandel med dödlig utgång. Då visar det sig att per capita är siffrorna fyra gånger så höga i USA som i Sverige. Amerikanen löper alltså fyra gånger så stor risk att bli ihjälslagen av sin medmänniska som svensken.

Då är min fråga till Svensson: Anser Ingvar Svensson att det här beror på att USA som samhälle är så dåligt på att hävda familjevärderingar och att Sverige som samhälle är så bra på att hävda familjen? Är det Ingvar Svenssons slutsats av denna statistik?

Anf. 155 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är inte så att vi bara pekar på familjen när det gäller brottslighetens utveckling. Som brottsförebyggare är den central, men det är klart att det också är många andra signalgivare som har stor betydelse här. Under de 6–8 första åren är det ofta familjesektorn som är viktig.

Sedan gällde det Sverige och USA. Utvecklingen i USA är ju bekymmersam. Det finns en retorik i den amerikanska debatten som betonar familjen, men man lever inte alltid upp till detta i verkligheten. Det kan ha en betydelse, och det kan förklara detta. USA är också ett invandrarland som har genomgått väldigt många strukturförändringar under de senaste 200 åren. Det kanske inte riktigt är jämförbart med Sverige, som haft en relativt stabil utveckling.

Jag hänvisar gärna till Gottfredson och Hirschis *A general theory of crime*. Den belyser verkligen de här frågeställningarna och utgår just från de amerikanska förhållandena. Det är egentligen utifrån den kunskapen som man har byggt upp teorin om den inre kontrollens betydelse.

Anf. 156 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ställde min fråga på grund av att vilken fråga man än ställer till kristdemokraterna om brottsförebyggande och brottslighet svarar de: familjen, familjen, familjen ...

Nu ställde jag min fråga utifrån statistik från USA. Då började Ingvar Svensson plötsligt tala om andra saker – strukturer, invandrare och andra faktorer som kanske hade spelat in. Fortfarande sade han förstås ingenting om sociala faktorer, t.ex. segregering, klasstrukturer, utslagning och annat. Med det kommer kanske också.

Ett sätt att tolka Ingvar Svenssons svar är nog att det var ett erkännande av svensk familjepolitik. Om Kristdemokraternas tes stämmer, att samhällen som hävdar familjen som institution har lägre brottslighet, är Sverige nämligen faktiskt ganska bra.

Anf. 157 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är mycket möjligt att vi är bra i förhållande till USA. Men om vi jämför med Japan så kanske vi inte är så bra.

Om man ser tillbaka på historien kan man säga att om det finns svårt är de sociala orsakerna mycket grundläggande för att man får en ökad brottslighet. Men när man väl har kommit över den nivån så påverkar givetvis värderingarna oerhört mycket. Det är inte familjen i sig som är brottsförebyggande utan familjen som förmedlar av normer och värden. Om det finns en familj som inte förmedlar normer och värden, kan man säga att den egentligen bidrar till en ökande brottslighet eller rättare sagt till att skapa en situation där barnen har en mindre inre kontroll och inte förmår att se så att säga runt hörnet, som jag var inne på tidigare.

Anf. 158 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar handlar om unga lagöverträdare. I betänkandet behandlas motioner från allmänna motions-tiden 1998. Senast utskottet behandlade den här frågan var våren 1998. Det var med andra ord för bara ett år sedan. Då ställde sig utskottet bakom ett regeringsförslag som bl.a. innebar att den nya påföljden slutna ungdomsvård och möjligheten att förena överlämnande till vård inom socialtjänsten med ungdomstjänst infördes.

De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 1999. De kommer att utvärderas när de har varit i kraft en tid.

Nu pågår också en utvärdering av de omfattande lagändringar som gjordes 1995 i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Dessa ändringar syftade till att förbättra samarbetet mellan myndigheterna i ungdomsmål och att påskynda förfarandet. Den utredare som utvärderar detta skall vara klar före den 1 oktober 1999.

Jag vill också framhålla att det pågår försöksverksamhet med medling som riktar in sig på unga lagöverträdare. Försöksverksamheten leds av Brottsförebyggande rådet. Detta skall utvärderas före den 1 oktober år 2000.

Svenska Kommunförbundet har en bred försöksverksamhet med familjerådslag. Projektet pågår nu i elva kommuner och leds av socialtjänsten. Familjerådslagen liknar den nyzeeländska familjegruppskonferensen. Grundtanken är liksom vid medling att den unge skall konfronteras med brottsoffret, be om ursäkt och komma överens om gottgörelse. Därefter skall familjen göra upp en plan för den unge i syfte att komma till rätta med problemen. Till sin hjälp har familjen en fristående samordnare och andra professionella personer, t.ex. socialtjänsten, polisen och skolan.

Jag vill framhålla att utredaren som skall utvärdera försöksverksamheten med medling även skall belysa frågan om familjerådslag. Uppdraget skall redovisas före den 1 oktober år 2000.

Herr talman! Jag tänker främst uppehålla mig vid frågorna i betänkandet som gäller påföljder. Som jag redan redovisat har stora förändringar gjorts i påföljdssystemet för unga lagöverträdare. De nya reglerna har just trätt i kraft. Det betyder att utskottet i det sammanhanget, för cirka ett år sedan, prövade motionsyrkanden liknande dem som nu varit aktuella och avstyrkte dem. Inget har framkommit nu som ger oss anledning att ändra ståndpunkt. Det är med andra ord alldeles för tidigt att dra slutsatser om de nya reglernas effekt och eventuella behov av nya åtgärder.

Det betyder att frågan om principerna för socialtjänstens respektive kriminalvårdens ansvar för ungdomarna inte skall omprövas nu. Detsamma gäller den nya påföljden slutna ungdomsvård. Vi tycker inte heller att det finns anledning att aktualisera frågan om halvtidsfrigivning för unga. Detsamma gäller frågan om weekendfängelse för ungdomar.

Här bör dock nämnas att Ungdomsbrottskommittén i sitt betänkande avvisade frågan om veckoslutsfängelse för ungdomar främst därför att en sådan verkställighet borde kunna bli aktuell vid mindre allvarliga brott och korta strafftider, medan ungdomar som döms till fängelse som regel har begått svåra brott med jämförelsevis lång strafftid som följd.

Herr talman! Betänkandet innehåller tre reservationer som riktar in sig på unga lagöverträdare. Två behandlar påföljdsfrågor, en från Moderaterna och en från Vänsterpartiet. Ytterligare en reservation från Vänsterpartiet behandlar häktade ungdomar på § 12-hem.

I den moderata reservationen om påföljdsfrågorna krävs ”en genomgripande översyn där utgångspunkten skall vara att verkställighet av påföljden också för unga skall ske inom kriminalvården”.

Jag kan inte riktigt förstå motiven till ett sådant förslag i detta läge.

Som jag tidigare framhållit är det för tidigt att utvärdera de nya reglerna. De trädde i kraft den 1 januari i år. Därmed är det inte heller möjligt att bedöma behovet av eventuella nya åtgärder.

Vänsterpartiet har också en reservation om påföljden. Till skillnad från Moderaterna, som inte anser att socialtjänsten skall medverka, vill Vänsterpartiet få en större betoning på vårdaspekten och anser att unga lagöverträdare i första hand behöver vård och behandling inom socialtjänsten.

Personligen tycker jag att det är positivt att Vänsterpartiet lyfter fram och har tilltro till socialtjänstens möjligheter. Det är min uppfattning att socialtjänsten kan och skall spela en viktig roll. Den regeländring som just trätt i kraft innebär också möjlighet att förena överlämnande till vård inom socialtjänsten med ungdomstjänst. Låt oss därför se vilka effekter de nya reglerna får innan vi beställer nya.

Herr talman! Vänsterpartiet har också en reservation om häktade ungdomar, i vilken man framhåller behovet av särskild kunskap och kompetens hos personalen för att bemöta ungdomarna på ett bra sätt. Jag tror inte att någon invänder mot det. Men som utskottet tidigare framhållit finns det i detta sammanhang motstridiga önskemål som måste vägas samman.

Det går inte att komma ifrån att häktning är ett straffprocessuellt tvångsmedel som används för att hindra att utredningen försvåras eller för att hindra att den misstänkte avviker eller återfaller i brott. Utskottet förutser också en rad svårösta problem vid ett bifall till motionen, samtidigt som utskottet instämmer i att det kan behövas särskilda insatser av olika slag för ungdomar under 18 år som häktas. Som utskottet anförde förra året bör detta dock även i fortsättningen vara en fråga för kriminalvården.

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 159 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet ser det givetvis som mycket positivt att Socialdemokraterna och utskottsmajoriteten säger att man kan behöva se över om det behövs särskilda regler när det gäller ungdomar och att man ser dessa särskilda behov.

Att man inte har kunnat gå oss till mötes när det gäller § 12-hemmen kan vi förstå, med tanke på motiveringen. Däremot undrar jag om det är möjligt att man även från socialdemokraterna kan tänka sig att åtminstone driva frågan om att faktiskt se över regelverket vad gäller häktet. Det är vad jag hoppas på. Kanske kan man ha speciella regler som är utformade mer efter ungdomarnas behov än efter de vuxnas behov. Det har vi när det gäller kriminalvården i övrigt och även i andra sammanhang men alltså inte vad gäller häktena. Där saknas den här särskilda regleringen.

Är man alltså från socialdemokraterna beredd att åtminstone gå vidare och titta på frågan för att se om det går att hitta en annan lösning?

Anf. 160 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Som jag nämnde i mitt anförande instämmer jag i det men det är en fråga för kriminalvården, så vi får göra vårt bästa när det gäller att se till att kriminalvården tittar på detta. Ungdomar som är under 18 år och som häktas behöver särskilda insatser.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU6
Vissa näringspolitiska frågor

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 161 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! När näringsutskottet nu återigen skall diskutera näringspolitiken kan jag bara konstatera att regeringen ännu inte har förmått att genomföra den nödvändiga förnyelse och förändring som krävs för att vi skall få ett gott näringsklimat som gagnar företagande, jobb, tillväxt och välbefinnande.

I vår internationaliserade värld utsätts företagen för en knivskarp konkurrens. I minst lika hög grad har konkurrensen hårdnat mellan länder och regioner. Vi ser hur företag och individer söker sig till de miljöer som erbjuder de bästa villkoren för företagande och förtjänst. Det som vi nu ser hända beror på att den svenska politiken inte klarar sig i den internationella konkurrensen.

I den dynamiska tid som vi befinner oss i och där förändringstakten är så svindlande snabb är det direkt destruktivt att regeringen – som en överksam men pratglad – bromskloss sitter fast i gamla systemmodeller och hindrar nödvändiga förnyelseprocesser.

Sverige har halkat efter och är numera sämst i Norden i fråga om BNP-utveckling. Det är trist att konstatera att vi i rapport efter rapport har sjunkit ned i konkurrens- och tillväxttabellerna. Särskilt trist är det eftersom Sverige skulle ha lyckats så mycket bättre om regeringen hade fört en klokare politik.

På en hel del områden ligger Sverige i framkanten internationellt. ISA och andra bedömare har pekat på konkurrensfördelar när det gäller forskning och utveckling, kvaliteten i telekommunikationer och annan IT-infrastruktur, datatäthet, internationellt management och ledarförmåga i företagen. Regeringen kan knappast ta åt sig äran för detta.

De områden som försämrar Sveriges konkurrenskraft har däremot regeringen ett direkt ansvar för. Svagheter som ISA och andra pekar på är individbeskattningen, skattetrycket, arbetskraftskostnaderna, osäkerheten kring EMU, arbetsrätten och tillgången på kompetens.

Det här är inga nyheter för oss i näringsutskottet. När vi för drygt ett år sedan anordnade en hearing i utskottet med anledning av NUTEK:s rapport om att vart femte företag avsåg att flytta sitt huvudkontor var Ericssonchefen Lars Ramqvist mer än tydlig när han beskrev Sveriges svagheter och vad som måste göras. De svagheter som Lars Ramqvist beskrivit och det recept som han gett är exakt samma som utländska kvalificerade bedömare av vårt land har gett Sverige. Det schweiziska institutet IMD, World Economic Forum, OECD, EU-kommissionen och flera andra har länge rått Sverige att sänka skatterna och avreglera arbetsmarknaden. Fraser Institut har visat på hur Sveriges låga rangordning när det gäller ekonomiska framsteg hänger samman med låg rankning när det gäller ekonomisk frihet. Sverige har stora möjligheter att vända den här nedåtgående spiralen.

De stora förändringarna i världsekonomin, marknadsekonomin intåg i gamla planekonomier, den nya informationstekniken och en serie andra

teknologiska genombrott öppnar för nya möjligheter för företagande, jobb och tillväxt – många gånger i helt nya branscher.

Sverige har just nu en gyllene möjlighet att som världsledande land inom IT-området skapa tillväxt och välfärd. Regeringens senfärdighet och ointresse när det gäller att snabbt anpassa politiken till dagens konkurrensförutsättningar riskerar att tvinga även framtidsbranschen IT att lämna landet.

Regeringen tar inte sitt ansvar när det gäller att skapa bästa möjliga klimat för företagande och jobb. Det räcker inte att bilda samtalsgrupper och att prata vackert om företagande, utan det krävs konkreta förändringar så att enskilda människors initiativkraft och vilja att ta ansvar uppmuntras och så att entreprenörskap underlättas.

Herr talman! Alltsedan Essenmötet 1994 kräver EU att medlemsländerna förbättrar företagsklimatet i bred bemärkelse – lägre skatter, flexibel arbetsrätt och färre och enklare regler.

I Luxemburg i november 1997 åtog sig medlemsstaterna att minska de allmänna omkostnaderna och den administrativa bördan för företagen bl.a. vid anställning. Vidare åtog sig medlemsländerna att uppmuntra initiativ till egenföretagande genom att minska de hinder som inom skattesystem och sociala trygghetssystem kan försvåra övergång från anställning till egenföretagande. EU förväntar sig att den svenska regeringen skall prestera resultat på bl.a. avregleringsområdet.

Medan Storbritannien, Holland, Danmark och andra medlemsländer har genomfört förändringar som påtagligt förbättrat företagsklimatet och ökat sysselsättningen har Sveriges regering pratat en hel del men hittills åstadkommit alltför lite.

Småföretagsdelegationen har i sju rapporter presenterat allt som allt 77 konkreta förslag till förenklingar för småföretagen. Det är förslag som är väl genomtänkta. De flesta förändringarna är det mycket lätt att genomföra. Trots allt fagert tal från regeringen har endast ett fåtal av Småföretagsdelegationens förslag konkretiserats. En del aviseringar om framtida åtgärder och lämnade uppdrag har gjorts men ingen vet vad resultatet av detta blir.

Besvikelsen hos småföretagen är stor över att så lite hänt, och misstron sprider sig över att regeringen hittills inte har gjort någonting alls när det gäller merparten av Småföretagsdelegationens förslag. Näringsutskottets majoritet visar genom ett uttalande till regeringen att man finner kritiken från företagen befogad. Ändå ställer man inte helt och fullt upp bakom de konkreta förslagen.

Moderaterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centern kräver i en gemensam reservation att Småföretagsdelegationens förslag snarast skall genomföras. Vi kräver att det sätts upp ett tydligt mätbart mål för avregleringsarbetet och att ansvaret för regelförenklingar skall ligga på högsta politiska nivå för att få högsta möjliga effekt. Vi kräver att företagsregler skall genomgå en översyn. Enligt ”solnedgångsprincipen” skall onödiga regler rensas bort. Det skall vara lätt att få F-skattsedel. Registrering av företag skall ske hos *en* myndighet, och ett Internetbaserat informationssystem skall skapas för företagare. Kommunal näringsverksamhet skall inte tillåtas konkurrera ut småföretag. Vi vill se en attitydförändring så att myndigheternas förhållningssätt inför småföretagare ändras så att småföretagaren blir bemött som en kund.

Herr talman! Viktigast av allt är att attityderna till företagare förändras. Sverige måste bli ett land där företagare och företagande sätts i centrum. Det måste utgå ett tydligt budskap från politiker och myndigheter att det är viktigt och hedervärt att starta, driva och äga företag och att tjäna pengar. Det är detta som är grundbultarna i skapandet av det goda företagarklimat som vårt land så väl behöver.

Positiva attityder till företagare och ett förbättrat företagsklimat är lika viktigt för storföretagen som för småföretagen. Vi måste ta till vara Sveriges fördelar och ta bort tillväxthindren. Vi moderater vill förnya och förändra så att den snabbt växande IT-branschen liksom tjänste- och turistnäringen och företagsamheten över huvud taget kan utvecklas inom vårt land. Sker inte en snabb anpassning av politiken riskerar vi att se ytterligare utflyttning av såväl stora som små företag.

En förutsättning för att Sverige skall kunna ta till vara alla de möjligheter som globaliseringen medför är att vi kan tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen i fråga om villkoren för företag och investeringar.

Herr talman! Vi moderater står bakom sex reservationer till detta betänkande. Självfallet stöder jag dem alla helt och fullt, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Herr talman! I detta betänkande på s. 15 i majoritetens text finner jag en konstighet som jag vill ställa frågor kring. Jag läser följande: "Vidare gäller enligt en bedömning av den amerikanska handelskammaren att Sverige tillhör en grupp av fem länder som har det bästa företagsklimatet bland utvecklade industrinationer."

Jag har inte hört talas om denna utredning. Jag har satt en assistent på att ta reda på varifrån de här påståendena kommer.

Herr talman! Detta måste vara den mest dolda utredning som finns, om den över huvud taget finns. Amerikanska ambassaden känner inte till den. Exportrådet känner inte till den. De har satt sina medarbetare på att försöka få fram bakgrunden till detta.

Jag tycker att det är allvarligt om det i ett betänkande från näringsutskottet hänvisas till en utredning som det inte finns någon hänvisning till varifrån den kommer och var man kan finna den och läsa den. Jag vill att Barbro Andersson Öhrn klargör detta.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

Anf. 162 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Detta betänkande behandlar yrkanden om alltifrån näringspolitikens inriktning till pyrotekniska varor. De tyngsta delarna handlar dock denna gång om hur man skall förenkla reglerna för småföretag och hur kapitalförsörjningen till små- och medelstora företag skall fungera på ett bättre sätt än i dag. Självfallet vill partierna dessutom framföra sin helhetssyn på näringspolitiken.

Vad gäller frågan om regelförenkling kan jag säga att det denna gång var mycket nära att vi blev eniga i utskottet. Utskottet konstaterar att regeringen presenterat ett antal åtgärder som tillgodoser flera av motionsyrkandena. Utskottet vill dock gå längre. Man vill ha en årlig redogörelse till riksdagen om regelförenklingsarbetet. Utskottet framhåller vidare vikten av att den befintliga regelmassan, och inte bara nya regler, uppmärksammas.

Detta var emellertid inte tillräckligt för de borgerliga partierna. De önskar ett uttalande om omedelbara åtgärder på regelförenklingsområdet. Man kan fråga sig vad de vill vinna med detta. Hade det inte varit starkare med ett helt enigt utskott?

Kanske finner man svaret på denna fråga när man läser den samlade högerens reservation om näringspolitikens inriktning. Det är nämligen en sällsynt gnällig och falsk eländesbeskrivning av Sverige och dess företagsklimat. Man gör sak av påståendet att Sverige skulle ha sjunkit till 17:e plats i industriländernas välståndsliga. I sammanhanget borde man då också ha förklarat varför Sverige ändå är så pass rikt att vi är den tredje största nettobetalaren till EU-budgeten.

I den borgerliga reservationen noterar man motvilligt att Sverige är världsledande på utbyggnaden av och funktionaliteten i telenätet, på investeringar i forskning och utveckling och när det gäller en rad faktorer som rör företagsledning och personalpolitik. Andra starka sidor är att vi har en liten och väl fungerande offentlig byråkrati.

Efter detta beröm av Sverige kommer dock nådastöten, nämligen påståendet att dessa starka sidor inte skulle vara politiskt påverkade. En neutral bedömare skulle nog anse att de här uppräknade starka sidorna är ovanligt väl kopplade till medvetna politiska åtgärder.

De borgerliga partierna stöder sig på s.k. konkurrenskraftsundersökningar som säger att Sveriges konkurrenskraft är svag beroende på att skatterna är för höga, på att vi har för stora offentliga utgifter och på en omfattande reglering av arbetsmarknaden. Har någon hört detta förut?

Reservanterna drar sig inte för att spekulera i det faktum att fler högskoleutbildade numera kan och vill arbeta utomlands. Man säger: Om nuvarande trend fortsätter kommer utflyttningen av högskoleutbildade att motsvara antalet utexaminerade om tio år. Det är i sanning en patriotisk analys. Har mina borgerliga kolleger glömt hur vackert ni tidigare talat om det nyttiga utbytet av medborgare mellan Europas stater?

Utöver denna gnälliga och falska beskrivning av Sverige återkommer reservanterna med jämna mellanrum till de punkter som man anser är grunden till Sveriges problem och dåliga företagsklimat: Europapolitiken, skatterna, utbildningen, löntagarnas rättigheter och energipolitiken.

Detta är naturligtvis vanlig moderat politik. Möjligen förvånas man lite av den tydliga nedtoningen av kritiken mot energipolitiken. Man skriver i reservationen att det finns risk för att den nuvarande energipolitiken kan leda till höjda elkostnader. För endast något år sedan sade man att energiomställningen skulle leda till dubbla och tredubbla elpriser. Vi får vara glada för denna tillnyktring. Samtidigt är verkligheten den att elpriserna faktiskt faller rejält till problem för kärnkraften och tyvärr också för utvecklingen av ny hållbar elproduktion.

När moderaterna tillsammans med kd och Folkpartiet svartmålar Sverige och som motiv använder skattepolitik, arbetsrättslagar och energipolitik kommer man väldigt långt från verkligheten. Den politik den samlade högern driver här i riksdagen ligger hästlängder från den vanlige företagarens problem. Även moderata kommunalråd i drabbade orter som Bengtsfors och Fridafors torde ha svårt att förstå den moderata riksdagspolitiken. För vanliga företagare, moderata kommunalråd och löntagare är det inte skatterna, arbetsrätten och energipolitiken som är problemet.

Norrköping, Bengtsfors, Fridafors, Hultsfred m.fl. orter som drabbats av att företag flyttar sin produktion, lägger ned eller strukturerar till annan ort blir inte hjälpta av den moderata politiken. Att dessa företag läggs ned beror nämligen inte på de svenska skatterna, på turordningsreglerna eller på att kärnkraften skall avvecklas.

Fru talman! Jag vill peka på ett antal orsaker till att fabriker och arbetstillfällen försvinner – orsaker som sällan kommer upp till diskussion.

För det första: Ericsson i Norrköping och Hawker Batteri i Hultsfred aktualiserar frågan om det är alltför små kostnader för ägaren förknippade med att lägga ned företaget i Sverige jämfört med i övriga Europa. Det finns olika regler i de olika staterna, men man kan ändå slå fast att det är dyrare att lägga ned verksamheten i samtliga övriga stater än vad det är i Sverige. I Tyskland får företaget betala upp till 18 månadslöner vid uppsägning, och i t.ex. Belgien och Spanien är det än dyrare att lägga ned eller säga upp anställda. En företagskoncern med företag i både Sverige och en eller flera andra europeiska stater räknar på nedläggningskostnaderna när den vill rationalisera produktionen. Då blir det billigast att lägga ned den svenska tillverkningen.

För det andra: I det aktuella fallet Bengtsfors vet vi att nedläggningen underlättades av direkt statligt stöd på 75 miljoner från ett annat land – detta i ett EU som skall vara en gemensam marknad.

För det tredje: Direkta statliga stöd ges i Europa och övriga världen till det egna landets varvsindustri – upp till 9,5 % direktstöd. Norge försökte minska sitt stöd men har beslutat att återgå till EU-nivån 9,5 %. Enda landet utan varvsstöd är i dag Sverige. Är det någon som är förvånad över att den svenska varvsnäringen håller på att försvinna? Är moderaterna nöjda med vad man åstadkommit när det gäller svensk varvsnäring?

För det fjärde: Ytterligare exempel på hur arbetstillfällen försvinner är när företag vill koncentrera sin tillverkning och därför lägger ned en av sina enheter. I de flesta fall är det omöjligt för de anställda att ta över ägandet, men det finns fall där detta skulle vara möjligt. De vill då köpa lokalerna och driva samma verksamhet som tidigare. Den gamle ägaren är villig att sälja men förbjuder samtidigt att lokalen används till samma produktion som tidigare. Man vill naturligtvis inte ha den konkurrensen.

Jag frågar mig vems intresse lagarna skall stödja. I exempelvis slakteribranschen torde det vara en fördel både ur konkurrenssynvinkel och ur djuretisk synvinkel om det finns lokala alternativ.

Detta är fyra exempel som i dag är viktiga orsaker till att arbetstillfällena försvinner. Det är verkligheten i dag ute i landet – en verklighet som den samlade högern blundar för eller åtminstone inte vill prata om.

En ytterligare orsak är naturligtvis svårigheten för mindre företag att få tillgång till riskkapital. Ett företag som växer behöver rörelsekapital, men tyvärr är det i dag väldigt svårt för ett traditionellt tillverkningsföretag att få denna hjälp. Det svenska bankväsendet fungerar inte i detta avseende. Man tar ingen hänsyn till fyllda orderböcker eller goda framtidsutsikter. Privata kapitalister eller riskkapitalbolag är heller inte intresserade av att satsa på exempelvis en nyuppstånden husfabrik i de småländska skogarna.

Den enda möjlighet som återstår är då statliga ALMI, NUTEK, Industrifonden eller sjätte AP-fonden. Men det behövs mer resurser och en tydligare inriktning mot regionerna utanför storstadsområdena. Underleverantörerna till fordonsindustrin lever farligt. I Bengtsfors och Nol och på andra ställen finns det exempel på vad som nu händer på underleverantörssidan. För att man skall kunna möta internationaliseringen fordras både kapital och nytt kunnande. Vi riskerar annars tiotusentals arbetstillfällen. Företagen har huvudansvaret, men staten bör understödja den nödvändiga förnyelsen. Därför vill Vänsterpartiet stärka det statliga riskkapitalsystemet och rikta det mot de regioner som i dag lider av hög arbetslöshet och utflyttning. Vi ser dessutom mycket positivt på LO:s ambitioner att i likhet med fackföreningsrörelsen i Kanada utveckla en organisation som aktivt går in på kapitalmarknaden.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 9. Och jag vill meddela att om reservation 9, mot all förmodan, skulle falla kommer Vänsterpartiet att stödja reservation 8.

Anf. 163 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Lennart Beijer gör tricket! Han säger att moderaterna svartmålar Sverige.

Vi beskriver först de möjligheter som vårt land har. Sedan refererar vi till de mycket kvalificerade olika utländska institutens redogörelser för den svenska konkurrenskraften och utvecklingen i den svenska ekonomin. Vi är allvarligt bekymrade över den utflyttning av stora företag som vi ser i dag och den smygande utvecklingen där delar av företag lämnar vårt land. Vi får en allt större kunskapsflykt, dvs. *brain drain*.

Jag refererade IMD, OECD, World Economic Forum, EU-kommissionen och Fraser Institut. Är det Lennart Beijers uppfattning att dessa kvalificerade institut svartmålar Sverige?

Anf. 164 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är naturligt att Moderaterna, som oppositionsparti, lägger fram sin egen syn på hur näringsklimatet skall förbättras.

Jag vänder mig mot att man kan läsa flera sidor med reservationstext där det bara är fråga om hur dåligt ställt det är i det här landet. När ni någon gång försöker ta fram de positiva sidorna, vilket naturligtvis är

svårt att undgå, måste ni hela tiden understryka att det har skett *ändå* och att det inte beror på något speciellt svenskt politiskt agerande.

Likaså tycker jag att sådana här texter eller en sådan här svartmålning, som jag ändå vill säga att det är, inte är särskilt bra för vare sig nya företagare i Sverige eller utländska investerare. Om de skulle läsa dessa reservationer undrar de naturligtvis vad det är för något land som de tänker satsa på. Jag tycker att ni går till överdrift, och jag skulle vara väldigt tacksam om vi tillsammans ändå kunde ha samma siffror som grund. Sverige är t.ex. en av de stora nettobetallarna till EU:s budget. Det om inte annat borde få en och annan att inse att det kanske inte är så dåligt i det här landet som ni säger.

Anf. 165 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Alla de fördelar som jag nämnde i mitt anförande har främst tillkommit genom att vi har kvalificerade svenska företag med erkänt duglig ledning i vårt land. Men det handlar också om politiska beslut, som t.ex. den borgerliga regeringens mycket lyckade avreglering av telemarknaden. Den har bäddat för den utveckling inom IT-branschen som vi nu ser.

Lennart Beijer kanske inte läser alla de rapporter som jag har läst. Men han kanske läser Aftonbladet. Den 25 februari var det ett stort uppslag i Aftonbladet om något som jag tycker borde bekymra även Vänsterpartiet. Man hade gjort en undersökning som visar följande:

Vart sjätte storföretag räknar med att flytta concernledning, staber eller juridisk hemvist till utlandet inom fem år. Vart fjärde storföretag kommer troligen att flytta delar av eller all produktion utomlands senast år 2004. Vart fjärde storföretag räknar med en utlandsflytt av forskning och teknisk utveckling. 42 % av de undersökta företagen kommer sannolikt att flytta antingen ledningsfunktioner, produktion, forskning eller teknisk utveckling utomlands inom fem år. Vart sjätte företag anger det svenska företagsklimatet som flyttskäl, och vart tionde företag uppger brist på kvalificerad personal som skäl till en framtida flytt av forskning och teknisk utveckling.

Detta står att läsa i Aftonbladet. Oroar inte detta på något sätt Lennart Beijer och Vänsterpartiet? Det här spelar ju inte bara roll för de företag som är tillfrågade. Utan det handlar också om alla deras underleverantörer och underleverantörernas underleverantörer. Det är den här oron för Sverige som vi ger uttryck för i betänkandet.

Anf. 166 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Vi är mycket oroade över den höga arbetslösheten och den alltför låga sysselsättningen. Men jag kan inte gå därifrån till att säga att det svenska företagsklimatet är så dåligt att en stor del av den svenska industrin flyttar ut. Den här frågan trodde jag liksom att jag svarade på när jag tog upp ett antal punkter förut som visar att nedläggningar i Norrköping och på andra ställen och utflyttningar från Sverige varken beror på skatter, arbetsrättsregler eller energipolitik.

Dessutom måste man, Karin Falkmer, säga att vi har det utbyggda tele nätet och forskning och utveckling. Och vi har en bra personalpolitik i det här landet. Det beror väl inte bara på företagsledning utan också på att vi har en arbetsrättslig lagstiftning som har drivit den frågan framåt.

Likaså har vi en väl fungerande offentlig byråkrati. Detta måste väl ändå anses handla om beslut som ligger ganska nära den politiska nivån.

När vi pratar om risken för att företag flyttar skulle jag vilja fråga Karin Falkmer om hon är nöjd med den situation som vi har fått när det gäller svensk varvsindustri.

Anf. 167 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Frågan är om det inte är på det nya Näringsdepartementet, det s.k. superdepartementet, som dagens variant av kejsarens nya kläder vävs och beundras. Men de nya kläderna förmår inte dölja att den politiska ledningen står naken när det gäller nödvändiga åtgärder. Frågan är om socialdemokraterna över huvud taget är kapabla att övergå från prat till handling.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation nr 5. Jag står självfallet bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till endast en reservation.

Det här betänkandet bygger på motioner från höstens allmänna motionstid. Betänkandet behandlar bl.a. frågor om näringspolitikens inriktning, statliga företag, regelförenklingar och riskkapitalförsörjning.

Fru talman! Vi lever i dag i en internationaliserad tillvaro. Människor, kapital och företag rör sig snabbt och enkelt över nationsgränser och placerar sig där jordmånen för tillväxt är god.

Denna nya situation ställer stora krav på Sverige. Erbjuder vi en jordmån som gör att nya företag startas och expanderar i Sverige och att Sverige finns med på listan över tänkbara länder när etableringar planeras? Är skatterna i vårt land för företagen sådana att de kan konkurrera med dem i omvärlden? Är personskatterna så utformade att de attraherar människor med expertkunskaper att välja att flytta till Sverige snarare än att motverka detta? Har vi i Sverige en sådan stabilitet när det gäller spelreglerna för företagen att Sverige framstår som ett bra land att etablera sig i?

Tyvärr är svaren på de här frågorna nedslående. De är nedslående med tanke på den höga arbetslösheten och naturligtvis med tanke på våra möjligheter att långsiktigt finansiera angelägna åtaganden inom t.ex. vården och omsorgen.

Alldeles nyligen lämnade ISA, Invest in Sweden Agency, en rapport till regeringen. ISA är inget näringslivsorgan, inget SAF-styrt institut, utan som bekant den statliga myndighet som på regeringens uppdrag skall verka internationellt för information och kontakter med utländska investerare i syfte att förstärka det näringsliv som verkar i Sverige.

I rapporten redovisar man klimatet för utländska investeringar i Sverige. Man kan studera några tabeller som kan vara av ett visst intresse för kammaren och för diskussionerna om näringsklimatet i Sverige. En tabell visar ländernas konkurrenskraft enligt den s.k. IMD-rapporten. Bland 46 länder som jämförs kan vi konstatera att Sverige år 1996 låg på fjortonde plats, år 1997 på sextonde plats och år 1998 på sjuttonde plats. Några år tillbaka, år 1994, låg vi på nionde plats. På några få år har vi rasat från nionde till sjuttonde plats när det gäller förmågan att uppvisa ett klimat som gör att företag kan tänkas välja Sverige som etableringsort.

Om vi tittar bara på vår närmaste omvärld, länder som naturligtvis kan vara alternativa etableringsländer för internationella företag som

skulle kunna tänka sig Sverige, kan vi se att vi ligger efter Danmark, efter Finland och efter Norge.

En annan tabell i ISA:s rapport handlar om WEF:s, World Economic Forums, lista över konkurrenskraften. Där låg Sverige år 1996 på tjugoförsta plats, år 1997 på tjugoundra plats och år 1998 på tjugotredje plats. Också här hamnar vi på efterkälken när vi tittar på våra nordiska grannar.

Det här var många siffror, men jag tror att det är värdefullt att göra en internationell utblick.

Några faktorer har förbättrats under de senaste åren. Det gäller inte minst statens ekonomi och ränteläget i Sverige. Detta kan vi glädja oss åt. Men medan vi gläder oss fortsätter vi att rutscha utför i den internationella jämförelsen. Jag tror att det är viktigt att ha detta klart för sig när vi diskuterar det som det här betänkandet handlar om.

Lennart Beijer, Vänsterpartiets representant, tycker att detta är gnälligt och svartmålande. Lennart Beijer är nöjd med situationen. Han är belåten med läget i Sverige. Det här är naturligtvis en situation som är svår att förklara för den sjuksköterska som nyligen förlorat jobbet eller för den metallarbetare som är arbetslös. Ingen ansvarig politiker borde kunna vara nöjd med situationen.

Lennart Beijer försöker i sitt inlägg hävda, om än på några omvägar, att det faktum att utländska investeringar inte hamnar i Sverige möjligen kan bero på de gnälliga reservationer som är fogade till betänkandet. Även om utskottets betänkanden är läsvärda tror jag att det är ganska få utländska investerare som använder dem som underlag när man jämför länder. Det är andra saker som avgör det här.

En annan linje som Lennart Beijer driver är att det är för billigt att lägga ned företag i Sverige och därför försvinner de. Ett enkelt sätt är då naturligtvis att göra det dyrare och besvärligare, i hopp om att detta skulle leda till ett blomstrande näringsliv. Det är naturligtvis en linje som är alldeles felaktig. Nya jobb kommer enbart till när enskilda människor finner det vara mödan värt att starta ett företag eller utveckla ett befintligt. Det går inte att kommendera fram nya jobb; det är någonting som Lennart Beijer, kanske mer än de flesta i kammaren, borde ha skäl att begrunda.

Fru talman! Den första reservationen till det här betänkandet handlar om näringspolitikens inriktning. Om den politik som där översiktligt presenteras genomfördes skulle det innebära en kulturrevolution. Sverige behöver fler människor som känner att klimatet är sådant att de vågar ta språnget och starta ett företag. Sverige behöver bli en miljö som gör att företagaren vågar utvidga verksamheten och anställa nya medarbetare.

Vi beskriver där vad vi tror behövs. Lennart tycker att det är gnälligt.

Det handlar om

- attityderna gentemot företagande och företagare,
- skolans roll, en skola som bättre förklarar hur ekonomi och företagande fungerar,
- en politisk ledning som begränsar statens roll till det som staten bör ägna sig åt – kanske mindre av företagande på den kommersiella marknaden,

- att dubbelbeskattningen avskaffas, som gör att det är mer lönsamt för en privatperson att investera i s.k. riskfria investeringar än att placera pengar i företag,
- att personbeskattningen sänks,
- mer av avregleringar,
- att arbetsrätten bättre anpassas till de mindre företagens situation,
- att öppna den privata tjänstesektorn,
- mer av långsiktigt tänkande från den politiska ledningen.

När det gäller frågan om regelförenklingar har vi tillsammans med Centerpartiet, Moderaterna och Folkpartiet i en reservation krävt att regeringen nu går från ord till handling. Från Näringsdepartementets sida pratas det mycket – väldigt mycket – men åstadkoms lite – väldigt lite. Om vi skall kunna bryta denna olyckliga utveckling i Sverige och hävda oss i den internationella konkurrensen måste det till en ny politik som underlättar företagande, expansion och etableringar.

Fru talman! Jag har försökt beskriva att Sverige befinner sig i en bekymmersam situation. Vi förlorar företag, kunniga medarbetare och huvudkontor till andra länder som förmår att skapa ett bättre klimat än det som Sverige i dag förmår att erbjuda. Man kan, som utskottets majoritet, säga att det mesta är bra och att annat kommer att kunna ändras i framtiden – efter utredande, efter partiöverläggningar eller i någon proposition i en avlägsen framtid. Men det duger inte. Vi kan inte fortsätta att gå när andra springer.

Anf. 168 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Nu är det faktiskt så att samtidigt som många företag tyvärr har flyttat ut från Sverige, eller planerar att flytta ut, sker det också rätt stora investeringar från utländska investerare i Sverige. Dessutom har vi en del intressanta svenska företag som Getinge, som säger att man självklart lägger sig i Sverige, just beroende på att företagsklimatet är så pass bra som det är.

Göran Hägglund ser inget problem med att det är så billigt att lägga ned företag i Sverige. Jag menar inte heller att lösningen skulle vara att ha en jättehög kostnad, men kanske har tiderna ändå förändrats så mycket att vi inte klarar att ha för stora skillnader i dessa avseenden gentemot våra konkurrent- och grannländer som också, naturligtvis, vill ha ny sysselsättning. Vi borde åtminstone ha ett läge där kostnaden för nedläggning av företag i Sverige är likvärdig med samma sak i Tyskland. Vi kanske inte kan nå upp till de toppnivåer som Belgien och Italien har, men vi borde i alla fall försöka hitta någon sorts balans.

Avslutningsvis: Tycker Göran Hägglund att skatter, arbetsrätt och energipolitik är de verkligt tunga frågorna i dag för att lösa sysselsättningsfrågan?

Anf. 169 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det är riktigt som Lennart Beijer säger: Det kommer en del direktinvesteringar till Sverige. Men tyvärr är de investeringarna inte

av den arten att det kommer personer eller företag hit och säger: Låt oss starta en ny, stor fabrik i Sverige som innebär si och så många nya jobb. Huvuddelen av de direktinvesteringar som sker i Sverige sker genom att utländska företag eller koncerner köper befintliga företag i Sverige. De är ganska billiga i dag vid en internationell jämförelse, dels på grund av valutans värdering, dels på grund av att de bedöms ha en sämre intjäningsförmåga. Det är alltså billigt att köpa befintliga företag. På det sättet är det många arbetstagare som får nya arbetsgivare, men det blir inte särskilt många nya jobb till följd av dessa nya arbetsgivare. Det är ju det stora problemet.

En fråga var om det är för billigt att lägga ned företag. Det skulle kunna vara ett intressant sätt att försöka tvinga företagen att upprätthålla en verksamhet som inte är lönsam genom att göra det ännu dyrare att lägga ned. Men jag tror att det är en ganska dålig strategi om man också tror att det behövs nya företag för att kunna skapa nya arbetstillfällen i Sverige. Det är klart att de människor som funderar på att starta ett nytt företag kommer att tänka sig för både en och två gånger, med tanke på det risktagande som företagande innebär, om det skulle bli ännu dyrare än vad det är i dag att lägga ned företag. Är det för billigt att lägga ned företag? Nej, det är för dyrt att starta och driva företag. Det är det som är problemet, Lennart Beijer.

Anf. 170 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det är viktigast att vi får ett nystartande av företag. Just av den anledningen för vi fram behovet av att ytterligare stärka riskkapitalsystemet. Här har vi pekat på att den del av Sverige som ligger utanför storstadsregionerna inte är av intresse för det privata riskkapitalsystemet. Vi har också sagt att det är viktigt att ytterligare skjuta fram de statliga riskkapitalbolagen.

Jag har sagt att jag håller med Göran Hägglund om att vi inte skall ha så hårda regler att det nästan skrämmer företagandet i landet. Men ett problem har trots allt uppkommit de senaste åren. Det är i dag för stor skillnad mellan att lägga ned företag i Sverige och i Tyskland eller Italien.

Även om vi vill ha ny sysselsättning och nytt företagande må väl Göran ändå hålla med om att det innebär ett visst problem att vi får situationer där de utländska ägarna, eller för den delen svenska ägare, ringer till sina lokala platschefer i Sverige och frågar hur mycket det kostar att lägga ned i Sverige och blir överraskade av att det är så pass billigt. Då sitter vi ju illa till. Det är i alla fall en försvårande process som inleds på detta sätt. Det tycker jag nog att även Göran Hägglund borde inse.

Anf. 171 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Lennart ställde i sin förra replik frågan om skatter, arbetsrätt och något mer som han räknade upp är de stora problemen. Jag tror inte att det för att ändra situationen i Sverige räcker med någon enstaka åtgärd, utan det behövs nog ett helt batteri av åtgärder. Lennart Beijer tillhör ju ett parti som nära samarbetar med socialdemokraterna, regeringspartiet, och torde ha goda möjligheter att genomföra sin politik, eftersom man befinner sig nästintill i regeringsställning. Vi får väl se vad det kan leda till.

Jag är själv inte särskilt hoppfull med tanke på Vänsterpartiets linje när det gäller attityderna gentemot företagare, när det gäller statens roll som företagsägare, när det gäller dubbelbeskattningen, när det gäller personbeskattningen, när det gäller avregleringar och arbetsrätten eller synen på den privata tjänstesektorn. Men låt oss ändå hoppas.

Jag vidhåller naturligtvis det som jag sade tidigare. Jag tror inte att huvudproblemet är att det är för billigt att lägga ned företag i Sverige, utan problemet är naturligtvis att det är för lite lönsamt i vårt land. Det måste löna sig att starta och driva företag. Det är så nya arbetstillfällen kommer till.

Tack!

Anf. 172 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tänkte tala lite om Centerpartiets syn på företagande. Men låt mig först konstatera att under efterkrigstiden har den förhärskande politiska kulturen i Sverige inte varit företagartillvänd. Små- och egenföretagandet har inte respekterats på ett tillräckligt sätt. Politiken har i hög grad varit koncentrationsinriktad och gynnat de stora företagen framför de små. Stora kapitalägare har gynnats på bekostnad av potentiella entreprenörer och företagare. Det storskaliga ägandet har premierats i såväl privat som offentlig regi. Detta har inverkat skadligt på det svenska näringslivets förmåga att förnyas och utvecklas.

Till grund för människors drivkraft att starta och driva företag ligger olika intressen. Det kan handla om att vilja tjäna pengar, att förverkliga idéer, arbeta självständigt, kunna styra sin tid lite mer själv eller kanske rentav ägna sig åt sin favoritsysselsättning. Samhället gynnas av att företag startas, drivs och utvecklas. Det genererar skatteintäkter som finansierar bl.a. de offentliga utgifterna. Företagsamheten är också grundläggande för att åstadkomma sysselsättning, som i sin tur genererar sysselsättning och tillfredsställelse hos människor på andra sätt. Samhället måste skapa goda förutsättningar för företagande.

Hur göra? Ja, företagaren måste stå i centrum för att man skall åstadkomma ett bättre företagsklimat. Hårt arbetande, riskvilliga företagare måste få tjäna pengar. Det öppnar möjligheter för nya investeringar, fler jobb och tillväxt i vårt land. Vinstintresset är en drivkraft för företag och deras ägande, även om det självklart finns andra skäl till att människor startar och driver företag.

Låg inflation, sunda statsfinanser och låga räntor är viktiga förutsättningar för företagande. Sådana faktorer spelar långsiktigt en stor roll för företagens tilltro till sin omgivning. I sin tur påverkar det viljan att investera och bedriva verksamhet. Låg inflation och låga räntor stimulerar produktiv verksamhet. Ekonomisk tillväxt stimulerar köpkraften i samhället, vilket gynnar företagsamheten genom att efterfrågan på andra företagsprodukter ökar.

Företagandet i Sverige är omgärdat av en mängd regler. Detta regelverk är särskilt betungande för de små och enskilda företagen. Byråkrati kostar tid och det kostar pengar för företaget och för företagaren. Samtidigt bidrar det omfattande regelverket till att det svenska samhället kan betraktas som och är rättssäkert. Ambitionen måste vara att begränsa regelverket och förenkla företagandet samtidigt som rättssäkerheten inte åsidosätts.

Jag tycker att det är beklagligt att utskottet inte har kunnat enas om samstämmiga skrivningar när det gäller att göra företagandet enklare genom förenklingar i regelverken.

Avslutningsvis vill jag säga att företagen behöver stabila och långsiktiga spelregler. Lagstiftningen måste ta hänsyn till företagens villkor. Särskild hänsyn måste tas just till de mindre företagens villkor.

Självklart står jag bakom samtliga de reservationer som Centerpartiet har undertecknat, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 2 under mom. 1 och reservation nr 5 under mom. 3.

Tack, fru talman!

Anf. 173 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Det finns många orosmoment när det gäller näringspolitiken i stort i vårt land. Sverige har sjunkit från tredje till sjuttonde plats i industriländernas välståndsliga. Konkurrenskraften sjunker för tredje året i rad, osv. Ett stort antal undersökningar redovisas i reservation 1, och jag behöver inte här ta tid med att räkna upp dem. Dessutom har Karin Falkmer redan nämnt många.

Men det går lätt att konstatera att Sverige hela tiden halkar efter, trots att vi har en världsledande ställning på en hel del områden – utbyggnad av telenätet, skyddet för intellektuell egendom och investering i forskning och utveckling, för att nämna några. På andra områden är det sämre: höga skatter, stora offentliga utgifter, omfattande regleringar på arbetsmarknaden och en låg investeringsnivå.

En annan sak som har stor betydelse för ett lands konkurrenskraft är om man lyckas behålla den högutbildade arbetskraften. Vi kan bara konstatera att Sverige ligger ganska illa till när det gäller s.k. *brain-drain*, dvs. utflyttning av högutbildade. Vi vet att bl.a. civilingenjörer och civilekonomer försvinner i snabb takt, och jag har kunnat notera detta på nära håll i min egen familj. Vi vet också att det kostar samhället stora pengar att ge högskoleutbildning, och det är *ett* skäl till att vi måste försöka behålla de högutbildade i Sverige.

Lennart Beijer sade i sitt anförande att vi gärna vill att ungdomarna skall få utlandserfarenhet. Det kan jag livligt stryka under. Men det som händer nu är att de alltför ofta aldrig flyttar tillbaka igen. Bl.a. en stor del av de duktigaste eleverna på Handelshögskolan blir kvar i andra länder.

Alla dessa negativa förhållanden har, åtminstone delvis, sin grund i att regeringens politik på många områden försämrar förutsättningarna för företagande – Europapolitik, skattepolitik, arbetsmarknadsregler och till viss del energipolitik. De partier som står för reservation 1 vill ha en politik som skapar nödvändiga förutsättningar för tillväxt och jobb. I reservation 1 redovisas våra förslag, och jag yrkar bifall till den.

Jag kommer, med hänsyn till kammarens tid, inte att yrka bifall till fler reservationer än så.

När det gäller statliga företag följer utskottsmajoriteten upp ett antal motioner från de borgerliga partierna. Vi anser att det arbete som påbörjades under den borgerliga fyrpartiregeringen med att minska statens företagande bör återupptas. Vi vill att regeringen skall lägga fram en plan för försäljning av statliga företag.

En viktig fråga för mitt parti och många andra är att förenkla regelverken för företagen. Det har väckts inte mindre än 19 motioner på detta

område, och jag kan i och för sig ge utskottsmajoriteten rätt i att vissa åtgärder faktiskt har vidtagits. Men det är helt otillräckligt.

I reservation 5 anförs bl.a. att de flesta av Småföretagsdelegationens förslag bör kunna genomföras omedelbart. Jag håller helt med om det. Bl.a. har man sagt att åtgärderna kan grupperas under fyra olika rubriker, där den fjärde handlar om kommunal näringsverksamhet. Det är en punkt som ligger mig alldeles särskilt varmt om hjärtat. Alltför många kommuner bakar bullar, gör smörgåstårter, driver gym m.m. till förfång för småföretagen.

Det är oerhört viktigt för vårt land att det skapas nya småföretag och att de befintliga ges möjlighet att växa. Det behövs en förändring av den allmänna attityden till företagare. Många talar väl om företagen, men det är ofta svårare att tillåta att någon lyckas som företagare – jantelagen är mycket svår att avveckla. För att påverka utvecklingen positivt bör vi vidta ett antal av de åtgärder som tas upp i reservation 6 – IT-kampanj, rekrytering av akademiker, underlätta för invandrare osv.

I betänkandet behandlas ett stort antal områden, och jag skall bara mycket summariskt beröra några av dem. När det gäller riskkapitalförsörjning bildar de fyra borgerliga partierna utskottsmajoritet. Regeringen planerar visserligen en översyn av olika stödformer inom näringspolitik, regionalpolitik och arbetsmarknadspolitik, men vi anser att det också behöver göras en utredning av hur man kan främja bildandet av särskilda riskkapitalbolag.

Ett annat område som är av stor vikt, inte minst i mitt hemlän Västerbotten, är möjligheterna för kvinnor att starta och driva företag. Andelen kvinnor som är företagare är lägre i Sverige än i jämförbara länder. Viktiga åtgärder som kan vidtas för att öka kvinnors företagande är t.ex. att stärka etableringsfriheten i den offentliga sektorn, att upphandling inom den kommunala sektorn verkligen sker i konkurrens och att öppna marknaden för hemnära tjänster. I reservation 13 begär moderaterna, kd och vi i Folkpartiet att riksdagen skall göra ett uttalande som bl.a. innehåller dessa åtgärder.

Centern har föreslagit att riksdagen skall uttala att medel fortsättningsvis skall avsättas för verksamhet med kvinnliga affärsrådgivare. Jag kan i mycket hålla med om det kravet. Men eftersom NUTEK är i färd med att färdigställa en redovisning av sina åtgärder för kvinnors företagande, som enligt uppgift skall redovisas den 30 juni i år, tycker jag att vi skall vänta med att ta ställning till denna fråga och återkomma till hösten.

Till sist några ord om turismen. I reservation 17 framhålls att det är mycket viktigt för turistnäringen att de regler som gäller är långsiktigt stabila och likvärdiga med dem i andra länder och i andra näringar. Reservanterna anför bl.a. att en utredning bör göras om transporterens betydelse för denna näring. Jag ställer mig bakom reservationen, men jag yrkar inte bifall till den.

Anf. 174 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Yvonne Ångström håller med om att det är bra att ungdomen får flytta efter högskolestudierna och pröva sina vingar. Men hon är rädd för att de inte kommer tillbaka. Jag skulle vilja veta på vilket sätt vi kan säga att de inte kommer tillbaka. Är vi så säkra på att de under de senaste åren har försvunnit för evigt?

Likaså tycker jag att Yvonne Ångström skall utveckla på vilket sätt den svenska energipolitiken spelar en så oerhörd roll för det svenska företagsklimatet, som det står i er reservation. Just nu går priserna ned, och det borde gynna en hel del av företagen. Dessutom vet jag att nya energislag skall byggas ut. Det borde också vara positivt utvecklande för företagen.

Sedan var det frågan om bullbakande i kommunerna. Man hör talas om detta då och då. Är det en utbredd verksamhet, enligt Yvonne Ångström?

Anf. 175 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det kan bli svårt att hinna svara på allt detta på två minuter, men jag skall göra mitt bästa.

Jag har mest muntliga utsagor från mig närstående personer i fråga om utflyttning av högskoleutbildade ungdomar. Jag har ingen statistik tillgänglig, men jag har hört att ungefär 25 % av de duktigaste eleverna på Handelshögskolan blir kvar i utlandet. Jag har inga siffror just nu.

Sedan var det frågan om energipolitiken. Jag sade i mitt anförande att energipolitiken spelar en *viss* roll, inte att den är lika viktig som de andra. Detta grundar jag bl.a. på min uppfattning att kärnenergin borde finnas kvar. Jag vet att energin just nu är billigare än tidigare, men på lång sikt kan det vara en fara i fråga om energin.

Jag har många exempel på bullbakandet. Jag skall inte upprepa dem här. I Piteå, Luleå, Lycksele och lite överallt görs det smörgåstårter och bullar. Inte minst finns det kommunala gym. Man tränger ut privata företagare, bl.a. unga kvinnor som har lagt ned stora pengar i nystartade företag.

Anf. 176 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Låt oss koncentrera oss på utflyttning av högutbildade. Det är riktigt att det inte finns någon bra statistik på hur det egentligen är. Det är nog fråga om mycket tyckande. Likaså måste det vara svårt att säga att 25 % av de duktigaste eleverna på Handelshögskolan har flyttat. Kan vi vara så säkra på detta?

Är det inte risk, då man skriver sådana prognoser att om tio år försvinner alla högutbildade ur landet, att man skrämmer lite i onödan?

Anf. 177 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om det. Att tro att hela kullarna försvinner om tio år kan vara att ta i lite i överkant. När det gäller andelen av dem som flyttar ut har jag utsagor från mig närstående personer som sysslar med management i internationella företag. Därifrån har jag fått uppgifterna. Jag har alltså inga skrivna uppgifter, utan detta är sådant vi har diskuterat.

Anf. 178 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! De biologiska processerna ingår i naturliga kretslopp. De drivs av solens energi, är effektiva och produktiva i ordets egentliga mening. Den industriella produktionen bedrivs däremot ofta raka vägen

från gruvan via konsumenten till avfallshögen. Stora förändringar krävs, och det snabbt.

Grundprincipen för ett hållbart samhälle är att det som är hållbart långsiktigt också blir lönsamt kortsiktigt. I dag är det ofta tvärtom. För att komma till rätta med detta krävs en grundläggande grön skatteväxling, dvs. sänkta skatter och avgifter på arbete och höjda skatter på energi, råvaror och utsläpp.

Men näringslivet måste också vara socialt hållbart. Det måste vara en naturlig del av samhällets sociala struktur. Det är viktigt att människor känner att de kan påverka och ha överblick. Småföretag, självstyrande företag och kooperativa företag är ofta del i ett socialt sammanhang, där det inte bara handlar om vinstmaximering. Förutsättningarna för samhällsengagemang motverkas när näringslivet globaliseras, ägandet flyttar långt bort och strukturerna blir otydliga och anonyma. I dag ser vi att utvecklingen leder bort från självtillit, ansvarstagande och delaktighet. Stegen från nationella företag till multinationella blir allt vanligare. I sådana företag finns det inte längre någon som helst solidaritet med något hemland, än mindre med någon bygd. I dag ser vi hur ofta en konservativ kapitalistisk planeekonomi är på väg att växa fram. Den typen av företag tenderar att flytta produktionen till områden där skatten och arbetskraftskostnaden är låg och där miljökrav och arbetslagstiftning försummas.

Vi anser att politikens roll inom näringslivet framför allt är att skapa lagar och regler som underlättar mångfald och förändring samtidigt som sociala och miljömässiga aspekter får sätta gränserna.

Fru talman! Vi anser att det är viktigt att våra skogar, vattenfall och andra naturresurser ägs av människor som har lokal förankring. Vi vill inte att transnationella eller multinationella intressen skall ta över våra naturresurser. Självbestämmande och självtillit är grundläggande för en positiv utveckling.

Miljöpartiet eftersträvar ett differentierat och decentraliserat ägande bestående av privata, kooperativa, kommunala och statliga företag. Genom en generell ekonomisk politik vill vi stimulera de små företagen i enskild och kooperativ ägo. 95,6 % av alla företag i Sverige är småföretag med mindre än tio anställda, och de har 22 % av alla anställda. Dessa företag har en potential till att anställa betydligt fler om krånglet, hindren och flaskhalsarna åtgärdas. Svenska myndigheter är tyvärr av tradition extremt storföretagsfixerade. Regler och stöd för näringslivet har utformats efter de stora företagens behov och är ofta mycket dåligt anpassade till de små. Ändå är det de små företagen som skulle kunna vända utvecklingen så att fler människor faktiskt fick jobb.

Småföretagsdelegationen har genomfört intervjuer med småföretag för att få deras bedömning av stödet i form av rådgivning och information som staten ger via ALMI, Exportrådet och NUTEK och som kostar 250 miljoner kronor per år. I en förstudie av Riksdagens revisorer går det att läsa om resultatet av intervjuerna. Företagarna förde fram en mycket kritisk bild av statens kunskaps- och kompetenshöjande insatser. De menade t.ex. att rådgivarna lever i en annan verklighet och aldrig kommer i kontakt med de problem som företagarna själva möter. De tyckte att ingen lyssnar på vad de säger och att det behövdes tolkar för att förstå statens rådgivare. Företagarna tyckte att organisationerna saknade förståelse för företagande. ALMI fann å andra sidan i sin egen kundundersök-

ning att personalen ansågs kompetent och kvalificerad, fast man ansåg att det var svårt att föra över kunskap till småföretagen.

Jag tyckte att det var lite humor i det här, men det är uppenbart att skall det bli någon förbättring av stöden måste utvärderingarna i fortsättningen göras av oberoende aktörer.

Fru talman! Sverige har präglats av frivilligorganisationer och folkrelser och byggt på idealitet och ett stort socialt kapital. Engagemanget i dag är vikande. Vitaliteten och ansvarstagandet försvinner sakta men säkert. Vi får ett passiviserat samhälle. Människor förväntar sig att myndigheter skall fixa så att nya arbetstillfällen kommer till. Det är viktigt att ändra på det här och ge förutsättningar för utvecklingsarbete på lokal nivå. Den offentliga lokaliseringpolitiken och näringspolitiken måste utvecklas i nya processororienterade banor och ge människorna instrument att själva utveckla försörjningsmöjligheter. En processororienterad utveckling tar tid men blir alltid förankrad, skapar engagemang. Det är också viktigt att man arbetar i nätverk av olika slag.

Jag vill gärna ge ett exempel på hur stat, kommun, företag och byalag gemensamt skulle kunna främja en hållbar utveckling i Västerbotten och Norrbotten.

Staten bör se till att allt laxfiske på blandbestånd upphör – detta för att hindra utrotning av vildlaxen. Fisket på blandbestånd sker i Östersjön. Ge de fåtaliga yrkesfiskarna, ett tiotal båtar, laxpension och reservera fisket för uppväxtälvarna.

Laxens värde mångdubblas när den används i turistiskt sportfiske jämfört med när den fiskas i Östersjön. Låt oss restaurera lekområdena i älvarna så att de kan fyllas av lax och annan fisk. Sedan kan lokala företag och byalag blomstra när de gemensamt och i nätverk med andra turistiska satsningar utvecklar det turistiska sportfisket. På så sätt ser vi till att vildlaxen överlever, att lokalsamhällen och byar överlever och att bygderna kan utveckla och leva av sina speciella naturgivna tillgångar på ett bärkraftigt och kulturellt hållbart sätt. Varje älvdal har sin särart och varje turistsatsning får sin egen profil. Det kan vara alltifrån ett fiske av lax i en reglerad älv med bekväma campingstugor i närheten av affärer, kulturarrangemang, dansbanor till vildmarksfisket i den orörda älven med strapatser och övernattningar i det fria. Längre upp i älvdalarna kan det kombineras med vildmarkssafari och med kvalificerade guide turer i urskogen eller fjällen och spännande besök hos samer i deras traditionella näring.

Vad som behövs är ett positivt helhetsgrepp från bl.a. statens sida. Som det nu ser ut är risken att man t.ex. låter vildlaxen utrotas av kortsiktiga skäl, och med det utrotar man även mängder med framtidsjobb och hopp för älvdalarna i glesbygden.

Fru talman! Vi lever i en tid som rymmer unika möjligheter och stora hot: å ena sidan centralisering, arbetslöshet, fattigdom och miljöproblem och å andra sidan gemenskap, frihet och gröna lösningar.

Fru talman! Det är oerhört viktigt att Sverige får ett näringsliv som i större utsträckning kan förnya och förändra sig. Nya företag måste få en jordmån att växa i och de som redan finns måste kunna utvecklas genom nya idéer och projekt. Innovatörer och uppfinnare behöver få betydligt bättre utvecklingsmöjligheter.

Under 1998 nettoexporterade Sverige patent, licenser och royaltyn för nära 500 miljoner kronor. Från 1992 till 1998 visar Riksbankens statistik att Sverige sålt licenser värda 5,2 miljarder kronor mer än vad vi köpt. En kvalificerad uppskattning är att det betyder en förlust på mellan 120 000 och 600 000 nya jobb. I stället för att skapa företag säljer vi idéer till utlandet.

Ett annat problem för uppfinnare och småföretagare är att de inte längre kan försäkra sig mot patenttjuvar. De kan inte få ett effektivt skydd som täcker höga rättegångskostnader. Det är viktigt för Sverige att detta problem får en bra lösning.

Ytterligare en svårighet är tillgången på riskvilligt kapital.

Miljöpartiet föreslår att regeringen tillsätter en kommission som verkligen förstår problemen för små uppfinnare och innovatörer. Kommissionens uppgift skall vara att komma med förslag till ett åtgärds paket så att vi får behålla idéer, idésprutor och jobb i Sverige.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 12.

Anf. 179 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tror att jag håller med Ingegerd Saarinen om det som hon sade om vildlaxen. Men samtidigt vill jag ta upp frågan om anställningsregler och arbetsrättens roll i vårt samhälle.

I åratal har kampen stått mellan den politiska högern och arbetarrörelsens partier om hur arbetsrätten skall se ut i det här landet. I alla år har den politiska högern velat försäkra för löntagarna när det gäller anställningstrygghet och alla andra delar som ingår i arbetsrätten. Man ser arbetsrätten som ett hinder för företagets utveckling.

Efter många herrans år har högern nu lyckats att få med Miljöpartiet på ett beslut om att undanta två anställda från turordningen i företag som har upp till tio anställda. Jag undrar om Ingegerd Saarinen är klar över hur detta kommer att drabba de svagaste grupperna i samhället. Hur kommer detta att drabba de kvinnliga löntagarna som vi av erfarenhet vet är särskilt utsatta när små företag behöver säga upp anställda?

Anf. 180 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att de borgerliga efter långt om länge har lyckats att få med oss, utan vi har länge velat ha den här förändringen. Vi har haft ett sådant förslag i vårt partiprogram hela tiden, så det är ingenting nytt. Alla som har läst vårt program borde ha vetat om det. Det nya är att vi nu har möjlighet att genomföra detta förslag.

De små företagen är väldigt viktiga arbetsgivare. Detta är en av de regler som de har tyckt vara viktig för sin överlevnad. Dessutom vill jag poängtera att det inte är möjligt att undanta två anställda vilka som helst utan det gäller de två som senast har anställts.

Detta förslag är viktigt för småföretagen, och det kan leda till fler arbetstillfällen i förlängningen och inte färre.

Anf. 181 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag vet ju inte hur länge som Miljöpartiet har haft detta förslag på sin dagordning. Men det är först nu som man har fört fram det.

Ingegerd Saarinen nämnde någonting om att det inte skulle drabba så hårt eftersom det bara var de två sist anställda som kunde undantas.

Om ett företag anställer två unga, friska pojkar eller flickor som orkar att springa och som har den nyaste kunskapen och företaget efter någon tid måste säga upp några anställda av lönsamhetsskäl, har Miljöpartiet medverkat till att ge företaget en möjlighet att säga upp de anställda som har jobbat i många år och som kanske inte springer lika fort som tidigare.

Tycker Ingegerd Saarinen att det är en bra utveckling på arbetsmarknaden att skapa denna otrygghet för stora grupper anställda?

Anf. 182 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Den här företagaren har antagligen anställt dessa två nya därför att han behövde dem och deras kompetens. Om han sedan är tvungen att minska sin arbetsstyrka och då tvingas att avskeda de två som han nyss anställt, kanske företaget inte klarar sig. Då kan allihop få gå.

Som vi har tänkt det skall prioriteringslistan finnas kvar. De som var sist anställda kan få stanna, men i övrigt skall listan vara ograverad, så man kan inte avskeda hur som helst. De sist anställda får stanna kvar, men i övrigt är det listan som skall gälla.

Anf. 183 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Ingegerd Saarinen sade bl.a. att nya företag måste få en jordmån så att de kan växa och utvecklas i vårt land. Då vill jag ställa en fråga: Hur kommer det sig att Miljöpartiet säger nej till Småföretagsdelegationens förslag som handlar just om denna jordmån?

Reservation nr 5 handlar om att man skall skapa en jordmån enligt Småföretagsdelegationens förslag. Hade Miljöpartiet stött den reservationen hade vi kunnat genomföra detta. Varför ställde Miljöpartiet inte upp?

Anf. 184 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med Karin Falkmer om att det är viktigt att reglerna förenklas så att det blir mycket enklare för företagen att hantera alla sina papper.

Jag läste väldigt noga vad de borgerliga partiernas reservation rörde sig om för regler. Jag kunde bara hitta två saker som skilde sig från majoritetens förslag.

Först var det detta med solnedgångsparagraf. Det betyder att när en paragraf inte har tillämpats på fem år skall den automatiskt utrangeras. Jag tyckte inte att detta var något vidare klokt förslag. Det kan ju hända att paragrafen behövs det sjätte året, och då blir man tvungen att införa den igen. Det hela borde vara mer flexibelt.

Nu har man lovat att kontinuerligt se över alla regler och ta bort dem som inte behövs. I det fallet tyckte jag att detta var tillräckligt och kanske t.o.m. bättre.

Sedan ville de borgerliga införa en princip om att alla regler skulle vara genomgångna innan valperiodens slut. Jag var väldigt frestad att ställa mig bakom det. Men sedan bestämde jag mig för att inte göra det. Jag tror att ambitionen är sådan, och det är möjligt att det kommer att gå ännu fortare än så. Om verkligheten visar någonting annat kanske jag går med er nästa gång.

Anf. 185 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Jag respekterar Ingegerd Saarinens avvägningar. Men Miljöpartiet har ju faktiskt missat den möjlighet som vi har i riksdagen att genomföra det som så många småföretagare längtar efter och väntar på, nämligen ett genomförande av Småföretagsdelegationens förslag.

Detta har diskuterats ända sedan det första betänkandet avgavs i december 1997. Regeringen har haft mycket lång tid på sig, men man har gjort förfärande lite. Vi i riksdagens kammare har möjlighet att genomföra det som skulle skapa en bättre jordmån för de mindre företagen. Jag konstaterar att Miljöpartiet inte i nuläget, men kanske vid voteringen, ställer upp på just det som Småföretagsdelegationen har föreslagit. Det är en sammansatt delegation av fack, näringsliv, organisationer och myndigheter som har mycket väl balanserade förslag som är brett accepterade, så jag tycker inte att det borde ha varit så svårt att ställa upp på detta.

Anf. 186 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag har fått information om att det arbetas mycket intensivt med detta nu i Regeringskansliet bland alla som har med detta att göra, så jag har förhoppningen att det verkligen händer någonting. Jag tror inte att det hade gått fortare om vi hade bifallit den borgerliga reservationen.

Anf. 187 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s):

Fru talman! Vad kännetecknar ett bra näringslivsklimat? Vilka är förutsättningarna för att få nya företag att etablera sig och för att få företag att växa, att få dem att våga och vilja växa? Det varierar över tiden.

I dag förs en debatt om företagsklimatet utifrån företagsflytt, skatter och arbetsrätt. För några år sedan handlade det om höga räntor, hög inflation och ett förfärande stort antal konkurser.

Det som kännetecknar ett gott näringslivsklimat måste ändå vara att fler får arbete, att fler företag startar, att antalet konkurser minskar, att investeringarna ökar och att företagen har en god lönsamhet.

Det är ju så det är nu och har varit under en tid. Låt oss tro på svenskt näringsliv och svensk entreprenörsanda!

Under de år som vi hade en moderatledd regering försvann 450 000 jobb i den privata sektorn. Inflationen liksom räntan var hög. Vi minns alla 500 %.

Nu har vi med mycken möda och stora uppoffringar från svenska folket lyckats få ordning på ekonomin. Inflationen liksom räntan är låg. Det är en bra grund att stå på. Det finns nu goda förutsättningar för näringslivet att utvecklas, vilket också sker och har skett under några år.

Sedan 1994, då den socialdemokratiska regeringen tillträdde, har en rad åtgärder genomförts för att förbättra företagsklimatet i vårt land: Särskilda medel för kooperativt företagande som gett goda resultat, särskilda åtgärder för kvinnligt företagande med resurscentrum i alla län och i de flesta kommuner, särskilda kvinnolån och rådgivare, förändringar i ägandebeskattningen, miljardsatsningen på Östersjösamarbetet och stora utbildningsinsatser. Vidare har det skett en ökad teknikspridning och ett ökat samarbete med universitet och högskolor. De regioner där högsko-

lorna finns har stor betydelse för små och medelstora företag. Detta arbete måste ytterligare utvecklas.

IUC, Industriella utvecklingscentrum, har också en positiv utveckling när det gäller att stimulera tillväxt och skapa nya jobb, då framför allt i små företag. Sådåfinansiering är ett annat viktigt verktyg för småföretagens utveckling.

Regeringen har tagit första steget för att reglerna för företagen skall förenklas och bli färre. Kring detta för vi ett resonemang i detta betänkande, och det har varit uppe i debatten. Vi är alla överens i sak, även om det finns en reservation. Vi gör också ett tillkännagivande.

Debatten om det svenska företagsklimatet är intensiv. Den hotbild som de borgerliga partierna målar upp är att företagen och investeringarna i nya jobb flyr Sverige i en allt stridare ström. Att den s.k. dubbelbeskattningen och förmögenhetsskatten tvingar företagen ut ur Sverige är myter som man för fram i alla sammanhang.

Självklart spelar skattesystemet och regelverket för näringslivet en viktig roll. Ingen vill ha lagar och regler som hämmar tillväxten och försvårar för företagen. Men de har inte tillkommit för att göra företagarens vardag besvärligare. De har tillkommit för att åstadkomma lika konkurrensvillkor för företagen, för att ge de anställda rättstrygghet, för att förhindra rovdrift på naturen och för att bidra till välfärdsstaten. En bra skola och en utbyggd infrastruktur är bra för näringslivet och företagsklimatet.

De allmänna villkoren för företagande är goda. Vi har en stabil ekonomi med låga räntor och låg inflation, utbyggd teknisk och social infrastruktur, låg bolagsskatt, välutbildad arbetskraft, ansvarsfulla fackliga organisationer, god lönsamhet och stigande börskurser.

Vi har i dag en tillväxt på ca 2 ½ %. Jämfört med i de flesta andra europeiska länder är den faktiskt ganska hög.

Under de tre borgerliga regeringsåren hade vi tre år med negativ tillväxt. Det egendomliga är att Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet än i dag förespråkar denna politik – en politik med ofinansierade skattesänkningar som ledde till den negativa tillväxten, raserade statsfinanser, inflation och höga räntor.

Fru talman! Om man vill påverka utvecklingen och flytta fram positionerna är det tämligen meningslöst att enbart se till allt som är negativt. Den som vill bygga för framtiden måste ta fasta på det positiva och framgångsrika. Man kan inte bortse från det som är dåligt, men om bara detta lyfts fram kommer bördan till slut att bli för tung att bära.

Investerare och företagare betygssätter ständigt världens länder. I globaliseringens tidevarv känns konkurrensen alltmer påtaglig. Vi kan aldrig luta oss tillbaka utan måste ständigt bli bättre för att ligga högt på de återkommande rankinglistorna – listor som inte bara baseras på ekonomiska nyckeltal, utan som till stor del handlar om miljö, utbildning och välfärd.

ISA:s senaste rapport visar att Sverige har blivit en stor mottagare av internationella direktinvesteringar och att antalet utländska företag i Sverige har ökat kraftigt. Investeringsklimatet har i flera avseenden förbättrats. Det innebär dock inte att Sverige kan slå sig till ro. För att slå vakt om sin konkurrenskraft behöver såväl svenska som utländska före-

tag löpande utvärdera olika lokaliseringalternativ för sina ny- och expansionsinvesteringar.

Som framgår av årets rapport ligger Sverige i vissa avseenden i absolut världsklass. Det gäller t.ex. satsningar på forskning och utveckling, kvalitet på telekommunikationer och annan IT-infrastruktur, tillgång på internationell management, bolagsskatten och avsaknaden av korruption.

Saneringen av de offentliga finanserna har bidragit till lägre räntor och en mer stabil makroekonomi. Samtidigt visar internationella jämförelser att Sverige i andra avseenden ligger sämre till. Det gör att förändringar behövs för att slå vakt om och utveckla den svenska attraktionskraften när det gäller internationella företags investeringar.

Att förenkla reglerna för småföretagen förbättrar möjligheterna att starta och driva företag. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte Småföretagsdelegationen, som fick uppdraget att föreslå förenklingar för de små företagen. Samtliga partier har också motionerat om detta. Regeringen har lyssnat till Småföretagsdelegationen och har redan börjat beta av en del av deras förslag. Genom olika beslut har det införts krav på konsekvensanalyser på myndigheter, kommittéer och departement.

I den särskilda tillväxtdebatten sade näringsminister Björn Rosengren bl.a.: ”Reglerna för företagen skall förenklas och bli färre. Ytterligare regelförenklingar kommer att genomföras för att de mindre företagen skall kunna växa och utvecklas. Småföretagsdelegationens förslag analyseras, bearbetas, beslutas och sjösätts. Myndighetsstrukturen ses över för att göra det enklare att starta och driva småföretag. En särskild grupp för regelförenkling inrättas i Näringsdepartementet. Alla nya regler analyseras utifrån ett småföretagsperspektiv.”

Fru talman! Ett bra samhälle ger möjligheter för alla att arbeta. En väl utbyggd gemensam sektor för service till medborgarna är en viktig förutsättning. Kompetensutveckling, utbildning, kunskapsöverföring, fler högskoleplatser är andra viktiga förutsättningar. Tillgång till bra kultur- och fritidsaktiviteter, en bra livsmiljö för alla, liksom möjligheter för människor att utvecklas är också sådant som är bra för företagens vilja till lokalisering.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna nr 3, 8 och 11 och avslag på övriga reservationer samt i övrigt bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 188 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Det är förunderligt att uppleva att Barbro Andersson Öhrn verkar vara så nöjd med det svenska företagsklimatet. Samtidigt har företag efter företag lämnat Sverige. När företag som Stora och Enso går ihop förlägger man verksamheten till Finland. När Merita och Nordbanken går ihop flyttar man till Finland. Volvo, vårt stora flaggskepp, har blivit amerikanskt. Astra har blivit engelskt. Uppräkningen av de större företag som har lämnat Sverige skulle kunna göras mycket längre. Bekymmersamt är också att de mindre företagen, kunskapsföretagen inom IT-branschen, är på väg åt samma håll.

Framtidsföretagen drivs utomlands. Så står det i en tidningsartikel som jag har framför mig. Där beskrivs just hur den *braindrain*, den kunskapsflykt, breder ut sig som vi bl.a. diskuterade för mer än ett år sedan vid näringsutskottets hearing.

Det finns utredningar om detta. Det är stiftelsen Jobs and Society som står bakom. De har visat att nyföretagandet har rasat med 12 % under 1998. När det gäller *braindrain* finns det en utredning av Öhrling, Coopers & Lybrand från 1998 som visar att omkring 15 % av årskullen nyutexaminerade akademiker lämnar Sverige. Bland civilingenjörerna var utvandringen 1997 25 % av en årskull.

Bristen inom civilingenjörsyrket är ett bekymmer bland våra företag. Hur kan Barbro Andersson Öhrn vara nöjd med det svenska näringsklimatet?

Anf. 189 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande att jag är nöjd med delar av det svenska näringsklimatet. Man kan tydligt se att det startas fler företag, att fler får jobb, att vi har en låg ränta, att vi har en låg inflation och att vi har sanerade statsfinanser. Vi har ordning på våra finanser. Men jag sade också att jag inte är nöjd till alla delar. Självklart är det så att vissa saker behöver förbättras. Det försökte jag också säga.

Jag har också sett en artikel om Jobs and Societys utredning i Dagens Industri. Jag kollade upp det där lite grann hos ALMI Företagspartner. Det är en viss nedgång mellan åren 1997 och 1998, dock inte något katastrofras som man försöker få det till. Det finns en stigning fram till våren 1996. Så var 1997 ett sådant där år då det startades osedvanligt många företag. Ser man kurvan rakt upp så är det inget katastrofras. Det är en viss minskning mellan 1997 och 1998.

Karin Falkmer sade i sitt anförande att regeringen inte har genomfört den förnyelse som krävs och att svenska politiken inte klarar sig i konkurrensen. Vi skulle ha lyckats bättre om vi hade fört en annan politik. Menar Karin Falkmer att vi skall gå tillbaka till den politik som vi hade under de borgerliga regeringsåren? Då hade vi förödda statsfinanser. Räntan var 500 %. Vi hade 45 000 jobb som försvann i den privata sektorn, och vi hade 50 000 konkurser. Menar Karin Falkmer att det är *den* inriktningen vi borde ha?

Anf. 190 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Med den politik som vi tillsammans med övriga borgerliga partier står bakom i reservation 1 skulle situationen i Sverige kunna vara så mycket bättre. Vi skulle inte vara i en situation där Jobs and Societys siffror visar att nyföretagandet har minskat med 12 %. Vi skulle inte vara i en situation där storföretag som går ihop med finska företag på grund av dubbelbeskattningen lämnar vårt land och flyttar till Finland. Vi skulle inte ha en situation där småföretagen misstror regeringen beroende på att det har hänt så lite.

I den majoritetstext som finns när det gäller regelförenkling avslöjar majoriteten den inställning man har till de mindre företagen. Man skriver att statsmakterna till befintliga och presumtiva småföretagare skall förmedla en känsla av att de problem och hinder de möter uppmärksammas. Är det en *känsla* Barbro Andersson Öhrn vill förmedla eller är det konkreta förslag som förbättrar de mindre företagens verklighet som är viktiga?

Sedan vill jag ha svar när det gäller den här utredningen som inte någon – amerikanska ambassaden, Exportrådet eller någon över huvud

taget – kunnat tala om vad det är för något. Det är den utredningen Barbro Andersson Öhrn och majoriteten hänvisar till som någon form av desperat bevis för att näringsklimatet i Sverige skulle vara konkurrenskraftigt.

Det är det inte, Barbro Andersson Öhrn. Det tråkiga är att det skulle kunna vara det om regeringen började lyssna på all kritik och alla råd som kommer utifrån och även inifrån Sverige. Sverige har stora möjligheter, men det krävs förändringar.

Anf. 191 BARBRO ANDERSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Ja, Sverige har stora möjligheter. Det har jag också försökt att säga i mitt anförande. Men på den tid då vi hade en moderatledd regering med en politik som Karin Falkmer än i dag pläderar för, det var då 450 000 jobb försvann i den privata sektorn. Det var då vi hade 50 000 konkurser. Det var då räntan var skyhögt. Det var då vi förödde landets finanser.

Ekonomisk tillväxt handlar inte om urholkad arbetsrätt, avskaffad s.k. dubbelbeskattning eller slopad förmögenhetsskatt och sänkta marginalskatter för de allra rikaste. Det handlar inte om att justera lite i marginalen som man skulle göra om hemnära, privata tjänster subventionerades.

Det ligger också en fara i att behandla småföretag för sig och större företag för sig. De lever ju nästan alltid i ett slags symbios, och definitivt på samma marknad. Det är bara de som har som mål att bryta sönder välfärden och åstadkomma ett systemskifte som tjänar på att den här debatten hackas sönder.

Fru talman! Sedan vill jag säga något om de här uppgifterna som vi hänvisar till som kom från den amerikanska ambassaden. Karin Falkmers handläggare har inte lyckats spåra detta. Våra handläggare har lyckats spåra det. Jag skall se till att Karin Falkmer får det här.

Anf. 192 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Så kan man använda talartiden; till att tala om historien i stället för att beskriva den egna politiken.

Barbro Andersson Öhrn säger att vi svartmålar. Hon säger: Man blir glad om man ser på det som är positivt medan det känns tungt om man ser på det som är negativt. Därför väljer vi socialdemokrater att lyfta fram det som är positivt.

Det här hjälper naturligtvis inte de människor som har förlorat jobbet i Sverige. Det arbetslösa vårdbiträdet blir gladare av att räntorna har gått ned, men det löser inte hennes arbetslöshetsproblem. Den arbetslöse metallarbetaren får inte något nytt jobb bara för att man pekar på att statsfinanserna är sanerade. Det behövs något mer.

Vi har visat på ett ras i den internationella statistiken när det gäller näringsklimatet. Sverige har rasat dramatiskt, från nionde plats 1994 till 17:e plats nu senast. Det ändras ju från år till år, så det är svårt att hänga med, men 17:e plats var det nu senast.

När regeringens politik skall presenteras tittar man i propositionslistan, alltså listan över de förslag som skall komma från regeringen i år. Från Näringsdepartementet kan vi nu hitta frågan om förarbehörighet för terrängskoter, behörighet för EU-mopeder osv. Det är säkert angelägna frågor, men det har inte så mycket med näringsklimatet att göra. Är ni

nöjda med situationen? Om inte, vad vill socialdemokraterna göra för att bryta arbetslösheten?

Prot. 1998/99:75
25 mars

Anf. 193 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Jag förstår att Göran Hägglund inte så gärna vill tala om historien, eftersom ni var med på den tiden när allt detta hände, då alla jobb försvann och så många konkurser inträffade under den tid då statsfinanserna raserades.

Jag har inte sagt att jag är nöjd. Jag har sagt att vi är en bra bit på väg. Det finns ett antal positiva saker att peka på. Men det finns också saker kvar att göra, och det sticker jag inte under stol med. Vi har i denna debatt diskuterat mycket och försökt att slå varandra i huvudet med olika rapporter. En av de mest seriösa får väl ändå den från ISA vara, som ju är en statlig myndighet.

Jag vill också peka på en artikel som fanns i Aftonbladet den 4 mars, där det står: Lilla Sverige i världsklass. Där börjar man med att säga att Sverige tyvärr backade en placering under året och hamnade på sjuttonde plats. Det var ungefär det som Göran Hägglund påpekade. Man skulle alltså kunna ge dem som högljutt kritiserat det svenska företagsklimatet rätt. Men riktigt så enkelt är det inte, säger Aftonbladet. När man tittar på vad det är som avgör var man väljer att placera sina pengar då är det nämligen låga kostnader, större marknadsandelar, tillgång till teknologi, dynamiskt klimat, kompetent personal, bra telefonledningar och vägar. Och då ser det genast lite ljusare ut. Och det är då som vi får högsta betyg på ett antal områden. Det tycker jag är bra. På de områden där vi har sämre betyg, tycker jag att det finns anledning att vidta åtgärder.

Anf. 194 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Först och främst skall jag när det gäller historien säga att de ekonomiska problem som Sverige drabbades av 1989–1990 handlade om ett ackumulerat stort problem som vi hade byggt upp under 20–25 år. Och det tror jag att alla seriösa bedömare är överens om. Detta utlöstes under dessa dramatiska första åren på 90-talet. Och jag tror att den som säger något annat antingen inte begriper bättre eller också väljer att bortse från sanningen.

Socialdemokraterna har nu haft makten i fem år och hänvisar ständigt till historien. Hur lång tid skall det gå innan ni tar ansvar för den situation som gäller i dag?

LO-tidningen skrev för en kort tid sedan att LO-ekonomen Edin säger att jämviktsarbetslösheten i Sverige i dag är ungefär 8 %. Arbetslösheten i Sverige kan alltså inte bli lägre än 8 % om inflationen skall hållas på nuvarande nivå. Detta är en intressant siffra.

Men om Barbro Andersson Öhrn och jag är överens om att vi inte kan vara nöjda med situationen som den är i Sverige i dag, vill jag säga att det är ni som har makten. Vad vill ni göra? När kommer åtgärderna? Vilka förändringar skall ske för att vi skall kunna få en förbättring av situationen? Ni har makten. Vad vill ni göra med den?

Anf. 195 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Nej, jag är inte nöjd med den höga arbetslösheten. Det finns ingen socialdemokrat som är nöjd med den höga arbetslösheten.

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Men jag är nöjd med att vi har lyckats vända utvecklingen. Den senaste AKU-undersökningen visar att det har skapats 105 000 nya jobb. Det går sakta men säkert, men det går framåt. Och det är på det sättet som man hela tiden måste jobba. Vi har till vissa delar i detta betänkande visat vilken väg som vi vill gå. Och vi har i andra sammanhang pekat på andra åtgärder som vi vill vidta.

Fru talman! Jag skulle vilja referera lite grann vad Leif Pagrotsky skrev i en artikel i Svenska Dagbladet för ett par veckor sedan. Han skriver där:

Kanske är förmågan att se vår tids möjligheter en generationsfråga. De enkätundersökningar där dagens näringslivstoppar rankar Sveriges företagsklimat andas pessimism och rädsla för framtiden. Jag kan inte låta bli att jämföra med en helt färsk undersökning jag fick i min hand när jag besökte World Economic Forum i Davos nyligen där framtidens spännande ledare redovisade sin syn på länders utvecklingskraft. När de kommer till tals tillhör de fyra nordiska länderna, fyra samhällen byggda på sammanhållning och inkomstjämnning, den grupp av länder där de ser världens bästa möjligheter.

Anf. 196 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! När Göran Persson efter valet utsåg Björn Rosengren och Mona Sahlin till att leda regeringens näringspolitik var det många som såg detta som något hoppfullt. Både Rosengren och Sahlin hade under sina respektive perioder i politisk karantän gjort uttalanden som tydde på att de var villiga att reformera och tänka om när det gällde den gamla tillväxthämmande näringspolitiken.

Dessvärre har de hoppfulla fått se sina hopp komma på skam. Sedan valet i höstas har regeringen demonstrerat en förödande handlingsförlamning. Vad regeringen egentligen vill med den svenska näringspolitiken är svårt att urskilja. Vackra men substanslösa fraser saknas förvisso inte. Men den konkreta politiken som får Sverige på fötter är smärtsamt frånvarande.

Ovanstående beskrivning av verkligheten är dystert. Men dessvärre är det enligt alltfler bedömare en korrekt verklighetsuppfattning. T.o.m. Aftonbladets ledarsida stämmer in i kritiken mot regeringens handlingsförlamning. Som oppositionspolitiker är det inte med någon skadeglädje man bevitnar den nuvarande näringspolitiken, eller snarare frånvaron av densamma. Nej, det är utifrån en uppriktig oro för landets långsiktiga välfärd. I ett läge där svenska företag flyttar utomlands på löpande band, där arbetslösheten fortfarande, trots alla fagra löften, är skyhögt, krävs en radikalt annorlunda politik, en handlingskraftig politik som förmår att skapa nya jobb. För att återigen placera Sverige i toppskiktet i välståndsligan krävs ett näringspolitiskt nytänkande som den socialdemokratiska regeringen tyvärr visat sig oförmögen att forma.

Vi kristdemokrater har, delvis tillsammans med övriga icke-socialistiska partier, stakat ut en framkomlig väg för en gynnsam näringspolitik fylld med konkreta åtgärder för att komma till rätta med tillväxtproblemen, förbättra företagsklimatet och sätta folk i arbete. Våra förslag kan sammanfattas i sex punkter.

För det första krävs goda och stabila spelregler. Statens roll i samhällsekonomin skall vara att sätta ramar och övervaka spelreglerna på

marknaden, ansvara för samhällsplanering och infrastruktur samt skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt. När staten agerar såväl domare som spelare på marknaden är risken stor att konkurrensen snedvrids och att investeringar inte görs på ett optimalt sätt i de företag som har de bästa förutsättningarna. Därför bör en stor del av de statliga företagen bjudas ut på marknaden. Detta skulle, förutom att ge ett rejält tillskott i statskassan, avsevärt förbättra förutsättningarna för de berörda företagen.

För det andra krävs enklare regler, minskad byråkrati och ökad tillgänglighet. Regelverken som berör företagare har under alltför lång tid präglats av ryckighet och av att de har blivit alltmer svåra att överblicka och begripa. Regelmängden har också ökat under de senaste åren. Trots allmän välvilja och politiska deklarationer om att förbättra situationen ökar regelmassan med ca 5 % per år. En svensk företagare har ungefär 4 000 regler och ca 20 000 trycksidor att hålla ordning på. Varje år tillkommer ca 5 000 sidor med omarbetade eller nya regler. Detta är naturligtvis inte rimligt. Den totala regel mängden som berör företagare måste minska. Vi kristdemokrater har presenterat en rad konkreta åtgärder för att förbättra det svenska företagsklimatet när det gäller regler och krångel. T.ex. måste det bli enklare att registrera företag. Företaget skall bara behöva kontakta en myndighet. Detta skall kunna skötas via Internet. Andra förenklingar som måste till är enklare självdeklaration för företagare, enklare allmänna försäkringar osv.

För det tredje måste vi ta småföretagarnas behov på allvar. Småföretagsdelegationens rapport innehåller en lång rad förslag som är av sådan art att de dramatiskt, utan statsfinansiella kostnader, skulle underlätta för småföretagen. De allra flesta av dessa förslag bör därför genomföras omgående.

För det fjärde måste staten underlätta tillgången på riskkapital. Speciellt måste de onoterade mindre och nya företagens finansieringsbehov säkras. Dubbelbeskattningen måste bort. Risksparande skall inte beskattas hårdare än det helt riskfria banksparandet och sparandet i obligationer. En allvarlig effekt av dubbelbeskattningen är att vinster i företagen inte delas ut till de enskilda aktieägarna så att vinster kan strömma över till nya företag där de skulle kunna skapa investeringar och nya jobb. Därmed försvåras det annars naturliga flödet från stagnerande företag och branscher till mer framtidsinriktade.

Staten behöver stimulera privatpersoner till att investera. En väl fungerande marknadsekonomi med god finansiering av småföretag behöver en stor andel privata finansiärer. Därför vill vi kristdemokrater införa ett riskkapitalavdrag på investeringar upp till 100 000 kr i onoterade bolag.

För det femte är det svenska näringslivet i behov av en moderniserad arbetsrätt. Att släpa omkring på en arbetsrättslagstiftning som är anpassad till en näringsstruktur som inte längre existerar är en börda för det svenska näringslivet. Arbetsrätten har huvudsakligen utformats för att passa stora företag och traditionella branscher bättre än små företag och nya branscher. Arbetsrätten måste lämna 70-talet bakom sig och få en form som bättre passar för 2000-talet. Allt fler inser att detta krävs för att möjliggöra framväxt och tillväxt av nya företag. Som exempel kan nämnas regeringens egen småföretagsdelegation som ”bedömer arbetsrätten som ett viktigt område för att förbättra företagens tillväxtförutsättningar”.

För det sjätte måste skatterna sänkas. Skattesystemet måste ge incitament för arbete. Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginals katt om 50 % måste få gälla. Den statliga skatten skall därför uppgå till 20 % och värnskatten slopas.

I dagens Svenska Dagbladet finns det en intervju med Franco Fedeli, vd på det framgångsrika svenska Internetbolaget Icon Medialab. Han var exempelvis med i Rosengrens tillväxtgrupp tillsammans med bl.a. Volvochefen. I en kommentar till nyheten om att de blivit uppköpta av amerikanska IPG säger han i dag: På sikt flyttar vi huvudkontoret och ledningen till USA.

Dessutom står det så här i tidningen:

”De flesta hos oss är högutbildade och unga. Inget hindrar oss från att flytta. Det är oundvikligt och det måste sossarna fatta nån gång, säger Franco Fedeli som efterlyser ett reformerat skattesystem.”

Vidare måste arbetsgivaravgifterna sänkas. För framför allt små företag med endast ett fåtal anställda innebär arbetsgivaravgifterna en betydande kostnad i verksamheten och om man skulle vilja nyanställa. För att underlätta för de mindre företagen vill vi kristdemokrater att arbetsgivaravgifterna reduceras med totalt tio procentenheter på löneunderlag upp till 900 000 kr om året.

Till sist, fru talman! Det här landet behöver en rejäl attitydförändring vad gäller företagare och företagande. Företagande har ofta från vänsterhåll setts som någonting skumt som bör kontrolleras så hårt som möjligt. Visst minns vi 70-talets barnprogram med den hårdhärtade och cigarrökande företagaren med dollartecken i ögonen, med en högsta önskan om att göra de fattiga fattigare och sig själv rikare. Ingen vill identifiera sig med honom. Vi måste skapa en annan bild av företagandet – ett attitydklimat där företagande ses som någonting fint, positivt och samhällsnyttigt.

Fru talman! Skall vi kunna finansiera vård, omsorg och värdighet i den omfattning som vi önskar, då krävs det mera pengar och resurser – med andra ord: en större kaka. Men man kan inte dela en större kaka än den som bakats. Man måste först skaffa fram ingredienser till en större kaka och se till att förutsättningar finns att få den bakad. Där är därför som vi efterfrågar en handlingskraftig näringspolitik.

Anf. 197 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Jag har ett par frågor till Mikael Oscarsson. Detta med att ett antal företag har flyttat från Sverige med sina huvudkontor kan naturligtvis bero på att de tycker att företagsklimat, skatter eller arbetsrättsförhållanden är för hårda i Sverige. Men kan det inte också bero på att riktigt stora företag börjar växa ur lilla Sverige och på något sätt tvingas ut i stora världen? Det är väl en ganska naturlig utveckling i vissa sammanhang som vi kanske inte skall glömma bort.

Mikael Oscarsson talade också om goda och stabila spelregler. Jag kan inte låta bli att då säga följande. De goda spelreglerna måste väl gälla *hela* arbetsmarknaden, för det är väl inte bra om man skulle ta beslut och vidta åtgärder som river upp det samarbete som finns på den svenska arbetsmarknaden och som vi genom åren har blivit ganska berömda för. Nog måste man väl säga att förslaget om att börja tafsa på arbetsrätten genom att undanta två personer i turordningen är ett sätt att skapa oro.

Känner inte Mikael Oscarsson någon oro för att sådana här åtgärder just ställer till mer än det smakar på den svenska arbetsmarknaden?

Prot. 1998/99:75
25 mars

Anf. 198 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag citerade tidigare regeringens egen småföretagsdelegation som bedömer arbetsrätten som ett viktigt område för att förbättra företagens tillväxtförutsättningar.

Den lagstiftning som vi har på arbetsrättsområdet tillhör 70-talet. Vi behöver få en förändrad syn på arbetsrätten – vi behöver en mera flexibel arbetsrätt – för att på det viset kunna skapa tillväxtmöjligheter och möjliggöra och underlätta för företagen att ta risken att anställa.

Jag lyssnade på Lennart Beijers inlägg här tidigare när han sade att han trodde att medicinen för det hela är att ha höga avgifter när personal avskedas. Jag tror dock inte att det är medicinen för att få ett slagkraftigt näringsliv.

Anf. 199 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Nej, Mikael, inte heller jag tror att det är den enda medicinen; jag hade väl flera sådana. Jag bara påpekade att det kanske vore bra om vi även i det avseendet kunde ha ungefär samma regler som våra konkurrenter som vi möter på marknaden.

Mikael tog också upp frågan om behovet av en minskad byråkrati. I den egna reservationen säger kristdemokraterna: ”Andra starka sidor” – i Sverige – ”är exempelvis en väl fungerande fondbörs, en relativt liten och väl fungerande offentlig byråkrati och goda förhållanden till omvärlden.” Ni noterar särskilt att den lilla och väl fungerande byråkratin är en tillgång för det svenska företagsklimatet. Är detta något som Mikael inte längre tycker är riktigt?

Anf. 200 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Ni i ert parti har ju de bästa möjligheterna att själva vara med och påverka genom den position som ni har. Annars tycker jag att ni borde stödja de konkreta förslag som vi har lagt fram. Det förvånar mig att ni inte har stött vårt yrkande om att se till att de konkreta förslag förverkligas som Småföretagsdelegationen har lagt fram.

Majoriteten säger, på tal om regelförenklingar, på ett ställe i betänkandet: ”Det är viktigt att statsmakterna till befintliga och presumtiva småföretagare förmedlar ’en känsla’ av att de problem och hinder som dessa möter uppmärksammas och att ansträngningar görs – – –.” Jag tror inte att det här landets småföretagare känner sig nöjda med att statsmakterna förmedlar en känsla, utan jag tror att de vill se konkreta åtgärder och att förslagen från Småföretagsdelegationen förverkligas, så att det inte bara blir tomma ord. Sådana har näringslivet hört alltför mycket av. Det är inte det som får vårt land på fötter och det är inte det som gör att vårt land får den tillväxt som vi så väl behöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU8
Vissa energipolitiska frågor

Anf. 201 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Under debatten om det föregående betänkandet restes frågan: Har energipolitiken någon betydelse för näringsklimatet? Påverkar energipolitiken möjligheten att etablera och behålla jobb här i Sverige? Jag trodde inte att jag skulle få höra en sådan fråga ställas här i riksdagen.

Jag som kommer från ett län mitt i Bergslagen åker nästan varje dag förbi företag och verksamheter som är beroende av en väl fungerande energipolitik. Bara i mitt län, Örebro län, är det 4 000 direkt anställda i elintensiv industri. Det är klart att jag skulle kunna åka till Degerfors eller Hällefors eller ställa mig på torget i Karlskoga, Garphyttan, Frövi, Rockhammar eller Örebro och fråga alla dem som jobbar i elintensiv industri om de tror att energipolitiken har någon betydelse för möjligheten att behålla jobb och företag i Sverige.

I hela Bergslagen och som ett pärlband efter Norrlandskusten har vi mängder av företag och verksamheter som är beroende av tillgång på el till konkurrenskraftiga priser. Det handlar om skogsindustri, stålindustri, kemiindustri och gruvor. Det är tiotusentals människor som är direkt anställda och jobbar i de här traditionella svenska basindustrierna som jag tror skulle tolka det som ett direkt hån att få höra frågan: Spelar energipolitiken någon roll för näringsklimatet?

Det är klart att man kan lösa det så som Miljöpartiet vill göra, när man dömer ut gruvverksamheten som ett angeläget intresse för Sverige, som man gjorde i näringsutskottet i dag. Om man dömer ut en hel näringsgren minskar behovet av el, och när man väl har slaktat gruvorna blir det inte mycket kvar av SSAB i Luleå, Boliden eller Skellefteå. Då minskar elbehovet drastiskt.

Det är inte bara industrianställda som är beroende av säker tillgång på el. Det är också mängder av skogsägare i Norrlands inland, i Svealand och i Götaland, som levererar sina produkter till en industri som är extremt elkrävande och som använder de mest elkrävande mekaniska processerna som bland de bästa sätten att ta till vara de långa fibrerna i den svenska granen. Man kan undra om majoriteten möjligen har någon gissning varför det inte planeras några nya investeringar i skogsindustrin de närmaste åren.

Den energipolitik som förs, med avveckling av väl fungerande, miljövänliga kärnkraftverk, har lagt sig som en blöt och kall filt över den elintensiva industrin. Den hämmar investeringarna. Den hämmar framtidstron.

Vad tror ni engelsmännen säger i Avesta Sheffields styrelse när man diskuterar var verksamheten skall ligga i framtiden? Är det i Degerfors eller Avesta, med den svenska skakiga energipolitiken, där man inte är säker på om kärnkraften och elförsörjningen kommer att vara kvar? Eller tror ni möjligen att man argumenterar för Sheffield som en bättre plats?

Den energipolitik som förs i dag är inte bara skakig och skadlig, utan den är också dyrbar på många sätt. Vad skulle hända om regeringen mot förmodan får rätt i Regeringsrätten? Var skulle man ta pengarna? Hur många miljarder får det kosta?

Lennart Beijer sade i den föregående debatten att det är alldeles för billigt att stänga företag i Sverige. Och så vill man själv vara med och genomföra den i särklass dyraste stängningen av företag som kan komma att ske i Sverige. Hur många miljarder tycker vänstern att det är värt? Hur många miljarder får det kosta att stänga väl fungerande kärnkraftverk?

Alternativet på kort sikt är kolkraft och på medellång sikt fossilgas. Det är klart att man kan säga, som näringsminister Björn Rosengren, att energipolitiken har varit framgångsrik eftersom den har lett till import av billig dansk kol. Självt är jag inte riktigt lika entusiastisk över detta miljömässiga misslyckande, som det faktiskt är att ersätta ren svensk produktion av el med skitig dansk kolkraft.

På en punkt har energipolitiken varit lyckad, nämligen den avreglerade elhandeln. Här är det lite synd att socialdemokraterna senarelade den reformen ett år. Vi kunde ha sett fördelarna ett år tidigare om det inte hade varit för senfärdigheten.

Vi har sett avregleringens effekter hittills framför allt på produktionsledet, och nu börjar vi se dem också i konsumentledet. När vi tidigare har tagit beslut om att ta bort timmätarkravet kan vi nu konstatera att marginalerna för de vanliga små konsumenterna sjunker drastiskt. Man talar i dag om marginaler ned mot 1 till 3 öre per kilowattimme. Det kommer att leda till en slakt bland många elhandelsbolag. Jag tror att det inte är en alltför djärv gissning att anta att nio av tio elhandelsbolag kommer att vara borta om fem år.

Det här ställer också större krav på den statliga tillsynen av nätverksamheten. Risken är uppenbar att många av energibolagen kommer att vilja korssubventionera sin elhandel, genom att plocka ut ohemula vinster ur den nätverksamhet som man har monopol på för att subventionera elhandeln.

Här måste jag beklaga att majoriteten inte har velat gå med på större och mer skärpta krav på tillsynen av nätverksamheten. Vi har haft en svag och ineffektiv nätmyndighet, mycket beroende på att verksamheten flyttades ut till Eskilstuna och de flesta slutade på myndigheten. Det behövs en kraftigt skärpt kontroll för att inte ohemula vinster skall tas ut ur den verksamhet som man har monopol på.

Sedan vill jag också något beröra den storskaliga introduktionen av fossilgas som vi har diskuterat i betänkandet. I reservationen säger vi: ”Utskottet avvisar alla planer på en storskalig introduktion av naturgas (fossilgas). En sådan ökad användning av naturgasen skulle leda till en väsentlig ökning av koldioxidutsläppen och omintetgöra koldioxidmålet. Vidare skulle naturgasen endast i mycket begränsad omfattning komma att tjäna som utbyte för olja och kol eftersom dessa bränslen redan har ersatts av biobränslen. I stället blir det biobränsleanvändningen i de kommunala värmeverken i södra och mellersta Sverige som kommer att hotas.”

Jag och många med mig ställde oss frågan: Varför var inte Centern beredd att skriva under på detta? När nu Centern hade möjlighet att skapa

en annan majoritet i utskottet, med ett klart ställningstagande mot en storskalig introduktion av fossilgas, valde man att inte göra det. I stället valde man att tillsammans med majoriteten skriva det mycket dramatiska: ”--- är det inte aktuellt med en storskalig introduktion av naturgas ---.” På det viset gör sig Centern till medhjälpare i en storskalig fossilgasintroduktion, hotar därmed bibränslena och går emot alla sina tidigare vackra uttalanden.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationen 1.

Anf. 202 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Riksdagens beslut om energipolitik är mycket viktiga för framtiden. Det är viktigt för våra barn, för våra barnbarn och för deras barn. Dessa mycket långsiktiga beslut som det är tal om måste vara väl underbyggda, och de måste harmoniera med miljöpolitiken och med den ekonomiska politiken. Det går inte att hålla energipolitiken helt fristående.

Samtidigt skall energipolitiken ha som mål att skapa en väl fungerande elmarknad och en god tillgång till energi för industrin och för konsumenterna, och detta till rimliga priser.

Energifrågorna går hand i hand med miljöfrågorna. Det handlar om påverkan på mark, på luft och på vatten. Växthuseffekten – det vet vi – är det allt överskuggande stora miljöhotet i världen. Den svenska uppgörelsen om avvecklingen av kärnkraften bidrar till en negativ utveckling av växthuseffekten genom ökade utsläpp av koldioxid. Vi kan konstatera att regeringen tyvärr inte har tagit dessa frågor på allvar. Det saknas fortfarande ett samlat klimatpolitiskt handlingsprogram.

Enligt Kyotoöverenskommelsen skall ländernas utsläpp av koldioxid minskas, men Sverige har nu förhandlat fram ett undantag som innebär att vi i stället får öka vårt koldioxidutsläpp.

Fru talman! Vi kristdemokrater tar energi- och miljöfrågorna på fullaste allvar. Vi anser att Sveriges energiförsörjning skall växlas om till att baseras på inhemska förnybara energikällor och bränslen. Kärnkraften skall avvecklas, men med förnuft. Den första reaktorn bör enligt vår mening tas ur produktion när motsvarande mängd el kan kompenseras med ny tillförsel och med sparande. Samtidigt skall vi minska och inte öka användningen av fossila bränslen.

Fru talman! Vår syn på riktlinjerna för energipolitiken finns ganska väl utvecklad i vår reservation, reservation 2, till vilken jag härmed yrkar bifall.

Vi kristdemokrater ser med stor oro på planer på en stor naturgasledning genom Sverige. Etablering av en sådan gasledning – en fossilgasledning, som det rätteligen borde kallas – skulle för generationer framöver låsa fast oss vid ökad fossilbränsleanvändning och vidhängande ökade utsläpp av koldioxid.

Den positiva utveckling för bibränsle som vi just nu är mitt uppe i skulle också hotas framför allt i södra och mellersta Sverige.

Jag är mycket förvånad över Centerns nya inställning till ett eventuellt gasnät. Jag vet att ledande företrädare för partiet har varit ute bland väljarna och tydligt markerat partiets motstånd mot alla planer på en gassatsning. Men i utskottet ansluter sig nu Centern till den betydligt mjukare hållning till gasen som majoriteten företräder. Jag ser verkligen

fram emot att av nästa talare i talarstolen få en förklaring till denna omsvängning i en så viktig miljöfråga.

En förtida avveckling av Barsebäcksverket innebär i dagsläget att Sverige blir beroende av import av kraft – en import som till stor del kommer att komma från koleldade verk och kanske också från betydligt mindre säkra kärnkraftverk.

Det är ett minst sagt rimligt krav att avvecklingen skall föregås av en genomgripande miljökonsekvensanalys. Som jag tidigare nämnde kan vi inte acceptera en åtgärd som innebär en medveten ökning av utsläppen av koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider.

Vi läste häromdagen att forskarna nu återigen larmar om försurnings-effekterna i södra Sverige. Man konstaterar att 60 % av skogsmarken i södra Sverige är så försurad att man realistiskt måste räkna med olika skador. Vi vet var svavelutsläppen kommer ifrån. Till mycket stor del kommer de från förbränning av kol och brunkol.

Jag vill säga att jag tycker att det är ganska skrämmande att Tyskland har ställt sig bakom en ny storsatsning på brunkol för att kunna avveckla kärnkraften. Tyskland står inför ett allvarligt miljöhot inte bara mot det egna landet utan även mot andra länder i Tysklands omgivning. Det är ett beslut som har tagits av en rödgrön koalition.

Fru talman! Vattenfalls situation har aktualiserats i samband med beslutet om Barsebäck. Vi kristdemokrater anser att Vattenfall måste få agera självständigt på elmarknaden och på affärsmässiga grunder. Det anges faktiskt redan i riktlinjerna för Vattenfall AB i samband med bolagiseringen 1992.

Statens engagemang i och styrning av Vattenfall bör minska – inte öka. Motionerna om politiska ingrepp i Vattenfalls verksamhet beträffande avvecklingsplan för kärnkraftsinnehavet och försäljning av Vattenfalls vattenkraftverk till landstingen bör därför avslås.

I en reservation som vi har gemensam med Moderaterna och Folkpartiet stöder vi kristdemokrater en socialdemokratisk motion som tar upp behovet av förstärkt tillsyn av de naturliga monopolen på energimarknaden. Vi hörde av den föregående talaren att många kundkategorier har fått betala oskäligt höga nätavgifter då tillsynen av nätverksamheten inte har varit tillräcklig. Tillsynen av taxeutvecklingen när det gäller fjärrvärme har också varit otillräcklig. Vi menar att regeringen bör ta sitt ansvar och på ett bättre sätt övervaka verksamheten och se till att taxorna ligger på skäliga nivåer.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer och ställningstaganden i utskottet, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 2.

Anf. 203 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tänker tala om i huvudsak tre saker i denna debatt: för det första om behovet av en effektivare energianvändning, för det andra om vårt nej till en ny fossilgasledning och för det tredje lite grann om vår reservation nr 10 under mom. 6, som jag härmed yrkar bifall till.

Fru talman! Energi måste tillföras samhället för att det skall fungera. Energi behövs för att förse oss med en hel rad funktioner som vi efterfrågar: ljus och värme, transporter och informationsförmedling, för att nämna några.

Genom hushållning och modern effektiv teknik kan vi få ut fler nytigheter med mindre energiinsats. Vi kan också minska energiefterfrågan genom klok samhällsplanering. Effektiviseringar minskar behovet av tillförd energi och därmed belastningen på miljön. En effektivare användning är dessutom ofta ett bättre ekonomiskt alternativ än stora investeringar i ny energitillförsel.

Ett hållbart energisystem måste till största delen bygga på förnybara energikällor. En effektiv energianvändning innebär framför allt att vi hushållar bättre med energikvalitet. Elektricitet är den mest kvalificerade av alla energiformer och kan användas till nästan vad som helst. Den kan framför allt användas där ingen annan energiform duger. Att använda el till lågkvalitativa ändamål, som uppvärmning av hus, är däremot slöseri, enligt min uppfattning. Till detta räcker det utmärkt med t.ex. biobränsle, jordvärme eller spillvärme vid ganska låga temperaturer.

Fru talman! Det blir ingen storskalig introduktion av fossilgas eller en ny fossilgasledning genom Sverige. Tack vare Centerpartiets motstånd mot en ny fossilgasledning genom södra Sverige och en stor introduktion av fossilgas har en majoritet i ärendet skapats. Vi uttalar klart att vi inte ser det aktuellt med en sådan utbyggnad. Uttalandet bekräftades dessutom av landets miljöminister, Kjell Larsson, vid riksdagens frågestund i dag. Miljöministern fick av centerledaren Lennart Daléus frågan om hur han ser på det här. Han lämnade ett klart besked vid riksdagens frågestund i dag: Det är inte aktuellt med någon storskalig introduktion av fossilgas eller en ny fossilgasledning genom Sverige.

Jag tycker att det är glädjande att de partier som står bakom energiuppgörelsen – Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet – har varit så klarsynta att de även i detta fall har kunnat stå emot den utbyggnad av fossilgasen genom Sverige som en del tänker sig att introducera.

Jag hoppas därmed att jag har givit klara besked såväl till Ola Karlsson som till Inger Strömbom. Jag ser det som populism att de båda ifrågasätter vårt agerande. Vi står fast vid gjorda uppgörelser. Vi har träffat en energiuppgörelse med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Den har lett fram till det här ställningstagandet, som nu är nedtecknat i utskottsmaterialet.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att Vattenfall enligt min och vår uppfattning bör få tydliga instruktioner av regeringen om att bolaget i likhet med en mängd övriga utländska bolag skall utveckla en avvecklingsplan för sitt kärnkraftsinnehav. Vi har utvecklat detta i en reservation som jag redan har yrkat bifall till, men jag gör det ytterligare en gång. Jag yrkar alltså bifall till vår reservation nr 10.

Anf. 204 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Först berörde Eskil Erlandsson det faktum att det kan vara slöseri att använda el till att värma upp hus och att det därför kan vara bättre att använda biobränsle eller pellets. Centern står ju bakom en energiuppgörelse som gör att man får bidrag för att installera bl.a. olje- och gaseldade kaminer. Jag skulle vilja fråga Eskil Erlandsson på vilket sätt det bidrar till att minska slöseriet. Jag skulle också vilja fråga om han tycker att det är väl använda pengar att satsa miljoner på mysbrasor som inte alls påverkar effekten totalt i elsystemet.

Eskil Erlandsson berörde sedan introduktionen av fossilgas, och han försvarade skrivningen bl.a. med hänvisning till energiuppgörelsen. Jag trodde inte att energiuppgörelsen innefattade fossilgasledningar genom Sverige. Därför har jag lite svårt att förstå vad som gjorde att Centern inte kunde ställa upp på den skrivning som finns i reservationen. Det var ju Centern som fällde avgörandet. Det är Centern som har gjort att majoritetstexten inte lyder: "Utskottet avvisar alla planer på en storskalig introduktion av naturgas." Även Eskil Erlandsson måste väl inse att det i alla fall är en nyansskillnad mellan detta och den text som Centern nu står bakom, nämligen "är det inte aktuellt". Det innebär ju att det här kan bli aktuellt lite senare.

Anf. 205 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! För det första skall jag ta upp det sista. Ja, det är en nyansskillnad. Det är därför jag kallar det som reservanterna håller på med för populism och ingenting annat. Man vill köpa sig billiga politiska poäng. Jag hade hoppats att företrädarna för de partier som står på reservationssidan skulle vara mera storstilade politiker som stod upp och kunde sammanfatta sig på ett bättre sätt än man har gjort i det här betänkandet och i den reservation som i stort ansluter till majoritetstexten.

För det andra är energibeslut i likhet med ganska många andra beslut långsiktiga. Vi tycker att det är viktigt att partier som står bakom den här typen av uppgörelser gör det under en lång tid. Det skall vara en kontinuitet, och man skall följa aktuella händelser. Nu är det aktuellt med ansökningar och undersökningar när det gäller att introducera fossilgas i Sverige i en annan skala än vi har i dag. Då tycker vi från Centerpartiet att det är naturligt att vi fullföljer den energiuppgörelse som vi skrev under 1997.

För det tredje sköts en stor del av hanteringen på myndighetsnivå när det gäller omställningsprogrammet. Det är inte upp till mig att döma hur myndigheter agerar och fattar beslut på olika områden.

När det gäller det som Ola Karlsson kallar för mysbrasor kan jag konstatera att de ändå utgör en del när det gäller att minska toppbelastningar under tid då någon annan energi är väldigt dyr att producera, oaktat om det rör sig om fjärrvärme eller elektrisk kraft.

Anf. 206 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att det bara är stilen på de politiker som har skrivit under reservationen som har gjort det omöjligt för Centerpartiet att kraftfullt avvisa alla planer på en storskalig introduktion av naturgas.

Jag trodde att vi möjligen skulle få höra en något bättre förklaring. Kan inte Eskil Erlandsson hjälpa mig, guida mig och beskriva vad som är så hemskt med att säga att man skall avvisa alla planer på en storskalig introduktion av naturgas? Vad är det som gör det så hemskt att Centern inte kan skriva under på det?

I stället förivrar sig Eskil Erlandsson i en energiuppgörelse som egentligen inte handlade om fossilgasen. Den handlade om att ersätta kärnkraften med biobränslen. Det sade man i alla fall, även om jag tror att alternativet på kort sikt är dansk kolkraft och på lång sikt import av fossilgas. Varför är inte Eskil Erlandsson beredd att skriva under på att avvisa en storskalig fossilgasintroduktion?

Jag konstaterar att Eskil Erlandsson också håller med myndigheten. Myndigheten har ju konstaterat att en del av omställningsprogrammen inte har någon effekt. De påverkar inte toppbelastningen. Ett antal miljöer har kastats rätt ut i sjön, både för att installera mysbraser och för att installera olje- och gaseldade kaminer.

Anf. 207 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det är ju så, Ola Karlsson, att om man har gjort en uppgörelse med respektabla människor och respektabla partier som innebär att vi skall ställa om vår energiförsörjning i Sverige under 2000-talet följer man upp aktuella ärenden med samma majoritet i första hand. Det blev möjligt att komma fram till det nej som jag har redovisat här med de i uppgörelsen ingående partierna. Då finns det inget skäl för oss att gå till några andra och fråga om de skulle vilja vara med. Jag tycker i stället att ni borde ansluta er till det som ni också tycker, nämligen att vi skall säga nej till fossilgasen och den storskaliga ledning som planeras genom Sverige. Det är alltså ett kraftfullt nej, och vi har kommit fram till det utifrån den energiuppgörelse som slöts 1997. Vi ser den nämligen som ytterst långsiktig för vår del, och jag hoppas att de andra ingående parterna gör detsamma.

Anf. 208 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag ställde samma fråga i mitt anförande, och trots att Eskil Erlandsson har försökt att ge Ola Karlsson ett svar måste jag säga att jag inte är nöjd med svaret. Jag tycker inte att Centern är tydlig i den här frågan.

Eskil Erlandsson säger att det tack vare Centerns motstånd inte är aktuellt med en gasledning och att Centern skall stå kvar vid energiuppgörelsen. Men energiuppgörelsen är ju inte dagsfärsk. Vad som är dagsfärskt är det finsk-ryska och det nordiska intresse som med stöd av EU jobbar fram konkreta planer för en gasledning genom Sverige.

Då skulle jag vilja fråga: Om nu Centern så tydligt är emot en gasledning, varför ville ni då inte som ett oppositionsparti i Sverige skapa majoritet tillsammans med oss i vår reservation?

Anf. 209 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att jag redan har svarat på Inger Strömboms frågor. Vi har varit tydliga, och vi är tydliga. Det finns ett rysk-finskt intresse i gasfrågan i Sverige. Vi uttalar klart och tydligt att det inte är aktuellt att bifalla detta intresse från den rysk-finska sidan. Det kan inte bli tydligare än så. Frågan är aktuell för närvarande eftersom det intresse finns som Inger Strömbom just redovisade.

Anf. 210 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Vi skulle kunna fortsätta att diskutera så här hur länge som helst. Frågan är alltså inte aktuell. Men den är ju aktuell, säger Eskil Erlandsson. Planerna finns och diskuteras i dag, och de ingick inte i energiöverenskommelsen.

Det Eskil Erlandsson sade tidigare tycks stödja sig på miljöministerns uttalande i kammaren i dag, nämligen att en gasledning inte är aktuell.

Samtidigt är planerna från finsk-ryska och nordiska intressen aktuella. Hur skall vi ha det egentligen? Vad är det senaste gällande budet? Vad är det som är mest aktuellt i dag?

Prot. 1998/99:75
25 mars

*Vissa energipolitiska
frågor*

Anf. 211 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det finns ett intresse hos ryssar och finnar av att transportera ned gas till Europa. Det är aktuellt. Vi uttalar, klart och tydligt, att det inte är aktuellt att introducera den här gasen i Sverige. Frågan är aktuell, men vi säger alltså nej till fossilgas och ledning genom Sverige. Jag kan icke vara tydligare än jag är när jag säger som jag gör.

Anf. 212 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det är en stor och viktig fråga vi diskuterar här i kväll. Som suppleant i ärendet och försvarspolitiker tycker jag att det känns ansvarsfullt att få vara med och försvara energipolitiken.

Energipolitiska frågor är viktiga frågor. Energipolitik har haft en central plats i svensk politisk debatt under många år bakåt i tiden, och energipolitik måste få fortsätta att vara en stor och viktig fråga.

Folkpartiet liberalerna anser att tillgången på energi, energins pris och energins miljöstatus är viktiga incitament för industrins konkurrensmöjligheter, för familjernas ekonomi, för kommunernas och landstingens ekonomi, för drift av skolor, sjukhus och annan offentlig service som är viktig för människors välbefinnande.

Att man i det läget kan föreslå en förtida avveckling av världens modernaste och säkraste energikraftverk, dvs. kärnkraftverket i Barsebäck, är obegripligt för Folkpartiet liberalerna. Visst kommer kärnkraften att avklinga i framtiden, men dess fortlevnad bör av säkerhets- och miljöhänsyn bli föremål för diskussion och lagar om avveckling. Och framför allt: Förtida avvecklingar måste stoppas.

Politiska uppgörelser får inte ha vilka konsekvenser som helst för folkets livsbetingelser. Även Vattenfall AB:s medverkan i beslutet om den förtida avvecklingen är mycket tveksam om man ställer krav på en fri ställning beträffande ett statligt företag.

Arbetsmarknadsläget ute i landet är för många sådant att energipriset kan betyda skillnaden mellan mörker och ljus, kyla och värme, arbete och arbetslöshet. Låt mig nämna Bengtsfors, Töcksfors, Hagfors och Munkfors.

En naturgasledning genom Sverige kan vi från Folkpartiet liberalerna inte heller se som ett bra alternativ, snarare som ett hot mot de biobränsleanläggningar som byggts upp i många av landets kommuner. Vi vill därför yrka bifall till reservation 4 till detta betänkande, NU8. Folkpartiet liberalerna ställer också upp bakom de övriga gemensamma reservationer som här har yrkats bifall till.

Monopolet vad beträffar nätavgifter oroar. Här måste rätt avgifter gälla om vi skall undvika för höga energipriser. Även äganderätten till transport av el på nätet måste kunna konkurrensutsättas.

Transportkostnaderna på elnätet motverkar också konkurrensmöjligheten i sista försäljningsledet av elpriset direkt in till kunden.

Energien får inte kosta ett öre för mycket sett till landets konkurrensmöjligheter inom tillverkningsindustrin, skogsnäringen och besöksnäringen – näringar som betyder arbetstillfällen runtom i hela landet.

Fru talman! Låga energikostnader och miljösäkra energikällor borgar för ett bra företagsklimat i landet och därmed fler arbetsplatser och möjlighet till tillväxt. Det är ju politikernas nya modeord i Sverige, men ett viktigt ord bara om innebörden blir att det skapas tillväxt och att företagare ges lika villkor som i övriga världen, där energitillgången och energipriset är låga. Det är av stor vikt, anser vi i Folkpartiet liberalerna.

Anf. 213 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Både fossila bränslen och kärnkraft måste avvecklas därför att de inte är uthålliga. Det är förenat med stora risker att vänta med avvecklingen, eftersom grundläggande livsbetingelser hotas.

Priset för omställningen av energisystemet blir högre ju längre vi väntar. Jorden tål helt enkelt inte att vi fastnar i vårt nuvarande energisystem. Det leder oss in i en situation som är ekologiskt ohållbar och dessutom så socialt ohållbar att demokratin hotas. De rika industriländerna, som bara är 20 % av jordens befolkning, måste halvera sin energianvändning om vi skall klara av vår gemensamma överlevnad på jorden. Vi hävdar att alla människor skall ha ett rättvist miljöutrymme och att vi alla måste lära oss att leva på ett sätt som alla kan leva på alltid.

Detta medför att vi i vår del av världen måste ändra livsstil. Det finns inget som säger att den nya hållbara livsstilen skulle ge sämre välfärd än i dag, tvärtom. Det samhälle vi lever i nu har trots stor energiomsättning inte lyckats klara målsättningarna om låg arbetslöshet eller stabil ekonomi. Ännu mindre har man lyckats nå miljömålen.

Fru talman! Miljöpartiet anser att användningen av fossila bränslen skall minskas kraftigt, och kärnkraften skall avvecklas helt. Vårt mål är inte att ersätta bortfallet av energi fullt ut. Sol, vind, vågor och biobränslen måste också ses i ett globalt perspektiv. Det gäller att finna en optimal användning snarare än en maximal. Även vindkraftverk, solceller och annan modern teknik medför en miljöbelastning som måste hållas på en för naturen hållbar nivå.

Effektivisering av energianvändning genom en ny modern teknik både i producent- och i konsumentledet är en viktig faktor. Men ännu viktigare är att samhället styrs, främst genom ekonomiska styrmedel, så att energiomsättningen hålls på en ur globalt perspektiv hållbar nivå. Den hittills förda energipolitiken har präglats av tvehågsenhet och ryckighet. Aktörerna på marknaden har inte fått klara spelregler att arbeta efter och har inte fått klara direktiv om hur de långsiktiga målen ser ut. Under sådana omständigheter går det givetvis inte att omställa energisystemet. De som satsar på sol, vind eller biobränslen måste veta hur den långsiktiga energipolitiken ser ut, annars vågar de inte satsa rejält. Samma sak gäller för privatpersoner som skall lägga om sitt energisystem. Den svenska energipolitiken är inte en politik för omställning av energisystemet, utan en politik som i bästa fall kan leda till stängning av två kärnkraftsreaktorer till priset av ökade koldioxidutsläpp.

Miljöpartiets energipolitik innebär till skillnad från regeringens en total omställning av energisystemen till elproduktion med förnybara energislag och en slutgiltig avveckling av kärnkraften till 2010. Vår strategi omfattar hela kärnkraftsavvecklingen, inte bara inledningen. Vår politik har klara definierade mål och skulle ge både producenter och konsumenten

ter långsiktiga spelregler att arbeta efter. Det är vad som krävs för att vi skall få en bra utveckling. Det är vad alla i branschen önskar sig.

Fru talman! Återigen har planer presenterats på ett fossilgasnät i Sverige. Denna gång omfattar det bl.a. en transitledning genom Sydsverige till kontinenten, med 85 mil stamledningar och ca 110 mil lokala ledningar i Sverige till ett pris i storleksordningen 35 miljarder kronor.

Fossilgasen har funnits som en joker i spelet om det svenska energisystemet under snart två decennier. Olika alternativ har diskuterats genom åren. De senast presenterade planerna är i huvudalternativet en svensk ledning från Älvkarleby via Enköping och Jönköping till Ystad. Ledningen länkas också ihop med den befintliga svenska fossilgasledningen på västkusten och kopplas ihop med det kontinentala fossilgasnätet genom en ledning från Ystad till Rostock. Huvudsyftet med den nya fossilgasledningen genom Sverige är att bygga en transitledning för betydande mängder gas till kontinenten. Men ledningen skall naturligtvis dras genom Sverige för att också leverera gas till det svenska systemet.

I fossilgasexploatörernas planer framhålls att fossilgasen i stor utsträckning skall ersätta kol och olja. Men faktum är att det inte finns tillräcklig kol- och oljeanvändning att ersätta för att en fossilgasledning skall bli lönsam. Gasen kommer därför, som tidigare talare sagt, att till övervägande del ersätta existerande och framtida biobränsleanvändning. Detta innebär att koldioxidutsläppen från energisektorn skulle öka dramatiskt.

Fru talman! Miljöpartiet kommer att motsätta sig varje förslag som direkt eller indirekt syftar till att bygga ut det svenska fossilgasnätet eller dra internationella fossilgasledningar genom Sverige. Vi har nu en möjlighet att få majoritet för ett klart nej till nya stora fossilgasledningar genom Sverige. Då skulle saken vara klar, eftersom centerledaren har varit ute i Sverige och talat om att han vill stoppa gasledningar.

Men då inträffar det konstiga i utskottet att Centern inte stöder kravet. I stället skriver de ihop sig med Socialdemokraterna och Vänstern, som båda klart har deklarerat att de vill hålla alla dörrar öppna för en eventuell utbyggnad av fossilgasledningar.

Sedan har Centern mage att gå ut med ett pressmeddelande som säger att det inte blir någon storskalig introduktion av fossilgas och att det är tack vare Centerns motstånd. Det är så att man vill ta sig för pannan. Först avstyrker Centern i vågmästarställning den motion som vill stoppa nya stora fossilgasledningar, och sedan säger de att de har stoppat nya fossilgasledningar.

Då undrar jag: Har Rosengren också ändrat sig? Han sade i en interpellationsdebatt med Marianne Samuelsson att när det kommer in ansökningar om en naturgasledning skall projektet prövas enligt rörledningslagen. Det var hans budskap. Jag undrar också om Barbro Andersson Öhrn har ändrat sig och om Lennart Beijer har ändrat sig. De har båda sagt att de vill hålla dörrarna öppna.

Har verkligen Centern övertygat Socialdemokraterna och Vänstern om att vi skall säga nej till fossilgasledningar, eller handlar det här om en lek med ord, där orden kan ha dubbla betydelser, så att Centern kan låtsas säga nej när man faktiskt säger ja? Det är ett politiskt rävspel.

Jag skulle vilja höra Socialdemokraterna och Vänstern klart deklarerat hur de ser på den här frågan utan att gömma sig bakom att frågan inte är

aktuell, vilket den i högsta grad är, eftersom det finns företag som planerar ledningsbyggen.

Fru talman! Kärnkraftsreaktorerna bör stoppas under timmarna kring årsskiftet 1999/2000. Detta gäller alla kärnkraftsreaktorer, men riksdagen kan ta ansvar bara för de svenska. Effekterna av en allvarlig incident eller ett reaktorhaveri måste vägas mot kostnaderna för att stoppa reaktorerna några timmar. Försiktighetsprincipen borde vägleda oss i det här fallet.

Även om kärnkraftsindustrin har arbetat hårt för att säkra systemen, även om man har gjort allt för att förhindra funktionsfel i något datorpåverkat system som beror på omställning till årtalet 2000, kan man inte vara säker på att ha lyckats. Det kan man inte vara förrän efteråt. Stäng reaktorerna några timmar.

Anf. 214 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Ingegerd Saarinen på vilket sätt reservation 4, som jag förstod att ni yrkade bifall till, på ett bättre sätt än majoritetstexten stoppar introduktionen av naturgas i Sverige. Det var min första fråga.

Min andra fråga är följande. När skall ni förbjuda uttaget av naturgas i den rörledning som allredan finns på västkusten?

Anf. 215 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Vi har inte tänkt förbjuda uttag av gas ur ledningen på västkusten. Vi accepterar tills vidare att gas tas ut där.

Den första frågan gällde på vilket sätt. Er motivering betyder inte att ni stoppar några gasledningar. Åtminstone socialdemokraterna och vänstern menar att det inte är aktuellt, dvs. det finns just nu inga ansökningar. Det är meningslöst om ni menar någonting annat, eftersom ni med den konstellationen inte har majoritet.

Anf. 216 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag inte fick något svar på min första fråga. Vad är bättre i reservanttexten än i majoritetstexten? På vilket sätt garanterar Miljöpartiet och Ingegerd Saarinen i den reservanttexten att det inte blir någon ledning i Sverige? På vilket sätt är den bättre? Jag efterlyser ett svar.

Anf. 217 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Om vi hade fått majoritet hade texten varit bättre. Då hade den betytt att vi säger klart nej till nya stora fossilgasledningar genom Sverige. Men nu fick vi inte majoritet, så då blev den inte bättre. Det blir aktuellt när det blir aktuellt.

Anf. 218 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar näringsutskottets betänkande NU8, *Vissa energipolitiska frågor*. I detta betänkande behandlas dels 17 motioner från den allmänna motionstiden om vissa energipolitiska frågor, dels en motion som väckts med anledning av proposition 1997/98:159 om genomförande av elmarknadsdirektivet.

Jag tänker självklart inte i mitt anförande kommentera varje motion, men däremot kommer jag att kommentera några av reservationerna.

Det första avsnittet gäller att våra riktlinjer för energipolitiken ligger fast. Bakom detta beslut står Centerpartiet, Vänsterpartiet och vi socialdemokrater. Det är alltså de partier som undertecknade energiöverenskommelsen.

Det är viktigt att slå fast att energiomställningen är nödvändig för att åstadkomma en hållbar utveckling och tillväxt. Insikten om detta ligger i riksdagsbeslutet från 1997, i vilket riksdagen lade fast grunden för denna omställning. Målsättningen är att successivt föra oss ut ur ett beroende av uran och fossilbränslebaserad energiproduktion.

Energisystemet skall grundas på varaktiga, helst inhemska, och förnybara energikällor samt en effektiv energianvändning. Utskottet har vid tidigare tillfällen avvisat invändningar mot en energipolitik som redovisas i moderaternas motion 1998/99:N228. De farhågor som man framförde i motionen, dvs. att det skulle bli kraftigt höjda elpriser för industrin och hushållen, finner vi vara överdrivna. Vi ser däremot att priserna sjunker för industrin och hushållskunderna, och vi ser en konkurrenskraftig prissättning som gör att priserna kommer att sjunka även fortsättningsvis.

Jag ser därför framför mig större konkurrens om hushållskunderna, och att de kommer att få ännu lägre energipriser, vilket beror på att vi har gett regeringen i uppdrag att avskaffa timvis mätning för hushållskunderna. Vi ser att många av elleverantörerna ligger i startgroparna, och vi kommer att se många nya aktörer på denna marknad.

I 1997 års energipolitiska beslut framhålls vikten på sådant sätt att svensk industri och samhället i övrigt tillförsäkras el till internationellt konkurrensmässiga priser. Den svenska energipolitiken måste utformas så att denna förutsättning bevaras. Det finns en stor potential för ökad energiproduktion genom fortsatt utbyggnad av de förnybara och därmed hållbara alternativen. Inom industrin, bland hushållen och inom transportsektorn kan endast full effektivisering bidra till att energibehovet minskas. Detta skall ske utan att sysselsättning, produktionskapacitet, konkurrenskraft eller komfort äventyras.

Jag övergår till att kommentera moderaternas motion om naturgas i Sverige.

Moderaterna avvisar tanken på en storskalig introduktion av naturgas i Sverige. Varför säger moderaterna och övriga reseranter nej till en eventuell naturgasledning? Jo, de vill ha kärnkraften kvar. Jag skall ge en kort bakgrund till hur frågan har kommit upp.

Sommaren 1998 tillsatte regeringen en särskild utredare, utskottets f.d. socialdemokratiska ordförande Birgitta Johansson, med uppdrag att se över den lagstiftning som reglerar handel, export och distribution av naturgas och annan rörbunden energi. Det finns i Sverige ingen särskild lagstiftning som reglerar handel med och transport av naturgas. I juni månad 1998 kom ett direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden och för naturgas i Europa, det s.k. gasmarknadsdirektivet. Enligt direktivet skall medlemsstaterna utfärda nödvändig lagstiftning och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast två år efter den tidpunkt vid vilken den träder i kraft. Enligt svensk lag skall det ske senast i augusti 2000.

De partier som står bakom 1997 års energiöverenskommelse säger i sitt ställningstagande att landets elförsörjning skall tryggas genom att energisystem grundas på varaktiga, inhemska och förnybara energikällor samt en effektiv energianvändning.

Riksdagen har fastslagit att användning av fossila bränslen skall hållas på en låg nivå i enlighet med Sveriges åtagande att uppfylla Kyotoöverenskommelsen. Majoriteten i utskottet konstaterar att även om naturgasen är det minst miljöförstörande fossila bränslet är det inte aktuellt med storskalig introduktion av naturgas eller ny naturgasledning genom Sverige. Däremot kan den befintliga naturgasen utnyttjas effektivare. I detta sammanhang vill utskottet anföra att Sverige i arbetet med att bereda EG:s gasmarknadsdirektiv bör uppmärksamma de ogynnsamma effekter för Sveriges utsläpp av koldioxid som en ny naturgasledning genom Sverige skulle förorsaka. Det är av stort svenskt intresse att minska riskerna med kärnkraften i Baltikum och östra Europa och att utveckla ett energisystem kring Östersjön som är säkert, väldimensionerat och ekologiskt uthålligt.

Jag vill avslutningsvis kommentera nätavgifter och Energimyndighetens uppgift. Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna vill att riksdagen med ett uttalande ger regeringen till känna att Statens energimyndighet får i uppdrag att säkerställa att nätverksamheten bedrivs så effektivt och rationellt som möjligt samt att nätföretagens monopolställning inte missbrukas. Statens energimyndighet har redan den uppgiften. Enligt lagen skall tarifferna för nätverksamheten vara skäliga och utformade på sakliga grunder. Med saklig grund avses att det skall var objektivt och inte diskriminerande. Utskottsmajoriteten menar att det inte behöver göras något uttalande.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets hemställan i NU8 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 219 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Nils-Göran Holmqvist konstaterade alldeles korrekt att ett av våra viktigaste skäl till att säga nej till en storskalig introduktion av fossilgas är att vi vill behålla kärnkraften. Där tycker jag att det är väldigt bra att Nils-Göran Holmqvist konstaterar det, för det är första gången socialdemokraterna erkänner den här starka kopplingen mellan kärnkraften och fossilgasen. Är det så att man snabbavvecklar, förtidsavvecklar kärnkraften är alternativet en storskalig introduktion av fossilgas. Det kan vi vara överens om i alla fall, även om vi sedan inte är överens om fortsättningen. Jag vill nämligen behålla kärnkraften och säga nej till gasen, medan Nils-Göran Holmqvist och socialdemokraterna säger nej till kärnkraften och vill introducera gasen.

Sedan vill jag passa på att fråga Nils-Göran Holmqvist hur många miljarder det får kosta att avveckla välfungerande kärnkraftverk. Hur många miljarder är det som vi har över i det svenska folkhushållet och som majoriteten vill använda till att stänga välfungerande och miljömässigt bra anläggningar, som skulle kunna fortsätta att ticka välfärd till folkhushållet? Det finns extra stor anledning för just Nils-Göran Holmqvist att svara på den frågan som ju har ett förflutet som metallombudsman och som besökt de företag som är så beroende av tillgång på billig el –

Anf. 220 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Ola Karlsson frågar om vi är för en storskalig introduktion av naturgas. Jag sade i mitt anförande att vi för närvarande inte tar ställning till en introduktion av naturgas, för det finns inga sådana projekt på gång. Skulle den introduceras skulle det ske på konventionella villkor. Det skall inte användas några statliga pengar till det.

Det är ingen snabbavveckling, Ola Karlsson. Det första kärnkraftverket skulle ha varit stängt förra året, men på grund av den rättsprocess som vi för närvarande har med Sydkraft har vi inte kunnat göra det. Vad det kommer att kosta kommer riksdagen att få ta ställning till den dag vi är överens med Sydkraft om priset för att stänga av de två kärnkraftverk som finns i Sydkrafts ägo. Jag ser inte att det skulle innebära att elpriserna blir för dyra för industrin. Vi ser att priserna konstant blir billigare på hela marknaden. Vi hyser inga farhågor för att elpriserna skulle sticka i väg bara därför att vi avvecklar kärnkraften.

Anf. 221 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi just i dag inte har någon snabbavveckling. Det beror på regeringens utomordentligt taffliga hantering av avvecklingslagen. Det har lett till dyra och långvariga rättsliga processer, som skadar inte bara kraftindustrin utan också tilltron till regeringens förmåga att formulera en välfungerande lagstiftning.

Även om man vill undvika att detaljspecificera vad avvecklingen av Barsebäck 1 och 2 kommer att kosta i överenskommelsen med Sydkraft, kan väl Nils-Göran Holmqvist ange ett spann på vad han och socialdemokraterna tycker är rimligt att använda för att stänga välfungerande arbetsplatser och företag. Hur många miljarder finns det över i det svenska folkhushållet för att kunna stänga välfungerande arbetsplatser och företag? Hur många miljarder får det kosta att avveckla det som är viktigt för metallarbetarna på Imatra, Kilsta, Ovako Steel i Hällefors och vilkas jobb är beroende av att ägarna i företagen tycker att Sverige har en långsiktig och hållbar energipolitik? När man i styrelsen för Avesta Sheffield diskuterar var verksamheten skall ligga i framtiden har energipolitiken betydelse. Då är det viktigt för jobben i Degerfors och Avesta att Sverige har goda villkor om vi vill ha jobben kvar. Hur många miljarder är Nils-Göran Holmqvist beredd att lägga ut på att vi också skall offra de jobben?

Anf. 222 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är inte så, Ola Karlsson, att jag här i dag kan tala om hur mycket överenskommelsen med Sydkraft kommer att kosta. I en förhandling talar jag inte om hur mycket jag är beredd att betala. Det tycker jag att Ola Karlsson borde förstå. Det gör man aldrig i en förhandling, utan en förhandling innebär ett givande och tagande. När Ola Karlsson skall sälja ett skifte på sina skogar, talar han om att han är beredd att sälja det för 1 000 kr per kubikmeter? Företaget kanske skulle ha varit berett att betala 1 500 kr. Så går inte en förhandling till, utan en förhandling innebär att man sätter sig ned vid ett bord och diskuterar vad det är

*Vissa energipolitiska
frågor*

rimligt att betala för den aktuella delen av verksamheten. Det är vad vi håller på att göra. Vi är långt framme för att komma överens om vad det kommer att kosta att avveckla de två kärnkraftverken. Det kommer Ola Karlsson och övriga i denna kammare att så småningom få fatta beslut om när det har kommit så långt att det blir ett avtal.

Ola Karlsson säger att vi fördärvar villkoren för arbeten i Bergslagen. Det är inte sant. Vi har i dag med den överenskommelse vi har en hållbar energiutveckling. Vi är garanten för att företagen kommer att få billig energi också i fortsättningen.

Anf. 223 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Nils-Göran Holmqvist sade att reservanterna inte vill avveckla kärnkraften. Det måste jag bestämt protestera mot. Miljöpartiet har en motion om att stoppa fossilgasledningen genom Sverige, och vi vill bestämt avveckla kärnkraften.

Den andra fråga som jag vill ta upp är hur Nils-Göran Holmqvist tolkar överenskommelsen med Centern. Det har vi faktiskt fått klart för oss. Nils-Göran Holmqvist har ganska klart sagt att det inte är aktuellt nu men kan bli det när det kommer in ansökningar. Jag hoppas att Centern lyssnade så att de vet vad de har åstadkommit.

Anf. 224 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag vet att Ingegerd Saarinens parti, Miljöpartiet, är för avveckling. Jag ber om ursäkt för att jag blandade in er i det här med avvecklingen av kärnkraften. Där är ni för att man skall avveckla snabbare än vad vi andra vill.

När det gäller naturgas genom Sverige har vi tre partier skrivit en majoritetstext som vi står för. Vi säger att om det skulle vara aktuellt med introduktion av naturgas skall detta vägas utifrån de egna meriterna. Vi måste se om det är möjligt och om det kommer att påverka koldioxidutsläppen i Sverige. Hur kommer det att påverka den totala energiförsörjningen?

Det finns i dag inget svar på dessa frågor. Jag tycker att man skall ta den diskussionen när det blir aktuellt och inte i dag säga att det kan tänkas vara farligt med naturgas. Vi vet ju inte hur ett eventuellt naturgasnät skulle se ut i Sverige. Det är inte aktuellt med ett sådant i dag.

Anf. 225 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Det finns ett skäl till att det vore väldigt bra att bestämma sig för vad man vill. Det finns flera aktörer på marknaden. De som nu funderar på att uppföra biobränsleanläggningar och de som funderar på andra uthålliga alternativ blir ju helt avskräckta från att fortsätta med det arbetet om osäkerheten i fråga om fossilgasen finns kvar. Och det gör den ju nu i allra högsta grad.

Anf. 226 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag ser inte att biobränsleeldade värmeverk och energiverk skulle vara hotade om vi vid något tillfälle skulle säga att vi vill ha naturgas i Sverige. Det ser jag inte som ett hot, utan möjligen som ett komplement.

Men vi har en överenskommelse och en majoritetstext som vi står för. Alla tre partier står för det som har skrivits i majoritetstexten.

Prot. 1998/99:75
25 mars

Anf. 227 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Så var det då dags återigen för nygamla beslut om energipolitiken. Så sent som i december i samband med budgeten var i huvudsak exakt samma frågor uppe som i dag, men vi tar gärna en populär vals i repris.

Med tanke på de problem som vi diskuterar i den här debatten jämfört med de problem som finns ute i den stora världen, där bomberna i kväll och i natt säkert faller över Jugoslavien och driver Kosovos folk på flykt, kan man kanske tillåta sig att tycka att vi många gånger är lite småaktiga, enkelspåriga och rentav gnälliga här hemma i Sverige. Dubbelbeskattning, ägarlägenheter och privatisering av Vattenfall ligger med förlov sagt inte högst upp på mänsklighetens problemlista.

Vänsterpartiets utgångspunkt vad gäller energipolitiken är klar och koncis. Gemensamt med Socialdemokraterna och Centern träffade vi 1997 en uppgörelse för att skapa en grund för en fast och vettig politik. Det har faktiskt gått ganska bra, om jag får säga det själv. Int' lär en förgrämd och av nukleära visioner insnöpt opposition säga som det är, så jag säger det igen: Det går faktiskt ganska bra med energiuppgörelsen.

Andelen biobränsle ökar. Fossildelen minskar. Vi skall skära ned på kärnkraftens övertid. Vindkraften växer. Forskning, utveckling och idog energieffektivisering pågår. Miljömärkt el finns att köpa, vilket ger konsumentmakt. Allt fler köper sådan el, inte minst företag som är måna om sin miljöprofil och har en vilja att ta sitt ansvar, och det gör de rätt i. Men visst kunde det vara mer och bättre och dessutom gå fortare och visst finns det stora brister.

Målsättningen med energiuppgörelsen har Nils-Göran Holmqvist och Eskil Erlandsson redogjort för, så jag hoppas över det avsnittet.

Processen för att åstadkomma en absolut nödvändig omställning har dessutom det goda med sig att den ger meningsfulla arbetstillfällen, öppnar för tillväxt och en ny teknologi samt att den breddar för basen för industri och företag som kan ge exportframgångar likt den danska vindkraften.

Sist men inte minst ökar denna process vår livskvalitet och gör framtiden till en ljusare och mer hoppningivande möjlighet, gott folk. Varför då vänta till i morgon när vi kan börja i dag?

Den uranbaserade produktionen av radioaktivitet, Ola Karlsson, som under namnet kärnkraft likt en gökunge gödd på anabola steroider tilläts att förväxa sig på 70-talet måste nu under ordnade former bringas till ett slut.

Och varför – fullt medvetna som vi är om miljökonsekvenserna – skall vi fortsätta att elda bränslen som ger tungmetaller, cancerogena utsläpp och koldioxid, när det finns alternativ?

Arbetet med att vända utvecklingen kräver ett helhetsgrepp och tålamod. Det finns ingen given rak väg, och processen löper inte på räls. Men med tanke på vår samlade kunskap i kombination med förnuft och förstånd borde det vara möjligt att balansera motstridiga krav och intressen på ett sätt som leder någotsånär åt rätt håll.

*Vissa energipolitiska
frågor*

Nå, när vi nu har svarat snällt och fogligt på väckta motioner, vad får vi då höra från oppositionen? Är det glada tillrop som "Bravo!" eller "Gör mer och fortare!?" Icke, sa Nicke, möjligtvis med undantag av Miljöpartiet, som jag återkommer till.

Tvärtom radar Moderaterna och deras politiska släpvagnar Folkpartiet och Kristdemokraterna upp den vanliga litanian om försämrad konkurrenskraft för industrin och kapitalförstöring. Ja, både ni och jag har hört den listan till leda.

Ni, kära moderater och folkpartister, säger t.o.m. att kärnkraften är kostnadseffektiv och miljövänlig. Det skulle jag vilja likna vid att frusen krypa ned i ett badkar med varmt vatten en kall och kulen dag, känna den goa värmen och tappa på än mer och än varmare vatten i tron att mer och hetare gör det än goare. Tar man sig inte ur den baljan, gott folk, illa kvickt kan man sluta som en kokt kräfta, både dränkt och grillad. Själv föredrar jag att drunkna levande – hellre det än att bli kokt.

Min fråga till Ola Karlsson och moderaterna är: Hur många ton högaktivt radioaktivt avfall behövs det innan avvecklingen blir *just-in-time* för er del?

Vi däremot försöker få hejd på den oövertida och onödiga produktionen av radioaktivitet. Ni talar om förtida avveckling. Min slutsats blir att ni har fel på både klockan och almanackan.

Det är som en ishockeymatch som domarn blåst av, men ni har inte hört signalen och envisas med att kräva förlängning. Sådant spel kallas för *sudden death*, och det rekommenderas inte.

Moderater och folkpartister talar också varmt om elmarknadens välsignelser, om att kraftbranschen själv skall ta det fulla ansvaret för sin utveckling och miljöanpassning. Intressant! Jag tänker på alla stubiner. Kan ni då tänka er att ta upp en diskussion med reaktorägarna om att de i fortsättningen till en större del står för försäkringarna av sina anläggningar?

Kristdemokraterna har för en gångs skull inte skrivit ihop sig med sina vänner moderaterna, utan de har plitat ihop en text alldeles själva, och det visar sig ju inte vara så vidare lyckat. Ni säger att den första reaktorn inte får tas ur drift förrän motsvarande mängd el kompenseras med ny tillförsel och sparande. Det är ett förödande statistiskt sätt att se på en verksamhet som lever på högspänning.

I nästa andetag talar ni om att ni håller med om att försörjningen långsiktigt skall baseras på inhemska och förnyelsebara bränslen. Det tycks som ni sneglat i ert gamla partiprogram från tiden när ni verkligen kämpade för linje 3 och mot kärnkraften. Ert tal om långsiktighet ger mig intryck av att det snarare torde röra sig om evigheten.

Funnes det en politisk optiker skulle jag rekommendera kristdemokraterna ett besök där. Nu är det inte säkert att det skulle hjälpa, för ni har hamnat i en mörkblå skuggzon som håller er långt borta från solljuset och klarsynen.

Nåväl, jag vill också säga några ord om reservkraften och er bristande tilltro till marknadskrafterna.

Sedan energiomställningen påbörjades och elmarknaden blev verklig har flera svenska kondenskraftverk lagts ned, dvs. minst 2 500 megawatt. Vi har alltså haft och har fortfarande en överkapacitet i norra Europa. Vi knyter nu samman energinäten mer än tidigare och skapar en

särskild elpool för att handla med el – allt för att effektivisera och få fram de verkliga kostnaderna. Då börjar ni grymta om svensk reservkraft, och man anar att ni vill se ingripande från staten. Snälla svenska staten och stygga danska staten, förstår jag att ni tycker. Har ni gått och blivit planekonomer av något nytt nyliberalt snitt och tappat barnatron på marknadskrafterna?

Vi tycker nog att de som säljer elström också skall ansvara för att den produceras och levereras när den behövs och ta betalt för detta. Men då skall vi också få beställd vara när vi behöver den. Sydkraft, Vattenfall och hela gänget som ständigt lovar billigare kilowatt måste visa sig vuxna sina hägrande vinster och därmed reservera s.k. reservkraft utan hjälp från pappa staten.

Så skall jag säga några ord om naturgasen och Miljöpartiet.

Vi – Socialdemokraterna, Centern och Vänstern – som stod bakom energiöverenskommelsen tog ett fast grepp över energipolitiken 1997. Vi vill sätta stopp för övertida drift av kärnkraft och gå över till en varaktig energi, helst byggd på inhemska och förnybara energikällor.

Vi säger klart att Sverige skall följa Kyotoöverenskommelsen vad gäller koldioxid. Naturgas finns redan i systemet längs västkusten och som bränsle i en och annan bil och buss. Någon storskalig etablering av naturgasen tror jag definitivt inte på och absolut inte genom vår vedbod nere i Småland.

Det som styr detta – med tanke på de former vi har valt för energipolitiken i Sverige – är om energikällan i fråga kan vara ekonomiskt lönsam, inte formuleringarna i dagens text, gott folk.

En kommande uppgörelse om energiskatterna är alltså avgörande. En koldioxidskatt ger en balans så att biobränslen och andra alternativa former kan fasa ut både fossila bränslen och kärnkraften. Med gemensamma regler kan vi sedan också ordna så att koldioxidutsläppen minskar i Norden, i norra Europa, ja, i hela vår del av världen.

Men vad menar ni med er text? Tänker ni förbjuda naturgasen, den existerande och den kommande eller bara den kommande? Det är en berättigad fråga.

Det intressanta med naturgasen är egentligen inte gasen utan snarare Miljöpartiets alla turer. Miljöpartiet vill mer och fortare när det gäller kärnkraften än vi som står bakom energiöverenskommelsen. Det verkar som om ni vill springa ett maratonlopp som ett hundrameterslopp. Samma miljöparti hoppar sedan glatt ned i den politiska sänghalmen ihop med de tre musketörerna från nukleära klubben när vi kommer fram till delfrågan om naturgas.

Kamrater och vänner i Miljöpartiet! Fundera på trovärdigheten och hållfastheten i er energipolitik! Ert tuvhoppande i dessa frågor påminner mig om ett irrbloss. Eftersom ni gärna vill framstå som förkämpar på energifronten borde ni vara den lugnt blinkande fyren på ett stormigt hav. Men i mina ögon blir det mer av ett irrbloss såsom ni hoppar runt.

Tänk bara vilket sällskap du har hamnat i, Ingegerd Saarinen, när du ställt dig bakom reservationen om naturgas. Kom med oss i stället! Vi är faktiskt ett gladare gäng, Ingegerd. Vi ser till helheten. Handen på hjärtat: Är det inte bättre att tillhöra en väl förankrad och jordad ledning, såväl s- som c- och v-märkt, än de där taniga trådarna som har sin mätartavla fäst vid transformatorn i Barsebäck?

Allra sist: Den småskaliga vattenkraften är vi för. Det ingår i energi-uppgörelsen att ge lite bidrag för denna länge förbisedda kraftkälla. Det skäms jag inte för, trots Svenska Naturskyddsföreningens bannbullor. Tvärtom tror jag att SNF och ni reserverar på den här punkten har hamnat fel. Att satsa på en varsam restaurering av kvarn- och kraftdammar är ett sätt att bevara ett kulturarv, att värna inte bara öppna landskap utan också industriminnen från pionjäråren. Det ger kanske små men ändå många bidrag från ständigt strömmande vatten till vårt behov av el. Rätt hanterat är det inte bara energi utan också historia och kultur. I dammarna går det för övrigt utmärkt att meta, och de kan dessutom utgöra utomordentliga våtmagasin för att bromsa övergödda vatten på väg till en plågad Öster- eller Nordsjö.

Jag yrkar avslag på reservationerna och bifall till utskottets utomordentliga skrivningar. Det enda felet är väl egentligen att utskottet inte föreslår en energiminister och som helst då skulle heta Lennart Värmbys.

Anf. 228 INGRID STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Lennart Värmbys använder som vanligt storvulna och målande ord i talarstolen. Jag sitter och funderar på om inte anledningen till detta är att han faktiskt inte har så ordentliga budskap att komma med.

Han står här och skryter med att man genom överenskommelsen har tagit ett helhetsgrepp och att det kräver förnuft och förstånd. Han säger att utvecklingen hittills går så bra. Men Lennart Värmbys vet väl precis lika bra som jag att vi i Sverige ökar våra utsläpp av koldioxid och att en snabb avveckling av kärnkraften kommer att leda till ytterligare ökning av utsläppen av koldioxid. Kan man då säga att utvecklingen går bra?

Sedan har jag en fråga till. I debatten i december, som Lennart Värmbys hänvisade till, talade han om för oss alla i kammaren att avvecklingskostnaderna kommer att få bäras av den lilla människan, konsumenten. Då undrar jag om Vänsterpartiet har försökt göra en bedömning av hur mycket per år som man tror att t.ex. en barnfamilj klarar att betala för avvecklingen. Finns det över huvud taget några kalkyler?

Anf. 229 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! För att börja med de vackra orden, tackar jag för komplimangen. Men de är inte ämnade att dölja någon brist i själva kärnan i budskapet. Jag hänvisade till Nils-Göran Holmqvist och Eskil Erlandsson, som ju ordagrant har läst upp grunden, nämligen att vi vill fasa ut både uran- och fossilbränslebaserad energiproduktion.

När det gäller koldioxidutsläppen är det ju den ökade trafiken och inte det som vi kanske mest diskuterar just nu, nämligen el- och värmeproduktionen, som står för koldioxidutsläppen i Sveriges land. Jag säger inte detta för att jag vill skylla ifrån mig på något sätt, men man måste naturligtvis räkna in detta på energiförsörjningssidan. Även där är vi för kraftfulla satsningar på alternativ av olika slag.

Sedan när det gäller vem som skall betala – ja, vem har fått betala hundra års elström i Sveriges land? När vi nu släppt marknaden fri visar det sig ju att det har varit för höga priser, och dem har alla vi konsumenter fått betala.

Jag vet inte vilken värld ni kristdemokrater lever i, men jag lever på jordklotet i den ände som heter Sverige. Mig veterligt är det alltid, alltid

vi konsumenter, småfolket, som får betala alla räkningar. Så var det när bankerna gick i konkurs, eller inte gjorde det därför att vi pumpade in miljarder, och så är det med allting annat också. Vi får betala JAS-plan, även om vi inte vill. Det ville inte jag på den tiden när projektet utvecklades.

Visst är det så att vi via skatter eller som konsumenter får betala priserna. T.ex. fick vi de nya TV-kanalerna för några år sedan för att det skulle bli så mycket bättre TV-program. Det enda vi fick mer av var en massa reklam, och den får vi betala när vi köper märkesvaror och annat. Så det finns väl ingen omväg där.

Anf. 230 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag får konstatera att jag inte får något riktigt svar på min fråga om hur mycket Vänsterpartiet bedömer att en barnfamilj klarar att betala per år i ökade kostnader. Min enkla matematik säger mig att den siffra som man allt oftare talar om när det gäller avvecklingskostnaden är 9 miljarder. Vi har närmare 9 miljoner invånare i vårt land. Då kan Lennart Värmbys räkna ut vad räkningen blir för var och en av oss. Är det realistiskt?

Anf. 231 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte var ni har fått de nio miljarderna ifrån. Om jag skulle vara lite demagogisk – det är mig egentligen fjärran att vara det – skulle jag kunna säga: Hur mycket mer radioaktivt avfall, högaktivt och i ton räknat, tål barnfamiljerna och alla andra levande i Sveriges framtid?

Vi måste börja den nödvändiga omställningen. För eller senare kommer vi ändå att bli tvungna att betala priset. Att skjuta upp skuldbetalningar brukar ju inte vara bra.

Anf. 232 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! När man hör Värmbys inlägg blir man lite förfärad över sättet att tala om svenska företagare.

Jag vill från Folkpartiets sida säga att Lennart Värmbys har helt rätt i att vi vill ha kärnkraften kvar. Det är därför vi står bakom reservation 4.

I sitt inlägg tar Lennart Värmbys också upp frågan om Kosovo och det som händer i natt. Att vi vill ha kärnkraften kvar beror på att vi inte anser oss ha några medel för en kärnkraftsavveckling. De måste vi ha i vår vård, i vår skola och i vår omsorg, och troligen behöver vi en hel del för att bistå i Kosovo på grund av det som händer i natt.

Energipriset är av stor vikt för oss, inte minst för oss som bor i glesbygden. Vi klarar inte att bli av med några fler arbetstillfällen på grund av höjda energipriser.

Uppgårelsen mellan dessa tre partier har god erfarenhet av samarbetet med Centern sedan tidigare. Jag är därför lite ledsen över att Eskil Erlandssons och mitt namn inte står på samma reservation. Vad jag förstår nu beror det på att kärnkraften och fossilgasen i detta ärende på något vis är sammankopplade.

Anf. 233 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag skall börja på det personliga planet. Lika ledsen som du är över var Eskil har placerat sin namnteckning, lika glad är jag över att han har placerat den rätt och i enlighet med energiuppgörelsen.

När det gäller arbetstillfällen kan jag tala om att jag sitter med i något som heter Delegationen för energiförsörjning i södra Sverige, och jag har därigenom fått kontakt med en del av företagsamheten i södra Sverige. Jag kan inte förstå annat än att företagsamheten, näringslivet, skulle tjäna på att knyta an till den nödvändiga energiomställningen. Det skulle ge mängder av jobb.

Runar Patriksson hänvisar till situationen i glesbygden. Biobränslena kommer ju i stor utsträckning från det avfall som blir kvar ute på hyggen. Det ger alltså årsarbeten runt om i landet, och det minskar importbehovet. Skall man vara lite nationalistisk, och det får man väl vara ibland, så är väl detta bara bra. Den nya teknologi som behövs och alla nya bränslepannor som har byggts och kommer att byggas innebär ju att svensk industri får sysselsättning. Det befrämjar tillväxten. Du har hamnat på fel tåg, Runar.

Anf. 234 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Biobränsleanläggningarna är bra, och dem skall vi bygga vidare på. Men i glesbygdslänen, i skogslänen, är ju skogsindustrin stark. Det var inte länge sedan jag träffade företrädare för stora skogsindustrier som sade att energipriset nu inte får bli ett öre dyrare. Med tanke på omställningstiden för att utveckla nya energikällor tror jag att vi behöver kärnkraften så länge den är säker, miljömässigt billig och bra.

Anf. 235 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag är inte alls ute efter att ta död på den energikrävande industrin. Men den massaindustri, den aluminiumindustri och annat som finns i Sverige och runt om i världen måste ju någon dag – ju förr desto bättre – börja betala det verkliga priset för den energi som de gör av med. Det gäller inte bara Sverige, utan det gäller världen. Hur länge har vi råd att till varje pris dunka fram kilowatt som förstör framtiden, som förstör framtidens miljö, som gör luften omöjlig att andas eller som gör jorden som vi går på radioaktiv? Det håller ju inte.

Då kan vi i Sverige börja en process. 1997 ingick vi den här överenskommelsen. Vi är bara i början. Det blir en krokig väg framåt – med eller utan narturgasproblematiken.

Anf. 236 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! För det första vill jag säga att jag står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservationerna 3, 4 och 12.

Sedan vill jag svara Lennart Värmbys. Han säger att vänstern har energipolitiken i ett fast grepp. Ni vill avveckla kärnkraften, men ni har inga planer för mer än den allra första början av avvecklingen. Tycker Lennart Värmbys att det är att ha energipolitiken i ett fast grepp? Jag tycker snarare att det låter som någon typ av krampaktighet.

Sedan säger Lennart Värmbys att vi hoppar på tuvor när vi vill säga nej till ytterligare fossilgasledning. Det är ju så att vi vill minska an-

vändningen av fossila bränslen i Sverige. Då måste man göra så här. Att säga nej till nya stora fossilgasledningar är ganska logiskt. Men hur vill ni i vänstern minska användningen av fossila bränslen? Hur vill ni minska koldioxidutsläppen eftersom ni släpper fram den här typen av energi?

Anf. 237 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Okej – jag sade att vi har ett fast grepp. Jag kan väl säga att vi har ett halvfast grepp då, för att inte överdriva för mycket. Och det är inte bara vi som har det. Vi är tre parter, tre partier, som har ingått en överenskommelse.

Energibranschen i Sverige, och för all del också näringslivet, har länge sagt att det har varit en brist inför framtiden att det inte har funnits någon fast energipolitik som man kan ta bäring på. Det rör sig ju inom energibranschen om stora investeringar. Det är lätt hänt att det trillar i väg till 400–500 miljoner kronor om man skall bygga exempelvis en kraftvärmeanläggning. Det behövs alltså något att bygga på långsiktigt. Den här energiuppgörelsen gör det möjligt att mejsla fram en sådan politik.

Men jag menar att det inte riktigt är så där enkelt. Jag har själv demonstrerat och skrikit ”Vad ska väck? – Barsebäck!”. Nu är vi i alla fall framme vid den första reaktorn och har sikte på den andra. Sedan är det bara tio kvar. Det finns en bok, som jag tror att Agatha Christie skrev, om tio små negerpojkar som försvann en efter en.

Siktet är inställt. Grunden är lagd. Vi har klart deklarerat att vi vill ut från och bort från uran som bränsle – och fossila bränslen också. Med det siktet inställt kanske man skjuter ett och annat bomskott, men målet är klart. Då slipper man hoppa tuva, som ni gör, för att till varje pris lyfta fram er egen politiska profil.

Då hamnar ni i Miljöpartiet, när det gäller er reservation om naturgasen, ihop med det verkliga dödgrävargänget i fråga om kärnkraften, de som vill krama reaktorerna tills de självexploderar. Det är inte trovärdigt.

Anf. 238 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Det handlar egentligen inte så mycket om vem man gör saker tillsammans med. Det handlar om *vad* man gör. Vi är ganska konsekventa i vad vi vill göra. Då får vi ta de samarbetspartner som finns. Det tycker jag att ni också borde göra om ni har en konsekvent politik.

Sedan skulle jag vilja höra Lennart Värmbys tolkning bara för att det skall bli tydligt. Jag skulle vilja höra tolkningen om det här med att det inte är aktuellt. Jag skulle vilja att Lennart Värmbys säger ganska klart vad han menar med det. Menar han att det inte är aktuellt *nu*, eller menar han att det *aldrig* kan bli aktuellt med fossilgasledningar? Det är ganska viktigt att vi får det klart för oss.

Anf. 239 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Eftersom jag inte är Gud Fader kan jag inte garantera något till hundra procent. Men i botten finns den här energiuppgörelsen som tre partier har. I den står det talat om att vi inte bara skall behålla utan också utveckla den befintliga naturgasen på västkusten. Det är vi i

full färd med att försöka åstadkomma. Bara en tredjedel utnyttjas energimässigt på den ledningen. Två tredjedelar återstår.

En storskalig introduktion är inte aktuell – nej, definitivt inte. Vad jag kan förstå av det här rysk-finska projektet letar de efter någonstans att dra en ledning för att lösa Europas koldioxidproblem. Naturgasen är ju klart mycket bättre än olja och kol. Ur det europeiska perspektivet är alltså naturgasen att föredra framför dessa bränslen.

Då har man sett att det finns en lucka här uppe i Norden. Det finns naturgas i Norge och det finns i Ryssland. Om man slår ihop de ledningarna kan man dra dem antingen i Östersjön eller på den svenska landbacken. Då föredrar jag definitivt att man lägger dem på Östersjöns botten.

Anf. 240 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill något beröra ett par områden i det betänkande som vi nu diskuterar. Det första är kärntekniklagen och tankeförbudsparagrafen.

När 1998 års nobelpristagare under sitt samtal i Bernadotteska biblioteket på slottet under mellandagarna talade om forskningens frihet m.m. yttrade en av forskarna sig ungefär så här: Jag har lärt mig att det finns en lag i Sverige som förbjuder forskning.

Minst lika intressant som yttrandet var hans kroppsspråk. Ganska korpulent tar han tag i stolens armstöd och häver sig upp i halvstående för att markera sin oerhörda förvåning över att en sådan lag över huvud taget är möjlig i ett land som Sverige.

För Forskarsveriges skull, för alla teknikers skull – jag är själv tekniker, och jag är faktiskt kärnkraftsvänlig – yrkar jag bifall till reservation 7 om att få bort 6 § i kärntekniklagen.

Så, fru talman, går jag över till det andra området, naturgasnät i Sverige, alltså hemställans mom. 2 och reservation 4. Vi kristdemokrater har ingen motion i denna fråga, men vi ställer oss bakom motionerna N228 och N293.

Till en som har frågat tidigare vill jag säga: Det handlar inte om det etablerade gasnätet i västra Skåne och på västkusten. Utnyttja det så effektivt som möjligt! Frågan nu gäller huruvida gas, rysk gas, skall transiteras genom Sverige till det kontinentala gasnätet. Om denna etablering tillåts vill jag se den politiker som kan förhindra att gas tas ut till stora köpare på ledningens väg genom Sverige.

Jag fick i ett interpellationssvar av näringsministern i mitten av februari helt klart för mig att han ville hålla alla dörrar och alla möjligheter öppna för denna gasledning. Därmed är det enligt min och många andras mening tämligen lätt att etablera billig fossilgas i ett storskaligt system till hוגade svenska köpare.

Jag tolkar också utskottsmajoritetens beslut i den riktningen. När jag läste texten kunde det för mig lika gärna ha sagts att det *för närvarande* inte är aktuellt med en storskalig introduktion av naturgas i Sverige. Orden "för närvarande" saknas, men jag kan inte låta bli att tänka dem när jag läser.

När jag därtill registrerar den alltmer intensifierade lobbyverksamheten av fossilgasens intressenter förstår jag att Näringsdepartementet och socialdemokraterna för närvarande inte vill stänga några dörrar – i alla

fall inte förrän man vet hur det blir med avvecklingen av Barsebäcksverket och huruvida vi klarar den utan elbrist.

Till Nils-Göran Holmqvist vill jag gärna säga ett par ord för att friska upp hans minne. Maria Gårding-Wärnberg från Näringsdepartementet berättade på ett seminarium i måndags om att statsministrarna runt Östersjön träffades i Bergen i juni månad i fjol. Där kom man överens om den s.k. Bergenrapporten från maj 1998. I den talar man om att man skall etablera ett naturgasnät runt Östersjön. Då fanns det ingen reservation från socialdemokraterna.

Jag vill också till Eskil Erlandsson säga att det förvånar mig när jag hör att han så kategoriskt säger att vi inte skall ha någon rörledning genom Sverige. Lennart Daléus har gått ut kraftfullt i sitt ställningstagande mot gasledningen vid ett besök i Älmhult i början av året. Och för några dagar sedan sade centerledamoten i näringsutskottet ja till att vara med på något som Socialdemokraterna så intensivt har deklarerat, bl.a. genom statsministern, att man kan tänka sig, nämligen en fossilgasledning genom Sverige. Är det ett angeläget allmänt intresse?

Jag vill be vännen Eskil Erlandsson att bättre förklara hur man tänker rösta i morgon. Tänker man säga ja till reservationen?

Anf. 241 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Utbildningsutskottets ledamöter får ursäkta att jag går upp i replik. Jag brukar normalt inte göra det på efteranmälda icke huvudtalare för ett parti. Men jag känner mig tvingad till det.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Harald Bergström. På vilket sätt är reservanskrivningen ett säkrare nej till en storskalig fossilgasintroduktion i Sverige och en rörledning genom Sverige? På vilket sätt är den skrivning som Harald Bergströms partiföreträdare har skrivit på säkrare?

Anf. 242 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag skall gärna förklara det. När jag kom in i riksdagen 1991 var jag inte van vid sättet att uttrycka sig lagtekniskt och med sådana formuleringar. Jag fick snabbt lära mig skillnaden mellan vad som menas med bör och vad som menas med skall. Det är mycket stora skillnader. Om man talar om särskilda skäl och synnerliga skäl, så är det mycket stor skillnad mellan dem.

Utskottsmajoriteten säger: Utskottet konstaterar att även om naturgasen är det minst miljöstörande fossila bränslet är det inte aktuellt med en storskalig introduktion av naturgas eller en ny naturgasledning inom Sverige.

Det sägs alltså att det inte är aktuellt.

Reservanterna säger: Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen bekräfta att 1993 års beslut om riktlinjer för den svenska klimatpolitiken står fast. Utskottet avvisar alla planer på en storskalig introduktion av naturgas, fossilgas.

Har inte Eskil Erlandsson lärt sig mer av lagspråk då, undrar jag.

Anf. 243 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det börjar nästa bli en semantisk diskussion. Men Harald Bergström måste ju vara medveten om att riksdagen i detta fall bara kan göra ett uttalande. Det är regeringen som har koncessionen i sin hand. Då

anser jag att det är ett säkrare nej att vara tillsammans med regeringspartiet, underordnad en energiuppställning bestående av tre partier, och därtill ha regeringspartiets företrädare i riksdagen med sig och dessutom ha fått ett uttalande från landets miljöminister. Det kan inte bli mer kassaskåps-säkert än vad majoritetens uttalande är.

Anf. 244 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är ett väldigt dåligt lås på det kassaskåpet med tanke på vad som nu "lobbas" och hur intensivt det sätter i gång och med tanke på de överläggningar som jag vet och har fått bekräftat har förts på Näringsdepartementet innan det här rysk-finska konsortiets ingenjörer gav sig ut till länsstyrelserna och diskuterade rörledningens dragning.

Det är inte ett dåligt lås när man hör om överenskommelsen i Bergen om ett Östersjöns integrerade gasnät. Jag kan därtill lägga ännu ett uttalande, nämligen det som de baltiska energiministrarna gjorde när de träffades i Stavanger. De talade då om ett el- och gasnät runt Östersjön. Här finns alldeles för många nycklar till låset i kassaskåpet för att jag skall känna mig trygg. Då är jag i mycket bättre sällskap när jag säger nej och direkt avvisar en gasledning som dessutom omöjligt kan anses vara ett angeläget allmänt intresse.

Anf. 245 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Jag hade inte heller tänkt gå i svaromål med Harald Bergström. Men med tanke på hemmapubliken i Småland – både Harald Bergström och jag är från Kronoberg – måste jag ändå ställa en fråga till honom och få detta med i protokollet. Tänker Harald Bergström åka hem efter denna debatt och utan att rodna påstå att det hänslås som han har formulerat i reservationen skulle vara bättre och att det finns färre nycklar till det än det som Eskil Erlandsson, jag och Nils-Göran Holmqvist står för, från tre partier som 1997 ingick en energiöverenskommelse som är långsiktig och inte bara tar upp naturgasen, som ju är en liten del av den svenska energiförsörjningen? Tänker alltså Harald Bergström utan att rodna åka hem och påstå ute i den s.k. *bush*-propagandan att han skulle stå för säkrare lås?

Anf. 246 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag rodnar verkligen inte. Men jag kan inte låta bli att tänka på att Lennart Värmbys rodnar redan från början. Han är ju röd till färgen.

Anf. 247 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Nu handlar det inte om färgsättningen på mitt rodnande anlete. Och om man skall gå efter utseendet lär det ge fler personkryss än många andras. Men bortsett från det vill jag återigen säga följande till Harald Bergström.

Tänker Harald Bergström åka hem och på LRF-möten och i andra sammanhang där vi bjuds in på fullt allvar påstå att det yttrande som ni gör, de raderna av text, på något egentligt sätt hindrar naturgasens introduktion i Sverige? Det är ganska avgörande om han påstår att denna text skall hindra detta. Den texten är ju ingen lag, utan den är ett uttalande

från denna församling, som ni föreslår. De lagar som finns kan olika bolag och företag hänvisa till när de vänder sig till myndigheter och då få sin sak prövad i miljökoncessioner och annat. Det är ju det som avgör bl.a. energibranschens eventuella investeringar oavsett vilket bränsle man tänker använda. Påstår Harald Bergström att den texten skulle vara ett hänglås som försäkrar allmogen i Småland att det inte blir en naturgasledning på deras marker?

Anf. 248 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tänker inte bara åka hem och vara glad att få tala om det, utan jag tänker göra det med stor frimodighet. Och jag hoppas att journalister som är närvarande i kammaren i kväll hjälper mig att skriva detta. Det är faktiskt på det sättet, Lennart Värmbys, att även de uttalanden som ett utskott gör i ett betänkande betyder något när de läses av regeringens representanter. Jag är faktiskt frimodig när jag säger att det lås som vi sätter på etableringen av denna fossilgasledning är betydligt effektivare och har minst ett sjutillhållarlås för att denna gasledning inte skall komma till stånd, som icke är ett angeläget intresse i Sverige. Det är vår koldioxid det handlar om, inte Europas. Men jag håller med Lennart Värmbys om att gasledningen kan dras på Östersjöns botten. Ett sådant beslut skall jag gärna medverka till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

Distansutbildning m.m.

16 § Distansutbildning m.m.

Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU5
Distansutbildning m.m.

Anf. 249 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det finns mycket att säga om distansutbildning. Den är väldigt bra och värdefull. Timmen är sen.

Vi kristdemokrater står bakom alla våra reservationer i betänkandet, och jag yrkar för tids vinnande härmed bifall till reservation 2 under mom. 8.

Anf. 250 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Jag håller med Yvonne Andersson. Distansutbildningen ligger Centern väldigt varmt om hjärtat. Och i detta betänkande har vi många förslag, och det finns många yrkanden. Men jag nöjer mig för tids vinnings skull med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 3. Givetvis står jag bakom våra andra reservationer.

Anf. 251 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):
Fru talman! Av samma skäl tänker inte heller jag förlänga debatten i kväll. Jag hänvisar till betänkandet och yrkar bifall till utskottsmajoritetens hemställan i betänkandet och avslag på de reservationer som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

*Jämställdhetsfrågor
inom utbildnings-
väsendet*

17 § Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet

Föredrogs
Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU6
Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet

Anf. 252 BEATRICE ASK (m):
Fru talman! Utbildningsutskottet har behandlat ett fyrtiotal yrkanden som rör jämställdhet inom utbildningsväsendet. Vi får återkomma till den debatten, som det är viktigt att föra.
Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 253 BRITT-MARIE DANESTIG (v):
Fru talman! Jämställdhetsfrågorna ligger oss i Vänsterpartiet mycket varmt om hjärtat. Trots att vi har en hel del att säga om de sakerna avstår jag från det.
Jag yrkar bifall endast till två av våra reservationer. Den ena gäller utvärdering av jämställdhetsplaner inom högskolan. Jag avser reservation nr 4 under mom. 12. Den andra reservationen handlar om granskning av läromedel ur ett könsperspektiv. Det gäller reservation nr 7 under mom. 24.

Anf. 254 ERLING WÄLIVAARA (kd):
Fru talman! Distansutbildningen är, som vi hört, viktig men jämställdhetsfrågorna är minst lika viktiga.
Självklart står jag bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1 under mom. 3.

Anf. 255 SOFIA JONSSON (c):
Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 under mom. 11 som handlar om studenters jobb i jämställdhetsarbetet och om att vi behöver en liknande jämställdhetslag inom högskoleförordningen.

Anf. 256 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 5 under mom. 19.

Jag vill dock tillägga att jag är väldigt kritisk mot den här planeringen av kammarens arbete. Redan när man såg anmälningarna till talarlistan kunde man se att tidsprogrammet skulle spricka. Inte blir det bättre av att man lyfter de här debatterna till morgondagen, för de kommer mycket sent på dagen också då. Därför har vi kommit överens om att lägga upp det hela på det här sättet.

Tyvärr är det inte första gången som detta händer. I höstas blev det hackmat, eller pyttipanna, av den debatt som vi förde därför att vi inte fick lägga upp den på det sätt som vi ansåg logiskt. I stället fick vi foga oss i kammarkansliets uppläggning. Då blev det hela helt misslyckat. Sedan fick vi en mycket sen debatt som vi kortade ned, dock inte fullt så mycket som vi gör i kväll. Nu ser vi resultatet.

Jämställdhetsfrågorna är viktiga frågor, men dem får vi uppenbarligen driva utanför det här huset. Jag beklagar om debattforumet flyttar från riksdagen till andra forum. Därför vädjar jag till fru talmannen att ta upp den här planeringen i talmanskonferensen.

Anf. 257 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s):

Fru talman! Om jämställdhet kan man debattera länge, men man bör välja sin tid för debatten. Den tiden är inte sent på kvällen. Därför nöjer jag mig med att yrka avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

18 § Högskolefrågor

Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU7
Högskolefrågor

Anf. 258 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först vill jag instämma i Barbro Westerholms synpunkter i samband med förra betänkandet.

I det här sammanhanget har vi behandlat 150 yrkanden i motioner från i höstas. Det säger något om det engagemang som finns i riksdagen i de här frågorna. De behöver faktiskt utrymme för diskussioner.

Frågan om högskolan återkommer med all säkerhet i budgetdiskussionerna framöver. Jag nöjer mig därför i dag med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 1. Givetvis står vi moderater också bakom våra övriga reservationer, men dem yrkar vi inte bifall till. Vi brukar avstå från det i sådana här sammanhang.

*Jämställdhetsfrågor
inom utbildnings-
väsendet*

Högskolefrågor

Anf. 259 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Fru talman! Också jag skall yrka bifall endast vad gäller några av våra motioner.

Den första handlar om planeringsunderlaget för planeringstalen för examination av olika kategorier lärare. Jag yrkar således bifall till reservation nr 9 under mom. 28.

Jag yrkar också bifall till reservation nr 9 under mom. 78 som handlar om omställning av FOA:s verksamhet.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation nr 5 under mom. 66 som handlar om basåret på högskolan.

Anf. 260 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Vi vill gärna diskutera forskning och högskolor i samband med den proposition som förväntas komma. För tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation 2 under mom. 2, men självklart står vi också bakom våra övriga reservationer.

Anf. 261 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Också jag instämmer i det som Barbro Westerholm tidigare sade här i talarstolen om de tråkigheter som blir i och med inskränkandet av debatterna.

Jag yrkar bifall till reservation 3 under mom. 15 och till reservation 3 under mom. 16. Givetvis står jag och övriga i Centerpartiet bakom alla yrkanden, men vi nöjer oss med dem som här har framförts.

Anf. 262 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det är ett omfattande betänkande med 78 olika moment. Vi i Folkpartiet yrkar bifall till reservation 12 under mom. 40.

Vi förutsätter att vi, när vi sedan skall debattera Forskning 2000-utredningen, Funkisutredningen och andra stora ärenden, får en bättre placering.

Anf. 263 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande samt avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också ta tillfället i akt och instämma i de synpunkter angående debattordningen som framförts bl.a. av Barbro Westerholm. Som tidigare sagts här har vi dock möjlighet att under våren återkomma och ha en rejäl debatt kring både forskningsfrågorna och högskolefrågorna.

Anf. 264 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Jag delar de kritiska synpunkterna.

I syfte att bevara den höga tekniska kompetens som finns i Karlskoga-regionen, som är speciellt viktig med tanke på den sannolika omstruktureringen av försvaret och försvarsindustrin, reserverar jag mig till förman för reservation 5 delvis, under mom. 10, rörande tillkomsten av en universitetsfilial i Karlskoga.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1998/99:64 Säkrare kemikaliehantering

1998/99:Fö3 av Åke Carnerö m.fl. (kd)

1998/99:Fö4 av Stig Sandström och Berit Jóhannesson (v)

med anledning av prop. 1998/99:72 Rättspsykiatriskt forskningsregister

1998/99:Ju16 av Margareta Andersson (c)

1998/99:Ju17 av Siw Persson m.fl. (fp)

1998/99:Ju18 av Karin Pilsäter (fp)

1998/99:Ju19 av Ingemar Vänerlöv m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat för-
svar

1998/99:Fö5 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m)

1998/99:Fö6 av Carl Bildt m.fl. (m)

1998/99:Fö7 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

1998/99:Fö8 av Berit Jóhannesson m.fl. (v)

1998/99:Fö9 av Åke Carnerö m.fl. (kd)

1998/99:Fö10 av Kjell Eldensjö (kd)

1998/99:Fö11 av Mariann Ytterberg och Barbro Hietala Nordlund (s)

1998/99:Fö12 av Krister Örnfjäder (s)

1998/99:Fö13 av Sonja Fransson och Arne Kjörnsberg (s)

1998/99:Fö14 av Lars Ångström m.fl. (mp, m, v, kd, c, fp)

1998/99:Fö15 av Lars Ångström m.fl. (mp)

1998/99:Fö16 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s)

med anledning av skr. 1998/99:61 Framtid med Asien. En svensk Asi-
enstrategi inför 2000-talet.

1998/99:U3 av Karin Falkmer (m)

1998/99:U4 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

1998/99:U5 av Pär Axel Sahlberg (s)

1998/99:U6 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp)

1998/99:U7 av Murad Artin m.fl. (v)

1998/99:U8 av Ingrid Näslund m.fl. (kd)

med anledning av skr. 1998/99:63 En nationell strategi för avfallshante-
ringen

1998/99:MJ6 av Harald Nordlund m.fl. (fp)

1998/99:MJ7 av Göte Jonsson m.fl. (m)

1998/99:MJ8 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 mars **1998/99:490** av *Jeppé Johnsson* (m) till utbildningsministern
Vidareutbildning vid universitet och högskolor
1998/99:491 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesministern
Kinas kärnvapenprogram
1998/99:492 av *Lars Gustafsson* (kd) till socialministern
LVU-ärenden
1998/99:493 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Föräldrapenning till tvilling- och trillingföräldrar
1998/99:494 av *Laila Bjurling* (s) till kulturministern
Digitala TV-sändningar
1998/99:495 av *Thomas Julin* (mp) till socialministern
Sjukdomsspridning på sjukhus
1998/99:496 av *Laila Bäck* (s) till näringsministern
Utförsäkring från a-kassan

den 25 mars

1998/99:497 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Kosovo
1998/99:498 av *Carl Fredrik Graf* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Körkortsutbildning
1998/99:499 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Pierre Schori
Uppehållstillstånd för adopterade

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 april.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 mars

1998/99:440 av *Sylvia Lindgren* (s) till näringsministern
Cabotagetrafiken
1998/99:449 av *Marianne Andersson* (c) till näringsministern
Lear Seating
1998/99:451 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsministern
Regionalpolitiken
1998/99:456 av *Anders Sjölund* (m) till näringsministern
Utvecklingsbidrag
1998/99:458 av *Carina Hägg* (s) till försvarsministern
Kompetensuppbyggnad kring vård och omsorg för minornas offer
1998/99:462 av *Murad Artin* (v) till statsrådet Mona Sahlin
Den statliga personalpolitikens medel

1998/99:467 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieministern
Olämpligt polisuppträdande

1998/99:469 av *andre vice talman Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Pi-
erre Schori

Återuppbyggnadsarbetet i Centralamerika

1998/99:471 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsministern

Vattenkraftsproducerande regioner

1998/99:472 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Pierre Schori

Asylärenden och kvinnomisshandel

1998/99:473 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till justitieministern

Uppehållstillstånd för misshandlade kvinnor vid skilsmässa

Prot. 1998/99:75

25 mars

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 april.

22 § Kammaren åtskildes kl. 22.50.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.52,

av talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 125 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.53,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 15 § anf. 201 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ny riksdagsledamot, m.m.	1
3 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	3
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Beslut om utskottsutbetänkanden som slutdebatterats den 24 mars	3
TU6 Sjöfart	3
BoU5 Vissa fastighetsrättsliga frågor.....	4
BoU6 Naturresursfrågor och vattenrätt	5
BoU7 Ägarlägenheter.....	7
Meddelande om samlad votering	7
7 § Drograttfylleri och sjöfylleri.....	7
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU15.....	7
Anf. 1 MAUD EKENDAHL (m).....	7
Anf. 2 INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	8
Anf. 3 GUNNEL WALLIN (c).....	9
Anf. 4 SIW PERSSON (fp).....	10
Anf. 5 KIA ANDREASSON (mp).....	11
Anf. 6 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	13
Anf. 7 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	13
Anf. 8 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	14
Anf. 9 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	14
Anf. 10 GÖRAN NORLANDER (s).....	14
Anf. 11 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	16
Anf. 12 GÖRAN NORLANDER (s) replik	16
Anf. 13 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	16
Anf. 14 GÖRAN NORLANDER (s) replik	17
Anf. 15 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	17
Anf. 16 GÖRAN NORLANDER (s) replik	17
Anf. 17 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	17
Anf. 18 GÖRAN NORLANDER (s) replik	17
Anf. 19 YVONNE OSCARSSON (v).....	17
Anf. 20 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	18
Anf. 21 YVONNE OSCARSSON (v) replik	18
Anf. 22 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	19
Anf. 23 YVONNE OSCARSSON (v) replik	19
Anf. 24 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	19
Anf. 25 YVONNE OSCARSSON (v) replik	19
Anf. 26 ELVER JONSSON (fp)	20
Anf. 27 GÖRAN NORLANDER (s).....	23
Anf. 28 ELVER JONSSON (fp)	23
Anf. 29 GÖRAN NORLANDER (s).....	23
Anf. 30 ELVER JONSSON (fp)	24

Anf. 31 GÖRAN NORLANDER (s).....	24
(Beslut fattades efter 12 §.).....	24
8 § EU-bedragerier och korruption.....	24
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU16.....	24
Anf. 32 GUNNEL WALLIN (c)	24
Anf. 33 INGVAR JOHNSSON (s).....	25
Anf. 34 ANDERS G HÖGMARK (m).....	26
Anf. 35 INGVAR JOHNSSON (s) replik.....	27
Anf. 36 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	27
Anf. 37 INGVAR JOHNSSON (s) replik.....	28
Anf. 38 ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	28
(forts. 10 §).....	28
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	28
9 § Frågestund.....	28
Anf. 39 TALMANNEN.....	28
<i>Situationen i Kosovo.....</i>	<i>29</i>
Anf. 40 MAUD BJÖRNEMALM (s)	29
Anf. 41 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	29
Anf. 42 MAUD BJÖRNEMALM (s)	29
Anf. 43 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	29
<i>Visumtvånget</i>	<i>29</i>
Anf. 44 FANNY RIZELL (kd).....	29
Anf. 45 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	30
Anf. 46 FANNY RIZELL (kd).....	30
Anf. 47 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	30
Anf. 48 FANNY RIZELL (kd).....	30
Anf. 49 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	31
<i>De kommunala bostadsbolagen</i>	<i>31</i>
Anf. 50 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	31
Anf. 51 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
Anf. 52 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	31
Anf. 53 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
<i>Tillsättning av tillväxtgrupper</i>	<i>32</i>
Anf. 54 MARIE ENGSTRÖM (v)	32
Anf. 55 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	32
Anf. 56 MARIE ENGSTRÖM (v)	32
Anf. 57 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	33
<i>Skogskalkningen</i>	<i>33</i>
Anf. 58 HARALD NORDLUND (fp).....	33
Anf. 59 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	33
Anf. 60 HARALD NORDLUND (fp).....	33
Anf. 61 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	33
<i>Det svenska miljöarbetet.....</i>	<i>34</i>
Anf. 62 LENNART DALÉUS (c).....	34
Anf. 63 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	34
Anf. 64 LENNART DALÉUS (c).....	34
Anf. 65 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	34

<i>Pinochet</i>	34
Anf. 66 VIOLA FURUBJELKE (s).....	34
Anf. 67 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	34
Anf. 68 VIOLA FURUBJELKE (s).....	35
Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	35
<i>Närpolis</i>	35
Anf. 70 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	35
Anf. 71 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	35
Anf. 72 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	35
Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	36
<i>Natos bombningar</i>	36
Anf. 74 BERIT JÓHANNESSEN (v).....	36
Anf. 75 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	36
Anf. 76 BERIT JÓHANNESSEN (v).....	37
Anf. 77 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	37
<i>Arbetsbelastningen på försäkringskassorna</i>	38
Anf. 78 KENNETH JOHANSSON (c).....	38
Anf. 79 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	38
Anf. 80 KENNETH JOHANSSON (c).....	38
Anf. 81 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	38
<i>Dalsland</i>	39
Anf. 82 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	39
Anf. 83 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	39
Anf. 84 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	39
Anf. 85 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	39
<i>Idrottsrörelsen</i>	40
Anf. 86 CARINA ADOLFSSON (s).....	40
Anf. 87 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	40
Anf. 88 CARINA ADOLFSSON (s).....	40
Anf. 89 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	41
<i>Rekrytering av unga till vården</i>	41
Anf. 90 ULF NILSSON (fp).....	41
Anf. 91 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	41
Anf. 92 ULF NILSSON (fp).....	42
<i>Rättegången mot Öcalan</i>	42
Anf. 93 STEN LUNDSTRÖM (v).....	42
Anf. 94 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	42
Anf. 95 STEN LUNDSTRÖM (v).....	42
Anf. 96 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	43
Anf. 97 STEN LUNDSTRÖM (v).....	43
<i>Asylsökande</i>	43
Anf. 98 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd).....	43
Anf. 99 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	43
Anf. 100 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd).....	44
Anf. 101 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	44
<i>Eritreaner i Etiopien</i>	44
Anf. 102 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	44
Anf. 103 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	44

<i>Stöd till de kommunala bostadsbolagen</i>	45	Prot. 1998/99:75
Anf. 104 OWE HELLBERG (v)	45	25 mars
Anf. 105 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	45	
Anf. 106 OWE HELLBERG (v)	45	
Anf. 107 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	46	
<i>Efterlevandepensionen</i>	46	
Anf. 108 KENNETH LANTZ (kd)	46	
Anf. 109 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	46	
Anf. 110 KENNETH LANTZ (kd)	46	
Anf. 111 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	46	
Anf. 112 TALMANNEN	47	
10 § (forts. från 8 §) EU-bedrägerier och korruption (forts. JuU16)	47	
Anf. 113 KIA ANDREASSON (mp)	47	
Anf. 114 ANDERS G HÖGMARK (m)	48	
Anf. 115 KIA ANDREASSON (mp)	49	
Anf. 116 ANDERS G HÖGMARK (m)	49	
Anf. 117 KIA ANDREASSON (mp)	50	
Anf. 118 ANDERS G HÖGMARK (m)	50	
Anf. 119 KIA ANDREASSON (mp)	51	
(Beslut fattades efter 12 §.)	51	
11 § Särskild utlänningskontroll	51	
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU17	51	
(Beslut fattades efter 12 §.)	51	
12 § Chefsförsörjningen inom polisväsendet	51	
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU18	51	
Anf. 120 MARGARETA SANDGREN (s)	51	
Anf. 121 MAUD EKENDAHL (m)	52	
Anf. 122 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	53	
Anf. 123 MARGARETA SANDGREN (s)	53	
Beslut	54	
JuU15 Drograttfylleri och sjöfylleri	54	
JuU16 EU-bedrägerier och korruption	55	
JuU17 Särskild utlänningskontroll	55	
JuU18 Chefsförsörjningen inom polisväsendet	55	
Beslut om uppskjuten votering	55	
13 § Unga lagöverträdare	55	
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU19	55	
Anf. 124 ANITA SIDÉN (m)	55	
Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v)	57	
Anf. 126 ANITA SIDÉN (m) replik	59	
Anf. 127 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	60	
Anf. 128 ANITA SIDÉN (m) replik	60	
Anf. 129 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	60	
Anf. 130 RAGNWI MARCELIND (kd)	61	
Anf. 131 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	63	
Anf. 132 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	63	
Anf. 133 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	64	

Anf. 134 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	64
Anf. 135 GUNNEL WALLIN (c).....	65
Anf. 136 ANITA SIDÉN (m) replik	66
Anf. 137 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	66
Anf. 138 ANITA SIDÉN (m) replik	66
Anf. 139 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	66
Anf. 140 SIW PERSSON (fp).....	66
Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp).....	68
Anf. 142 ANITA SIDÉN (m) replik	71
Anf. 143 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	71
Anf. 144 ANITA SIDÉN (m) replik	71
Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	71
Anf. 146 MORGAN JOHANSSON (s)	71
Anf. 147 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	75
Anf. 148 MORGAN JOHANSSON (s) replik	75
Anf. 149 ANITA SIDÉN (m) replik	75
Anf. 150 MORGAN JOHANSSON (s) replik	75
Anf. 151 ANITA SIDÉN (m) replik	75
Anf. 152 MORGAN JOHANSSON (s) replik	76
Anf. 153 INGVAR SVENSSON (kd).....	76
Anf. 154 MORGAN JOHANSSON (s) replik	79
Anf. 155 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	79
Anf. 156 MORGAN JOHANSSON (s) replik	80
Anf. 157 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	80
Anf. 158 YILMAZ KERIMO (s).....	80
Anf. 159 ALICE ÅSTRÖM (v).....	82
Anf. 160 YILMAZ KERIMO (s).....	82
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)	82
14 § Vissa näringspolitiska frågor.....	83
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU6	83
Anf. 161 KARIN FALKMER (m)	83
(forts.).....	85
Ajournering.....	85
Återupptagna förhandlingar	85
14 § (forts.) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU6)	86
Anf. 162 LENNART BEIJER (v)	86
Anf. 163 KARIN FALKMER (m) replik.....	88
Anf. 164 LENNART BEIJER (v) replik	88
Anf. 165 KARIN FALKMER (m) replik.....	89
Anf. 166 LENNART BEIJER (v) replik	89
Anf. 167 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	90
Anf. 168 LENNART BEIJER (v) replik	92
Anf. 169 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	92
Anf. 170 LENNART BEIJER (v) replik	93
Anf. 171 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	93
Anf. 172 ESKIL ERLANDSSON (c).....	94
Anf. 173 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	95
Anf. 174 LENNART BEIJER (v) replik	96
Anf. 175 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	97

Anf. 176	LENNART BEIJER (v) replik	97
Anf. 177	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	97
Anf. 178	INGEGERD SAARINEN (mp).....	97
Anf. 179	LENNART BEIJER (v) replik	100
Anf. 180	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	100
Anf. 181	LENNART BEIJER (v) replik	100
Anf. 182	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	101
Anf. 183	KARIN FALKMER (m) replik	101
Anf. 184	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	101
Anf. 185	KARIN FALKMER (m) replik	102
Anf. 186	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	102
Anf. 187	BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s)	102
Anf. 188	KARIN FALKMER (m) replik	104
Anf. 189	BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	105
Anf. 190	KARIN FALKMER (m) replik	105
Anf. 191	BARBRO ANDERSON ÖHRN (s) replik	106
Anf. 192	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	106
Anf. 193	BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	107
Anf. 194	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	107
Anf. 195	BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	107
Anf. 196	MIKAEL OSCARSSON (kd)	108
Anf. 197	LENNART BEIJER (v).....	110
Anf. 198	MIKAEL OSCARSSON (kd)	111
Anf. 199	LENNART BEIJER (v).....	111
Anf. 200	MIKAEL OSCARSSON (kd)	111
	(Beslut skulle fattas den 26 mars.).....	111
15 §	Vissa energipolitiska frågor	112
	Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU8	112
Anf. 201	OLA KARLSSON (m).....	112
Anf. 202	INGER STRÖMBOM (kd)	114
Anf. 203	ESKIL ERLANDSSON (c).....	115
Anf. 204	OLA KARLSSON (m) replik.....	116
Anf. 205	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	117
Anf. 206	OLA KARLSSON (m) replik.....	117
Anf. 207	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	118
Anf. 208	INGER STRÖMBOM (kd) replik	118
Anf. 209	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	118
Anf. 210	INGER STRÖMBOM (kd) replik	118
Anf. 211	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	119
Anf. 212	RUNAR PATRIKSSON (fp)	119
Anf. 213	INGEGERD SAARINEN (mp).....	120
Anf. 214	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	122
Anf. 215	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	122
Anf. 216	ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	122
Anf. 217	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	122
Anf. 218	NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s)	122
Anf. 219	OLA KARLSSON (m) replik.....	124
Anf. 220	NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik.....	125
Anf. 221	OLA KARLSSON (m) replik.....	125

Anf. 222 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	125
Anf. 223 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	126
Anf. 224 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	126
Anf. 225 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	126
Anf. 226 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	126
Anf. 227 LENNART VÄRMBY (v).....	127
Anf. 228 INGRID STRÖMBOM (kd) replik.....	130
Anf. 229 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	130
Anf. 230 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	131
Anf. 231 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	131
Anf. 232 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	131
Anf. 233 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	132
Anf. 234 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	132
Anf. 235 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	132
Anf. 236 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	132
Anf. 237 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	133
Anf. 238 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	133
Anf. 239 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	133
Anf. 240 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	134
Anf. 241 ESKIL ERLANDSSON (c).....	135
Anf. 242 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	135
Anf. 243 ESKIL ERLANDSSON (c).....	135
Anf. 244 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	136
Anf. 245 LENNART VÄRMBY (v).....	136
Anf. 246 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	136
Anf. 247 LENNART VÄRMBY (v).....	136
Anf. 248 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	137
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)	137
16 § Distansutbildning m.m.	137
Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU5.....	137
Anf. 249 YVONNE ANDERSSON (kd)	137
Anf. 250 SOFIA JONSSON (c)	137
Anf. 251 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	138
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)	138
17 § Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet	138
Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU6.....	138
Anf. 252 BEATRICE ASK (m)	138
Anf. 253 BRITT-MARIE DANESTIG (v)	138
Anf. 254 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	138
Anf. 255 SOFIA JONSSON (c)	138
Anf. 256 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	139
Anf. 257 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s).....	139
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)	139
18 § Högskolefrågor	139
Utbildningsutskottets betänkande 1998/99:UbU7.....	139
Anf. 258 BEATRICE ASK (m)	139
Anf. 259 BRITT-MARIE DANESTIG (v)	140
Anf. 260 YVONNE ANDERSSON (kd)	140
Anf. 261 SOFIA JONSSON (c)	140

Anf. 262 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	140	Prot. 1998/99:75
Anf. 263 INGER LUNDBERG (s).....	140	25 mars
Anf. 264 PETER PEDERSEN (v).....	140	<hr/>
(Beslut skulle fattas den 26 mars.).....	140	
19 § Bordläggning.....	141	
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	142	
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	142	
22 § Kammaren åtskildes kl. 22.50.....	143	

Elanders Gotab, Stockholm 1999